

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele"-

MAIERUL

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL III Nr. 13-14 (28-29) *** IANUARIE-FEBRUARIE 1999 *** 8 PAGINI *** 2000 LEI

Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului MAIERU (11)

14. Alte glose. Finalul mioritic

Zoriți fiind de clipele în care "ispitei dacice" trebuie să-i dădăm încordarea, într-o finală eliberare, vom apela tot la mitul propagat spre noi de colindul-baladă "Tri/trei păcurărași" /12,13/. Cu gândul tot la fata de maior, pe care credem a o fi demonstrat față de măier, mai amintim că cea mai veche atestare scrisă a motivului "fată de maior" a fost dată la 24 decembrie 1885, în "Gazeta Transilvaniei" (/14/, p.592), după culegerea colindului-baladă din satul Ciubanca, comuna Ciubăncuța, județul Cluj, de pe Șimșna - afluent ai Someșului. Din "Gazeta Transilvaniei", unul din numele "Gazetei de Transilvania" ce apărea la Brașov, "fata de maior" a fost preluată de "Epopeea noastră păstorească" (1895) a lui Aron Densușeanu (Densuș - 1837, Iași - 1900). Vecinii cei mai apropiați ai Maierului, care au în colindul-baladă motivul fată de maior (nu maior!), sunt cei din comuna Someș-Uileac (/14/, p.999) din sud-vestul județului Maramureș (spre Sălaj, aproape de Cehul Silvaniei), respectiv cei din satele Mera și Rădaia, comuna Viștea (/14/, p.1024), județul Cluj, la circa 15 km de Cluj-Napoca, ușor spre nord-est, pe stânga Nădașului, afluent al Someșului Mic spre podișul Someșan. Cei mai depărtați sunt cei din satul Nucșoara (/14/, p.1032-33), comuna Sălășul de Sus, județul Hunedoara, la poalele nord-estice ale munților Retezat, pe valea Streului, nu departe de Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Din localitățile amintite au fost culese patru variante (câte una în Someș-Uileac, și în Mera + Rădaia, respectiv două în Nucșoara), singurele din totalul în discuție de 52, care incluzând "fată de maior" au nevoie de o rimă pe măsură: "cu galbăn baier", "cu galben baier", respectiv, în variantele nucșorene, "cu un focat de baier" și/sau "con pustiu de baier". După afirmații din /42/, colecția de variante ale colindului-baladă (cea sistematizată de Adrian Fochi în /14/ completată cu variantele din colecția autorului) ar cuprinde un număr de variante în care ar predomina numeric variantele cu "fată de maior" deci variantele cu "baier" în rimă, adică variantele mai vechi, termenul baier fiind demonstrat "ca străvechi românesc" /9/. Variantele măierene înregistrate /12,13/ au pierdut baierul și se feresc de rima cu el (imposibilă cu maior), măiereni nefolosind forma baior, pe care o considerăm mai nouă decât forma baier. Faptul nu este îngrijorător, deoarece în colecția întocmită de Adrian Fochi /14/, numărul de variante cu "fată de maior", rimând cu forma baior este majoritar față de cele cu "fată de maior", rimând cu forma baier. De asemenea, dacă în colecția personală a autorului lui /42/ ("Motivul premioritic în lumea colindelor" (Ed. Facla, Timișoara, 1985) există un număr de variante cu "fată de maior", încât baier-ul (cu care rimează maior) devine majoritar ca număr față de baior (cu care rimează maior), atunci numărul de variante ale colindului-baladă cu fata de maior/maior depășește suta, făcând ca totalul depășind 1000 de variante ale "Mioriței" să conțină o foarte importantă zecime de variante colindate, matematic vorbind, mult peste ceea ce se acceptă statistic drept eroare numerică. Având în vedere vechimea mai mare a variantelor colindate (cele cu "fată de maior/maior" în text) în raport cu cele numai cu caracter de baladă, rezultă că de-a lungul vremilor numărul de variante colind era mult mai mare decât zecimea din miază de variante culese și înregistrate.

Cum s-a putut vedea, în paragraful 8 al încercării de față, ne-am folosit de străvechimea termenului baier, cel din colindul-baladă cu "fată de maior" în text, spre a ne înlesni parcurgerea întortocheatului drum spre termenul măier/maier, călăuziți inițial de conceptul-metaforă "fată de maior" preluat din variantele măierene ale "Colindului păcurarului" /12,13/, rezultatul incursiunii rodnice spre originile străromâne și dinspre ele spre neliniștitorul termen maior fiind acela că maior este forma cea mai nouă, cea mai tânără, a lui măier, trecut prin filtrul evoluției lingvistice care l-a mai poposit în forma maier, mai aproape chiar maer (episcopul Grigore Maer era ascendent al lui Petru Maior!), forma maier supraviețuind alături de descendentă sa maior. Ca și baier cu forma sa străromână bagelu /9/ și ca și caier cu forma sa străromână cagelu /9/,

maier/măier a avut probabil forma sa străromână magelu, pe care am descoperit-o în încercarea-cercetare de față. Această formă originară a măier/maier-ului avea sensul "a servi pe acel ceva care behăie", "a servi pe acel ceva care zbiară", ori "a servi pe acel ceva care mugește", din care îl recunoaștem pe oier/păcurar/păstor/cioban-ul limbii române. Evoluția originară-ului magelu spre forma lingvistică măier/maier a fost similară celei a lui bagelu spre forma băier/baier /9/ și similară celei a lui cagelu spre forma căier/caier /9/. Din originarul bagelu, oierul nostru originar, evoluatul măier a primit în obștile păstorești sensurile pe care le presupune calitatea de mai marele păstorilor (4,15/, ca și de stăpân /24-5/, ca apoi să decadă la sensul de țărani cu oi mai multe, țărani mai înstăriți, iar sub influența germană și maghiară, la modermul fermier.

"Se suiau la munte/Lino-i lino doamne/Trei păcurărași/Cu turme de oi./Înainte lor/Fată de maior" /12/, ascultam mirați în fereastra copilăriei noastre măierene și ne întrebam nedumeriți: "Cine-i fata de maior?" Nu ne-a fost dat să aflăm răspunsul nici prin fereastra adolescenței noastre născădute, nici prin ea a tinereții noastre studențești clujene, deși întrebarea ne-a însoțit permanent, ca o obsesie fundamentală pricinuită de bănuiala că "Miorița" noastră, "Miorița" din Maieru, este o creație foarte nouă, nedemnă de rafinată variantă Alecsandri, analizată la orele de limba română din anii gimnaziului nostru măierean. De această stare de suflet era vinovată numai fata de maior, despre care am auzit, chiar înainte de a începe școala primară, în zorii poveștilor cu zânele cele bune și Avizuha cea rea, din iernile cele grozave pe Pârçioaia, când mama Tavifa mai harnică decât o albină, umplea fus după fus și, în postul Crăciunului fiind, colinda neobosită pentru a-i învăța pe cei doi băieți mai mai ai săi să colinde. Astăzi, de îndată ce banda magnetică își face datoria, în clipele când glasul mamei învăluie fereastra bucureșteană a vieții noastre de familie, cu sunetele colindului măierean, "fata de maior" ne luminează Maierul, asemeni biblicului "Să fie lumină! Și a fost lumină..." (!) Așa ne-am hotărât să îndreptăm, spre Maieru, mânăciul de raze plecând de la "fata de maior", și să-i cercetăm fabuloasele taine mitico-lingvistice memorate în ființa vie a numelui său. Tot așa, cu povestirea colindului-baladă în minte, și cu măier/maier/maior-ul - mai marele păstorilor ca tatăl fetei de maior, avem suprema justificare a fatalului conflict dintre cei "trei păcurărași", frați buni, pretendenți la aceeași fată de măier/maier/maior. Cum să nu invocăm, atunci, asemeni lui Lucian Biaga /18/: "sat al meu, ce porți în nume sunetele lacrimii"? Ce neașteptată, spectaculoasă, miraculoasă, completă și complexă încadrare a Maierului în spațiul mioritic blagian /30/ ne-a dăruit "ispita dacică" luminată de chipul cel adevărat, ascuns sub vălul timpului, al fetei de maior din colindul nostru-baladă!

Aerul de fatalitate mioritică ce s-a așternut, acum, peste întreaga noastră încercare-cercetare-eseu, ne va ajuta să ne oxigenăm cunoașterea măiereană, translătându-i durerile, defacerile și facerile în planul celuilalt mit românesc fundamental, cel creativ al Meșterului Manole din "Monastirea Argeșului", de aceea întrebându-ne dimpreună cu Alexici invocatul: "Dară în câtă vreme să poat'e gât'i maieru asela?" Și tocmai de aceea, îndemnându-i și rugându-i pe posibiii noștri foarte răbdători lectori să se lase parcurși de vămile tuturor ispitelor prin care a fost încercată "stăpâna noastră limba română" * (ispita germană-săsească ori șvabă, maghiară, slavă, bulgară, sârbo-croată, cehă, poloneză, rusă, franceză, italiană, spaniolă, catalană, română, portugheză, lituaniană, turcă, latină, greacă, albaneză, tracică, ilirică, etruscă, berberă, sardă, bască, celtică, pelasgă, hitită, ebraică, egipteană, persană, sumeriană, sanscrită etc.), spre a porni un răspuns la ultima pusă întrebare și a ne judeca cu măsură provocările "maieru-lui asesta"!

(continuare în pag. 4)

București, martie/aprilie 1997
Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

"În satul meu n-a fost petec de pământ pe care să nu-l fi cunoscut... Natura mi-a intrat în ochi și-n suflet de mic copil".

Lavinia Rebreanu

Rezistența prin cultură în totalitarism

Se spune că acela nu este luptător dacă nu are spatele asigurat. În totalitarism, cei care nu și-au asigurat spatele, dar au îndrăznit să i se opună, au devenit repede niște sârmane victime, ușor de anihilat pentru aparatul de represiune (la noi, poliția politică=securitate). Ei, fie că au fost uciși sau închiși, fie au fost internați în spitale psihiatrice, au avut același tragic sfârșit. Din păcate, frica, spiritul de conservare au fost atât de cultivate și întreținute, încât unii au acceptat - senini sau speriați - normele de viață specifice unui regim totalitar; iată de ce numărul revoltaților s-a micșorat de la an la an. Aceștia am fost noi, românii, sau așa ne-a fost sortit să fim.

Culpabilitatea este cu mult mai mare în cazul pseudointelectualilor; unii și-au vândut bruma de talent pentru a proslăvi regimul, amăgindu-se cu valabilitatea sa; alții au făcut-o conștient pentru a-și pune la adăpost familia sau în schimbul unui trai liniștit. Cu toții au devenit oamenii-sculă ai regimului și, de aceea, astăzi îi duc dorul. Dintre ei s-au selectat turnătorii și colaboratorii securității. Ei, submedicorii, au supt sexul pecereului din tinerețe, obținând, în schimb, posturi sau funcții incredibile, convinși că numai lor li se potriveau. O altă parte s-au înfundat în lecturi, fără a produce ceva, refuzând inspirația imediată ori păstrându-și-o pentru ei fără a se mai osteni s-o aștearnă pe hârtie pentru a-i înfrumuseța și pe alții.

Au existat grupuri de intelectuali, care, chiar dacă n-au aprobat direct sistemul, au rezistat prin cultură, creând opere importante pentru societatea românească. Amintesc aici Grupul de la Păltiniș, Cercul literar de la Sibiu, Școala de la Târgoviște, Cenaclul de Lună de la București, Echinoxul de la Cluj, Dialogul de la Iași, Saeculum de la Beclean. Solitarii s-au retras în biblioteci sau la masa de lucru, departe de lumea încremenită în comunismul pus pe îndobitocire. Indignările sau tristețile personale s-au mutat în manuscrise care au circulat samizat sau au rămas în sertare.

O parte din creatori au acceptat compromisul numai pentru a-și vedea cartea sau cărțile publicate. Unele cărți, deși cenzurate, au atins sufletele cititorilor, le-au dat o speranță, i-au însănătoșit atunci când au avut nevoie. Puținul le-a mângâiat spiritele ajunse în pragul alienării. Din lipsa informației, cei dornici de cultură s-au întors la operele de rezistență ale omenirii; filozofia greacă și germană, teatrul shakespearian, clasicii ruși și francezi au fost redescoperiți pentru a nu știu câta oară devenind surse de inspirație sau pur și simplu balsam sufletesc.

Într-un regim totalitar sau într-o societate democratică, cultura își păstrează aceleași atribute. Diferă doar prioritățile de transferare asupra individului, în final, el fiind cel care decide. În ambele regimuri te poți complăce în mediocritate, numai că, în totalitarism, alții doresc acest lucru, știu că numai așa își păstrează puterea, iar în democrație hotărârea îți aparține ție.

ICU CRĂCIUN

Stiri

Invățământ

Lansări de cărți

Vineri, 18.12.1998, în amfiteatrul Muzeului "Cuibul visurilor" a avut loc o întâlnire cu scriitorii Teodor Tanco și Dinu Virgil; cu acest prilej, cei doi autori și-au lansat cărțile: "Dicționar literar al județului Bistrița-Năsăud" (1639-1997), respectiv "Curcubeul iluziilor". Despre "Dicționarul..." d-lui Teodor Tanco au vorbit d-nii Emil Bălai și Icu Crăciun. Poetul Dinu Virgil a fost prezentat de dl. Sever Ursu. Dl. Teodor Tanco a mai prezentat cărțile: "Dicționar de poeți" de Petru Poantă și "Chiuză" (monografie) de Clemente Plăianu. În final, cei doi autori au dat autografe publicului prezent la această petrecere spirituală de la Maieru.

(I.C.)

SOLILOC

în ziceri înțelepte

Salutul

Din cele mai vechi timpuri oamenii se salută între ei. Se susține, pe drept cuvânt, că și alte viețuitoare o fac în felul lor.

Pentru Om, a saluta înseamnă a rosti un cuvânt, un enunț, un gest al descoperirii capului, o formulă uzuală de politețe, de respect, de simpatie și recunoaștere la întâlnire cu cineva, ori la despărțire.

După un sfânt obicei din bătrâni, sătenii salută și persoanele pe care nu le cunosc. Practic, pentru orășeni ar fi imposibil să-i mai salute și pe necunoscuți.

Salutul e semnul dintâi, podoaba și cheia Omeniei pe care o dai, ca să o primești, la rându-ți. Orice act de politețe poate începe, cu scurtul ceremonial al salutului. Salutul este distincția omului bun. El conține într-o sintagmă sau un gest de respect, prietenie, bun simț, soliditudine. Formulele de salut sunt nenumărate în lume. Secole întregi scrisorile începeau și sfârșeau cu un salut dublat de o binecuvântare. O listă a lor ar fi interesantă...

Dragă familie, dragă biserică, dragă școală, dragă mass-media, facem noi, oare, destul pentru cultul imemorial al Salutului?

Pedagogul Comenius spunea: "... e bine să-i învățăm pe copii buna-purtare; când doresc un lucru să știe să ceară cuviincios, când primesc ceva, să mulțumească, iar când întâlnesc pe cineva, să-l salute cu respect".

Pentru tot mai mulți, a saluta pare o treabă mărunță, neglijabilă. Respectuosul este întotdeauna vrednic de stimă. Cine vrea să fie respectat, să respecte, la rându-i, individualitatea celui alt.

Dacă "florii i se cere parfum și omului politețe" atunci salutul face parte din eleganța spiritului. Fiindcă cine nu-i destul de politicos, nu-i destul de om.

Chiar între doi dușmani, salutul e primul semn al împăcării.

Iorga: "Salută un om mare, nu descoperindu-ți capul, ci descoperindu-ți cugetul". Cu mult înainte, Aristotel pecețuia adevărul: "Fiecărui bătrân trebuie să-i cinstiți bătrânețea prin salut, prin ridicare și compliment, prin cedarea locului de onoare la masă și la întruniri". Apoi Teofrast: "Nici o îndoială că se poate numi amabil acela care, văzându-te, te salută de la distanță".

Salutul face parte, prin urmare, din arta comportării plăcute; e semnul exterior al bune-creșteri. Și încă ceva: niciodată un individ bine crescut nu întinde mâna, primul, unui om mai în vârstă decât el, ci așteaptă să i-o întindă cel mai vârstnic.

Lumea satului, unde s-a născut veșnicia, a creat pentru cei ce uită îndatorirea salutului, o mușcatoare vorbă de duh:

"Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură!"

ION VĂSALUTĂ

Sfatul bătrânilor

Foto: Emil Bazga

Dialog cu doamna CLEMENTINA CIROIE, directoarea grădinițelor din comuna Maieru

Redacția: Stimată doamnă Clementina Ciroie, la ora actuală, câți copii frecventează grădinițele de pe raza comunei Maieru și ce încadrare aveți?

Clementina Ciroie: În localitatea Maieru frecventează grădinița un număr de 287 de copii, împărțiți în 13 grupe. La cele 13 grupe lucrează 12 educatoare calificate, absolvente de institut și liceu pedagogic, iar una este suplinitoare.

În cadrul colectivului de educatoare a existat și există dorință de perfecționare, dovadă fiind faptul că majoritatea au obținut gradul didactic II și I.

Red.: În ce condiții se desfășoară învățământul preșcolarilor?

C.C.: Până anul trecut, 12 grupe au funcționat în case particulare, iar una în școală. Începând cu anul 1998, mai precis din 9 noiembrie, am intrat în posesia unui local propriu de grădiniță, local în care funcționează trei grupe (grupa mijlocie, mare și pregătitoare). Dar un singur local de grădiniță la o comună așa de mare este prea puțin. Suntem printre puținele localități din județ, unde grădinițele își desfășoară activitatea în case particulare și nu toate în cele mai bune condiții. O parte din ele sunt plasate în subsoluri, ceea ce nu este foarte sănătos pentru copii.

Cu această ocazie cerem sprijinul conducerii primăriei și conducerii școlii pentru grădinițe. Odată grupate mai multe grădinițe se poate vorbi de un învățământ preșcolar mai eficient și de calitate. Astfel se vor putea constitui grupe omogene de copii și mai ales grupe pregătitoare pentru școală, grupe care să asigure continuitatea între învățământul preșcolar și cel primar. Această măsură duce la crearea premiselor integrării copiilor cu șanse mai mari de reușită în activitatea școlară.

Dar până la condiții mai bune majoritatea educatoarelor își desfășoară activitatea în spații necorespunzătoare, cu o bază materială săracă: fără prea multe jucării, material didactic și, la unele grădinițe, fără mobilier corespunzător.

Red.: Dată fiind noua reformă în învățământul românesc, ce perspective au grădinițele din comuna noastră?

C.C.: În cadrul reformei în învățământul preuniversitar, de o atenție deosebită se bucură și învățământul preșcolar, fiind prima treaptă a sistemului de învățământ din țara

noastră.

Acest an școlar a venit cu noutăți, unele lămurite, iar altele nu. Cert este că schimbarea trebuie să se producă în obiective și conținuturi.

Reforma în învățământul preșcolar are ca sarcină principală pregătirea copiilor preșcolari pentru o integrare ușoară și o adaptare rapidă la regimul din școală. Intrarea în școală presupune un anumit nivel de dezvoltare fizică, intelectuală și morală a copilului, iar aptitudinea de școlaritate cere dobândirea de capacități, abilități, priceperi și deprinderi necesare școlarității.

La grădinițele noastre există bogate resurse umane, educatoare care pun mult suflet în activitatea cu preșcolarii, lucrează cu dăruire și pricepere, astfel încât fiecare își alege formele și mijloacele adecvate de realizare și structurare a conținuturilor, acordând o mare importanță dezvoltării personalității copiilor. Fiecare copil este diferit, dar câteva lucruri sunt comune acestora, fiecare copil are nevoie de dragoste, securitate și mai ales de educație.

Red.: Ce doriri să le transmiteți colegelor precum și părinților preșcolarilor?

C.C.: Educatoarele au suflet mare și din dragostea ce o poartă copiilor, izvorâște și pasiunea de a lucra și lupta cu greutatea zilelor noastre pentru a face să dăinuiește peste ani învățământul preșcolar în mediul rural.

Doresc ca în cadrul colectivului de educatoare din Maieru să domnească un climat sănătos de muncă, bazat pe respect reciproc, principialitate și colegialitate și să formăm o adevărată echipă în vederea realizării sarcinilor ce ne revin.

Cred că la ora actuală părinții sunt convinși, la rândul lor, că numai frecventând grădinița zi de zi copiii lor pot fi pregătiți să facă față activității ulterioare din școală. Cu această ocazie apelăm la părinții preșcolarilor noștri pentru a ne sprijini material sau financiar în ceea ce privește dotarea grădinițelor noastre. Tot ceea ce facem noi, educatoarele, este în folosul viitorilor școlari măiereni.

Red.: Vă mulțumesc.

A consemnat
ICU CRĂCIUN

Folclor

Colindele și colindatul pe Valea Ilvelor (1)

Recent (27 dec.1998) s-a desfășurat, în localitatea Ilva Mare, Festivalul colindelor și obiceiurilor de iarnă de pe Valea Ilvelor – ediția a V-a. (Vezi nr. 2296 din ziarul Răsăditul din 30 XII 1998).

Au fost prezentate pe scena Căminului cultural comorile spiritualetății locuitorilor acestei zone, legate de Nașterea Mântuitorului și începutul Noului an.

În cadrul festiv și solemn al sărbătoririi Nașterii Domnului și al schimbării anului, câmpul culturii populare este mai înflorit ca oricând, în el oglindindu-și sufletul și locuitorii acestor meleaguri.

Dintre toate manifestările legate de aceste evenimente, colindele reprezintă unul din straturile cele mai vechi de poezie românească, flori alese răsărite în sufletul românesc, comori ale spiritualității noastre, inclusiv ilvene, păstrate din vremuri memoriale.

Am ascultat din nou colindele care descriu Nașterea Domnului Iisus Hristos – cel dintâi eveniment din istoria mântuirii neamului omenesc, am fost fermețați de imaginea cerului deschis, a îngerilor, magilor, a Fecioarei Maria și a lui Dumnezeu binecuvântând lumea.

Aceste colinde au fost din plin reprezentate pe scena festivalului.

Am întâlnit de asemenea colindele prin care cei "trei păcurări", "trei păcurărași" sau "trei păstori" – reprezentând cele trei provincii românești creștine, mângâiate de razele Nașterii Mântuitorului, întâmpină acest eveniment.

"Noi umblăm să împlinim Obiceiu' din bătrâni.

Obiceiu de colindat..." prin care colindele îndeplinesc și o funcție augurală, de urare, de felicitare la început de an.

Aceste funcții ale colindelor (precum și aceea de rit agrar menit să aducă belșugul holdelor) au fost mai puțin prezente pe scena festivalului (nu este aceasta o acuză!).

Or, tocmai acestea aduc specificitatea fiecărei arii folclorice, a fiecărui sat. De aceea ne vom opri în cele ce urmează asupra acestora.

Astfel, colindătorii invită gazda să braiseze (să are) ca să crească spicul bogat, să se bucare de rodul pâinii.

"Școală-te cinstită gazdă,
Și cu plugu' trage-n brazdă!
Ară coaste și colnicu

Să ne crească mare spicu.
Să mâncăm pită crescută!
Gazda să ne șie avută!"

Există colinde în care Crăciunul e însăngerat, deoarece în lupte:

"Mor bărbați, rămân copii
Și nevestele pustăi.
Rămân pruncii fără taț'

Surorile fără fraț'
Neveste fără bărbat.
Mamele fără fiuț'

Tați fără fișioruț'
Fetețe fără drăguț' (Poiana Ilvei)
sau în altă variantă:

"Căț' copii de foame mor
Așteptând pe tata lor,
Ei l-așteaptă cu mâncare
Pe mormânt îi iarbă mare.

Ei îl așteaptă cu șină
Pe mormânt îi rădăcină."

(Ilva Mare)

Foarte răspândite în zonă sunt colindele de cioban, în care asemănarea cu Miorița este evidentă. Asemenea colinde sunt: "Treii păcurări" (Poiana Ilvei), "Colo-n munte, după munte" (Lunca Ilvei și Ilva Mare), "Colo-n gios după iest deal" (Poiana Ilvei și celelalte), "Șe se-aude-n sat la noi" (în toate Ilvele), "Treii păstori" etc.

Și în variantele ilvene, dintre cei trei păstori "cel mai mic",/ii mai voinic", iar dacă va muri dorește să fie îngropat:

"În staoru' oilor
În jocuțu' mieilor,
Două (u)ăi mândre bălai
Mândru m-or cânta pe văi
Două (u)ăi mândre cornute
M-or cânta vara pe munte.

Două (u)oi mândre – oceașale
Mândru m-or cânta de jale".

Planul mârșav al păcurărașilor (7) este descoperit și adus la cunoștință stăpânului de "oaia" lui.

"Până oile-nturna
Cei șapte lege făcea(u)
Pe străinaș să-l omoară
Cu suliț' și cu topoară,
Și cu pciata de la moară,
Oaia lui l-o auzit
Și lâna i s-o roșat.
Tu oaie ce-ai auzat
De lâna ți s-o roșat,
Fruntea turmii-ai părăsăt'
Tu păște(a)i prizoarale
Și storci izvoarale.
Ș-amu paști iarbă uscată
Și bei apă dintr-o baltă
Și trăiești tăt supărată."
(va urma)

IERONIM URECHE

Vecinii nostri

Faptele și evenimentele petrecute cu ani în urmă își pierd din claritate pe măsură ce timpul trece. Se conturează tot mai vag amănuntele care, adeseori, dau viața specificului vremii.

M-am gândit să aștern câteva rânduri care, în mod sigur, vor răscoli amintirile colegilor, mai mari sau mai mici, din Liceul "George Coșbuc" din Năsăud. Este adevărat că bătrânii, spune cineva, trăiesc din amintiri. Adeseori, tinerii fac haz de necaz pe această temă. Eu cred, însă, că ele pot fi folositoare generațiilor de elevi de astăzi. Ei pot culege din evenimentele relatate experiența unor tineri din trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, văzută prin prisma adultului și elevului de astăzi. Poate rândurile mele vor stimula și pe alți colegi să-și comunice, pe această cale, amintirile pe care eu nu le cunosc și nu le-am scris. Pe de altă parte întâmplările și faptele relatate constituie un crâmpei din istoria școlilor năsăudene, atât de bogat relatată în revista "Arhiva Someșană".

Am intrat în clasa I a Liceului "George Coșbuc" din Năsăud în anul 1936, deci acum 62 de ani. M-a dus la Năsăud familia Sohorca, unchiul meu, cu trăsura închiriată de la un evreu din Sângeorz-Băi. Am fost găzduit la familia Șorobetea, care pentru mine nu era străină, fiind vecină la Sângeorz-Băi cu familia mea. Totuși, la plecarea unchilor mei spre casă am rămas în poartă cu lacrimi în ochi, uitându-mă lung după trăsura care se îndepărta tot mai mult.

Părinții mei și mai ales unchiul meu, învățătorul Iustin Sohorca, aș putea spune tatăl meu adoptiv, s-au străduit să-mi dea o educație mai deosebită. Unchiul meu fiind mare muzician, conducea corul în comună și cânta la harmonică, a ținut să învăț vioara. Am fost instruit de învățătorul Adeodat Coruț, originar din Maieru timp de trei ani. Pricererea și dragostea lui de vioară l-au determinat mai târziu să părăsească învățământul și să se dedice, cu totul, muzicii, ajungând, în cele din urmă, maestrul în orchestra operei din București. De câte ori mă duceam la un spectacol de operă la București, în pauze vorbeam cu el. Primul lucru care mă întreba era: "Sunt lipani pe Anieș?", fiind și un mare undițar în apele de munte.

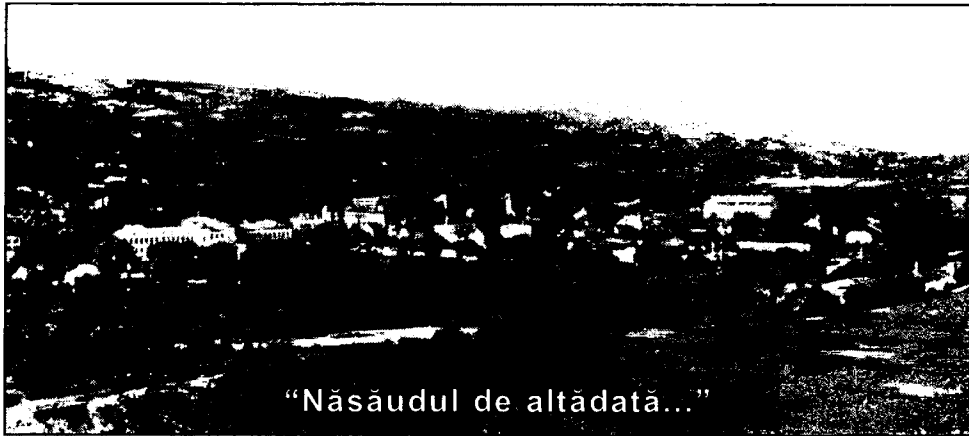
Gazda mea, prof. Aurel Șorobetea, m-a urmărit să vadă care este reacția mea, singur, departe de casă. În primele zile de școală mi-am cumpărat caietele necesare de la librăria d-lui Fischer. Cărțile le-am cumpărat de la elevii din clasa superioară. Târgul se făcea în fața liceului. Caietele și cărțile le-am învelit în hârtie albastră, așa cum era obiceiul, pentru a le păstra cât mai curate. Prof. A. Șorobetea i-a spus tatălui meu că, ceea ce am făcut, fără indemnul cuiva, este un semn bun.

Eu, în schimb, n-am insistat prea mult în pregătirea mea muzicală.

M-am limitat să cânt în orchestra Liceului "George Coșbuc". Eram cel mai mic din orchestră. În lipsa profesorului Emil Ștefănuțiu, conducătorul orchestrei, colegii mai mari mă urcau pe pian și de acolo le cântam la vioară, cântece învățate, după ureche, la mine în comună. Orchestra s-a format plecând de la elevii din clasele mai mari care cunoșteau câteva instrumente, cum au fost Victor Andreescu la vioară, Apostol la trompetă, T. Olah și E. Catariș la pian. Nu știu dacă vreunul din ei au făcut carieră muzicală, în afară de Victor Andreescu care a ajuns profesor de muzică și a cântat în diferite orchestre. Ei ne instruiam în ore suplimentare pentru a învăța bucățile muzicale orchestrate de profesorul Emil Ștefănuțiu. Toți eram legați prin această muncă suplimentară față de orele de studiu propriu-zise. Aici nu se mai simțea aerul de superioritate a elevului mai mare față de cei din clasele inferioare. Prof. Emil Ștefănuțiu muncea alături de noi pentru reușita unor serbări organizate de conducerea liceului.

Noi cei mai mici, nu ne dădeam seama de valoarea acestui om și adeseori îl supăram fie prin neatenție, fie prin absență etc. El niciodată n-a ridicat glasul supărat, totdeauna, răsând, ne dojea cu blândețe. Am avut o satisfacție deosebită cu privire la valoarea prof. E. Ștefănuțiu, mai târziu, când am devenit medic. În urmă cu 2-3 ani s-a prezentat la consultațiile mele un mare dirijor din București, prof. Ludovic Baci. Printre altele i-am spus că și eu am cântat la vioară în orchestra Liceului "George Coșbuc" din Năsăud. Atunci s-a ridicat de pe pat și, privindu-mă în ochi, m-a întrebat: "L-ați avut profesor pe Emil Ștefănuțiu?" Da, i-am răspuns. Câteva minute mi-a vorbit despre ei spunându-mi că era un om minunat, un mare muzician.

La început, orchestra a fost formată numai din instrumente cu coarde. Ulterior, s-a mărit, au fost aduse instrumente de suflat. Eu am învățat să cânt și la eufoniu. Colegii mai mari spuneau, răsând, că instrumentul este mai mare decât mine. În total, în orchestră, eram în jur de 25 de elevi. Aș putea spune că era o mică fanfară mixtă. Îmi aduc cu plăcere aminte de serbările date de liceul nostru în curtea liceului sau în sala "Regna". Printre lucrările executate au fost: Freischutz de Weber, Putpuriu de muzica populară întocmit de prof. E. Ștefănuțiu, Trăiască

AMINTIRI DESPRE DASCĂLI
MEI DIN NĂSĂUD

"Năsăudul de altădată..."

liceu. A predat ore de limba și literatura română. Vorbea frumos la ore și cu ocazia unor serbări. Ca director a ajutat mulți elevi săraci și merituoși, fie cu burse de la Fondurile grănicerești, fie în internate.

Îmi aduc aminte că la sărbătorirea unor zile naționale lua parte și politicienii vremii. Parcă-l văd pe deputatul Nacu, îmbrăcat în frac, mândru și sfătos, ne vorbea despre însemnătatea zilei respective. Cu aceste ocazii erau aduse în sala de gimnastică a liceului și elevele de la gimnaziu de fete și uneori elevii de la Școala Normală.

Nu pot să uit orele de limba franceză predate, în primii patru ani, de profesorii Nicu Caranica, Dumitru Ion și I. Poporascu. De la ei am cele mai multe noțiuni de limba franceză. Deși, uneori, aspri, "râi" cum le spuneam noi elevii, ne-au învățat cu multă dragoste și conștiinciozitate. Limba latină ne-a fost predată în clasele III și IV de profesorul Câmpeanu. Adeseori ne chema la ore suplimentare, după masa, înaintea tezei de încheierea trimestrului. Păcat că era un om bolnav. După ce am devenit medic, m-a căutat și venea adeseori la mine cu aceeași întrebare: "Frate Gheorghe, n-am cancer? Întâmplarea face că a murit de această boală.

O muncă deosebită pentru educația noastră morală a depus preotul greco-catolic, Gh. Pteancu, profesor de religie. El a organizat în școală ședințe de referate, aproape săptămânal, cu subiecte religioase și filozofice la care elevii puteau lua cuvântul, puteau să-și spună liber părerea. Aveam biserica noastră la ultimul etaj al școlii normale. Răspunsurile la liturghie erau date de corul liceului. Pot să spun cu toată convingerea, că profesorul Pteancu a contribuit în mare măsură la formarea unor oameni curați, cinstiți, de o moralitate ireproșabilă.

După ocuparea Ardealului de Nord de către trupele maghiare liceul a continuat să funcționeze ca liceu maghiar de stat cu limba de predare română. Se pare că profesorii primeau, pe lângă lea

Regele, Oda liceului și altele. După cedarea Ardealului de Nord, orchestra s-a dizolvat, profesorii de muzică, care au venit, n-au mai fost interesați în problemă. În timpul războiului au dispărut instrumente din sala de muzică.

Profesorul A. Sorobetea, mai târziu director, s-a ocupat mult de ridicarea prestigiului acestui

liceu. A predat ore de limba și literatura română. Vorbea frumos la ore și cu ocazia unor serbări. Ca director a ajutat mulți elevi săraci și merituoși, fie cu burse de la Fondurile grănicerești, fie în internate.

Îmi aduc aminte că la sărbătorirea unor zile naționale lua parte și politicienii vremii. Parcă-l văd pe deputatul Nacu, îmbrăcat în frac, mândru și sfătos, ne vorbea despre însemnătatea zilei respective. Cu aceste ocazii erau aduse în sala de gimnastică a liceului și elevele de la gimnaziu de fete și uneori elevii de la Școala Normală.

Nu pot să uit orele de limba franceză predate, în primii patru ani, de profesorii Nicu Caranica, Dumitru Ion și I. Poporascu. De la ei am cele mai multe noțiuni de limba franceză. Deși, uneori, aspri, "râi" cum le spuneam noi elevii, ne-au învățat cu multă dragoste și conștiinciozitate. Limba latină ne-a fost predată în clasele III și IV de profesorul Câmpeanu. Adeseori ne chema la ore suplimentare, după masa, înaintea tezei de încheierea trimestrului. Păcat că era un om bolnav. După ce am devenit medic, m-a căutat și venea adeseori la mine cu aceeași întrebare: "Frate Gheorghe, n-am cancer? Întâmplarea face că a murit de această boală.

O muncă deosebită pentru educația noastră morală a depus preotul greco-catolic, Gh. Pteancu, profesor de religie. El a organizat în școală ședințe de referate, aproape săptămânal, cu subiecte religioase și filozofice la care elevii puteau lua cuvântul, puteau să-și spună liber părerea. Aveam biserica noastră la ultimul etaj al școlii normale. Răspunsurile la liturghie erau date de corul liceului. Pot să spun cu toată convingerea, că profesorul Pteancu a contribuit în mare măsură la formarea unor oameni curați, cinstiți, de o moralitate ireproșabilă.

După ocuparea Ardealului de Nord de către trupele maghiare liceul a continuat să funcționeze ca liceu maghiar de stat cu limba de predare română. Se pare că profesorii primeau, pe lângă lea

de la stat, și un ajutor de la fondurile grănicerești. Astfel au ajuns aici profesori maghiari de renume, cum au fost soții Palfy, la

limba și literatura română. Profesorul Palfy a ajuns ulterior șeful catedrei de limba română de la Universitatea din Budapesta. Pe profesorul Nagy, la matematică, nu-l pot uita niciodată. Metoda lui de predare era foarte plăcută, presărată totdeauna cu glume, preocupat permanent de pregătirea noastră. Pe stradă, dacă-l întâlneam, ne întreba: "Știi tu cât face cos. de alfa?" La limba latină și germană am

avut pe prof. Jedrowski, care ne-a învățat cu o meticulozitate nemțească. Adeseori îmi aduc aminte de el în discuții cu alți colegi, mai ales când pot plasa unul din citatele învățate de la el. Ne făcea plăcere să pândim de la fereastra clasei pe profesorul Jagics, de limba latină.

Totdeauna își lua pălăria din cap, când trecea prin fața statuii lui G. Coșbuc.

Un alt profesor ce merită să fie amintit este prof. S. Domokos. El a predat la Năsăud limba și literatura maghiară. După prof. Palfy a ajuns șeful catedrei de limba română de la Universitatea din Budapesta. A scris o frumoasă monografie despre poetul Octavian Goga. Înainte de a părăsi această viață, a scris o nouă monografie în românește: "Tipografia din Buda", la care au lucrat corifeii Școlii Ardelene. În clasa a VIII-a, ultima clasă de liceu, ne-a predat igiena dr. Teofil Tanco, medic de mare renume. Fost student al Universităților din Viena și Budapesta, vorbea perfect limba germană și maghiara. Orele lui erau atractive prin faptul că vorbea liber și foarte bine documentat. Pentru pregătirea sa profesională de excepție a fost invitat după 1918 să conferențeze la facultatea de Medicină din Cluj. Toată lumea a fost încântată de conținutul conferinței și de expunerea liberă. Profesorul Ion Goia a luat cuvântul la sfârșitul ședinței și elogiind conferențiarul a spus: "D-ta ar trebui să fii aici alături de noi".

Nu-mi face plăcere să-mi amintesc de profesorii etichetați de noi elevii ca fiind "buni", de la care n-am învățat aproape nimic, lipsindu-le pregătirea adecvată, metoda de predare etc. Elevii simt acest lucru și de aici începe dezordinea, nesupunerea etc.

După terminarea liceului am dat bacalaureatul cu profesorii liceului. Străin era doar președintele comisiei, prof. B. Kelemen din Cluj-Napoca.

Închei aici aceste rânduri fiind convins că n-am epuizat șirul evenimentelor petrecute în perioada cât am fost elev la Liceul "George Coșbuc" din Năsăud, școală cu mare tradiție, și că, mai devreme sau mai târziu, alți colegi vor povesti întâmplări ce au frământat viața Năsăudului în trecut.

Dr. GEORGE UZA

1. **Vatican** – Statul Vatican este amplasat în inima Romei, pe colina Vatica pe dreapta Tibrului și este format din basilica San Pietro, piața San Pietro, Palatul Vatican, muzee, grădini.

Statul Vatican are o populație de 749 locuitori. "Garda elvețiană" numără 100 persoane.

Statul papal ia ființă în secolul VIII când papa dobândește în stăpânire fostele posesiuni bizantine din Italia Centrală făcând din Roma centrul politic și religios al bisericii catolice. În evul mediu statul papal joacă un important rol în politica europeană.

După cucerirea Romei de către trupele italiene în 1870, papa se retrage în Vatican. Statul Vatican ia ființă prin Tratatul de la Lateran din 1929, când statul italian recunoaște Vaticanului proprietatea exclusivă și jurisdicția suverană asupra unui cartier din NV Romei.

Activitatea legislativă și cea executivă sunt exercitate de pontiful suprem (papa). Partide politice nu există. Papa este ajutat în conducerea statului de Colegiul Sacru al Cardinalilor și de Curia Romană. Șeful statului este Papa Ioan Paul II.

2. **San Marino** - Stat așezat în Europa de Sud, fomând o enclavă în NE Italiei. Are o suprafață 60,57 km² și o populație de 23.000 locuitori.

Este format din 10 districte comunale.

Este străbătut de lanțul Apeninilor Nordici. Clima este

Statele mici ale Europei

mediteraneană. O mare parte din suprafața țării este acoperită cu păduri. San Marino este cea mai veche republică din lume – pe baza Constituției republicane din anul 1263. Pe plan internațional, independența Republicii San Marino este recunoscută de Congresul de la Viena din 1815.

Este republica parlamentară, potrivit Constituției din 1263 și Statutelor din 1600. Activitatea legislativă este exercitată de Consiliul Mare și General, iar cea executivă de doi căpitani regenti aleși pe o perioadă de 6 luni și de Congresul Statutului (cabinetul) numit de Consiliul Mare și General.

Cele mai importante partide politice sunt Partidul Democrat Creștin și Partidul Democrat Progresist.

Economia statului San Marino se bazează pe turism, filatelie și agricultură. Agricultură se bazează pe viticultură și pomicultură. Industria este reprezentată prin artizanat, fabrica de porțelanuri, fabrici de textile, pielărie, ciment etc. O cale ferată electrificată lungă de 32 de km și o șosea asfaltată leagă San Marino de Italia.

3. **Liechtenstein** – stat așezat în Europa central-sudică. Are o suprafață de 160 km² și o populație de 29400 de locuitori. Este format din 11 comune. Capitala este Vaduz. Limba oficială este germana. Este așezat în Munții Alpi, la

sud de lacul Constanța. Clima este temperată cu precipitații suficiente. Pădurile ocupă 1/3 din suprafața țării.

Este monarhie constituțională, principat ereditar, potrivit constituției din 1921. Activitatea legislativă este exercitată de rolul statului și de Landtag, parlament, iar cea executivă de un cabinet format în urma alegerilor legislative. Cele mai importante forțe politice sunt: Partidul Progresist Cetățenesc, Uniunea Patriotică, Lista Electorală Liberă.

Are o economie puternic industrializată, în acest sector fiind antrenată 57% din populația activă, un adevărat record mondial. Este cunoscut prin producția de dinți artificiali și proteze dentare (locul 1 pe glob), de fibre optice și timbre, dar principala ramură este construcția de mașini (mecanică de precizie, autovehicule speciale, mașini unelte). Legislația fiscală liberală a transformat acest stat într-un adevărat centru mondial financiar, în Vaduz fiind înregistrate peste 25.000 de firme străine (locul 1 pe glob la numărul de firme pe locuitor). Turismul constituie o însemnată sursă de venituri.

(va urma)

prof. PAVEL CIUPE

Bibliografie:

Matei C., Horia, Neagu, Silviu, Nicolae, Ion, Șteflea, Nicole, "STATELE LUMII" - Mica enciclopedie, Ediția a V-a, Cuvânt înainte: Mircea Malită, EDITURA ROMBAY, București, 1993

REBREANU și CREDINȚA în Dumnezeu (3)

Scurta povestire a lui Rebreanu intitulată "Dumnezeu" pe care o reproducem mai jos, a apărut mai întâi în "Flacăra", I (1912), nr. 33 (2 iunie), p.258-259, apoi a fost retipărită încă de două ori în 1927, în volumul "Cuibul visurilor" și în 1936 în "Oameni de pe Someș". La prima apariție era însoțită de mențiunea "După Tolstoi", iar la prima publicare în volum are subtitlul: "Imitație". Este reluată apoi în volumul "Opere" III, în ediția bibliofilă îngrijită de Nicolae Gheran, Editura pentru literatură, 1968, p.327. Se vede că romancierul a ținut mult la această istorioară care ar putea figura în orice manual elementar.

Facem mențiunea că în folclorul local măierean circulă această piesă, sub formă de basm ceva mai amplu și cu unele digresiuni. S-ar putea ca romancierul să fi auzit în copilărie și varianta locală. Așa cum menționează și N.Gheran în nota însoțitoare: "Dintre maeștrii realismului rus, Lev Tolstoi s-a bucurat, poate de cea mai vie și constantă admirație din partea lui Liviu Rebreanu"... Adăugăm noi că valoarea de exemplaritate pe care Rebreanu o acordă lui Tolstoi, rezidă și în profunda religiozitate a clasicului rus, pe care Lenin îl eticheta malițios "un mare scrântit întru Hristos"... (S.U.)

DUMNEZEU

Într-o țară îndepărtată a fost odată un împărat care cu cât îmbătrânea, cu atât simțea mai mare mâhnire în suflet.

"În viața mea, zicea dânsul, am gustat și am văzut tot ce este îngăduit omului să guste și să vadă. Ceva însă în toată viața mea n-am văzut: pe Dumnezeu. Trebuie să-l văd!"

Și dădu poruncă mare boierilor, sfetnicilor și preoților săi:
- Dacă nu-mi veți arăta pe Dumnezeu, am să vă pun pe toți la închisoare și am să vă pedepsesc strașnic!

Și le dădu un soroc de trei zile.

În curtea împărătească se stinse veselia. Curtenii umblau de ici-colo, cu capetele plecate, așteptându-și groaznicul sfârșit.

În ziua sorocului hotărât, toți boierii, sfetnicii și preoții păstrau tăcere mare, iar împăratul tocmai se pregătea să rostească osânda înfricoșătoare. În clipa aceea însă un copil de păstor păși în fața împăratului și-i zise:

- Dă-mi voie, măria-ta, să-ți împlinesc eu dorința!

- Bine, răspuse împăratul. Dar bagă de seamă că ți-e capul în joc!

Și copilul de păstor luă de mână pe împărat și-l duse într-o piață și-i arătă soarele strălucitor și-i grăi:

- Privește în sus!

Împăratul vru să ridice capul ca să arunce o privire spre soare, dar razele orbitoare îi pricinuiră durere în ochi și-l siliră să plece capul și să închidă ochii.

- Vezi, stăpâne? Și doar soarele e numai o mică rază a mării lui Dumnezeu, un colțșor neînsemnat al împărăției lui Dumnezeu! Cum ceri tu atunci să vezi pe însuși Dumnezeu cu ochii tăi slăbiți și înlăcrimați! Mai bine caută să vezi pe Dumnezeu cu ochii sufletului tău!

Aceasta plăcu împăratului, care grăi astfel către copilul de păstor:

- Văd că ai o minte luminată și un suflet înălțat. Mai răspunde deci la următoarea întrebare: Ce a fost înainte să fie Dumnezeu?

Păstorul stătu pe gânduri o clipă și apoi vorbi:

- Stăpâne, nu te supăra, dar te rog să numeri!

Împăratul începu să numere:

- Una, două, trei...

- Nu, nu, întrerupse păstorul, nu numeri bine. Începe înainte de unu!

- Cum asta? Nu știi că înainte de unu nu este nimic?

- Înțeleaptă vorbă ai rostit stăpâne; nici înaintea lui Dumnezeu n-a fost nimic!

Aceasta plăcu și mai mult împăratului, care grăi astfel:

- Am să-ți fac un dar împărătesc dacă ai să-mi mai răspunzi la o întrebare: Ce face Dumnezeu?

Iar păstorul răspuse:

- Bine, am să răspund și la întrebarea aceasta, dar împlinește-mi mai întâi o rugăciune. Schimbă cu mine hainele măriei-tale!

Și împăratul își scoase hainele împărătești și le dădu păstorului. Și păstorul se urcă pe tron, luă sceptrul în mână și, arătând spre împăratul îmbrăcat ca păstor, care stătea la picioarele tronului, glăsui astfel:

- Iată ce face Dumnezeu: pe unii îi ridică pe tron, iar pe alții îi alungă.

Și se îmbracă iarăși cu hainele lui de păstor.

Împăratul rămase multă vreme pe gânduri, apoi zise înșeninat:

- Da, acuma văd pe Dumnezeu!

Liviu Rebreanu

O întâlnire cu surorile lui Rebreanu

Așa cum promiteam în nr. trecut al revistei noastre, publicăm acum o amintire a lui badea ANCHIDIM I. URECHE din Poiana Ilvei. D-sa mai are și alte scrieri în manuscris. Amănunte biografice despre autor găsiți în reportajul: "Modelul familiei Ureche" - publicat în "Cuibul visurilor" - anul III, nr. 11-12(26-27) nov.-dec. 1998, pag.3 (S.U.)

ANCHIDIM URECHE
în 47 de ani

M-am născut cu o săptămână înainte de Marea Unire din 1918, în Poiana Ilvei, din părinții Ioan și Maria Ureche.

Se știe bine că pe timpul regimului comunist, numai pleava societății erau socotiți cu origine sănătoasă, iar oamenii gospodari care au muncit făcând și din noapte zi, ca să-și întemeieze o gospodărie frumoasă, erau marginalizați și socotiți cu o origine nesănătoasă.

Din ultima clasă au făcut parte și părinții mei, care pe lângă gospodăria avută și-au mai făcut două mori: una pentru măcinat grâunțe și una pentru debitat bușteni, ambele acționate de forța ape.

Până prin anul 1930 la sate comerțul era dominat de negustori evrei. După acest an, au încercat și românii să facă comerț. Printre țărani români care și-au făcut prăvălie în Poiana Ilvei a fost și Augustin I. Ursa fiul lui Ion Ursa, zis Zapciul (fiind cantonier de drumuri) și Ioan A. Ureche; adică tata, care și-a deschis prăvălie (băcănie) și crâșmă. Pentru toate aceste eforturi și realizări tata a fost etichetat chiabur, fiind privat de unele drepturi, din care cauză am avut de suferit până la a treia generație. Fiii și nepoții de chiaburi nu erau primiți în licee sau facultate. Din această cauză, cu mari eforturi am reușit ca fiul meu, Ioan-Virgil, să poată intra la Liceul teoretic "Avram Iancu" din Aiud, ca să fie cât mai departe de casă. Mergeam periodic la Aiud ca să mă intereseze de comportarea și rezultatele la învățătură ale fiului meu. În iarna anului 1962/63, după ce i-am făcut vizita la liceu, am ieșit în oraș ca să fac cunoștință cu Aiudul, unde elita oamenilor de cultură au fost torturați până la moarte. Mergând pe trotuar, mă întâlnesc față în față cu două Doamne, cam de vârsta a treia, care, văzându-mă în straie de țaran ilvean, anume se postează în fața mea și mă întreabă de unde sunt și cu ce ocazie am venit prin Aiud. Le-am răspuns că sunt de la Năsăud și mi-am vizitat fiul care este elev la Liceul "Avram Iancu".

- Bine, bine, vedem noi că sunteți din partea Năsăudului, dar din ce comună? Mă mai întreabă dumnealor.

- Din Poiana Ilvei, unde pe râul cu același nume - ILVA - sunt înșirate șase localități, toate trăgându-și numele de

la râul care le străbate - le răspund eu politicos.

- Vai de mine, exclamă una din doamne! Păi noi acolo avem neamuri și multe amintiri.

- De scriitorul Liviu Rebreanu, ai auzit Dumneatale? Întrebă una dintre dânselle.

- Cum să nu aud de marele romancier Liviu Rebreanu, fala ținutului nostru!

- Noi suntem surorile lui. Răspund doamnele, aproape în același timp.

Atunci m-am apropiat de Dumnealor și le-am sărutat respectuos mâinile.

- Eu sunt Livia Hulea. Alexa Candale din Poiana Ilvei, cu soția sa Ana, ne-au fost nași, ne-au cununat și ne-au botezat primul copil.

- Păi să știți că Alexa Candale mi-a fost neam. A fost văr dulce cu tatăl meu, Ion Ureche, adică a fost frate cu bunica mea Nastasia. Îi răspund eu încântată

Va să zică suntem rudeni, cumetri. Ce bucurie ne-a făcut această întâlnire!

Atunci, amândouă m-au îmbrățișat, și m-au sărutat, recomandându-se și cea de-a doua doamnă.

- Pe mine mă cheamă Maria Strat, soția Colonelului Strat, prototipul eroinei Miți din romanul ION. Să știți că această întâlnire ne-a făcut o bucurie de nedescris. Pe lângă că ne-am găsit rudeni, noi la Poiana Ilvei mai avem și alte amintiri. Tatăl nostru, învățătorul Vasile Rebreanu, avusese ceva serviciu la Regna câteva luni. A stat în gazdă la sătenii Ion și Maria Ursa de unde și acuma trebuie să mai fie pe undeva ceva scrisori. De nu mă înșel, și Emil a lucrat câteva luni la primăria din Măgura Ilvei, după ce fratele Liviu a fugit în România.

Eu fiind îmbrăcat în portul nostru țărănesc năsăudean, de sezon rece, cu cămașa, curea, pieptar și recăl negru, ornamentat cu răsad și cu cioareci albi din pânură albă arătam în ochii lor într-un port deosebit, pe care nu l-au mai văzut de mult timp. Erau foarte încântate și oarecum, mândre. Opreau din mers cunoștințele de ale Dumnealor și mă recomandau spunând:

- Haideti să vedeți o rudenie de-a noastră din Țara Năsăudului în port grăniceresc din partea locului, de unde ne tragem și noi!

La despărțire mi-au cerut adresa fiului meu Ioan-Virgil, ca să-l caute pe la școală pentru a-l pofti pe acasă pe la Dumnealor.

Ne-am despărțit, sărutându-ne și îmbrățișându-ne. Nu puteam ști atunci că nu ne vom mai întâlni niciodată.

ANCHIDIM I. URECHE - Poiana Ilvei

Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului MAIERU (11)

(urmăre din pag. 1)

Nota bene

Trebuie să conștientizăm faptul că motivul fata de **măier/maler/maior** prin vechimea termenului **măier** și, mai important, prin străvechimea "Colindului păcurarului", desprinde mai vârstnicul colind de mai tânăra baladă, eliminând conflictul dintre păcurari (păstori), spre a simula o moarte ritualică aparținând misterelor inițiatice pe care, posibil, le practicau strămoșii măierenilor, încât fatalitatea mioritică, pe care o invocăm, ar trebui dovedită ca fiind doar o fază în descifrarea hermeneutică a spiritualității originale străvechi, de dinaintea creștinismului românesc. De aceea, absurdă contemporană suprimare totalitară a unor ființe umane ce au intrupat supreme valori spirituale românești, cum au fost cele purtând numele de Nicolae Iorga sau Mircea Vulcănescu, nu se vor pune niciodată sub semnul fatalității mioritice. Evocarea jertfirii absurde a celor doi mari oameni ai neamului românesc, a fost, în rândurile de mai sus, un nesperat Remember, prilejuit de utilizarea unor detalii din importanta lor Operă la elaborarea încercării de față.

Bibliografie

1. Mircea Vulcănescu, "Ispita dacică" (Conferință ținută în ciclul "Ideea dacică", martie 1941, la Atheneul Român din București), publicată în Rev. de Ist. și Teor. Lit., anul XXXV, nr. 3-4 (iulie-dec.), 1987, p. 11-19.
2. Aurel Berinde, Sinion Lugojan, "Contribuții la cunoașterea limbii dacilor", Editura Facla, Timișoara, 1984.
3. Ion Taloș, "Miorita - o posibilă interpretare", în rev. "Steaua", anul XXXII, nr. 12(415), decembrie 1981, p. 38-40.
4. Romulus Vuia, "Tipurile de păstorit la români (Sec. XIX - începutul sec. XX)", Editura Academiei RPR, 1964, p. 110. (Lucrare reproducă și în R. Vuia, "Studii de etnografie și folclor", Editura Minerva, București, 1980, vol. II.
5. Tache Papahagi, "Dicționarul dialectului aromân (general și etimologic)", Editura științifică, București, 1974, p. 777 (termenul măiereasă).
6. Academia RSR, "Dicționarul limbii Române" (DLR), vol. VI, fasc. 1 (M. Mandră), p. 50-51 (1965) și fasc. 3 (mascăt-Mămăiță)-p. 225-26(1966). Ed. Academiei, București, 1965-1966.
7. Silvestru Moldovan, N. Togan, "Dicționarul numirilor de localități cu populație românească din Ungaria", Institutul Tipografic Sibiu, Sibiu, 1906 (lit. S).
8. B.P. Hașdeu, "Cuvenete den bătrâni (Istoria Limbei Române (P.I., Bucuresci, 1881))", Tomul III, reeditare Edit. Did. și Ped., București, 1984, p. 9.
9. I.I. Russu, "Etnogeneza românilor", Edit. Șt. și Encicl., București, 1981 (index).
10. Nicolae Iorga, (a) "Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat", Editura Minerva, București, 1977, vol. I (p. 91-2, 138-39), voi. II (p. 55, 58-9); (b) "Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească la 1906", București, 1939.
11. Emil Boșca-Mălin, "Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc".

***** Mihai Eminescu, Ms. 2275 B, fila 74 (în "Opere" vol. XV ("Fragmentarium"), Ed. Academiei, București, 1993, p. 98.

Rebreniana

Stil și compoziție în romanul ION (3)

O coordonată a descrierilor de natură o constituie vizualul: descrierea drumului și a ulițelor, descrierea hotarului solicită imaginea vizuală a cititorului.

"Pământul cosit negru-gălbui, părea un obraz mare ras de curând" (pg.45).

"În mijlocul drumului picotește câinele învățătorului Zaharia Herdelea, cu ochii întredeschiși, suflând greu. O pisică albă ca laptele vine în vârful picioarelor, ferindu-se să nu-și murdărească lăbuțele prin praful uliței, zărește câinele, stă puțin pe gânduri, apoi iuțește pașii și se furișează în livada îngrădită cu nuiele, peste drum" (pg.10).

Vizualului i se adaugă olfactivul "brazdele mirositoare" (pg.62), "mirosul îmbătător și înviorător de glie" (pg.315) "i se umpleau nările sorbind aburii" (pg.316) "sorbi lacom mirosul de verdeață ce plutea în văzduh" (pg.341).

Integrarea deplină a pământului în cele omenești se realizează cu ajutorul auditivului: "râul gălgâia din ce în ce mai mănios", "un pârâu gureș roade drumul", "șoseaua uruia".

Deseori este întâlnită expresia: "a se da pe brazdă" cu sensul de a o lua pe calea cea bună; a fi înțelegător.

"numai Ana să se dea pe brazdă" (pg.102).

"S-a bucurat mai întâi că s-a dat pe brazdă" (pg.106) își zice George sperând într-o împăcare cu Ana.

"Au să se dea pe brazdă" (pg.202) – se vor împăca, gândește preotul Belciug despre Ion și socrul său.

"Să-l dea pe brazdă pe Vasile Baci" (pg.180) – Ana trebuie să-l înduplece pe tatăl ei la o împăcare cu Ion.

"La spartul târgului" se folosește cu două înțelesuri: unul propriu, la terminarea, la sfârșitul târgului: "Am să sosesc al spartul târgului, lonică" (pg.376) zice Ana către Ion; și unul figurat – terminarea petrecerii: "Au venit pe la spartul târgului" (pg.58).

Este întâlnită și expresia: "S-a spart buba" (pg.208). Sunt cuvintele lui Herdelea la primirea citației de la firma Bernstein din Bistrița în legătură cu mobila neplătită. Adică, a sosit momentul ca adevărul ascuns să fie cunoscut.

S-a spart buba pe la miezul nopții" (pg.35) – începe cearta între Ion și George.

"A face pocinogul" are înțelesul de a face necazuri. "Ne-a făcut pocinogul" (pg.320) zice Zaharia Herdelea despre preotul Belciug referindu-se la neînțelegerile dintre ei.

"Să nu ie faci pocinogul" (pg.115) – Zaharia Herdelea despre măcelarul din Jidovița.

"A scoate din boală o cămașă" (pg. 41) Zenobia, mama lui Ion încearcă să-i spele acestuia o cămașă.

"I-a ridicat prețul" (pg.103). În urma certei dintre Ion și George, ultimul o îndrăgește mai mult pe Ana care pare mai ademenitoare.

"Te-a bătut norocul", "să dai cu piciorul norocului", "să prinzi norocul când îți pică" (pg.79) sunt cuvinte ale familiei Herdelea adresate Laurei pentru a o îndemna la căsătoria cu teologul Pinteau.

"A scoate din țâțâni" (pg.173) – a enervat pe cineva – Vasile Baci pe George. Este întâlnit și termenul de "țâțână" cu sensul de balama: "țâțâna geamului" (pg.297).

(continuare în pag. 7)

OVIDIU PETRI

Alta în urmărire

Porecele măierenilor și Rebreanu (I)

Locuitorii comunei Maieru în marea lor majoritate, de fapt toți cei băștinși, sunt purtătorii unor supranume dintre cele mai variate și interesante. Ele au pornit de fapt de la porecle repetate prin care s-a lovit în năravul sau defectul cuiva 1.

Mulțimea lor este explicată și prin folosirea numelor de familie mai vechi cât și a diverselor derivate feminine. Aceasta ne arată de fapt și viociunea spirituală de care dispun locuitorii acestor locuri.

Un locuitor din comuna Maieru este numit Măierean, iar cel din Anieș, Anieșan. Numele de batjocură pe care locuitorii diferitelor comune sau sate învecinate le dau măierenilor și aceștia lor poartă numele de supranume colective intercomunale 2.

Valea Someșului este a treia după Țara Oltului și a Bârsei în care aceste invective usturătoare care biciuie apucăturile rele, ironizează ocupația, obiceiurile locale, felul de a vorbi, de a se îmbrăca, aspectul fizic și psihic, originea socială și etnică, circulația destul de frecvent având un caracter specific zonei, sunt formate dintr-un cuvânt sau mai multe și totodată pentru un sat pot fi și două asemenea supranume. Ele se clasifică astfel:

Cușmă-lungă pentru locuitorii din Nepos și Sângeorz-Băi (după felul de a se îmbrăca – poartă căciula lungă neîn-doită)

Gușalăi pentru locuitorii din Hordou-Coșbuc și Rebra, după aspectul fizic – obișnuiau să bea apa din râu și unii aveau gușă).

Cucurigu pentru locuitorii din Ilva Mică.

Custurari (cuțitari) pentru locuitorii din Runcu Salvei (după defecte psihice și morale – sunt bătași).

Păducioși pentru locuitorii din Rodna-Veche (după lipsa de curățenie).

Cicicari pentru locuitorii din Rebrisoara (după îndeletnicire – prindeau pești mici – cicic "pește mic").

Acru-i borșu Năsăudeni pentru cei din Năsăud.

Coțobrei pentru locuitorii comunei Maieru (de la coțobrel – arbust numit și porumbrel, după înfățișare – sunt mici și mulți) de asemenea și locuitorii din Mititei sunt porecliți așa.

Broscoi pentru locuitorii din Salva (după obiceiurile de a mânca broaște, fiind multe mlaștini).

Toate aceste porecle circulă folosindu-se numele localității la care se adaugă un element de caracterizare (Păducioși de rodneni, Coțobreii măiereni, Cușmă-lungă

sângeorzeni).

Alte supranume de acest fel sunt: Ganguri – după înălțime, la cei din Sângeorz-Băi; Napci fripti la cei din comuna Șanț, Lapte-n cioc pentru cei din Poiana livei.

Supranume populare date femeilor după numele de familie sunt: Flescoale, Vlădica, Ilișoia, Boloacă, Pătătoaia, Păvăleanca ș.a., iar după prenume apar forme ca: Panca, Măricea, Bița, Jiga ș.a. de la supranumele soțului se ia forma de feminin când e necesar, de exemplu: Pucănoaie de la Pucână, Bercioaie de la Berciu și Mecioaie de la Meciu.

Formarea poreclelor pleacă mai ales de la invidie și dușmănie între indivizi cât și de la specularea unor greșeli de vorbire sau a unei situații hazlii din viața unui om.

Numele de batjocură trec și asupra familiilor înrudite dacă acestea nu au un supranume distinct și mai ales asupra celor veniți din alte părți, cărora nu li se cunoaște porecla.

În cadrul comunei nu se întâlnesc supranume colective pe ulițe și totuși ca orientare se spune despre locuitorul din partea de jos a satului că este josean și despre cel din partea de sus că este susean. După părți de sat cei din Purcioaia se numesc purcioieni, cei din Balasâna se numesc balasăneni, cei de pe Vale se numesc văleni.

Ca porecle după defecte fizice dintre cele mai frecvente sunt următoarele: Cârnu, Slabu, Micu, Bontea, Grosu, Cocu, Coaca, Ciorcu, Cioarca, Mutu, Știopu, Știoapa, Horiz, Holba, Cerbu, Flocea ș.a.

Orice supranume de acest fel cu cât este mai vechi cu atât are o frecvență de circulație mai mare pe când cele noi au un caracter mai individualizat, necunoscându-se decât la membrii unei singure familii.

O altă categorie de porecle o constituie cele date după particularități psihice și morale: Muietu, Păcală, apoi după unele năravuri sau deprinderi: Boieru, Boncalău, Buf, Bogata, Cifu, Iernaticu, Lala, Tăpșuiliă ș.a.

(va urma)

IACOB NAROȘ

Note:

1. Aureliu, Candrea, *Porecele la români, București, 1896*
2. Pașca, Ștefan, *Supranume colective intercomunale, în "Dacoromania", vol. III*

MAIERU – File de monografie (13)

Secolul al XVIII-lea a debutat în Transilvania cu putrenica răscoală antihabsburgică a lui Francisc Rakoczi II, dintre anii 1703-1711, cunoscută din mărturiile istorice și sub denumirea de "răscoala curuților" sau "rebeliunea rakocziană", eveniment consemnat în episodul anterior al "Fiilelor de monografie".

Datorită unui regim insuportabil de obligații cu care Dieta Transilvaniei îi împovărează pe țărani, începând cu anul 1714, multe familii de năpăstuiți de pe Valea Rodnei își iau lumea-n cap, bejenărindu-se peste munți, în Moldova 1/.

Doar la câțiva ani de la răscoala curuților, localitățile din Valea Someșului Mare, până la Dej, au avut de suferit una dintre cele mai însângerate pagini din istoria lor: pustiitoarea năvălire a tătarilor din anul 1717!

Este interesant de reținut că măierenii au fost preveniți în legătură cu această năvălire tătarească dinspre Moldova, prin plaiul Suhardului, de un anume Mihail din Dorna, care trimite judeului Maierului următoarea epistolă: "Sănătate, Ioane a lui Greasân a Docii din Maier. Altă navem către dumneavoastră, fără decât că veți păgubi fără de greș – vor vini Tătari și Turci, am înțales că veți ieși la munți, deci de cum să scurg apele să nu ieșăți – vor vini Turci și Tătari și Simeni și vor prăda bucatele și apoi să nu bănuți. De bin(e) voitoriu, eu Simion Negra, nemeșnicul din Doma; de aceasta să fie știr(e) la Maier, la Sângeorz-Băi, la Rodna, aceasta de știre să fie Domniilor Voastre, să nu vă paie șagă, că s-au trecut de șuguire, precum scrie Negrea mai sus, foarte să înțelegeți ca apoi să nu bănuți. De binevoitoru E.Mihail ot Dorna" 2/.

Se trimite în grabă poruncă în celelalte sate, se aprind focuri pe mături și pe culmi, după practica străveche. Astfel se anunță locuitorii din Rodna, Maieru, Sângeorz, Feldru, Năsăud, Salva și Hordou ca tot al zecelea bărbat să stea de pază în munți, să-și pregătească coasele, parii, furcile și să stea gata câte un cal înșeuat pentru trimiteri de știri urgente.

Groznică tăbărire barbară a rămas o imagine neștersă în memoria sătenilor. Dintre toate cele 21 de așezări așezări de pe Someș, Maierul a înregistrat cele mai mari pagube. Tabloul înfățișat de cunoscutul istoric Virgil Șotropa, fiu al satului, este de-a dreptul zguduitor: "Două biserici arse, 6 mori arse, 110 case arse, 8 oameni omorâți, 103 oameni prinși. Vite furate ori omorâte: 111 cai, 125 boi, 215 vaci, 1881 oi, 179 porci și 228 stupi. Bucate: 278 gălete de mălai, 116 gălete de grâu, 272 gălete de ovăș, apoi 272 care de fân și 851 ocale de brânză și caș" 3/.

Trebuie remarcat că aceste cifre oglindesc, pe de o parte, proporțiile jafului, iar pe de alta, dovada că Maieru era o comună mare, cu buni gospodari, însemnată în ținut prin ponderea numerică a populației și prin starea economică. Preotul Teodor Bob notă mai târziu pe coperta interioară a unui Minei provenit de la vechea mănăstire din Dragomana: "Mănăstirea a arsu cân au vinit Tătarele".

Jafurile și cruzimile de nedescris, păstrate încă în memoria bătrânilor, în legătură cu tragedia lui 1717 sunt dublate de unele documente bistrițene. Dintr-un astfel de act al magistraturii din Bistrița, datat 1758, desprindem doar această lapidară și terifiantă consemnare:

"Se dă certificat de milogeală femeii Dafina Balotă din Maieru care în etate de 8 ani a fost răpită de tătari în 1717 și aceștia au vândut-o unui Turc în al cărui harem a robit până în 1758 (41 de ani n.n.), când după multe suferințe a putut să scape și să se întoarcă acasă" 4/. Acest document se întregeste prin balada locală "Dafina și Tătarul"; ambele texte sunt expuse în muzeul nostru, dovedindu-se, încă o dată, că evenimentele pregnante din istoria unei localități străvechi sunt fixate în piesele folclorice culese din preajmă. Vom publica această baladă în numărul viitor.

(va urma)

SEVER URSA

Note bibliografice:

- 1/ Porcius, Florian, *Istoricul Districtului Năsăudean, în A.S., 1929, nr. 9, p. 1-64;*
- 2/ Hurmuzaki, *Documente XV, pag. 1682;*
- 3/ Șotropa, Virgil, *Tătarii în Valea Rodnei, Anuarul Instit.de Ist.Naț. Cluj, pag. 268;*
- 4/ Șotropa, Virgil, *A.S., nr.3, 1925, pag.73*

Mitologie

PAGE BRYANT

Dicționar de mitologie a indienilor americani (5)

CĂPETENIA ANTILOPA. Vezi Dansul Șarpelui.
CĂPRIOARA. Conform astrologiei pământului a lui Sun Bear, aceasta este totelul ceior născuți între 21 mai și 20 iunie. Căprioarele sunt sensibile, grațioase, rapide și vioaie și joacă un rol important în viața multor triburi, fiind una din sursele de bază pentru hrana lor. Multe triburi au ținut sacre dansurile căprioarelor, cele mai multe fiind practicate pentru a mări importanța lor. Căprioarele trăiesc în turme sau în grupuri mici, excepție fiind sezonul de împerechere, când cerbii sunt foarte activi. Ei nu încearcă să aibă turme lor, dar schimbă des căprioarele, acest lucru depinzând și de interesul femelei. Coarnele cerbilor cad în fiecare an, dar regenerează anual. Se spune că ei și le pierd pentru a arăta slăbiți pe lângă căprioarele tinere, pentru a nu le necăji. Ei își pierd coarnele în ianuarie sau februarie și nu le cresc înapoi până toamna târziu, când are loc sezonul de împerechere. Dușmanii căprioarelor sunt: cugarii, coioții, câinii, urșii, jderii, incendiile, oamenii și... automobilele.

CĂSUȚA NOII VIETI. Vezi Dansul Soarelui.
CĂUTAREA VIZIUNII (PRIMIREA VIZIUNII). Indienii americani nu erau compleți până nu primeau o viziune pentru a comunica cu spiritele și a putea trăi mai bine. Căutarea Viziunii durează patru zile și patru nopți, fiind precedată de post și de rugăciune. De obicei, aceasta era un ritual practicat de tineri.

După ce a fost luată hotărârea de a primi viziunea, căutătorul îi cerea vraciului să-l ajute. El îi dăruia pături, un cal sau alte cadouri și, drept recompensă, vraciul îi pregătea o ceremonie sacră de aburire, care era un ritual de purificare (vezi Inipi), și se ruga. Indienii sioux spuneau că această căutare era un "strigăt spre viziune". În timpul căutării, vraciul continua să se roage, iar inițiatul postea, renunțând la mâncare (hrană) și apă, acesta din urmă nu își lua cu el lucruri pământești. Cea mai bună viziune era aceea când tânărul urma să știe cum va putea servi cel mai bine pe Creator, poporul său și pe Mama Pământ.

Iată o legendă a indienilor chippewa, povestită de Sun Bear, prin care se explică cum a fost dată poporului său viziunea căutată.

Era odată un om și o femeie care nu aveau copii. Acest lucru îi îngrijora pentru că îmbătrâniseră și s-ar fi bucurat mult dacă ar fi avut un sprijin la bătrânețe. Dorința lor a fost împlinită și li s-a născut un fiu.

Într-o zi a avut loc o întrecere între tineri pentru a vedea cine va vâna mai mult. Bătrânul a pariat toate pieile pe care le avea pe fiul său. Dar, după ce fiul său s-a întors de la vânătoare, acesta n-a adus decât trei iepuri și trei vervețe. Toți

ceilalți băieți vânașă mult mai multe animale.

După câva timp a avut loc o altă întrecere; de data aceasta a fost o luptă corp la corp. Bătrânul a pariat din nou pe lucrurile adunate de el, zicând că fiul lui va fi cel mai tare. Dar și a doua oară fiul său a pierdut. Bătrânul s-a gândit, apoi, că fiul său ar putea deveni un mare vraci dacă ar avea o viziune puternică.

Fiul a postit și s-a rugat, apoi a plecat timp de patru zile și patru nopți pentru a primi viziunea. Dar viziunea căutată nu a venit. Tatăl său nu a pierdut nădejdea și a început să-și îngrășe fiul pentru a-și recăștiga forța, pregătindu-l pentru primirea unei alte viziuni. Nici de data asta fiul nu i-a satisfăcut dorința. Lui îi plăcea să-l audă pe bătrân cântând din fluier. Atunci, tatăl a început să-l pregătească pentru o nouă viziune. Acest lucru l-a făcut timp de doi ani.

Până la urmă fiul a avut viziunea dorită. El a visat că a văzut multe păsări cântând foarte frumos. Acest lucru a constituit pentru el o experiență extraordinară. Datorită faptului că fiul nu s-a întors, tatăl a plecat în căutarea sa. Pe o ramură, acesta a văzut o pasăre frumoasă, exact în locul unde fiul său avusese viziunea. Pasărea cânta minunat. Ea l-a urmat pe bătrân până acasă și, când acesta s-a culcat, ea i-a apărut în vis și i-a spus că era fiul lui. "Din cauza aceasta am venit la tine acum. Eu nu am putut fi ceea ce ai dorit. Ultima dată când m-am rugat mi-a venit viziunea și m-am transformat în pasăre. Scopul vieții mele a devenit cântecul". De atunci, fiul s-a numit Vraciul Măcăleandru.

O altă legendă despre căutarea viziunii se referă la un mare războinic, care și-a dorit toată viața să aibă o viziune, dar aceasta nu i-a apărut. În fiecare an pleca în căutarea ei, dar se întorcea fără nici un rezultat. Până la urmă, într-una din căutările sale, a venit la el un spirit, care i-a spus să lase armele și să devină un om al păcii; de asemenea, i-a spus să ofere daruri tuturor oamenilor din sat și să-i ajute în toate felurile. Marele războinic a ascultat de sfaturile spiritului. Tinerii au continuat să vină la el și să-l roage să-i conducă, dar a refuzat. El nu le-a putut spune despre viziunea sa, fiind nevoit s-o trăiască după sfaturile primite. Într-o zi, șefii de trib au adus pipa păcii. Ei i-au spus războinicului că în toți acești ani l-au urmărit și au știut că el și-a urmat viziunea sa întru credință. Acum, ei doreau ca el să conducă Dansul Păcii. Lucrul acesta l-a bucurat nespuse pe războinic.

(va urma)

(În versiune românească de ICU CRĂCIUN, din "The Aquarian Guide and Native American Mythology")

Zodiac

Gromovnicul din bătrâni (2)

GEMENII, 21 mai - 20 iunie

Copiii ce se nasc sub această zodie au o fire nestatornică, cu dorința de a învăța matematică, filosofie, poezie și alte feluri de științe și meșteșuguri. Omul e mic de stat, barbă rară, dinți lungi, plini de vorbe, curat, flegmatic, cu trupul greu, urător, bun la vorbă, încearcă să învețe pe alții toate și vrea să le știe toate; nemulțumit cu ale sale, va fi mândru și mincinos, ager la minte, bună căpetenie, înțelept, voios, cu bună înțelegere, cu socotință, făcător de legi. Mănios, dar nu ține mult, va plânge la orice lucru și va fi om glumeț, va face multe și lungi călătorii. Obrazul lui se arată tainic, la statură drept, sprâncenele cercuite și atârinate, cuminte, îndrăzneț la vorbe, când se mânie vorbește mult; are spete late și putere trupestă. Va avea multe cunoștințe cu oamenii mari. La jumătatea vieții lui va fi foarte vorbitor. Învoindu-se la partea rea, va avea fruntea mică, genele lungi, ochii negri, nasul strâmb, buzele groase, bărbia groasă și va iubi mult hainele. Mulți de sub această zodie ajung și domni și stăpânitori de popoare. Va vărsa adesea venin, va avea bale, va tuși și va scuipa mult ceea ce îi va aduce o minte bolnăvicioasă. Vârsta lui se împarte în două părți: de va trece de 24 de ani, va trăi până la 70 de ani.

RACUL, 21 iunie - 21 iulie

Zodia Racului este semn femeiesc, ud și rece. Cine se naște în această zodie va fi priceput, iubitor de frumusețe, nu va iubi mâncarea și beția, va fi iute la mână dar de grabă se întoarce; va fi înțelept, mândru, mincinos, nestatornic, gâlcevitor, noroc va avea; și va fi îndrăzneț; va fi lung la trup, va avea pielea albă, barba lungă, trăiește mulțumit cu ceea ce are. Va fi mai mult sărac; fața-i este veselă, este flegmatic, trupul alb, obrazul palid și smolit, gros la fălci, plin de carne, vinele ascunse, melancolic și leneș; va avea spate lat, unghii slabe, părul aspru, fruntea mai mult lată decât lungă, gura mică, obrazul curat, dinții ascuțiți și gâtul cam gros. Va fi pizmaș, dar nu va băga de seamă dreptatea. Viața lui se împarte în două părți: de va trăi 32 de ani, apoi va ajunge la 66 de ani. Să se ferească de pizma femeiească, că multe rele îi poate aduce.

LEUL, 22 iulie - 21 august

Copilul ce se naște sub acest semn este frumos și cărnos, cu ochii mari, iubit de domnitori și de boieri. Puțini la număr vor fi ca dansul; de mic cam gălbincios la față și cam aplecat la bună rânduială, la adevăr și dreptate, cu bună înțelegere în viața sa. Voinic, cu îndrăzneală, iubitor de osteneală, la obraz, ochi căprui, dinții tari, trupul drept, tanțoș. Părinții nu-l vor iubi, de alții va fi căutat și îngrijit. Om vrednic, va vrea să facă lucrurile sale spornice, va fi sânger, gura și fruntea rotundă, sprâncenele rotunde și subțiri, ochii albi, nasul drept și nu prea gros; fața curată și veselă. Pieptul și gâtul rotund, tare la voinicie; iubește hainele scumpe. Îi place mult a se mândri. Va fi prea mult iubit de femei, fiecare va face totul ca să-i placă. Va fi dulce la sânge. Va fi bun povățuitor pentru alții și lucrător de multe lucruri bune. De va trăi 31 de ani va ajunge până la 60 de ani.

FECIOARA, 22 august - 21 septembrie

Omul ce se va naște sub această zodie va avea firea nestatornică, va avea pricepere la învățături adânci și la toate lucrurile și meșteșugurile, dar mai ales la socoteli cu numere, la lucrurile de cancelarie și la cele duhovnicești cu mult noroc, însă de boierii cei mari să se ferească. Va fi din fire bun și cinstit. Va vorbi minunat, la statură mijlocie, barbă rară, dinții lungi, plăcut la vorbă, glumeț, flegmatic, trupul trândav, învățător la toate, va fi mândru și mincinos. Va avea frunte mică, gene lungi, nasul strâmb, buzele cămoase, bărbia întoarsă, va scuipa mult și va tuși. De va trece de 40 de ani, va trăi 93 de ani.

(va urma)

MIHAI ROMAN

Invatamant

Școala CREDINȚEI CREȘTINE

Este lăudabil efortul pe care unii dintre dascălii noștri îl depun pentru a crea elevilor înalte trăiri sufletești și amintiri de neuit. Publicăm mai jos relatarea unui astfel de eveniment cu gingașe semnificații educative, inițiate de învățătoarele noastre Elena Berende - Școala Generală "Liviu Rebreanu" din Maieru și Măriuța Cărbune - Școala generală "Iustin Ilieșiu" din Anieș, ambele fiind responsabile ale Comisiilor metodice - activitățile lor conțând, totodată, pentru învierea colaborării dintre cele două școli.

Tema activității: Înțelegerea semnificației Crăciunului
 Ultima zi de școală a semestrului I s-a desfășurat în biserică (Casa Domnului) unde elevii și dascălii au fost primiți de preoți și profesorii de religie. Pacea sufletească se citea pe chipul fiecăruia. Emoția din inimile noastre ne-a purificat gândurile, pregătindu-i pentru a spune "DA" colindelor și colindătorilor.

Întoarcerea la credința străbună, etapă esențială în formarea spiritului. Considerăm că fără un dialog real între școală-biserică-familie și celelalte instituții nu putem vorbi despre bine și rău, despre încredere și speranță de mai bine.

Am pus la baza întregii activități educative sentimentul de împlinire a datoriei, dorința sinceră de a modela cea mai impresionantă ființă creată și înzestrată cu darul vorbirii cu încrederea de-a reuși să ridicăm sufletul copilului la starea eminescianului "bob de rouă". Însămânțăm astfel cu idei și cuvinte cel mai fertil pământ din lume, creierul uman, angajându-ne într-un proces mirific de descifrare și înțelegere a tainelor vieții.

Acea zi de 18 decembrie ne-a oferit o pildă vie de simplitate, dragoste, adevăr, dăruire...

Merită să căutăm împreună calea spre lumină. Putem oferi bucurie pretutindeni și primi încrederea copiilor noștri care ne însoțesc cu credință și iubire.

"Unde ești, copilărie, cu pădurea ta cu tot?" rămâne însă întrebarea, mereu fără răspunsuri, pentru că ea, copilăria, nu este nicăieri în afara ființei noastre.

Elevii o simt în curățenia sufletească și își iubesc dascălii în măsura în care aceștia rămân copii, se bucură de taine împreună cu ei și știu să se dăruiască lor într-o flacără fără fumegare.

Mulțumim preoților Floșui Gavril, Coman Emil, d-șoarei Avram Maria, d-nului Buia Dorel, Croitor Mircea pentru lecțiile profunde de credință pe care le-au pregătit cu acest prilej.

Colectivului de învățători și direcțiunii pentru sprijin, încredere și participare.

Înv. BERENDE ELENA - Șc.Gen.Maieru
 Înv. CĂRBUNE MĂRIUȚA (Anieș)
 Resp. Comisiei metodice

"Moș Crăciun cu plete dalbe..."

A sosit de prin nămeți - spune colindul. Și a sosit într-adevăr la Anieș, cu un dar deosebit care ne-a adus lumina în suflete. Este vorba de un reușit concert de colinde pe care elevii din clasele I-IV prin stăruința învățătoarelor lor, l-au susținut a doua zi de Crăciun, la Biserica din Anieș.

După ce sâmbătă, 19 XII, preotul Botiș Vasile se întâlnea cu copiii, explicându-le semnificația acestor sărbători, iată că prin programul menționat, copiii ne-au dăruit bucuria curată a cântecelor sfinte, amintindu-ne și de această dată nouă, maturilor, că de la ei trebuie să învățăm mereu curățenia spirituală și

iubirea fără de care nimic nu e...

Tot în această sferă se înscrie și programul din ziua de 4 I 1999, pe care aceiași copii, instruiți și conduși de învățătoare, l-au susținut în fața noastră. Le mulțumim!

Semne bune anii au! spunem noi adresând în același timp, tuturor, tradiționala urare
 "La mulți ani, cu sănătate!"

Înv. GYÖRGY ILEANA, MĂRIUȚA CĂRBUNE - responsabil Comisia metodică, SCRIDONESI VICTORIA, LORINȚIU LENUȚA, CĂRBUNE MARIA

Elevii clasei a III-a C în vizita la muzeu

În memoriam

TEODOR DEAC

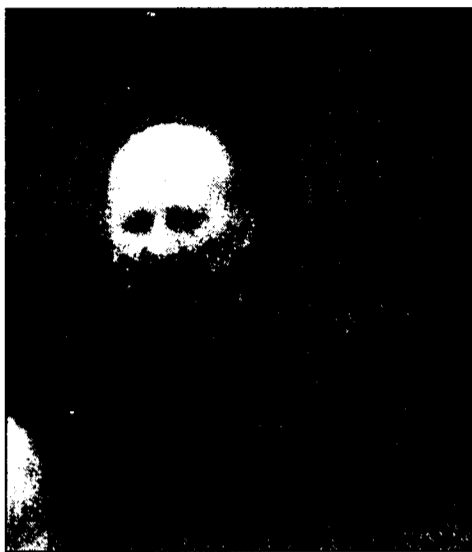
La 8 februarie 1999, s-a stins din viață încă un fiu de seamă al comunei noastre, reputatul arhitect TEODOR DEAC.

S-a născut în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud, la data de 10 ianuarie 1935, fiind al doilea dintre cei 10 copii ai Floarei și ai lui Ion Deac, o familie exemplară despre care am mai scris în paginile revistei noastre "Cuibul visurilor", an II, nr. 8 (15), dec. 1997.

A urmat cursurile Liceului Teoretic din Bistrița, unde s-a mutat împreună cu familia. În 1958, după studii strălucite, a absolvit Institutul de Arhitectură "Ion Mincu" din București.

Ca arhitect a desfășurat o bogată activitate la Institutul Județean de Proiectări Cluj, până în anul 1983, când a plecat definitiv în Germania.

A fost membru al Uniunii Arhitecților - Filiala Cluj, ocupând funcția de secretar al acestei filiale. În perioada în care a prestat arhitectura în Cluj-Napoca a fost șeful de lucrări la numeroase proiecte,

dintre care enumerăm: Spitalul pentru boli infecțioase din municipiul Cluj-Napoca, Sediul CFR-Tranzit, Bloc locuințe strada Horia, Bloc locuințe cartierul Grigorescu, Cluj-Napoca, Schița de sistematizare Roșia Montană, Bloc locuințe Sângeorz-Băi, Extindere spital Huedin și altele.

După anul 1983 și-a continuat activitatea de arhitect în Germania, în localitatea Geislingen.

Redacția noastră transmite sincere condoleanțe familiei defunctului, numeroșilor frați și surori risipiți în țară și în lume; aducem mulțumiri D-nei arhitect Florica Bârcă Deac, sora arhitectului din Constanța pentru datele puse la dispoziție.

Pentru toți cei care l-au cunoscut, cu deosebire pentru prietenii măierieni din familia d-lui Ioan Croitor, arhitectul TEODOR DEAC rămâne în memorie ca un minunat profesionist, un bun coleg cu vocația prieteniei, un admirabil frate, soț și tată.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

SEVER URSA

VOICU GHEORGHE LUCIAN

S-a stins din viață în ziua de 21 februarie 1999 unul dintre cei mai devotați și harnici cetățeni ai Anieșului, Lucian Gheorghe Voicu.

S-a născut la 04.11.1937 în comuna Bogați de Topoloveni, județul Argeș, unde părinții domiciliu provizoriu, tatăl său, Gheorghe, lucrând în cadrul jandarmeriei.

Școala primară a început-o în Pitești la liceul catolic. Apoi își continuă studiile la Leșul Ilvei, județul Bistrița-Năsăud și își finalizează studiile la Liceul silvic Năsăud. După satisfacerea serviciului militar la Ploiești revine pe plaiurile născudene căsătorindu-se în 1961 cu Maria Bindu din Rodna, căsătorie binecuvântată cu cei cinci feciori: Silviu, Sorin, Marius, Vlad și Ionuț.

În această perioadă a lucrat ca șef de sector la Leșul Ilvei și Anieș, iar din 1968 la Centrul de fructe Anieș aproape 20 de ani. Aici construiește clădirea actuală a centrului, Fabrica de uleiuri volatile, Cantina pentru muncitori, Fabrica de gheață și camerele frigorifice.

De la Centrul de fructe vine la "Marmura" București, încercând să facă din această firmă un nou centru.

După schimbările din 1989/1990 își încropește propria sa firmă, "Gospodarul". Totul mergea bine până în 1998...

Vestea plecării neașteptate dintre noi a

distinsului și iubitului om de afaceri care a fost Voicu Gheorghe Lucian, a umplut de durere pe toți aceia care l-au cunoscut, i-au fost subalterni sau colaboratori în cadrul silviculturii sau industriei mici.

Prin modul său de a fi, prin farmecul pe care îl radia, ca om, în inimile prietenilor, colaboratorilor și în familie se bucura de o apreciere unanimă și pretutindeni unde își

purta pașii, fie că dorea o colaborare cu Mina Rodna sau cu un centru de fructe din țară, el era mereu disponibil să facă bine.

A ajutat mereu tinerii elevi și studenți, oamenii necăjiți, cei cu probleme de sănătate pentru a avea o sursă de venit în plus.

Pașii l-au purtat prin numeroase locuri din țară și străinătate, ceea ce a făcut să fie cunoscut de numeroși oameni

de afaceri, numele lui confundându-se, de multe ori, cu numele satului Anieș. A sprijinit școlile din zonă, a fost un bun creștin ajutând bisericile și mănăstirile și, în special, construirea bisericii din Anieș.

Înzestrat de Dumnezeu cu un spirit întreprinzător, locurile pe unde a trecut au rămas marcate pentru totdeauna, iar cei cu care a lucrat aduc mărturie astăzi că amintirea lui pe aceste locuri va rămâne neștearsă.

Prof. TITUS CĂRBUNE
Dir. Școlii "Iustin Ilieșiu", Anieș

Lumea animalelor

Lupul din bestiare

Ca multe alte animale, acest carnasier este un simbol ambivalent. Vede noaptea și, prin urmare, reprezintă lumina. Considerat câine sălbatic - deși a apărut înaintea acestuia chiar și-n bestiare - dă târcoale așezărilor umane ca un spirit redutabil, din partea căruia te poți aștepta la mari nenorociri dar de la care poți nădăjdui și intervenții benefice. Asociindu-i lui Marte, grecii îl socoteau drept distrugător, dar făcând din el și un atribut al lui Apollo, îi acordau un rol solar. Precum lumina se naște din umbră, tot așa lupul iese din păduri. Apollo era fiu al tenebrei. Pădurea sacră în mijlocul căreia se afla templul său atenian se numea "lukaion" adică "tărâm al lupului". Aici își transmitea Aristotel învățăturile și tot de aici, cuvântul "liceu" care desemnează o instituție școlară frecventată de "lupii tineri".

Dacă leul figurează prezentul și câinele viitorul, lupul înseamnă trecutul. Carnasier devorator, el mușcă și macină timpul care trece nelăsând din el decât oase, amintiri... O poveste grecească vorbește despre om devorat de lup: după ce trupul dispăre în interiorul animalului, capul omului începe să profeteze, gura lupului fiind astfel în același timp poartă a lumii și oracol al morților.

Ca inițiator, lupul apare în rol de genitor și întemeietor. Aristotel relatează că lupoaca Leto a adus pe lume pe gemenii Apollo și Artemis. Romanii se socoteau fii ai lupoacei. Romulus și Remus care sunt fii ai lui Marte, al cărui atribut este lupul, sunt și ei, spune A. Grenier,

gemeni fondatori. Povestea lor este cea mai faimoasă dintre cele care au drept personaje copii-lupi, copii crescuți de animale sălbatice, gen... Mowgli, și înzestrați cu puteri deosebite. Ca atribut al zeului Marte, lupul rămâne, însă, înainte de toate, un carnasier sălbatic, un monstru androfag, devorator și furnizor al infernului. el străjuiește intrarea în Împărăția morților. Gura lui este o grotă din care nimeni nu se mai întoarce. Hades, regele Infernului purta o cască din piele de lup care-l făcea invizibil.

Groaza de lup este universală, asociată cu adâncul cavernelor și cu desişul codrilor, aceste capcane prin excelență... (a se vedea mitologia celtică, cea germanică și scandinavă). Este bau-baul cu care sunt amenințați copiii și înspăimântătoare Fiară din Gevaudan care a terorizat secolul al XVIII-lea... și lupul cel mare și fioros din basmele populare, cel mai cunoscut fiind cel al fetei cu scufie roșie. Să nu uităm aici nici credința în licanthropie, care este definită ca metamorfoza unei făpturi umane într-un lup, credință în care Pliniu nu credea, dar care relatează zvonurile care circulau în vremea sa.

Lupul joacă adesea rolul de podar, de păzitor al vadului sau al punții ca în jocurile-test moderne cu... lupul, capra, varza. În fabule inițiatice sau nu, el se găsește de cealaltă parte a râului pe malul căruia se afla mielul. Este stăpânul unui ținut care nu-i al omului; un întreg război milenar opune pe cioban lupului, folclorul referitor la lupul agresor al turmelor fiind considerabil de bogat.

I.HOZA

Rebreniana

Stil și compoziție în romanul ION (3)

(urmăre din pag. 5)

Numeroase și sugestive sunt în romanul Ion, proverbele și zicătorile, metafore pline de învățăminte. Căci un proverb scurt rezumând o întâmplare spune uneori cât un lung tratat de morală, cât o epopee sau un roman. Proverbele și zicătorile conturează fizionomia spirituală atât de frumoasă și de marcată de umanism și de omenie a poporului român care-și fixează în ele cu o excepțională forță creatoare idealul său etic și estetic. Se dau sentințe și se ironizează defecte omenești, se caută soluții de rezolvare și se anticipează întâmplări. Prin bogata sa înțelepciune proverbul exprimă experiența de veacuri a unor oameni modeste, echilibrați și optimiști în diferite împrejurări ale vieții.

"Unde nu-i cap, nu-i spor" (pg.43) - Zenobia despre delăsarea soțului ei.

"O datorie naște pe alta" (pg.44) - Cuvintele Zenobiei despre sărăcia lor.

"Unde pune el mâna, pune și Dumnezeu mila" (pg.44) - Zenobia despre Ion, fecior iute și harnic.

"I-au intrat pe o ureche și i-au ieșit pe cealaltă" (pg.95) - Zvonurile din sat despre bătaia lui Ion cu Simeon Lungu, cărora feciorul Glanetașului nu le dă importanță.

"Corb la corb nu-și scoate ochii" (pg.163) - Țărani despre judecători.

"Din coadă de câine nu faci sită de mătase" (pg.194) - Doamna Herdelea despre Ion - din om rău nu poți face om bun.

(va urma)

OVIDIU PETRI

Vaduvele Foto: Iacob Hangea

Ședințele Consiliului Local Maieru

A. În ședința din 29.01.1999, Consiliul local Maieru a adoptat următoarele hotărâri:

1. Hotărâre privind modificarea unor taxe și impozite locale
2. Hotărâre privind reducerea cu 50% a impozitului pe clădiri și a impozitului pe teren
3. Aviz favorabil a Consiliului local Maieru pentru declararea comunei ca zonă defavorizată.
4. Aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a primăriei, aprobarea organigramei și statutului de funcții cu noile niveluri de salarii conform Legii nr. 154/1998.
5. Concesionarea prin licitație publică a unei suprafețe de 500 mp pe Șesul lui Broască în vederea construirii unei case de locuit.
6. Concesionarea prin licitație publică a unei suprafețe de 50 mp situat în ridul Bocșerie - Valea Anieșului.

B. În ședința din 19.02.1999 a Consiliului local nu s-au adoptat hotărâri; a fost dezbătut raportul primarului privind starea economico-socială a comunei și obiective de realizat pe anul 1999-2000

A consemnat
CLARA RAȚIU

Vecinii noștri

Prepozitul și vicarul capitular MACEDON POP (5)

"Ca "prim inspector suprem" al școlilor confesionale din Dieceza Gherla (1858-1866) are prilejul să-și probeze experiența dobândită în școlile blăjene și nășăudene, din perspectiva înființării de școli românești susținute de locuitori, "fără nici un ajutor de la stat", și a asigurării lor cu învățători pregătiți corespunzător, întreprinde vizite școlare și participă la examenele școlare, traduce și adaptează cărți de catehizare pentru elevi, precum **Catehismul cel mare, de mijloc și cel mic și Galeria icoanelor sfinte**, tipărite la Viena. În calitate de reprezentant al forului școlar superior diecezan, o însemnată contribuție își aduce la deschiderea, în 2 ianuarie 1859, a Preparatoriei cu două clase din Năsăud, strămutată în 1869 la Gherla, căci "fondul de stipendii" din care era susținută nu avea această destinație, a fost unul dintre factorii principali ai întemeierii Gimnaziului românesc greco-catolic la 4 octombrie 1863, îndeamnă pe vestitul pedagog Vasile Petri, "sufletul preparandiei", să scrie un "abecedar metodic", care a și apărut la Sibiu în anul 1864, sub titlul "Elementariu sau Abecedariu românesc", dispunând răspândirea lui în toate școlile diecezane.

Macedon Pop a întărit prin semnătura sa petiția din 5 martie 1861 de înființare a "Districtului românesc autonom al Năsăudului" (1861-1876), avându-l ca prefect ("căpitan suprem") pe avocatul Alexandru Bohățel din Cluj, alături de care, și împreună cu asesorul judecătoresc Ioachim Mureșanu și avocatul Ioan Florian, deputați aleși (în total 49 români), va participa la Dieta din Sibiu a Transilvaniei (1863-1864), numărându-se printre cei 11 "regaliști" (români chemați de împărat), moment al finalizării îndelungatei lupte pentru recunoașterea legislativă a națiunii române, a limbii și confesiunilor sale, asemenea celorlalte 18).

În două sedisvacanțe, 1863-1866 și 1869-1873, Capitulum catedral il alege pe prepozitul Macedon Pop ca vicar capitular, cărmuind vasta dieceză cu tot zelul, cu multă înțelepciune și tact pastoral, iar episcopii Ioan Vancea (1866-1869) și Mihail Pavel (1863-1879) îl numesc și ei vicar general și-l confirmă în toate demnitățile avute. Se cuvine să reproducem aici măcar un pasaj din vibranta cuvântare rostită de vicarul capitular la instalarea, în 28 ianuarie 1866, a noului episcop Ioan Vancea, apoi vrednic al națiunii arhiepiscop și mitropolit la Blaj (1862-1892): "Deci bucură-te, turmă creștină, că ți-a trimis Domnul doritul tău arhiepăstor, care va să te conducă la pășunile adevărului etern, și va să-ți pregătească drumul către regiunea staulului nemuririi eterne. Bucurați-vă, fii suflatești și tu națiune, că aveți în sânul vostru un părinte, care să vă îmbrățișeze cauza prosperității voastre celei temporale și eterne cu toată căldura simțămintelor sufletului părintesc!" 19).

Cu toată povara sarcinilor bisericești și școlare deținute, prepozitul și vicarul capitular Macedon Pop a găsit răgazul să activeze și în cadrul ASTREI, să întrețină legături și să colaboreze la periodicele vremii sale: "Amicul Școalei" (Sibiu, Visarion Roman); "Sionul Românesc" (Viena, Grigore Silași), "Gazeta Transilvaniei" și "Foaie pentru minte, inimă și literatură" (Brașov; George Barițiu și Iacob Mureșanu), "Albina" (Viena-Budapesta; Familia Mocioni și Iona Ciocan), poate vor fi fost și altele. Însă lucrarea postumă **Activitatea vicarilor foranei episcopali greco-catolici din Districtul Năsăudului**, publicată la Budapesta în anul 1875 (însoțită de o vastă autobiografie), prin grija preotului și profesorului de la Gimnaziul superior românesc greco-catolic din Năsăud, Maxim Pop (1838-1892, nepot de văr (II) al lui Macedon Pop, rămâne de preferință în ceea ce privește istoria bisericii nășăudene, de la întemeierea vicariatului, în 1787, cu primul vicar Ioan Para, coautor al "Supplex"-ului, până la anul 1859, când este numit vicar Grigore Moisil. Și nu numai. Se desprinde de aici încercata perioadă a Revoluției de la 1848/49, apriga luptă a foștilor grâniceri nășăudeni pentru redobândirea fondurilor și averilor deținute, pentru organizarea și susținerea școlilor românești, întru "luminarea minții și înobilarea sufletului fiilor lor", spre a face din Năsăud "o fortăreață de cultură și viață românească", obiective postrevoluționare în general atinse, cu deosebite eforturi.

O boală necruțătoare (litiiază-piatră la rinichi) îi curmă însă viața și activitatea, trecând în eternitate la 29 iulie 1873, fiind înmormântat la Cluj după un ceremonial religios foarte simplu, cum i-a fost dorința. N-a uitat niciodată Năsăudul și localitatea natală, Sângeorz-Băi, nici măcar atunci când, în anul 1861, se pune problema transferului Episcopiei Gherlei la Năsăud, împreună cu Seminarul Teologic 20). Mărturie stau și cele două prevederi testamentare ale sale, prima, de la 8 decembrie 1872, prin care "lasă o fundație de 3000 fl." descendenților familiei din Sângeorz-Băi în scopul "împărțirii" lor ca preoți și dascăli, bisericii și școlii de aici, iar a doua, de la 24 decembrie 1872, conform căreia biblioteca deținută, înghebată după Revoluția de la 1848/49, și-o testa Gimnaziului superior românesc greco-catolic din Năsăud 21).

Racordând Ținutul Năsăudului ideilor Revoluției de la 1848/49 din Transilvania, asimilate în specific grâniceresc într-o perioadă foarte dificilă din viața acestuia, Macedon Pop poate fi așezat în galeria pașoptiștilor români, între intelectualii pătrunși de suflul luminist, dornici de a acționa în direcția "renașterii neamului", de a contribui la ridicarea, înaintarea și prosperarea poporului român prin credință și cultură. Este tocmai ceea ce fusese surprins în evocarea personalității 22) sale din "Programa a V-a a Gimnaziului superior român greco-catolic din Năsăud, publicată la finea anului școlastic 1873-74", Bistrița 1874, pag. 17-20: "Prin moartea lui Macedon Pop dieceza a pierdut pe adevăratul preot, scutul (...) dreptății, moralității și al ordinei bune, pe apărătorul instituțiilor străvechi ale bisericii noastre, școala a pierdut în dânsul pe zelosul promovator, districtul pe cel mai sincer luptător al cauzelor sale, națiunea pe unul dintre fiii săi cei mai credincioși și devotați".

Prof. univ. IRONIM MARȚIAN

Note:

18) Vezi George Barițiu, **Părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani în urmă**, Vol. III, Sibiu 1891, pag. 181-183; Simion Retegan, **Dieta românească a Transilvaniei (1863-1864)**, Edit. Dacia, Cluj-Napoca 1979, pag. 78, 141. Dar perioada constituționalismului liberal (1861-1867) este înăbușită de acordul dualist austro-ungar din 5/17 februarie 1867, când Transilvania rămâne incorporată Ungariei, anulându-i-se autonomia.

19) Cf. Dr. Victor Bojor, **Op.cit.**, pag. 59.

20) Vezi Dr. Nestor Șimon, **Vasile Nașcu, Viața și faptele lui, Năsăud 1911**, pag. 280.

21) A se vedea testamentul lui Macedon Pop la Dr. Victor Bojor, **Op.cit.**, pag. 61.

22) Menționăm aici și mai recente evocări prezentate concentrat: Teodor Tanco, **Prepozitul Macedon Pop**, "Virtus Romana Rediviva", Vol. I, Bistrița, 1973, pag.200-202; Gheorghe Breharu, **Prepozitul Macedon Pop (1809-1873)**, "Deșteptarea Creștinii", An. VII. Nr. 8 (77), Dej 1996, pag. 9-10. Este cunoscută și corespondența lui Macedon Pop cu Aron Pumnul, fostul său elev de la Blaj, redactor al gazetei "Bucovina" din Cemăuți (1848-1850), din care transpare îndemnul vicarului adresat credincioșilor întru "prenumerarea" (abonarea) acelei publicații (datarea scrisorii: Cemăuți, 16 decembrie 1849; Cf. Traian Pavelea, **O scrisoare inedită a lui Aron Pumnul**, "Studii și cercetări etnoculturale", Vol. III, Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, Bistrița 1997, pag. 183-184), de asemenea cu gazetarul Iacob Mureșanu de la Brașov, publicate fiind două scrisori, una purtând data 23 februarie/7 martie 1851, iar cealaltă, 20 decembrie 1851/1 ianuarie 1852, expediate de Macedon Pop din Năsăud, în ambele anunțându-i-se redactorului "Gazetei Transilvaniei" despre sumele trimise pentru abonamente, pentru fondul "Reuniunii femeilor române spre ajutorul creșterii fetițelor orfane" (prima de acest gen, înființată la 1850 din inițiativa soacrei lui Iacob Mureșanu, Maria-Păuna Nicolau), din prima scrisoare desprinzându-se și dorința comunităților grânicerești, "a tuturor românilor inteligenți" ca "fondul de mondire" cifrat la "(...) 28 000 f. ag. să se întrebuițeze pe seama școalelor mai înalte, căci guvernului nu se pare a fi în stare a ridica școale, de care avem neapărată trebuință", apoi prietenia vicarului cu George Barițiu (Vezi Aurel Mureșanu: **Două scrisori ale vicarului Macedon Pop către Iacob Mureșanu**, "Arhiva Someșană", Nr. 6, Năsăud 1926, pag. 87-90).

S-au născut în ianuarie și februarie

Dumitru Ionuț Gabriel	Sidor Maria
Candale Vasile Grigore	Andronesi Cornelia
Bontaș Maria Victoria	Andronesi Toader
Boșca Virgil Ionel	Mogovan Crina Denisa
Andronesi Alexandru	Aluaș Ionuț Echim
Valer	Pui Silvia Saveta
Goga Ionuț Irinel	Candale Vasile
Hoza Alexandru Lazăr	Să crească mari și cumișii!
Andronesi Iosif	

S-au căsătorit în ianuarie

Luchi Iacob cu Ureche Maria
Danci Viorel cu Ureche Varvara
Le dorim "Casă de piatră!"

Au decedat în ianuarie și februarie

Rauca Ioan - 86 ani
Barna Ileana - 50 ani
Boșca Lucreția - 66 ani
Rebreanu Maria - 68 ani
Terșanski Gavrilă - 65 ani
Bolfă Vasile - 95 ani
Vasilca Elena - 78 ani
Croitor Maria - 75 ani
Bolfă Ioan - 85 ani
Pop Ionel - 71 ani
Voicu Gheorghe - 62 ani
Varvari Sever - 71 ani
Boșca Ioan - 65 ani
Pop Lucreția - 59 ani
Să le fie țărâna ușoară!

Ofițer de stare civilă ELENA CĂRBUNE

Redactor șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T.Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată: SC "SELT COMPUTER" SRL Bistrița

Tiparul executat de SC "IMPRES" SRL Bistrița ISSN 1224 - 643

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Redacției revistei FORMULA AS (director SÂNZIANA POP)

Informații

Învățământ

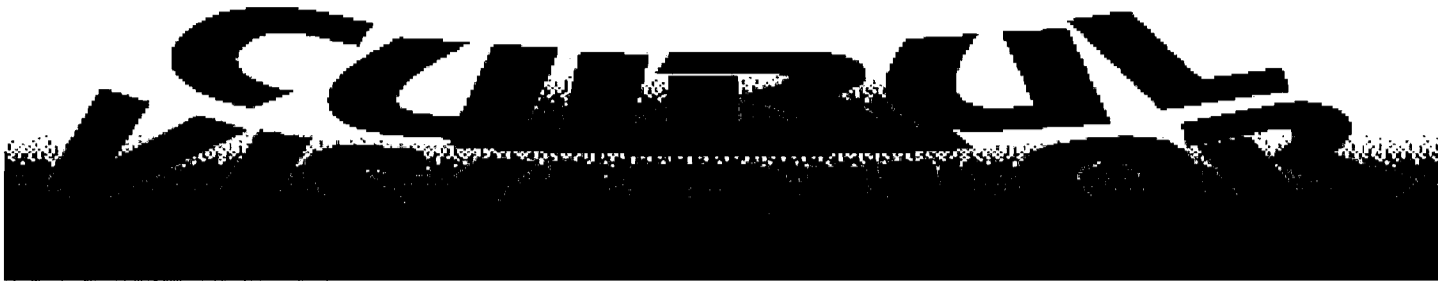
CUIBUL VISURILOR

Cultura

Sport

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele"

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL III Nr. 15-16 (30-31) *** MARTIE-APRILIE 1999 *** 8 PAGINI *** 2000 LEI

Post Scriptum

Dintr-o regretabilă eroare, episoadele care urmează au fost omise din paragraful 14 al episodului 11 al acestui studiu publicat în nr. 13-14 (28-29); ele trebuie integrate înaintea celui de-al doilea alineat din pagina 1 al episodului menționat. Ne cerem iertare.

REDACTIA

ISPITA DACICĂ LA MAIERU

Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului Maieru (12)

"Sat al meu, ce porți în nume sunetele lacrimii..."

• **Glose mioritice și istorie măiereană mioritică.** Emil Al. Boșca / Emil Boșca-Mălin – întâiul culegător și autor al publicării primei variante măiereane a Colindului păcurării-lui "Mioriței"-colind

Variantele colindului-baladă cu "fata de maior" în text, în fostul județ Năsăud, fostele raioane Năsăud, Bistrița, actualul județ Bistrița-Năsăud, conform *Biblii "Mioriței"*, cum o considerăm a fi cartea "Miorița (Tipologie, circulație, geneză, texte)" /14/ a lui Adrian Fochi, generează două zone folclorice, aparent distincte, situate aproximativ în nord-estul județului: zona nord someșană cuprinzând localitățile: Maieru (1440; 1933; 1937; 1944), Feldru (1440; 1956), Sângeorz-Băi (sec. 13, 1962) și Leșu (1696; 1962), respectiv zona bărgăuană incluzând: Suseii Bărgăului (1547; 1936), Prundu Bărgăului (1386; 1960) și Mijloceni Bărgăului (1733; 1962), prima cifră din paranteze indicând anul atestării documentare a localității, cea de-a doua anul întâiei culegeri a colindului-baladă, marcată în /14/. Din enumerarea de mai sus, se poate observa că în județul Bistrița-Năsăud, culegerea cea mai veche a unei variante a colindului-baladă cu "fata de maior" în text a fost, cu certitudine, făcută în Maieru, fiind publicată în anul 1933, din Maieru culegându-se și publicându-se ulterior (1937, 1944) alte două variante despre care am glosat chiar la începutul cercetării de față, unde și când nu aveam cunoștință de anul 1933 ca marcând culegerea vreunei variante măiereane a "Mioriței" colind, consultarea atentă a cărții lui Fochi /14/ oferindu-ne la anul 1933 un nume de culegător BOȘCA, nume nemăierean, într-o zonă a cărții care aduna variante nelocalizate. Spre a dovedi că în 1933, nu în 1937 (!), s-a cules din Maieru și s-a publicat prima variantă măiereană a "Mioriței"-colind cu "fata de maior" în text, am revenit și am stăruit ceva mai mult asupra părții "MATERIALE NELOCALIZATE" din paginile 960-973 ale cărții /14/, parte care cuprinse 25 de variante nelocalizate ale "Mioriței", dar publicate 23 dintre ele în reviste sau culegeri de folclor, celelalte două aflându-se înregistrate la Arhiva Centrală de Folclor (ACF).

Stăruința noastră a avut în vedere numele de Emil Al.Boșca, înregistrat la pag. 966, ca autorul culegerii "Poezii populare din granița Năsăudului" (Sibiu, 1933, p.18-19), culegere din care s-a extras varianta colindului-baladă intitulată "Păcurării", numerotată roman-arab ca "DCLXIII (NELOC.12)" în aritmetica lui Fochi, autorul. Ținând cont de localizarea "granița Năsăudului" afirmată în titlul culegerii, și bănuind că numele de familie Boșca este, de fapt, Boșca afectat de o greșală (?) de inversiune a consoanei ș cu c, ne-am adresat unei documentări pe tema numelui Boșca/Boșca, întâi din și prin cartea lui Fochi /14/, apoi prin alte surse, cum vom arăta. Pentru noi, măierenii, și nu numai pentru noi, va apare o suită de surprize între care am putea numi una ca fiind o posibilă intervenție a Securității comuniste în cartea "Miorița" /14/, din cauza intelectualului măierean deținut politic de marcă între anii 1952 și 1964 ai perioadei dejiste.

În "Miorița (Tipologie, circulație, geneză, texte)" /14/,

numele Boșca apare în "INDICE DE NUME PROPRII (1. Nume de persoane)" la paginile: 190, 966 și 1076. Pagina 190 repetă informația de la pagina 966 prelucrând-o într-un tabel referitor la materialul mioritic nelocalizat, sintetizând în linia 12 a tabelului: <"Proveniența materialului: E.A.Boșca, "Poezii pop. din granița Năsăudului", p. 18-19; Data: 1933; Provincia: Transilvania; Sigla: NELOC: 12">, de unde se observă o pierdere de informație prin prescurtarea "E.A." a lui "Emil Al.". Căutând, acum, în pagina 966 pentru a corela ce s-a extras din culegerea lui E.A. Boșca indicat în tabelul paginii 190, dăm peste Emil Al.Boșca, culegătorul unei variante "Păcurării", cum am precizat mai sus, publicată la Sibiu în 1933. Varianta nelocalizată "DCLXIII (NELOC.12) din /14/ are 30 de versuri și începe cu: "Se suiua la munte / Trei păcurării / C-o turmă de oi. / Înaintea lor / Sub doi buhăsei / Sta o fată de maior". (s.n.) Dacă răsfoim /14/ la pagina 1076 indicată la INDICELE ei de nume, aflăm că E.A.Boșca (p.190) / Emil Al.Boșca (p.966) este la BIBLIOGRAFIE, trecut în ordinea alfabetică cu: <BOȘCA EMIL AL., "Poezii populare din granița Năsăudului", Sibiu, 1933>. Ne aflăm, astfel, pe urmele lui Emil Al.Boșca, nu Boșca (!), obligați a consulta bibliografie năsăudeano-bistrițeană, precum "Virtus Romana Rediviva".(VRR) vo. II (Bistrița, 1974, p.114-168), din care Teodor Tanco, prin studiul său "Jurnalul, publicistul și scriitorul Emil Boșca-Mălin", ne trimite la elevul Liceului grăniceresc "George Coșbuc" din Năsăud, E.Al.Boșca, care în 1931 făcea parte din redacția revistei "Încercări" a Societății VRR și a "Congregației Mariana". Astfel, măiereanul Emil Al.Boșca, absolvent în 1932 al Liceului grăniceresc din Năsăud, apoi, în același an, student al Facultății de drept a Universității din Cluj (absolvent în 1938), publica, la 20 de ani, în 1933 o culegere de folclor "Poezii populare din granița Năsăudului", la Editura "Astra" din Sibiu, sub numele Emil Al.Boșca, ulterior, prin prelucrarea scriitoricească devenit Emil Boșca-Mălin, nume sub care semnează în 1936 importanța pentru Maieru: "Însemnări pe răbojul vremii: MAIERU-monografie istorică" (Tip.G.Ghili, Cluj, 1936). Consultând manșeta reeditatei ultimei lucrări amintite (Editura "Asociației Scriitorilor și Gazetarilor Năsăudeni", Brașov, 1943) autor E.Boșca-Mălin, se poate constata la "DE ACELAȘI AUTOR": <"1. Poezii populare din Țara Năsăudului", Editura "Astra", Sibiu, 1934>, din care se recunoaște o reformulare/reeditare a lucrării semnată Emil Al.Boșca din 1933, utilizată ca bibliografie în /14/ (p.1076).

Clarificarea identității numelui măiereanului Emil Al.Boșca cu Emil Boșca-Mălin (Maieru-14.10.1913, București-1.12.1976), intelectual măierean de marcă națională, unul dintre deținuții politici cei mai lucizi ai grelelor închisori comuniste din România (*), tocmai sub semnul mioritic, este plină de semnificații pentru cercetarea noastră destinată Maierului și are o multiplă justificare (1). Corectarea erorilor de informare despre Emil Al.Boșca strecurate în paginile 190, 966,

Sezătoare la Muzeul "Cuibul Visurilor"

1088 și corelarea lor cu informația corectă de la pagina 1076, din fundamentala lucrare "Miorița (Tipologie, circulație, geneză, texte)" /14/ a lui Adrian Fochi, apărută ("Dat la cules 17.02.1964. Bun de tipar 27.05.1964") chiar înainte ca Emil Boșca-Mălin să fie eliberat de la Jilava (28.07.1964) 19, după peste 12 ani de la arestarea din 10.07.1952, cu detenții în 7 închisori comuniste (Lugoj, Aiud, Gherla, Galați, Botoșani, Râmnicu-Sărat, Jilava), având prilejul să ne întrebăm dacă greșala tipografică de schimbare a lui ș cu c, pentru a-l transforma pe Boșca în de nerecunoscutul Bocșca, n-a fost regizată/operată cu bună știință de vajnicii supraveghetori comuniști ai tipăriturilor pregătite să apară în 1964, fără a exclude posibilitatea ca însuși autorul cărții, Adrian Fochi (Cernăuți-26.10.1920, București-1995)20 în cunoștință de cauză să fi făcut "jucăușa" interschimbare de consoane pentru paginile 190, 966 și 1088, lăsând drept cheie de identificare bibliografia nefalsificată în pagina 1076. Totul, din grija ca vigilentul ochi comunist să nu constate că în cartea cu cele circa 1000 de variante ale "Mioriței" (prima în cultura română și până în prezent unica (!), numele încă deținutului politic Emil Al.Boșca apare de 4 (patru) ori (!), fapt care cu siguranță ar fi putut duce la orpirea tipării și/sau difuzării cărții. (2) Cuvântul și nesperata corectare a unei erori dănuind de peste 35 de ani, direct legată de numele Emil Al. Boșca / Emil Boșca-Mălin, culegătorul și autorul publicării uneia dintre variantele "Mioriței"-colind, era imperios necesară la o variantă pusă de Fochi /14/ sub semnul cert al materialelor mioritice nelocalizate (variantele "DCLXIII (NELOC.12)"). (3) Corectarea numelui ne oferă și surpriza de a-l completa pe Fochi /14/ prin posibilitatea localizării certe a variantei "DCLXIII (NELOC.12)" în Maieru (situat tocmai în "granița Năsăudului"), fiind culeasă de însuși Emil Al.Boșca, cel mai târziu în anul publicării ei (1933) din Maierul său, de unde s-au mai cules și publicat ulterior (1937, 1944) încă două variante de aceeași factură. Compararea celor trei variante, după textele lor date în paginile 575, 576 și 966 ale /14/ este în stare să ne ofere corelații ce arată că varianta din 1933 ne apare mai completă, cuprinzând, practic, prin cele 30 de versuri ale sale, toate elementele reunite din celelalte două variante ulterioare (de 21, respectiv 22 de versuri), plus elemente suplimentare, intersecția logico-lingvistică între variante punând în evidență elemente comune două câte două (var. 1933 cu var. 1937, cu var. 1944), niciodată numai var. 1937 cu var. 1944, exceptând refrenul prezent (dar nu identic) în var. 1937 și 1944, bănuind că lipsa refrenului din var. 1933 s-ar datora autorului culegerii (sau sursei sale), pentru a se păstra caracterul de poezie, nu de cântec/colindă.

(va urma)

Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Cartea

CHIUZA – veche vatră românească și leagăn al Rebrenilor

CLEMENTE PLAIANU

Contrar opiniei unor neinformați, semnatari în presa locală, care nu cunosc bibliografia județului Bistrița-Năsăud nici pe cea istorică și nici pe cea contemporană, afirmând că n-ar fi cărți despre acest spațiu geografic-administrativ și istoric-românesc, iată încă o recentă probă care o confirmă. Monografia părintelui greco-catolic CLEMENTE PLAIANU (85 de ani), continuă tradiția și înfăptuirile speciei. De la Pavel Galan cu a lui **Historia comunii Ilvii Mari**, suind, în timp, la a lui Pamfilu Grapini despre Șanț, la a lui Ștefan Buzilă despre Poiana Ilvei... există altele, tipărite sau manuscrise, elaborate în spiritul Școlii Monografice a lui Dimitrie Gusti. E un eveniment al locului în 1998 când apare marea monografie despre Chiuza, carte cu 548 + 41 pagini foto, în format 23 x 15 cm.

În prima formă, lucrarea a apărut în 1982, xeroxată pe 1200 pagini. Aceasta este a treia ediție, dar prima tipărită. În ultimii 16 ani lucrarea a fost supusă unor revizuirii riguroase și adăugiri inedite. Cele 20 de capitole înmănușează tot ce a oferit arhiva și tradiția locală, de la acel început de atestare documentară, care este anul 1292, și până în 1998. Se transcriu aici pentru exemplificare doar câteva titluri: Cadrul natural, Cadrul istoric, Populația Gospodăria, Portul, Graiul, Biserica, Școala, Cultura. Fiecare capitol are câteva paragrafe, în total sunt peste o sută, ceea ce înseamnă o despletire a lor pe alte ramificații și detalii de viață istorică, socială, națională, spirituală etc. Una din calitățile cărții este surprinderea trecutului imemorial, dar păstrat și adus pe firul folclorului de pe timpuri romane (în colinde mai ales), căci localitatea era în apropierea unui castru roman și o străbătea drumul de legătură cu Napoca.

Sprijinită de o vastă documentare, Monografia adună amănuntul local și zonal al oricărui fapt de viață și simbol material. Tot ce a reținut hârtia pe pagini de arhivă și sufletul colectiv a transmis memoriei, este analizat, prelucrat și reflectat în litera cărții și în spiritul ei. Construcția științifică și cuprinsul bogat ale lucrării îi asigură izbânda; astăzi puține sunt comparabile acesteia. Căci în ansamblul ei, Monografia Chiuza este unicat la ora actuală; în țară nu sunt cunoscute asemenea lucrări pentru localitățile rurale. Capitolul demografic, intitulat "Genealogii", pp. 376-504, este (ca oricare altul) argumentul acoperitor al afirmației privind valoarea cărții. În iconografia pe cele 41 pagini întregite imaginea unei înfăptuiri editoariale sărbătorești.

La hotarul dintre secole și milenii, județul Bistrița-Năsăud are încă o carte care îl trece în viitor, iar comuna Chiuza, la cei 707 ani de existență documentară, se legitimează cu Monografia ei inconfundabilă, alcătuită de distinsul cărturar Clemente Plaianu.

TEODOR TANCO

AUREL CLEJA

Brăncușiană

Ca-n două emisfere vide,
din gol trecând în esență,
lăsând în urmă pruncia,
pentru adolescență;
în vraja apusului,
am ajuns și eu să cunosc
"Poarta Sărutului"!

Amintind de oul primordial,
de lumina din prima zi...
sufletul meu a vibrat
cu "Madam Pogany"!

Urcuș icaric de zorele,
pe vrejul zenitului...
m-a urcat în inefabil
"Coloana Infinitului"!

Obosit de moarte,
la căderea serii...
voi găsi și cripta
sub "Masa Tăcerii"!

Mit

Zeită, vestală,
îmbrăcată numai în mantia
părului tău
și-n sărutul meu,
lasă-mă să-ți citesc
"Vedele" sufletului,
"Coranul" privirilor,
"Biblia" îmbrățișărilor!

Mit risipit
în muze...
Cupe de ospete,
cu venerație te ridic
la buze!

Sunt singurul anotimp
ce dă
frunză codrilor
și ție îți coace
holdele sănilor!

Finita!

Pe scenele vieții
am fost distribuit
și eu
în rolul lui Sisif
titanul...
și imbecilizat,
să urc
întruna bolovanul!

Convins că aș putea juca-n
noi mituri pentru viitor
scornite pe calculator
din scenă am ieșit,
am părăsit
scenariul vechi
și din panta-naltă
am împins bolovanul
în partea cealaltă!

El a făcut parte
în pădurea
de prostie
și de inerție!

Și apoi, ca un apucat
am urlat:
- Finita!
și la magazine,
predat-am recuzita!

Abia după aceea
am simțit că-s gol,
că n-am chemare
să joc alt rol!

Și atunci m-am internat
la balamuc, în slip,
unde puteam să-l joc
în continuare,
pe Sisif!

Soliloc în ziceri înțelepte

CALOMNIE – DEFĂIMARE

Potrivit dicționarului, calomnia înseamnă afirmație mincinoasă și tendențioasă făcută cu scopul de a discredita onoarea sau reputația cuiva (defăimare, clevetire).

Nu există munte fără zgomot și om fără calomnatori – spune un proverb turcesc. O zicere românească completează: cine defăimă pe altul în fața ta, el pe tine o să te defaime în fața altuia. Iar ironicul Anton Pann: "Cel slab pe cel cu putință/Cel prost pe cel cu știință/A-l defăima întotdeauna,/Ca și câinii când latră luna".

Democrit zicea că fapta bună nu poate fi pătată de calomnie, iar Shakespeare, în "Hamlet", îl contrazice pe vechiul grec, spunând: Nu este virtute pe care calomnia să nu știe s-o atingă! Aristotel: oricine urăște pe hoț și pe calomniator, dar cine se aprinde de mânie contra calomniei înseamnă că-i dă crezământ.

E greu să te aperi când, ca orice tiranie, calomnia are avantajul secretului. Cu totul profund gândesc indienii în Pancantranta: ciudat e modul de a ucide al șarpelui cu chip de ticălos care pe unul îl mușcă de ureche, iar altul își pierde viața...

Calomnia este pragul cel mai înalt, forma cea mai josnică și mai otrăvitoare a invidiei necontrolate. Este aducătoare de rău. Unii continuă să calomnieze și după moartea celui pe care nu l-au putut suporta cât trăia, deși o lege a bunului simț avertizează de milenii: De mortuis nil nisi bene (Despre morți nimic altceva decât de bine). Există, într-o capodoperă muzicală, chiar o celebră arie a calomniei: "Calomniază, calomniază, tot se va prinde ceva!"

Din neistovita sete de răzbunare, o simplă bărfă degenerază în defăimare, ca cea mai vicleană formă a urii. Și întocmai cum furia este o scurtă nebunie (Ira furor brevis est), calomnia este crimă incipientă. Numai egoiștii incurabili pot calomnia. Veritas odium parit – adevărul stârnește ura, spunea, cu multă dreptate Terentius.

Dacă n-am avea defecte, nu ne-ar face atâta plăcere să le observăm pe ale celorlalți, fiindcă, după cum remarca La Rochefoucauld, unii își închipuie că defectele altora le autorizează pe ale noastre.

Arabii au un proverb și mai plastic: gura țevii de pușcă e mai puțin primejdioasă decât gura calomniatorului. Forma cea mai parșivă a răzbunării trebuie privită cu liniște de piatră. Disprețul poate șterge insulta și calomnia mai repede decât răzbunarea. O limbă clevetitoare este simbolul unei inimi rele și meschine. Până la urmă, defăimătorul coboară, cu toată iscusința minciunii sale, spunea Nicolae Iorga.

ION DELAMARGINĂ

Epistolar

Doi cărturari bistrițeni în dialog epistolar

- Episcopul Iuliu Hossu către poetul Iustin Ilieșiu -

Și episcopul Iuliu Hossu și poetul Iustin Ilieșiu erau nume cunoscute și prețuite până în anul nefast 1947: unul era aureolat ca herald al Unirii Mari și ierarh vrednic al Bisecirii Greco-Catolice, iar poetul din Maieru era cântărețul îndurerat al unui moment tragic din istoria Transilvaniei: Dictatul de la Viena din 1940. Dar în 1969, amândoi erau într-un siliț și nedrept anonim semicarcerat: Iuliu Hossu surghiunit la mănăstirea Căldărușani, unde-și va afla și sfârșitul, iar Iustin Ilieșiu, fără drept de semnătură, era scos din conștiința literară a epocii. În aceste condiții, poetul îi adresează ierarhului întrebări în legătură cu soarta Bisericii Greco-Catolice, sugerând căi pentru repunerea ei în drepturi și îi trimite un volum de versuri, bănuim, în manuscris. Răspunsul episcopului, de o mare delicatețe sufletească este exemplar prin puterea credinței și speranței, prin elogierea versurilor, "suflet din sufletul neamului", prin amintirea luminoasă a frunzei comune Maieru. Versuri și fragmente evanghelice se întrețes în această epistolă, în care un cântec al foștilor deținuți politici și martiri ai Bisericii Greco-Catolice, atât de frumos interpretat în anii din urmă de poetul Ion Zabașcu, luminează auroral credința în ceasul de dreptate.

ION BUZAȘI

Mănăstirea Căldărușani, 12.XII.1969

Mult stimat și iubite domnule profesor,

Înainte de a primi scrisoarea mă pregăteam să-ți comunic că, așa cum am spus la început, în situația actuală cu Biserica noastră scumpă desființată, nu-ți pot împlini dorința. După plecarea Domniilor-voastre, reflectând asupra chestiunii am rămas la aceeași hotărâre pentru a nu da prilej de greșite interpretări și păgubitoare pentru cauza vitală a noastră:

Reabilitarea bisericii noastre în drepturile constituționale, de care s-a bucurat alături de toate cultele din țară, până la declararea ei de inexistentă, prin decretul anticonstituțional

de la 1 dec. 1948 –aniversarea a 30 de ani de la Unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă România.

Chestia este înaintată Onoratei stăpâniri pe cale constituțională și suntem în așteptarea actului de dreptate pentru Biserica noastră, pentru care pledează însăși Constituția Țării.

Fruntașa comună Maieru rămâne întru îmbrățișarea dragostei mele de la prima intrare în vizitația canonică din 1920, întâmpinat de cei 50 călăreți neuitați, până în ziua de azi, în zilnicele mele smerite rugăciuni. Pentru fericită revedere în deplina libertate a scumpei noastre Biserici, Domnului să ne rugăm. Până atunci îmbrățișarea dragostei mele și arhierasca binecuvântare în smerite rugăciuni înălțate Domnului.

Folosesc acest prilej, iubite Domnule profesor, să-ți mulțumesc din nou din toată inima pentru splendidul volum de versuri care au mișcat profund sufletul meu. Te-ai cântat și ai cântat frumos și bine. Am zis citind: Asta-i poezie românească, aceasta-i suflet din sufletul Neamului. Să trăiești, iubite domnule profesor și-ți mulțumesc din inimă.

Ne-am cântat și am căutat noi cei rămași pe gila strămoșească pentru a păstra sufletul nebiruit cu credință tare, în numirea dreptății: Vei veni, Isuse, știm că vei veni și pe nori de slavă tu vei răsări, mare va fi ziua când ai să cobori, sărbătoare celor fără sărbători.

Și a venit și ne-am bucurat și la Alba Iulia am cântat cântecul pe care l-au cântat înaintașii în cursul veacurilor. Dreptatea ta este dreptate în veac și, cuvântul tău adevărul.

Ai cântat frumos, poete, cântă și te cântă peste noua rană.

Să cerem lumina Domnului pentru stăpânire, pentru plinirea actului dreptății, pentru cinstirea și bucuria mare a Neamului.

Vei veni Isuse... Vino, Doamne, fiii tăi te așteaptă.

Darul Domnului cu voi. Maica Domnului să vă ocrotească.

Cu toată dragostea, arhierescă binecuvântare.

Episcop Iuliu de Cluj-Gherla

D-lui Iustin Ilieșiu, profesor și scriitor, București, str. Ceres, nr. 3, sector 6.

Eveniment

COLOCVIILE DE LA BECLEAN

Vineri, 5 martie 1999, a avut loc cea de-a doua ediție a Colocviilor de la Beclean cu tema Rezistența prin cultură la totalitarism. Organizator a fost Casa orașenească de cultură Beclean în colaborare cu Inspectoratul pentru Cultură Bistrița-Năsăud și Biblioteca orașenească Beclean, cu sprijinul financiar al Consiliului Local Beclean și al unor sponsori din Beclean și Bistrița. Au participat: Nicolae Avram, Dan Baciu, Liviu Bleoca, Cornel Cotuțiu, Icu Crăciun, Mircea Cupșa, Zorin Diaconescu, Maxim Dumitraș, Sorin Gârjan, Simona Konradi, Marcel Lupșe, Oliv Mircea, Gavril Moldovan, Dan Moșoiu, Viorel Mureșan, Olimpiu Nușfelean, Mircea Petean, Aurel Podaru, Virgil Rațiu, Radu Săplăcan, Florin Săsărman, Liviu Ioan Stoiciu, Pavel Șușară, Maria Tudor, Gavril Țărmure, Magdalena Vaida, Călin Vlășie, George Vulturescu, Ion Radu Zăgreanu și Doru Zimveliu.

Cuvântul de salut din partea autorităților locale a fost rostit de dl. Viorel Luca, primarul orașului Beclean. La deschiderea manifestărilor a luat cuvântul și senatorul Teodor Câmpeanu, fost deținut politic înainte de 1989. Moderatorul acestor colocvii a fost prof.univ. Oliv Mircea.

La începutul discuțiilor, dl. Cornel Cotuțiu a rememorat activitatea cenaclului *Saeculum* de la Dej și Beclean, începând cu anul 1980, când, cei care au participat, au început să refuze compromisurile, "eludând ostentativ și obstinant clișee și poteci supravegheate de ideologia partinică și cenzura politică". Dl. Olimpiu Nușfelean a remarcat experiența literară trăită la acel celebru cenaclu care a atras scriitori din întreaga țară.

Cutremurătoare a fost intervenția poetului Liviu Ioan Stoiciu, moldoveanul solitar care avusese, înainte de 1989, trei tentative de sinucidere, fiind în pragul alienării din cauza atrocităților regimului comunist, încheind astfel: "dacă acum sunt în viață, asta o datorez culturii!".

Criticul Pavel Șușară a raportat rezistența prin cultură la rezistența individuală, declarându-se "un mistic de dreapta", pentru că, în perioada în care stânga a fost oficializată în România, a fost expropriat de tot ceea ce putea să aibă: "libertate, dreptul e a se exprima, de a se duce acolo unde îi era locul, dreptul de a circula, de a vedea, dreptul de a fi bun în toate dimensiunile umane".

Poetul Mircea Petean a susținut ideea supraviețuirii prin cultură prin faptul că a refuzat categoric de a se lăsa de regimul comunist ale cărui scopuri n-au fost altele decât dezumanizarea.

Gavril Țărmure, inspectorul-șef al Inspectoratului pentru Cultură Bistrița-Năsăud, a invocat prigoana la care a fost supusă biserica greco-catolică în perioada comunistă declarând că "este foarte grav că disprețul față de cei care au suferit în comunism continuă și după '89".

Poetul Sorin Gârjan a evidențiat "patru expresii ale supraviețuirii (rezistenței) din perimetrul totalitarismului românesc postbelic: 2) supraviețuirea de sorginte culturală din pușcăriile românești; 2) supraviețuirea deportaților (nu doar fizică); 3,4) supraviețuirea prin manifestările vii ale literaturii române (Cercul literar dela Sibiu, grupul oniricilor, generația '80". Domnia sa a amintit și despre oportunismul așa-zisilor pseudointelectuali, inclusiv în rândul preoților.

Evident că intervențiile celor amintiți aici au fost mult mai stufoase, spațiul nepermițându-ne să le redăm în întregime, dar ziarul *Observatorul de Beclean* (nr. 4(53), prin redactorul responsabil Aurel Podaru a făcut-o. Trebuie spus și faptul că au mai fost și alte personalități care au luat cuvântul. I-aș aminti pe: criticul Radu Săplăcan, scriitorul Virgil Rațiu, poetul George Vulturescu și alții.

Excelentă a fost organizarea realizată de d-nii: Sorin Gârjan, Aurel Podaru și Cornel Cotuțiu.

ICU CRĂCIUN

Istorie

ȘCOALA LUI REBREANU (din istoricul școlii)

În anul 2000 vom aniversa 230 de ani de învățământ măierean...

Dar la Maieru, ca și în alte localități de pe Valea Someșului, se vorbește în documente și în tradiție de o mai veche școală mănăstirească, încă de pe la finele veacului al XVII-lea.

Cel mai vechi document scris și păstrat, care atestă existența unor școli "triviale" românești în Năsăud, Maieru și Monor, este procesul-verbal din 5 noiembrie 1770, redactat la Năsăud, într-o ședință a comisiei economice a Regimentului de graniță.

După școala trivială (1770-1816), învățământul local se continuă prin școala parohială (1816-1825), apoi prin școala națională-confesională (poporană) cu un singur învățător (1825-1877), cu doi învățători (1888-1902), cu trei învățători și patru învățători (1902-1918) și cu mai mulți în continuare. Între 1877-1918 a funcționat, în paralel cu școala confesională, o școală de stat maghiară. Tot în 1877 se înființează o școală de repetiție și de sărbători. De menționat că învățătorul Vasile Rebreanu, tatăl marelui romancier a funcționat în Maieru între anii 1888-1898. În anul 1900 ia ființă școala din Anieș.

În anul 1995, la a 250-a aniversare a sa, școala din Maieru a primit numele lui Liviu Rebreanu, iar cea din satul Anieș, numele poetului Iustin Ilieșiu.

Astăzi școlile și grădinițele măierene cuprind un număr de peste 1400 elevi și copii, conduși de 101 cadre didactice.

(S.U.)

"În școala aceasta am făcut și eu întâile clase primare, învățător fiind tatăl meu"

"Satul meu din munții Rodnei,
cu ghirlânzi de trandafiri,
Leagăn al copilăriei cu duioase amintiri"

LIVIU REBREANU

IUSTIN ILIEȘIU

MAIERU - file de monografie (14)

Înceiem episodul anterior cu citarea aceluia lapidar și zguduitor document despre fetița Dafina Balotă "care în etate de opt ani fusese răpită de tătari în 1717 și vândută unui turc în al cărui harem a robit până în 1758, când după multe suferințe a putut să scape și să se întoarcă acasă".

Alăturăm acestui document și proiecția sa în folclorul local, începutul baladei "Dafina și Tătarul":

"Frunză verde de alunu,
Fost-am fată ca păunu
Și m-o prins tătaru-n drumu,
Și m-o prins și m-o legatu
Și de sat m-o depărtatu,
Și m-o dus în altă țară
Să mănânc pită amară.
Vină, mamă, să mă vezi
Până îs holdele verz;
Că dacă s-or gălbini,
Mi-i căta, nu mi-i găsi

Desigur, nu numai o fetiță a fost răpită atunci. Și nu numai din Maieru. Bilanțul victimelor și pagubelor pricinuite de năvălitori rămâne de-a dreptul terifiant.

Anul 1717, a fost rău și secetos. Astfel, la dezastrul pricinuit de barbari s-a adăugat o foamete cumplită. Ovăzul se cumpăra cu galbeni, iar coțobrelele (porumbele) înecăcioase și coaja de fag măcinată devin o hrană mult căutată. Porecla hazlie, de "coțobrei", dată măierenilor, încă de pe atunci, își are obârșia în această amară încrâncenare de acum aproape trei secole, iar obținerea unui "certificat de milogeală" putea fi socotită drept un privilegiu.

Răniile și distrugerile pricinuite de hoardele tătare în Valea Rodnei nu se vor vindeca nici peste 2-3 decenii 1/. Documentele păstrate, puține la număr, înfățișează și alte aspecte care marchează ultima perioadă a orânduirii feudale pe aceste meleaguri. Dacă lanțul teribilelor incursiuni barbare prin părțile noastre se încheie odată cu întunecatul an 1717, apoi relațiile locuitorilor Someșului de Sus cu Magistratura (Senatul) săsesc de Bistrița se înăsprec. Se intensifică acțiunile de iobagizare a românilor de către autoritățile amintite și se înmulțesc litigiile cu sașii bistrițeni pe o perioadă lungă. Sunt cunoscute procesele de hotar ale vărărenilor, feldrihanilor și iluanilor mici 2/.

Apreciem că și pentru această perioadă îndepărtată din istoria ținutului nu se găsesc în arhive prea multe dovezi scrise. Abia sub stăpânirea absolutismului Vienei, datele referitoare la Valea Rodnei se înmulțesc. Viața socială va purta pecetea răscoalelor țărănești ardeleni; populația românească crește numeric. Astfel, între anii 1733 și 1786 numărul locuitorilor din Maieru a ajuns la 1372.

Comuna Maieru, alături de Rodna, prezintă o importanță demografică aparte. Începând cu anul 1730, unele familii măierene migrează spre extremele sud-estice ale hotarului

comunal, mult mai întins decât cel actual, contribuind din plin la întemeierea altor trei sate ilvene: Poiana Ilvei, Măgura Ilvei și Ilva Mare. Așa se explică faptul că Poiana avea și numele de Poiana Maierului, iar "după Măgura" s-a spus până în zilele noastre satului Măgura, de care ne despărțea maiestuoasa noastră Măgură a Caselor, fiindcă unii măiereni își făceau case la poalele versantului sudic, spre a se feri din calea năvălitorilor.

Nume noi de familie se nasc din meserii sau preocupări mai noi sau mai vechi: Olar, Bugnar, Cărbune, Croitor etc. Unii bărbați lucrau la minele de aur și de argint de la Rodna, ori la topitoriile din Poiana Zgurei, pe versantul nordic al poalelor Măgurii, unde găsim toponimul amintit mai sus.

În anul 1733 "birăul orașului Bistrița dă un ordin ca toți locuitorii din Ilva Mare, în timp de 14 zile să se mute în Maieru (!). Dacă acest ordin s-a executat întocmai, nu se știe. Un lucru este sigur: multe familii au venit, sau revenit, în Maieru: Ilieș a Ostacii, Gavrilă a Ostacii, Ionașcu Bochii, Slăvoacă, Chira, Horga, Ilovan etc.3/.

Se știe că teritoriile de la sudul râului Ilva, aferente Ilvei Mari, Măgurei Ilvei, Arșitei și Poienii, au aprținut Maierului; aici se găsesc nume de familie măierene, iar rețeaua de drumuri și drumeaguri indică pornirile dinspre Maieru și Rodna pentru toate aceste localități ilvene.

(va urma)

SEVER URSA

Bibliografie:

- 1/ Șotropa Virgil, Tătarii în Valea Rodnei, în A.S., 1940, nr. 28, pag. 26-46;
- 2/ Șotropa Virgil, Un proces multiseclar, în A.S., 1930, nr. 13, pag. 243-311;
- 3/ Pop Iuliu, Istoricul parohiei Maieru, 1938, lucrare în manuscris, pag. 8.

Școlari de altădată (de la stânga):
- Boșca Mircea, Lazăr Avram (prof.univ.și poet), Ion Ureche (funcționar), C-tin Pui (ofițer), Liviu Naroș (funcționar în Germania)

Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri

În suflète (1)

Am stat de vorbă cu câțiva participanți la marea întâlnire de la București cu Suveranul Pontif în legătură cu modul în care au călătorit și impresiile cu care s-au întors în suflet. Aceste mărturisiri au fost publicate și în prestigioasa revistă "Formula As", nr. 362, mai 1999, pag. 3.

DI. IOAN VRANĂU, preot gr. catolic, la Rodna, originar din Maieru:

Am peste 70 de ani, dar niciodată nu m-am putut gândi că voi avea parte de bucuria unei astfel de luminoase întâlniri cu Sfântul Părinte. Totul mi s-a părut minunat, începând cu călătoria, continuând cu organizarea și desfășurarea ceremoniilor religioase în cele trei zile de neuitat și sfârșind cu slujba de duminică după amiază din Parcul Izvor. De fapt, spun impropriu "sfârșind"... căci în inima mea nu va sfârși niciodată ecoul sfânt al acestei nesperate întâlniri. Nu voi uita blândețea tonului, seninătatea și sinceritatea chipului Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea. În biserica Sf. Iosif am avut norocul să stau foarte aproape... Am înțeles că spune "Eu iubesc acest popor!" Ce dovadă mai convingătoare poate fi decât aceea că a vorbit de atâtea ori în "limba noastră cea română". Am stat de vorbă cu mulți. Eram copleșiți de simplitatea și modestia, de iubirea ce-i iradia din priviri și gesturi, de imaginea celor doi mari prelați îmbrățișându-se frățeste: "România e grădina Maicii Domnului". Am fost aproape de cardinalul Todea, care plângea mereu, adevărată icoană de suferință... Pentru mine e o împlinire de vis, e izbânda vieții, așteptate de aproape 50 de ani! Se știe că biserica noastră a pățit atât de mult pe cât a fost de apropiată de suferințele celor mulți. Am văzut preoți și ierarhi ortodocși care trăiau la unison înălțimea clipei. Am văzut oameni de diferite credințe și etnii dornici ca binecuvântata unire să se împlinească. Un grup de lângă mine a început să scandeze: "Unitate! Unitate!", ca apoi toată mulțimea să repete nobilul cuvânt. Îl strigam și eu, din toate puterile...

Da, s-a făcut un mare pas spre unirea care ar putea șterge, ierta și vindeca toate rănilile și vrajbele trecutului. Niciodată nu mi-a fost dat să citesc atâtea bucurie în ochi și în suflète. Pentru noi, cei mai mici, care slujim altarele credinței, aceasta ne poate fi o adevărată lecție de comportament. Pe străzile capitalei am văzut mii și mii de oameni care mergeau să-l vadă pe Papă, cu ochii umezi de bucurie, cu speranța în suflète. I-am văzut și pe frații basarabeni cu pancarta lor pe care se putea citi: "Părinte, te așteptăm la noi!" Eram cu toții uniți în același cuget. Totul a fost ceva tonic și reconfortant. Poate că este cea mai frumoasă "ieșire" a României în fața lumii...

REGHINA BONTAȘ, credincioasă gr. catolică, țărancă, 48 de ani, din Maieru:

"Eu n-am știut că omul poate plânge de bucurie atâtea vreme. În sufletul meu a fost numai bucurie și pace. Mi-am strâns bănuți ca să pot face călătoria asta, da' eu nu știu să grăiesc așa frumos cum ar trebui și cum am simțit eu în inima mea. Cel mai mult mi-a plăcut pacea din sufletul oamenilor și de pe obrazul Sfântului Părinte... Și toți s-au înțeles cu bine, nimeni n-a fost contra. Toate au fost bine pregătite și rânduite după voia bunului Dumnezeu. Doamne ajută-mi să trăiesc și să apuc ziua când s-or uni bisericile și credințele noastre! Mi-a plăcut cum a spus Părintele că noi românii suntem creștini de două mii de ani, de când ne-am născut și ne-a rânduit Dumnezeu în lume. Era soare fain și lumină și mie mi se părea că Papa e Soare... Din sufletul meu n-a ieșit niciodată bucuria și lumina asta. Pe tren, la-ntors acasă numai de asta grăieau oamenii și tăți mi s-au părut mai buni și cu glas smerit, așa ca de rugăciune...

VICTORIA HODOROGA, credincioasă gr. catolică, 43 ani, țărancă, Maieru:

Nici n-aș ști cum să vă spun la de Sărbătoare sfântă am fost și eu, departe, la București. De cum am pornit de-acasă și până în ceasul în care m-am întors, inima mi-o bătut mai tare și m-am crezut într-un vis hotărât din care n-aș mai fi vrut să mă trezesc. Ne-am luat noi, un mănunchi de frați și ne-am hotărât să facem ce-om face și să ajungem acolo în capitala țării

noastre și să-l vedem pe Sf. Părinte. Ne-am luat frumos și ne-am suit în tren. De pe la Beclean încolo trenul era plin, dar n-ai putut auzi nici o sfadă, nici un cuvânt rău, numa' vorbe faine și liniștee și pace în toți... În București parcă s-o mutat țara toată! Lume de nu i-ai văzut capătul, n-am plătit transportul pe autobuze, ne-am adunat la Izvor și ne-am tot silit să fim cât mai aproape de Sf. Părinte și de preafericitul Teoctist. Ia-asa mă tremura de emoție... Am plâns de multe ori, dar mai ales când am auzit cum s-a spus: "Cu durere o spun și cu părere de rău că nu ne putem împărtăși încă din același potir". Și mi-o plăcut că i s-a dat Papei un dar frumos, un potir de aur pentru când a trebui... Doamne adă ceasul acela! Să ne împărtășim cu toții din același potir, să fim o singură credință și lege. Apoi am văzut cum s-o purtat de mână cei doi mari mari peste bisericile noastre. Am înțeles iubirea cea mare și dorința din suflètele lor. S-au îmbrățișat și s-au sărutat și noi plângeam, plângeam... Am adus cu mine fotografia asta care-i arată umăr la umăr cu zâmbet de bunătate, Doamne, ce mare ceas am trăit, că neam de neamul meu n-o avut norocul aiesta!

LUCREȚIA NĂȘCUT, țărancă, credincioasă ortodoxă, 70 ani, mamă eroină:

Eu sunt ortodoxă și dacă aș fi stat mai bine cu sănătatea m-aș fi dus și eu la București la întâlnirea cu Papa de la Roma. Acasă, nu m-am deslipit de lângă televizor în trei zile. Mi-o plăcut vorbele bune și luminate ale Sf. Părinte și ale Preafericitului Teoctist. Ce mirare că așa bolnav și chinuit la trup s-a gândit să vină până la București și să se înfrățescă cu ai noștri. Stam și mă rugam și eu pentru cei zece copii ai mei, toți în viață, și pentru nepoții mei și bine-ar fi să fie pace și bunăînvoire între toți oamenii, să nu mai auzăm de războaie! Când l-am auzat vorbind românește, nu puteam crede că se poate așa ceva. Dintrodată l-a îndrăgit și tare mi-o mai plăcut ce-o spus Papa. O vorbit numai de pace și iubire între oameni și de împăcare și de iertare. Cum să ne ierte pe noi bunul Dumnezeu, dacă nu iertăm și noi celor ce ne greșesc nouă? Ne rugăm la bunul Dumnezeu, unul pentru toți, și noi toți ca unul trebuie să trăim. Am apucat foamete și război în tinerețea mea. Și am îndurat lipsuri mari. Și n-aș vrea ca ai mei să mai trăiască ce-am trăit eu. Am văzut cum plângea de bucurie atâtea amar de lume și am plâns și eu. Să dea Dumnezeu să ajungem să trăim ca frații închinători unui singur Tată Ceresc... Dă Doamne ca și preoții de la noi să se înțeleagă în bună pace"

PETRE SĂDOR, credincios, gr. catolic, țărăn, 74 de ani:

"Mulțămesc bunului Dumnezeu c-am ajuns și eu ziua să-l pot vedea de aproape pe Sfântul Părinte, Papa de la Roma! Am avut și noroc cu permisul de călătorie gratuită, cum am lucrat eu ca pietrar în carieră... Am mai fost la București dar niciodată n-am mai văzut atâtea lume și atâtea sărbătoare! Nici n-am simțit cum au trecut zilele și ceasurile. Nici nu știu cu ce aș începe. Am fost la cimitirul Bellu, cnd. Sf. Părinte s-o aplecat la mormintele unor oameni mari ai noștri: Iuliu Hossu, Corneliu Coposu și alții. Am văzut și am plâns la mormintele martirilor noștri. Tot dumul, încoace și încolo, n-am auzit decât cuvinte blânde și o împăcare așa ca o putere nevăzută care s-a lăsat peste oameni. Puterea aceea a poruncit vremii să fie frumoase, oamenilor să fie buni și soarelui să strălucească altfel... Eu cred că cel mai frumos lucru a fost când am văzut că poporul acela de lume de toate mamele se roagă laolaltă aceluiși Dumnezeu, de parcă n-ar mai fi fost mai multe credințe și religii și biserici, decât una singură: Biserica lui Hristos Domnul. Și am simțit așa în suflet ca o mare ușurare, de n-aș putea-o spune în cuvinte. Mi-am strâns familia și meamurile și nu mai gat de le povestit despre împărăția Bucuriei pe care unul ca mine a avut norocirea s-o atingă cu ochii, cu inima și cu toată ființa mea muritoare.

Mare-i puterea ta, Doamne! Și cât mi-au plăcut rugăciunile și cântările acelea!

(va urma)

A consemnat SEVER URSA.

Rebreniana

Stil și compoziție în romanul ION

"Nu-i nici dracul așa de negru" (pg.196) – Zaharia Herdelea despre Ion; nu-i chiar așa rău.

"A-ți aprinde paie în cap" (pg.207) – A stârni ceartă.

"A te vâri ca musca în băligar" (pg.246) – A intra peste vorba cuiva

(Ion către mamă-sa).

"Cine râde la urmă râde mai bine" (pg.259) – Adevărul scos la lveală va bucura pe cel năpăstuit. (Zaharia Herdelea către Titu).

"Piatra (buturuga) mică răstoarnă carul mare" (pg.346) – Zaharia Herdelea se gândește la soarta familiei sale care depinde de niște hârtii.

"Greșeala iertare așteaptă" (pg.365). Zaharia Herdelea către Belciug. "Lăcomia strică omenia" (pg. 389). Titu Herdelea către Ion.

"A nu lăsa pasărea din mână pe cea de pe gard". (pg.100) – Ghighi depsre Laura, în legătură cu căsătoria ei cu Pinte.

"A căuta cearta cu lumânarea" (pg.100) – Tensiunea din familia Herdelea în ajunul căsătoriei Laurei.

"Ce-i în mână nu-i minciună" (pg.238) – Vasile Baciuc către Ion.

"A nu fi mână spartă" (pg.123) – "A ține banul cu

șapte ațe" (pg.123). Cuvintele lui Herdelea către Titu: îndemn la chiverniseală și economie.

Adăugăm la aceste proverbe și zicători, câteva care poartă amprenta personalității autorului, experiență de viață și o gândire matură. "O linguriță de istețime face uneori mai mult decât un car de putere" (pg.23) – George la începutul ostilităților cu Ion.

"Din frumusețe nu se face porumb și din istețime mămăligă" (pg.43).

"Vorba unui prieten e mai sfântă decât orice hârtoagă" (pg.47). – Herdelea despre relațiile cu Belciug.

"Dragostea nu ajunge în viață. Dragostea e numai adaosul." (pg.81) – Ion, gândindu-se la Florica și la Ana.

"Cinstea e o floare așa de rară". (pg.164) – Laura cu gândul la Pinte. "Ce bine ar fi dacă omul ar putea trăi din visuri" (pg.121) – Gânduri ale lui Titu Herdelea

"Cine cade din carul vieții e pierdut" (pg.241).

"Egoismul e temelia vieții" (pg.293) – Cuvintele lui Herdelea.

"Omu-i trecător ca adierea vântului" (pg.375) – Din gândurile lui Ion.

"Viața omului e ca floarea câmpului" (pg.385) – Preotul Bulbuc către fam.Glanetașului și către Vasile Baciuc. (Idea este întâlnită și în opera lui Cantemir, Sadoveanu).

"Când nu ești singur, suferința se ușurează" (pg.23) – Ion, gândindu-se la necazurile vieții.

"Iubirea e un lucru gingaș și se sfarmă dacă o atingi

cu îndemnuri grăbite" (pg.76) – Din gândurile Laurei.

"Băutura dezleagă limbile și îmblânzește inimile" (pg.203) – La peșitul Anei. "Anii trec ca vântul și cel ce n-a muncit, n-are bătrânețe" (pg.167). – Herdelea, gândindu-se la viitorului fiului său.

"Când măriți o fată, parcă ț-ar arde o casă" (pg.231) – Herdelea la nunta Laurei.

"Grijile și necazurile sunt veșnice, pe când fericirea e atât de nestatornică" (pg.223). Preocupat permanent de grija zilei de mâine, Zaharia Herdelea este pus mereu în situații limită.

"Dreptatea-i veșnic cu două tășuri, ca paloșul în mâna ostașului viteaz".

"Sunteți ca două săbii ce nu încap într-o teacă" (pg.384) – Cuvintele lui Belciug adresate lui Vasile Baciuc și lui Ion.

Vorbe de duh (adevărata maxime o parte dintre ele) dovedind un grad de cultură, ele aparțin intelectualității din Pripas, fam. Herdelea, preotul Belciug. Ca niște adevărați apostoli, aceștia sunt puși în situația de a sfătui oamenii, de a-i îndruma spre fapte bune.

Regionalismele și expresiile populare dau romanului o coloratură locală. Întâlnite mai ales în descrierea țărănilor, puse în gura lor, cuvintele locale se subînscruie spectaculos limbii literare fără a-i diminua strălucirea.

(va urma)

Prof. OVIDIU PETRI
Școala generală NIMIGEA

Folclor

Colindele și colindatul pe
VALEA ILVELOR

În colinda "Trei păcurărei" primii doi ciobani vor să-l omoare pe al treilea nu pentru turma lui bogată, ci pentru că acesta vrea să părăsească turma, să ia "fată de maior".

Amenințarea cu moartea este făcută direct de cei doi ciobani.

"Tu de-o vei lua

Noi te-om împușca"

Ciobanul le cere să-l îngroape:

"În staor de oi,

În jocul de miei

Bota me' ce luce

Mi-o puneți de cruce".

La cap să-i așeze fluierul cel drag:

"Cân' vântu'-a sufla

Oile 'or înturna

A lerui lerui doamne

Oile 'or înturna.

Pe mine m-or plânge

Cu lacrimi de sânge."

O categorie aparte între colindele de pe vale o constituie colindele de doliu, de jale. Prezența lor în repertoriul colindelor nu trebuie să surprindă dacă se ține seama că sărbătorile de începutul anului cuprindeau și cinstirea morților.

Astfel, Simion Florea Marian amintește în calendarul popular și de existența sărbătorilor Moșilor Crăciunului care se continuă în seara Ajunului Anului Nou când "se lasă peste noapte masa întinsă cu toate bucatele pentru a fi ia îndemâna spiritelor strămoșilor ce revin în această noapte".

(Călimdaru iuliano-gregorian și popularul romanu... pe anul 1881, Oravița, Brașov 1881, p.33, apud Bârlea Ovidiu - "Colindatul în Transilvania" în "AMET" pe anii 1965-1967, Cluj, 1969, p.247.)

Așa este colinda "Mă luai, luai", colindă cu funcție de doliu după fata moartă.

Transcriem textul integral al colindei:

"Mă luai, luai

Gios pe lângă râu

Cu săcera-n brâu

La cules de grâu.

Mă plecai, plecai

Mănunceș să tai

Tăin' on mănunci

Mi s-o pus on giungi

Giungi fără durere

Moarte fără vreme.

Aleargă, maică, aleargă

'Gios pe rătorele

După lecurile

Maic-o alergat

Leacu' l-o aflat

Tri scânduri de brad

Ș-o cruce la cap,

Și tri coț' de pânză

Și la cap cruciță."

Personajul "Moș Crăciun" îl găsim într-una din colindele:

"La mijlocul râtului

Este patul Domnului.

Da' în pat cine-i culcat

Moș Crăciun îi mort de b(e)at.

Și cucuțu-i stă pe cap.

Și mortița la picioare

Și-l întreabă că ce-l doare.

Zice moartea către cuc

Hai cucuie să cântăm

Și glasu' să ni-l știmbăm.

De cântat putem cânta

Glasu' nu l-om înștimba.

Eu pe unde merg și cânt

Rămân codri înverzând

Oile pe câmp ieșând.

Tu pe un(d)e mer(g) și cânt'

lei mamele de la prunci

Pe un(d)e întorni înapoi

lei părinții amândoi"

(va urma)

prof. IERONIM URECHE

Fapte

Un ziarist de renume: măiereanul

OVIDIU CONSTANTIN HOGEA

La vârsta de 31 de ani, măiereanul Ovidiu Constantin Hogeia are experiențe de viață asemănătoare lui Panait Istrati. Evenimentele din decembrie 1989 l-au găsit în Bistrița, unde, în anul 1990, va înființa revista AHA, care a avut o viață scurtă. Articolele publicate atunci l-au recomandat ca pe unul din cei mai curajoși gazetari ai județului, lucru care a deranjat "oficialitățile" procomuniste ale momentului. Șicanele și invidiile unor confrăți de breaslă l-au determinat să părăsească Bistrița și să poposească doi ani la Bacău, unde va lucra la un ziar local.

Din 1993 devine redactor la Expres, unde va face anchete și reportaje îndrăznețe legate de corupție la cel mai înalt nivel, afaceri necurate la Banca Agricolă, holdingul Internațional-Bacău, activitățile necurate ale exsecretariatului general al Guvernului, Viorel Hrebenciuc, mafia minieră din Valea Jiului, revoltele minerilor din 1977, contrabanda cu benzină în Iugoslavia din anul 1994, interviuri luate expresedintelui Moldovei Mircea Snegur, expremierului A.N.Sangheli, generalului A.Lebed, dezvăluiri despre orașele secrete ale fostei U.R.S.S., articole despre dezastrul de la Cernobîl.

După ce s-a mutat la Evenimentul zilei, va continua să scrie despre dosarele corupției în România, dezvăluind implicarea serviciilor secrete în marile escrocherii politico-financiare, apoi despre mafia bancară de la Bancorex, Credit Bank, Dacia Felix, Columna Bank, Fundația "Noua Românie" (trezoreria partidului lui Virgil Măgureanu, partid finanțat de exbancherul Răzvan Temeșan), interviuând și pe exministru de interne Gavril Dejeu despre faimoasa U.M. 0215. În anii 1997-98 și-a petrecut zile întregi cercetând dosare ale fostei Securități și n-ar fi exclus, să-i publicăm și noi câte ceva legat de activitățile dubioase ale consătenilor noștri de dinainte de 1989.

De remarcat este și faptul că, pretrecându-și 10 zile între gherilele kurzilor, a reușit, în 1998, să stea de vorbă cu celebrul Abdullah Ocalan, publicând în Evenimentul zilei interviul luat acestuia.

Îndemnat la scris de dl. prof. Sever Ursu, primul său dascăl într-ale gramaticii, Ovidiu Constantin Hogeia are astăzi har de gazetar, croindu-și singur un destin exemplar prin tenacitatea sa, comparabil cu al celui alt măierean, Emil Boșca-Mălin, gazetarul și magistratul care a suporat vertical peste 17 ani de pușcărie comunistă.

ICU CRĂCIUN

Rebreniana

Porecele măierenilor și Rebreanu (II)

Unele porecle se dau după ocupații străvechi sau mai noi prestate efectiv sau atribuite de colectivitate cum ar fi: Baci, Colectăru, Dubău, Dobaș, Găciular, Notărășita și altele. Altele apar ca urmare a unor greșeli de limbaj (Bija, Fufă, Ștelele, Herști, Horpotă și altele).

Prin asemănare s-a ajuns la porecle ca: Banduru, Cucu, Hescăl, Gaie, Țăpicu, Vrabie etc. Câteva porecle pleacă de la cuvinte de origine străină: Ciobica, Draifus, Ianoș, Șuștac, Soani și Vântău.

Întâlnim și o categorie aparte de porecle care își au originea în strigăturile de la horă: Himpu, de-a lemnului, Muietu, Mitraș, Ușurelu etc. După locul de origine s-au format porecle ca: Țăranu, Armanu, Ciuzanu, Borșanu etc.

În satul Anieș nu se întâlnesc atâtea porecle datorită faptului că aici, spre deosebire de Maieru, a existat o mare circulație a populației în special a lucrătorilor de la pădure. Necunoscându-se supranumele lor, cei care s-au stabilit aici nu au primit, porecle decât în cazul în care se înrudeau cu familiile măierene.

În sensul ei primar porecla este înțeleasă de localnici ca ocară. Ca vechime ele nu se cunosc mai mult de trei generații. Putem spune că porecele din această zonă joacă încă un rol important în viața locuitorilor, ele sunt și vor fi încă necesare dat fiind numărul mare de familii cu nume și prenume identice sau asemănătoare cât și datorită spiritului ardent și ironic al măiereanului dintotdeauna.

Prin rezistența porecelor se ajunge la o diferențiere mai mare între oameni decât prin folosirea prenumelor moderne sau a celor duble în cadrul sistemului oficial de denotație personală.

O mare pondere ocupă în opera lui Rebreanu numele create de scriitor după poreclă: Bulbuc, Ciocănaș, Cobelciu, Huciu, Trișcă, Lotru, Lungu, Baci, Leuca, Bolovanu, Haramu, Ciungu, Oiță, Tunsu, Florea Căruntu, Bărbat, Nevoiașu, Lupu, Motofelea, Păcuraru, Prundaru, Părjol,

Strâmbu, Ispas, Arsente și alții. Porecele ca joc de cuvinte cu rezonanță onomatopeică sunt folosite de Rebreanu nu numai pentru pitorescul lor, ci și ca o completare a portretului, psihologiei, sau a biografiei personajelor. Astfel de nume date după porecle pot fi de origine regională sau locală. Spirit multilateral al Rebreanu avea predilecție pentru viața la țară. De aceea în ierarhia eroilor cu genealogie identificabilă predomină în funcție de categoria socială, țărani urmați de reprezentanții micii burghezii de la sate.

Valoarea documentară a numelor personajelor țărănești și mai ales persistența pe plan secundar a unor nume provenite din ținutul de origine al scriitorului, adică Maieru și ținutul Năsăudului, subliniază vasta documentație a lui Rebreanu și constituie totodată un material valoros pentru studiile de antroponomie. Fiecare personaj se conturează, trăiește, acționează potrivit numelui pe care îl poartă fără ca acest lucru să pară forțat sau nereal. Numele lor sunt atât de elocvente încât explicarea acestora ar fi imposibilă uneori pentru că ele au fost gândite anticipat având putere de tipizare. Cu ajutorul numelor proprii, Rebreanu conturează portrete complexe, semnificative fără a se abate de la sistemul onomastic tradițional românesc. Sensibilitatea autorului la care se adaugă simțul filologic sunt reflectate de asemenea nume proprii legate de porecle, date cu măsura firescului. Numele vehiculate de Rebreanu dovedesc mult realism îmbinat cu o puternică nuanțare proprie. Din conturarea acestora nu lipsește nici fastuosul plasticizant sau elementul argotic.

Analiza creației rebreniene făcută exclusiv din punctul de vedere al onomasticii literare confirmă cunoașterea profundă a vieții rustice inclusiv a onomasticii populare și folclorice, Rebreanu fiind puternic ancorat în realitățile social-culturale ale satului someșan încă din timpul copilăriei și al formării sale spiritual-intelectuale.

IACOB NAROȘ

Horoscop

GROMOVNICUL
DIN BĂTRÂNI (3)

CUMPĂNA,

22 septembrie - 22 octombrie

Cine se va naște sub acest semn va

fi de treabă, frumos, curat, iubitor de dreptate, grăitor de adevăr, dacă obiceiurile cele rele nu-i vor schimba firea. Va fi milostiv cu bună cuviință, iubitor de femei, neroditor de copii, cu bun obicei, vesel și iubitor de muzică. Va fi curat la față, ochi frumoși, statura de mijloc, cărnos la nas, minunat la obraz, cuvios la toți oamenii ce-l văd; va fi când tăcut, când prea vorbitor, cu inima deschisă. Viața lui plină de tot darul. Să se roage la Dumnezeu, să fie mult iubit, după cum îl arată natura. Are să fie sângeros, iute la mânie și îndată se întoarce și îi pare rău de vorbele rostite cu iuțea și mânia lui îl duce la mare pagubă. Va fi mândru, vesel, socotitor, iubitor de învățătură și va trăi cinstit. De nu va muri până la 44 de ani va trăi până la 60 de ani.

SCORPIA, 23 octombrie - 21 noiembrie

Copilul ce se va naște sub această zodie va fi mândru, vărsător de sânge, fără de rușine, înșelă-

tor, mincinos, vorbitor de rău, nerăbdător, nestatornic, împilat la patimi viclene, iubitor de argint, uscățiv; cu cei buni nu se întovărășește, va fi neiuitor de muieri, arțăgos și răzător, cam flușturiat, dar la război lesne biruitor, mândru, melancolic, lucrător la toate, gata în tot ceasul la certe și bătăi foarte rele; iute la sânge, roșu la față și cu părul aspru. În tot ceasul gândește de rău, să sfătuiască pe alții ca să clevească pe vecinii săi și nu are sațiu de a face rău. Va fi vorbitor și în nimeni nu se va încrede și toate vrea să fie cum le vrea el. Ei vor jura îndată pe fiecare lucru și fără de sfială pe tot ce e mai sfânt și nu se tem de nimica. De va trăi 44 de ani, va ajunge până la 99 de ani.

SĂGETĂTOR, 22 noiembrie - 20 decembrie

Copilul ce se naște sub acest semn va fi cu mintea bună și cu socotință, înțelept, cucernic, iubitor de chipul cel duhovnicesc, drept, smerit, milostiv, rușinos și norocos, sfătuitor bun, de rău

nu se bucură; va fi frumos la stat, minunat la obraz, bine va grai, va avea ochi negri, va fi tare în umeri, părul neted, trupul

drept, va fi vesel, blând, bun, la minte cu chiverniseală așezată, dinți lași, nasul lung și cărnos, buzele mari și la boală flegmatică. De trece de 33 de ani va ajunge la 78 de ani.

ȚAPUL, 21 decembrie - 19 ianuarie

Cine se va naște sub această zodie va fi dulce la vorbă, lungăreț la obraz și rumen; frumos la căutătură, muncitor, viclean, lacom, gânditor, tăcut, iubitor de avuție, mândru, sărăcăcios, foarte păzitor de taină, smolit, dârz și bețiv. Căutătura lui țintește tot la pământ; nasul lui va fi lat și cărnos, tare în genunchi, slab la pânțec și lesne se îmbolnăvește. De va trece de 25 de ani, va ajunge la 55 de ani.

Bibliografie: Gromovnic din bătrâni, Editura Porțile Orientului, Iași, 1993

MIHAI ROMAN

MUGURE (bronz)
IOAN DEAC
BISTRITA

Dascăli născuțeni — IN-MEMORIAM

Mitologie — PAGE BRYANT

OCTAVIAN RULEANU – un dascăl cu valoare de simbol (1)

Cultura în Țara Năsăudului a fost făurită și continuată de-a lungul timpului de pasionați cărturari care au purtat făclia luminii atât în vremurile însorite, cât și în cele de restriște.

A fost meritul lor de patrioți legați de glia străbună.

Octavian Ruleanu

Printre personalitățile luminoase figurează profesorul Octavian Ruleanu pe care l-au cunoscut născuțenii și mulți alții din afara județului. I se spunea domnul Ruleanu, pentru că oamenii de pe aici, și în general transilvănenii, înțeleg prin cuvântul "domn" un ins în care sunt adunate calități deosebite ale personalității umane: omenie, înțelepciune, bunătate și o conduită demnă față de semenii săi.

Descendent dintr-o familie de țărani născuțeni, însetat de cultură, a terminat ca fruntaș Facultatea de litere și filozofie, a ocupat funcții de conducere în Ministerul Educației Naționale printre care și cele de îndrumător al școlilor românești din Iugoslavia, înainte de al doilea război mondial.

Rămas în București în timpul cât Transilvania de Nord fusese sfâșiată de diktatul de la Viena, Octavian Ruleanu milita pentru continuarea legăturilor cu frații născuțeni, scriind cu pasiune la revista "Plaiuri născu-

dene" articole în care reliefa obiceiuri strămoșești ca de exemplu "Puiul Târgului" și multe altele, menite să potolească dorul de acasă, de părinți, de frați, al tinerilor refugiați.

După eliberarea Transilvaniei, domnul Ruleanu a fost trimis la Năsăud de către Ministerul Educației Naționale, să organizeze, ca director, Școala normală.

Sosit acasă, cu profundă dragoste pentru tână generație, s-a frământat mult cum să-și îndeplinească planul său de acțiune. Avea în față imaginea satelor din județ cu case înșirate ca mărgelele pe ață de-a lungul râurilor și văilor.

Se gândea la mulțimea copiilor de săteni cu ochii strălucitori, cu setea de a sorbi învățătura. Avea dascălul nostru o idee de nestrămutat care-l frământa adânc, ideea de a stabili o politică școlară dreaptă ca un monument de durată:

Școala normală, zicea el, trebuie să formeze fiii de țărani, copii cu inteligență evidentă, cu aptitudini de dascăl și, care, după absolvire, să se întoarcă la sate ca luminători pasionați.

El stabilise o perspectivă care să asigure stabilitatea învățătorilor în mediul rural. De aceea, în munca sa de director, selecta cu tact și afecțiune viitorii normaliști, care veneau din comunele județului cu dorința de a deveni învățători.

A avut grijă ca în toate clasele, numărul băieților să fie, în general, egal cu cel al fetelor, în ideea creării unei emulații, colaborări firești între băieți și fete; se înfiripează prietenii, iar după absolvire se întemeiază familii pe o bază morală sănătoasă.

Această dorință a directorului a fost îndeplinită pe parcursul anilor. Foarte puțini dintre absolvenți au plecat spre alte sectoare de muncă. O atenție cuvenită a fost acordată asigurării unui corp didactic format – cu ajutorul Inspectoratului Județean – din învățători și profesori cu mare dragoste pentru formarea viitorilor dascăli.

(va urma)

SIMION CHIȘ

Vecinii nostri

FESTIVITATE RODNEANĂ

În data de 1 Mai 1999, la Rodna au avut loc o suită de festivități religioase sub egida bisericii romano-catolice maghiare, între care și comemorarea a 120 de ani de la moartea episcopului conte Ziky Domonkos, personalitate marcantă a sfârșitului de secol 19, în acest colț de țară.

Se știe, potrivit unor documente autentice păstrate în muzeul "Cuibul visurilor", în scrierile lui Rebreanu și în tradiția orală, că groful Zichy Dominic, cum îi spun localnicii măiereni, și-a avut ultimul domiciliu în Maieru, în locul "la Curte", cum i se spune de către bătrâni.

Despre viața și rolul benefic pe care această personalitate distinsă a avut-o în viața măierenilor și a localităților din jur vom relata pe larg în numărul viitor al revistei noastre. Nu putem să nu remarcăm meritul de excepție pe care l-au avut în organizarea evenimentului comemorativ amintit, intelectualii vecini: preotul Pál Vilmos- Barna și d-nii Bauer care n-au pregetat să ceară și sprijinul muzeului nostru.

S.U.

Dicționar de mitologie a indienilor americani (6)

CELE PATRU COLȚURI (FOUR CORNERS). Teritoriu localizat în vestul S.U.A. la granițele dintre statele: Arizona, New Mexico, Utah și Colorado. Pentru indienii navajo, ute și alții, este un loc sacru. Astăzi, în același loc se ridică un monument cu foci pentru fiecare din cele patru state reprezentate acolo. Dacă te așezi pe monument, poți pune mâna și piciorul, în același timp, pe toate cele patru state.

CELE PATRU ZĂRI. Indienii americani au cinstit foarte mult Spiritele Celor Patru Zări, paznicii Pământului și ai cerului. Ei le-au respectat, s-au rugat lor și le-au cerut ajutorul înaintea fiecărei ceremonii. Locuințele lor aveau ușile în partea de răsărit, direcția vieții noi și a tuturor începuturilor. Cele Patru Zări au avut întotdeauna o denumire; indienii chippewa numeau răsăritul wabun, iar totemul său era vulturul. Wabun reprezintă primăvara, iar culoarea sa este galbenul. Shawnodese este paznicul spiritual al sudului, locul verii și al femeilor; totemul său este coiotul, iar culoarea sa este verdele, care arată creșterea și rodnicia. Mudjekeewis este paznicul spiritual al apusului, tărâmul toamnei și al asfințitului; totemul său este ursul, iar puterea sa ajută pe cel care căuta călăuzirea; culoarea sa este albastrul. Waboose este paznicul spiritual al nordului, tărâmul iernii; totemul său este bizonul alb, care reprezintă forța; culoarea sa este albul.

Unele triburi, ca de exemplu hopi, onorează și cele patru semidirecții, toate fiind reprezentate de variatele culori ale porumbului.

CERBUL ȘCHIOP (LAME DEER). Numele său era John Fire Lame Deer și făcea parte din tribul indienilor sioux-lakota. S-a născut în rezervația Rosebud din statul Dakota de Sud. A fost vraci, vindecător, căutător de viziuni, dar și șaman. În timpul vieții a avut multe meserii: culegător de cartofi, pictor, paznic, cizmar și păstor. Datorită viziunii primite în copilărie, și-a închinat viața vindecării tuturor oamenilor.

CERCUL. Pentru indienii americani a fost sacru. Indienii sioux l-au numit Marele Inel al Vieții. Multe locuințe sau locuri ceremoniale aveau formă circulară.

CERCUL CONDUCĂTORILOR. Este numele dat de indienii pawnee constelației Aurora Boreală. Se credea că aceste stele erau un grup de conducători ai cerului. Constelația este asociată și cu Steaua Conducătoare, crezută a fi Steaua Polară.

CEREMONIA FLUIERATULUI. Aparține indienilor hopi și este practică de două grupări: una gri și una verde. Cei care conduc această ceremonie sunt preoții. Ea are loc în luna august a fiecărui an.

Înainte ca lumea să participe la această ceremonie, există câteva zile secrete, perioadă în care este construit un altar din nisip într-o kiva și se cântă cântece nocturne. Oficial, ritualul începe la un izvor sacru, unde preotul umple trei oale pline cu amulete sparte. Strămoșii indienilor hopi erau interpretați de două fete și un băiat. Ei fac parte dintr-un alai care se îndreaptă spre satul unde va avea loc ceremonia. Alaiul se oprește în apropierea satului, iar pe pământ se pune mâncare din porumb, sub forma unor nori. În timpul ritualului de fluieră. Întreaga ceremonie durează 16 zile.

CEREMONIA HAKO. Era practică de indienii pawnee și avea loc în timpul primăverii (deși nu avea o dată fixă). Scopul ei era asigurarea păcii și a prieteniei; indienii se mai rugau pentru o viață lungă, pentru putere și pentru prosperitate. În timpul ceremoniei are loc o schimbare rituală de daruri între clanuri și este fumată pipa păcii (vezi Pipele). Ceremonia impunea două grupe de participanți: Grupa Copiilor și Grupa Bătrânilor. În final, cele două grupe se unesc. Hako este o ceremonie de rugăciune pentru copii, în așa fel ca tribul să sporească, să se întărească, iar oamenii să poată trăi o viață lungă și fericită.

CEREMONIA MARIII PURIFICĂRI. Practică de către indienii skidi, din marea ramură a indienilor pawnee, din Nebraska, această ceremonie se ținea înaintea unei vânători. Ea întrupează toate credințele și practicile spirituale ale indienilor skidi. În timpul ritualului, oamenii poartă toate obiectele sacre până la un râu și le spală simbolic; apoi, vor curăța tot satul și se vor spăla și ei. Ceremonia are loc sub semnul Marei-și-Negrei-Steale-Căzătoare-Purtătoare-de-Leac, care era stăpâna ceremoniei și patroana științei Pământului, a vracilor și a apelor, cea care putea controla noaptea, dar și animalele, cu deosebire bizonul. Marea Purificare se ținea de două ori pe an.

(va urma)

(În versiune românească de ICU CRĂCIUN, din "The Aquarian Guide and Native American Mythology")

Port din Maieru

foto: Iacob Hangea

Statele mici ale Europei

4. Monaco – Stat așezat în Europa sudică, în SE Franței. Are o suprafață de 195 km² și o populație de 30.000 de locuitori. Situat la 14 km de orașul Nisa principatul este străbătut de Alpii Maritimi, care domină Marea Mediterană. Clima este subtropicală, cu ierni blânde, un mare număr de zile însorite și o frecvență redusă a vânturilor, condiții ce au favorizat dezvoltarea turismului.

Monaco este o monarhie constituțională, principat ereditar, potrivit Constituției din 1911. Activitatea este exercitată de șeful statului și de un cabinet numit de suveran. Cele mai importante partide sunt: Uniunea Națională și Democratică și Mișcarea de Uniune Democratică.

Statul Monaco este cunoscut în special prin turism, dar este și un important centru industrial (cosmetica, electronica, produse farmaceutice, textile, conserve de pește, prelucrarea maselor plastice). Turismul dispune de o bază materială de calitate și de atracții de renume între care cazinoul, muzeul oceanografic și raliul automobilistic Montecarlo, organizat anual.

5. Andorra – are o suprafață de 453 km². Este situat în Munții Pirinei la granița dintre Franța și Spania. Are o populație de 58.000 locuitori.

Statul Andorra este un principat autonom, potrivit Constituției din 1992. Activitatea legislativă este exercitată de Consiliul General iar cea executivă de delegații permanenți reprezentând pe președintele Franței și de episcopul spaniol de Urgal și de Consiliul Executiv.

Principala sursă de venit o constituie turismul, care alături de comerț asigură 95% din PIB. Traficul turistic este favorizat de taxele vamale reduse și infrastructura adecvate (centre pentru sporturi de iarnă, 250 hoteluri cu peste 2.100 paturi, restaurante s.a.)

6. Malta – Stat insular în sudul Europei în Marea Mediteraneei. Are o suprafață de 316 km² și o populație de 357.000 de locuitori.

Este situată la 90 km sud de insula Sicilia și 290 de km de țărmul Africii. Relieful este format dintr-un podiș calcaros. Clima este subtropicală. Vegetația naturală a fost înlocuită în cea mai mare parte de plante de cultură.

Primii locuitori, originari din Sicilia se stabilesc în arhipelag în mileniu 5-4 î.H. Important pentru comerț al antichității, colonizat de fenicieni. A fost stăpânită de cartaginezi, romani, bizantini, arabi. A fost posesiune a

Ordinului Cavalerilor Ioaniți 1530-1798. Congresul de la Viena proclama Malta colonie britanică, devenind cea mai importantă bază aeronavală britanică din Mediterană Centrală. Dobândește autonomie internă în anii 1964 și își proclamă independența în 1974, devenind republică. Este republică parlamentară, potrivit Constituției din 1964 Activitatea legislativă este exercitată de Camera Reprezentanților iar cea executivă de un cabinet condus de liderul partidului majoritar din Cameră. Cele mai importante formațiuni politice sunt Partidul Naționalist și Partidul Laburist Maltez.

Malta are puține resurse minerale, iar agricultura are o importanță secundară. Se cultivă cartofi și legume. Industria s-a dezvoltat, în mare parte, grație investițiilor străine. Turismul este dezvoltat.

7. Cipru – Stat insular în SV Asiei, în Marea Mediterană. Suprafața 9251 km² și o populație de 710.000 locuitori. Situat în bazinul răsăritean al Marii Mediterane, la cca 100km de țărmul Asiei Mici.

Ciprul este o republică prezidențială, potrivit Constituției intrate în vigoare în anul 1960. Activitatea legislativă este exercitată de președinte și de Camera Reprezentanților, iar cea executivă de Consiliul de Miniștri, numit și condus de președinte. În urma proclamării Statului federal turc Kibris în 1975, căruia îi succede "Republica Turcă a Ciprului de Nord" în 1983, comunitatea turcă și-a constituit o Adunare Legislativă și un cabinet separate.

În Cipru sunt 7 partide politice, dintre care mai importante sunt Partidul Democratic și Partidul Progresist al Oamenilor Muncii. Agricultura se bazează pe cultura viței de vie, cartofului, citrice, cultura orzului (34% din suprafața arabilă). Industria este relativ diversificată (ciment, confecții, încălțăminte și produse alimentare) Surse importante de venituri sunt flota comercială (între primele 7 din lume) și activitatea bancară, domeniul în care a preluat o mare parte din rolul jucat de Liban până în anii '70.

PAVEL CIUPE

Bibliografie:

Matei C., Horia, Neagu, Silviu, Nicolae, Ion, Șteflea, Nicolae
 "STATELE LUMII" - Mica enciclopedia - Ediția a V-a
 Cuvânt înainte: Mircea Malită - EDITURA ROMBAY - București, 1993

FRANCEZII ajută comuna MAIERU

Recent, un grup de francezi ai Comitetului Nort-sur-Erdre, conduși de dl. Jean Pierre Bourcier (președinte), au venit la Maieru pentru a întări colaborarea cu comitetul măierean. Ei au participat la ședințele Consiliului Local Maieru și ale comitetului nostru, împărtășind din experiența locuitorilor pe care i-au reprezentat; de asemenea, au ascultat doleanțele măierenilor și au promis că, atât cât le permite statutul celor două localități înfrățite, vor continua colaborarea cu localitatea Maieru. Noul comitet al înfrățirii (Maieru – Nort-sur-Erdre), reprezentat prin d-na Clara Rațiu (președinte), dl. Iosif Paneș (vecepreședinte) și dl. Ilie Hoza (secretar) a mulțumit, în numele măierenilor, pentru ajutoarele primite, care au constat din: furnituri de birou, mașini de scris, un copiator, o mașină electrică de găurit, pick-up-uri, magnetofoane, truse de tâmplărie, croitorie și lăcătușerie, rechizite școlare, repere pentru o mașină electrică de cusut. Toate acestea au fost repartizate școlilor generale din Maieru și Anieș, Parohiei ortodoxe din Anieș (haine), Școlii Profesionale din Maieru, Primăriei, Dispensarului uman și Muzeului "Cuibul visurilor"

Dl. primar Ioan Cărbune a ținut să sublinieze rolul celor două comitete în ceea ce privește programul legat de colectarea reziduurilor menajere, program aflat în curs de derulare cu Comunitatea Europeană.

Oaspeții francezi au vizitat școlile din Maieru și Anieș, s-au întâlnit cu cadrele didactice, cu locuitori ai comunei noastre, demonstrând că legătura de limbă dintre români și francezi ne unește într-o eternitate. La Maieru, proverbul "prietenul bun la nevoie se cunoaște" a devenit o realitate.

ICU CRĂCIUN

Succese ale elevilor de la Școala Profesională la concursul pe meserii

În data de 26.03.1999 a avut loc la Bistrița concursul pe meserii al elevilor de la liceele industriale și școli profesionale. Au participat numai elevi din anii terminali. Școala Profesională din Maieru a participat cu trei elevi, doi trei câștigând premii sau mențiuni. Dar iată rezultatele:

1. CANDALE VASILE – LOCUL 2 (meseria: lăcătuș)

- profesor: ing. Ivan Marcel
 - maestru instructor: Popârțac Precup

2. PARTENE VASILE – MENȚI-
 UNE (meseria: tâmplar)

- profesor: ing. Berende Toader
 - maestru instructor: Hodoroga Lazăr

3. LASCU CRISTINA – MENȚI-
 UNE (meseria: croitor)

- profesor: ing. Belaus Stelian
 - maestru instructor: Vasilichi Ioan și Ureche Dorina.

FELICITĂRI TUTUROR!

prof. CRĂCIUN VASILE
 Director al Școlii Profesionale
 Maieru

...pe care "par hazard" i-am și găsit tocmai în... nordul Franței la Fournies.

Intrigați, la modul pozitiv, de omofonia Anieș-Agnes, am hotărât să corespondăm cu membrii clubului "Pic Noir" (Ciocănitore neagră), întemeind astfel prima noastră prietenie fără frontiere. Sinceritatea, dragostea pentru copii și natură, deschiderea spirituală și larghețea distinsei noastre prietene Agnes Piette ne-au cucerit cu desăvârșire, Familia și clasa dragei noastre Agnes ne-au oferit sfaturi, idei, material documentar și mai ales prietenia lor. De la ei am primit primul ghid ornitologic; cărțile, revistele și materialele naturaliste îmbogățind în fiecare an biblioteca scatiilor. În vara lui '95, familia Piette și prietenii lor din Fournies ne-au oferit o demonstrație de ospitalitate, de superclasă!; ospitalitate pe care am încercat cu posibilități mai modeste să le-o întoarcem și noi, în augustul lui 97.

Descoperindu-ne încet și-n fiecare zi, ochii de... perdelele ignoranței am descoperit nu numai Natura înconjurătoare dar și una din cele mai alese însușiri ale Naturii umane – PRIETENIA Cercul de prietenie al scatiilor s-a extins mai ales după publicare articolelor naturaliste și-a adresei noastre în revista Federației Franceze a cluburilor C.P.N. – "La gazette des Teriers". Participarea la întâlnirile c.p.n.-iste din Franța la Spicheren și apoi la Frouville " a prins" clubul nostru într-o adevărată rețea a prietenilor naturaliști, corespondența naturalistă atingând cote inimaginabile (și uneori insuportabile din punct de vedere financiar); trei din aceste schimburi concretizându-se în spațiul românesc (Deltă și Valea Anieșului) și anume:

- camp. 95 - Scatii și Grupul Naturalist din Franche-Comte; - camp. 97 – Scatii și C.J.N.A. – Marolles & C.P.N. Pic Noir; - camp 98 – Scatii și asociația "Jeunes & Naure" – Belgia.

Cu un asemenea lanț de prieteni nu este greu de explicat de ce cutia poștală este mereu plină, neexistând practic nici o zi fără vești, materiale, anunțuri, invitații etc., poștașul (d-nul Mitru Boșca) devenind un prieten al casei. Această "masă" de scrisori a fost și efectul schimbului de "bilețele de dragoste pentru natură" între scatii din clasa a IV-a (învățătoare Măricuța Cîrbune) și clasa vulturășilor de la Școala St.Martin din

Rețeaua prieteniei

Nandrin, Belgia. Prietenia cu C.J.N.N. (Clubul Tinerilor Naturaliști din Nandrin) este de fapt mult mai veche și este întemeiată pe afinități comune și interesante coincidențe: meseria de dascăl, vârstă apropiată, pasiuni naturaliste, cultul prieteniei... Paul Eloy, căci despre el este vorba, care spune că meseria de dascăl este cea mai frumoasă și că n-ar schimba-o pentru nimic în lume este prietenul meu de departe cel mai apropiat, al cărui prieten mă simt onorat că sunt, nemulțumit fiind că nu-i pot îndestul mulțumi prin prea-uzitatul și sărăcuțul "merçi".

Acești prieteni posedă un dar pe care mulți l-au pierdut: bucuria de a dăru. A te bucura de fericirea celui ce primește este un har. Cât se bucură ei când văd strălucirea din ochii noștri în fața unei cărți cu păsări ori flori ori fluturi. Amicii naturaliști, fie ei de la Marolles, Fournies, Nandrin, Bruxelles, Bios-dâArcy, Nort-sur-Erdre, Paris, Boulton-aux-Bois, Luxemburg ori... aiurea, ne-au învățat că orice "material" este consumabil, că nu trebuie să aduni ca hârciogul (scuze Cricetus cricetus!), că te ridici spre mulțumire dăruind, că doar sentimentele sunt cele care contează, că doar prietenia rămâne o stare de spirit neconsumabil!

Și pentru că darurile sufletești sunt contagioase am încercat să transmitem starea noastră de entuziasmată prietenie... naturalistă prietenilor noștri din România: ornitologilor de la Cluj, turturelelor de la Tg.-Lăpuș, C.P.N.-ului "Torcol", condus de profesorul Florin Toncean la Sebeș, "Ghiocelului" la Timișoara, Grupului "Ciconia" de la Satu-Mare, condus de distinsul profesor Ioan Turcu, "Licuricilor" din București însoții întotdeauna de Emilia și Rodica, experților ornitologi ai grupului "Milvus" de la Tg.-Mureș. Ne străduim, știut fiind că prietenia multiplică bucuriile și înjumătățește necazurile, să prindem în această plasă a prieteniei pentru natura înconjurătoare și-a naturii din om, câțiva profesori și învățători de la școlile de pe Valea Someșului. Nădăjduim că acest năvod al speranțelor și forțelor noastre energetice nu se va rupe și nu se va descuraja. Oare nu ne învață NATURA și CREDINȚA să înviem în fiecare primăvară? Oare nu prietenia este steagul care învinge cele trei mari distrugerii ale sufletului uman: dezgustul, disperarea și dezamăgirile?

N.B.: Lista prietenilor noștri este mult mai lungă decât vă închipuiți! Primim materiale, abonamente din partea simpatice și extraordinarei reviste "La Hulotte" (despre care vom povesti într-un viitor articol), a Societății Franceze de Ornitologie și-a președintelui ei, d-l. J.L. Dommanget (expert în libelule) a S.F.E.P.M. (Societatea Franceză de Studii și Protecție a Mamiferelor); iar în ultimele luni agenda noastră cu adrese cuprinde prieteni noi de la C.P.N.T. Brașov, C.P.N. La Valle du Hâvree din Nantes, apoi amici nu neaparat naturaliști de la Piatra-Neamț, Iași și Bacău.

I.HOZA -Anieș

Interviu

"Apa este sursă de viață dar și de civilizație..."

Dialog cu dl. Negrușer Alexandru, șeful stației de epurare Rodna

L.U.: D-le Negrușer, sunteți măierean get-beget și știu că vă preocupă de multă vreme aducerea apei curente în comuna noastră. Profit de prezența d-voastră pentru a clarifica detaliile acestui deziderat major al măierenilor. Ce firmă se ocupă de acest proiect și care este stadiul actual al lucrărilor?

N.A.: Vă mulțumesc că prin intermediul revistei d-voastră pot aduce unele lămuriri în privința alimentării cu apă curentă a comunei. Firma care execută proiectul este Regia Autonomă Județeană de Apă AQUABIS Bistrița. În prezent coloana principală traversează comuna până în dreptul școlii. Ea va fi continuată până la ieșirea din comună. În final, dorința firmei este de a alimenta cu apă și orașul Sângeorz-Băi. Până în prezent sunt branșate la rețeaua de apă curentă aproximativ 220 de familii. Lipsa fondurilor a întrerupt temporar continuarea lucrărilor la rețeaua principală, dar firma face eforturi pentru grăbirea alimentării celor branșate, prin achiziționarea din străinătate a unui reductor de presiune modern și, prin plata din beneficiile proprii, a montării acestuia.

L.U. Înțeleg că întâmpinați greutăți în încasarea plății deschiderii celor deja branșate. Ei au, practic, apă în poarta casei, care este datoria lor actuală?

N.A.: Simplu, plata urgentă a deschiderii, pentru că orice lucrare nouă necesită achitarea unei taxe de deschidere. Ea este, din punctul meu de vedere, accesibilă, având în vedere multiplele avantaje pe care le oferă apa curentă într-o societate care se

dorește civilizată.

L.U.: Cât va costa deschiderea pentru o familie?

N.A.: Cei care au plătit deja, prețul a fost de 254.440 lei, iar cel reactualizat este de 360.000 lei. O parte din ei au plătit și sunt dezavantajați pentru că alimentarea cu apă depinde de onorarea plății taxei de către toate familiile branșate la rețea.

L.U.: Credeți că aceasta va da o garanție suplimentară firmei pentru finalizarea lucrărilor?

N.A.: Dorința firmei noastre este ca un număr cât mai mare de familii măierene să poată beneficia de serviciile noastre.

L.U.: Odată branșate la rețea, la ce preț se va plăti m3 de apă?

N.A.: 1 m3 de apă, care reprezintă 100 de găleți costă 1883 de lei, iar media lunară de consum pentru o familie poate fi de 10-15 m3.

L.U.: Sunt familii care și-au instalat de ani buni mijloace proprii de alimentare cu apă, hidrofoare, apă prin cădere etc., și oamenii pot fi tentați să nu apeleze la serviciile de apă curentă. Ce-i sfătuiți?

N.A.: Avantajele apei curente sunt multiple. Aș putea enumera: apa este verificată zilnic de către laboranții stației, tratată și verificată săptămânal și de către Sanepid, iar defecțiunile la coloana principală pot fi imediat remediate de personal specializat. Traseul principal va fi curățat de două ori pe an; alimentarea instituțiilor sociale în care apa curentă este obligatorie - dispensarul medical, școala și, de ce nu, și firme particulare; de asemenea, creșterea standardului de curățenie și igienă la nivelul întregii comune.

Unul dintre avantajele primordiale este montarea hidranților pe coloană, lucru foarte important pentru

intervenția eficientă a pompierilor și chiar a sătenilor în cazul incendiilor, cunoscând faptul că lipsa apei a dus la incendii de proporții în comuna noastră. Cei cu hidrofoare pot avea surpriza unor defecțiuni ale motorului, iar bobinarea și repararea acestuia îi va costa cât deschiderea și plata apei pe câteva luni. Cei cu apă prin cădere sunt expuși unor boli datorate lipsei de control de specialitate a calității apei, sau vara cu lipsa totală cauzată de secetă. De asemenea, cei rămași "pe dinafară" după finalizarea proiectului, vor avea multă cale de bătut pentru branșarea ulterioară și au mult mai multe cheltuieli.

L.U.: Cunosc faptul că multe localități din județ, fără pretenții atât de mari ca ale noastre, au deja apă curentă. În demersurile d-voastră cred că aveți nevoie de sprijin și din partea Consiliului local. Cum stau lucrurile din acest punct de vedere?

N.A.: Bineînțeles că avem nevoie de tot sprijinul primăriei, și contăm pe înțelegerea din partea acesteia privind importanța acestui proiect, mai ales că a fost una din promisiunile importante în campania electorală. Ar fi foarte importantă alocarea unei sume din bugetul local care să se adauge eforturilor firmei, dar un ajutor direct este conștientizarea cetățenilor și de la acest nivel, privind importanța aducerii apei curente în comună.

L.U.: În concluzie, credeți în finalizarea acestui deziderat al oamenilor comunei noastre?

N.A.: Apa este sursă de viață, dar și de civilizație și cred în dorința măierenilor de deschidere spre modernitate. Nu pot trece cu vederea înțelegerea și aportul deosebit adus pentru acest proiect de către conducerea regiei, a directorului ei general, dl. Iliescu Florin și cel al directorului tehnic, dl. Șandru ... Măierenii speră în ajutorul lor în aprobarea alimentării coloanei principale existente și terminării întregii lucrări.

Când primele picături de apă curată de pe Valea Anieșului vor curge pe robinetele din fiecare gospodărie măiereană, toți ne vom simți mult mai apropiați de adevăratele binefaceri ale civilizației moderne.

Interviu realizat de LIVIU URSA

Alexandru Negrușer

S-au născut în MARTIE și APRILIE

- Hoza Silvia Letiția
 - Buia Maricica Florina
 - Hoza Uțu Silviu
 - Sohorca Maria Niculina
 - Bogdan Gabriel
 - Cârceie Valentin Iacob
 - Rebrișorean Ionuț Dumitru
 - Boșca Florin
 - Rîmbulea Daniela
 - Andronesi Ioana-Claudia
 - Scurtu Florin Ionuț
 - Vertic Teodora Paraschiva
 - Cimuca Ana-Maria
- Să crească mari și frumoși!

S-au căsătorit în MARTIE și APRILIE

- Goga Ioan și Telcean Elena
- Adam Ioan și Stoica Fîruca
- Plug Alexandru și Ruppă Ema
- Candale Ioan și Ursa Verginia

Casă de piatră!

Au decedat în MARTIE și APRILIE

- Vertic Solovestru - 67 ani
 - Croitor Maxim - 84 ani
 - Motofelea Lucreția - 80 ani
 - Bolfă Trofim - 50 ani
 - Candale Marioara - 50 ani
 - Andronesi Alexandru - 70 ani
 - Bode Constantin - 15 ani
 - Hădărău Iacob - 73 ani
 - Pop Ionel - 76 ani
 - Domide Onisim - 54 ani
 - Sângeorzan Floarea - 80 ani
- Să le fie țărâna ușoară!

Ofițer de stare civilă,
ELENA CĂRBUNE

Informații

Invățământ

CUIBUL VISURILOR

Cultura

Sport

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată: SC "SELT COMPUTER" SRL Bistrița

Tiparul executat de SC "IMPRES" SRL Bistrița ISSN 1224 - 643

Acest număr apare cu sprijinul financiar al d-nei OLARU SERENA (Israel) și al grupului francez condus de d-na MARIE JO RIOU.

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Levin Rebranu

MAIERUL

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL III Nr. 17-18-19 (32-33-34) *** MAI-IUNIE-IULIE 1999 *** 8 PAGINI *** 2000 LEI

Post Scriptum

ISPITA DACICĂ LA MAIERU

Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului Maieru (13)

(4) Elementele suplimentare din var. 1933 (Emil Al.Boșca), necuprinse în var. 1937 și 1944 sunt: cei "doi buhășei" sub care "Sta o fată de maior", cele "Două oi bălăi" care "M-or plânge prin văi", cele "Două oi cornute" ce "M-or cânta pe munte", și împreună cu elementul comun var. 1937 și 1933 "Fiuerăș cei drag / Mi-i puneți de steag", respectiv "Fiuerășul cel drag / Mi-l puneți drept steag", reprezintă motive mioritice pe care, în majoritate, inclusiv neliniștitorul steag, le avem înregistrate pe bandă magnetică (acum 25 de ani, de la mama Tavifta, născută în 1924), ori în scris (de la bunica dinspre mamă, Leontina Candale, stinsă în 1987 în vârstă de 91 de ani), noi având astfel certitudinea localizării în Maieru a variantei "DCLXIII (NELOC.12)" din /14/. (5) Datorită clarificării lui E.A.Boșca / Emil Al.Boșca ca Emil Al.Boșca, confruntarea deja localizatei variante "DCLXIII (NELOC.12)" (p.966) cu variantele "Mioriței" puse în /14/ sub semnul "MATERIALE NELOCALIZATE" (p.960-973), propagă o altă localizare, tot în Maieru a variantei "DCLXII (NELOC.11)" trecută în pag. 965 după "Tribuna Ardealului" (Cluj) 3 (1942), nr. 611, p.7. Argumentul fundamental al acestei localizări este identitatea absolută (chiar și a titlului!) cu varianta din 1933 culeasă și publicată de Emil Al.Boșca, întrebându-ne de ce "Tribuna Ardealului" 3(1942), nr. 611 nu da numele culegătorului, în schimb, da numele nelocalizatei surse de la care s-a cules "Păcurăreii", prin precizarea: "Inf. SIMION URECHE, 92 (82?) ani" /14/ (p.965), oferindu-ne astfel, credem noi, și sursa de la care Emil Al.Boșca a cules "Păcurăreii" (publicată în Editura "Astra" de la Sibiu, 1933), numele de familie URECHE fiind dintre cele mai vechi și la loc de cinste între neamurile Maierului, nu mai puțin prenumele SIMION. (6) Bucuria ca numele și opera atât de încercate ale unuia dintre cei mai importanți fii ai Maierului, cel mai supus măierean la teroarea comunistă, să contribuie, atât de neașteptat de substanțial, la <Încercarea noastră de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului Maieru>, prin posibilitatea ce ne-a oferit-o cercetarea operii sale, noi, putându-i identifica și localiza pe autorul culegerii primei variante măiereane a "Mioriței"-colind cu "fata de maior" în text și al publicării ei în 1933, Emil Al.Boșca, după ce sursa cea mai la îndemână cercetătorilor "Mioriței", cartea din 1964 a lui Fochi /14/ (sursa fundamentală a Academiei Române), se dovedește tulburată de intervenții de factură să-l ascundă pe adevăratul cărturar măierean, la data apariției cărții, încă deținut politic la Jilava! Cu varianta culeasă de Emil Al. Boșca, "Păcurăreii" ridică numărul de variante cu "fata de maior" în text la 3, între cele 4 măiereane ale colindului păcurarului / "Mioriței"-colind, din Maieru înregistrându-se 5 variante ale "Mioriței" aparținând tezaurului național de circa 1000 de variante. (7) Așa, lumina "Mioriței" se răsfrânge și asupra operei de pus în valoare, a juristului, istoricului, gazetarului, folcloristului, omului politic, luptătorului anti-comunist, martirului și marelui român 21 care a fost măiereanul Emil Al.Boșca / Emil Boșca-Mălin (1913-1976), intelectualul și cărturarul măierean, care neprecupat de geneza toponimului Maieru, acum, ne dăm

seama, avea printre informațiile sale de preț, tocmai, chei cu care i-ar fi putut încerca seiful lingvistic. Ne referim la modul cum în 1936 tipografia G.Ghili din Cluj tipărea numele Maierului, ca Maeru, pe cartea sa "Însemnări pe răbojul vremii: Maeru-mono-grafie istorică", stârnindu-ne apetitul analizei unei evoluții Maeru - Maieru, asemeni celei ce am întreprins-o în paragrafele 7 (vezi nota 7) și 11 ale cercetării de față, în legătură cu numele Maer(Maier/Maior, și cu numele episcopului Grigore Maior al Făgărașului apoi al Blajului, însemnat de Samuil Micu-Clain, în scrierile sale, ca Grigore Maer. (8) Din opera, în foarte mare parte distrusă de vicisitudini de deasupra oamenilor, sau rătăcită prin canalele de sechestrare abuzivă ale Securității comuniste, cum la fel îngropată în colecțiile păstrate sau risipite ale multor gazete, reviste sau publicații la care Emil Al.Boșca / Emil Boșca-Mălin a fost redactor-șef, redactor sau simplu colaborator, ne întâmpină o altă cheie pentru seiful lingvistic Maieru, dacă avem în vedere pomenita discuție din jurul numelui episcopului Grigore Maior și o corelăm cu nepublicatul manuscris "Episcopul Grigore Maior și ținutul Năsăudului", donat de Emil Boșca-Mălin înainte de stingerea sa din 1976, probabil Bibliotecii Academiei-filiale Năsăud. (9) Ca o foarte importantă concluzie a cercetării noastre, recapitulăm că, în opera cărturarului măierean Emil Boșca-Mălin, regăsim implicite patru motive pe care le-am utilizat în susținerea întemeierii mitico-lingvistice a toponimului Maieru: (a) o variantă a "Mioriței"-colind culeasă și publicată ca variantă măiereană a "Mioriței"; (b) "fata de maior" în textul cules și publicat în 1933 al primei variante a "Mioriței"-colind; (c) tipărirea toponimului Maieru în 1936 sub forma Maeru, implicată în evoluția Măieru/Măeru/Maieru și (d) elaborarea unui studiu despre importantul episcop Grigore Maior, însemnatul de Samuil Micu-Clain cu numele Maer. (10) Noi, măiereanii, nu vom putea încheia pomenirea cu respect a numelui Emil Al.Boșca-Mălin, fără a ne întreba, cu profunde regrete și frisoane de fatalitate: <Oare ce documente (manuscrite, lucrări, acte personale, documente ale istoriei noastre naționale și/sau măiereane, valori literare și artistice etc.) i-au fost îngropate spre conservare (după arestarea din 1952), în ascunzătoarea din "Arinete"-le Maierului di su' Măgura Mare, de către bunul său cumnat Damaschin Scridonesi, documente pe care, până la eliberarea din 1964, timpul le-a distrus, ca la revenire în Maieru, Emil Boșca-Mălin aflând, să excalme de-a dreptul real mioritic: "Damaschine, m-ai omorât"?>22.

NOTE

19. Despre viața, opera și suferințele lui Emil Boșca-Mălin, a publicat un studiu valoros măiereanul istoric licențiat Lazăr Ureche, ca INTRODUCERE la lucrarea lui

Emil Boșca-Mălin "Telepatia" îngropată în Inchisorile Comuniste, Editura Glasul Bucovinei, Iași, 1995, p. 5-21), titlul fiind stabilit de îngrijitorul revistei, cel ce semnează INTRODUCERE-a și notele la ea, publicând manuscrisul "Telepatia" (vol.II), donat de autorul Emil Boșca-Mălin, la 1 decembrie 1967, Muzeului din Maieru și inventariat sub nr. 120 (în donația "Emil Boșca-Mălin") de către fondatorul și custodele Muzeului măierean, profesor Sever Ursa.

20. Fișa biografică a lui Adrian Fochi din "Dicționarul folcloriștilor" [Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.196-97] ni-l prezintă al Univ. din București de limba română la Râșnov, județul Brașov (1947-1948); prof. de lb.rom. la șc.elem.din Conțești, jud.Dâmbovița (1948-1950) și la șc.profesională din Buc. (1950-1952), cu o pauză între anii 1952-1957 (o fi pauză de pușcărie comunistă?), apoi "documentarist la Institutul de Folclor (IF) din Buc. (1957-1964) etc." Remarcând presiunile politice comuniste asupra lui Fochi asistentul universitar la Universitatea din București prin coborârea lui profesională la statutul de profesor suplinitor în provincie sau profesor la o școală elementară dintr-un sat, urmată de o stranie pauză de activitate în învățământ între anii 1952-1957 (și nu numai în învățământ!), probabil perioada de privare de libertate fizică, și corelând aceste elemente biografice cu funcția de "documentarist la IF (1957-1964)", putem afirma cu certitudine supraviețuirea comunistă a elaborării, pregătirii pentru tipar și tipării importante (cel puțin prin reunirea celor peste 1000 de variante) lucrări despre și cu "Miorița" a lui Fochi, apărută în 1964. De asemenea, credem și afirmăm că Fochi avea știință de cazul politic Emil AL.Boșca / Emil Boșca-Mălin și s-a străduit să ne dea cheia de la pagina 1076 pentru lacătul botezat în paginile 190, 966 și 1099 E.A. / Emil Al.Boșca.

21. A se vedea pagina 17 din INTRODUCERE-a la lucrarea precizată în nota 19. De asemenea, pag. 483 din "Răstigniri în România după lăta" (Editura Albastros-Colecția Memoria, București, 1995) a lui Ion Antohe.

22. După nota 47 din pag. 16 a studiului lui Lazăr Ureche (v.note noastră 19!).

(*) Cicerone Ionițoiu, "CARTEA DE AUR A REZISTENȚEI ROMÂNEȘTI ÎMPOTRIVA COMUNISMULUI", HRISOVUL S.A. BUCUREȘTI, VOL.II (1997), P.77.

(va urma)

Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Lirica

Folclor

LAZĂR AVRAM

KROLS WALTER

Colindele și colindatul pe Valea Ilvelor (3)

SEMN

Ridicam un genunchi prin furtuna de sare
Ca răniții în aer, ca răniții în săbii.
Cenușă de lună mocnea în corăbii
La vreme de noapte, aprinsă pe mare...

De inima mea se ținea o pară
(Simțeam cum suflarea în valuri se curmă);
A Fi mă trăgea cu-necații din urmă
Și nimeni și nimeni și nimeni la cărmă...

De-atâtea păcate mi-e osul sărat
(Afară e noapte, e vânt, e prăpăd).
O, Doamne Isuse, sunt orb, nu mai văd
Că TU-mi ești aproape deși am trădat...

CIREȘUL BOLNAV

Tăicuță, știu prea bine că tu hrăneai pe seară
Copiii fără mamă ai crengii de cireș.
Din rădăcină, seva trecea din leș în leș
Curând în ochii frunzei o lacrimă de ceaară.

Pe-atunci o floare albă vărsa în candelii luna
Și dezbrăca de umbră și negrul de pe haină:
În fructele orfane cântau la ceas de taină
Popoare mari de îngeri și colnicul, cu buna...

Azi urlă-n sine glasul tăcerii ca un iureș
De calmă înflorire uitată în livadă:
De din lumini, lumină de Dumnezeu să cadă
Peste cireșul nostru, însingurat pe Mureș..

CREDEȚI-MĂ

Când nu merge bine
va fi mai bine
credeți-mă

Niciodată soarele nu a venit după
o răpăială de ploaie

Dacă nu mergeți așa repede
ajungeți sigur
credeți-mă

Zicala spune: "Cine merge încet
departe ajunge,"

Când simt lacrimi, nu măhniți
prea adânc
credeți-mă

Totdeauna este cineva ce te vrăjește cu un zâmbet
sau cineva ce sărută lacrimile voastre

Când gândești că te pierzi
ai încredere din partea-ți
Împreună va merge bine

Eu.... eu nu mă îndoiesc
am convingeri.

Multe colinde cuprind în text și cererea darurilor:
"Scoală gazdă di pe vatră
Și scoate plosca din ladă
Și-mi adă să-ngit o dată" sau:
Să trăiești gazdă găzdiță
Nu te-om colinda-n credință
Nici pe gin nici pe ginars
Fără pe-o cupă de gais" sau:"N-am vinit pentru ulcior
Că de gazdă ne-o fost dor.
N-am venit pentru colac
Că de gazdă ne-o fost drag
N-am venit pentru surcele
C-am venit c-avem plăcere", colindătorii cerându-și scuze pentru:
"C-am îndrăznit să intrăm
Puțin să vă colindăm."
În unele colinde, urările adresate gazdei cuprind texte atât pentru bărbat
cât și pentru femeie:
"Să trăiești gazdă de loc
Încălțat cu opciși de porc
Și cu ață de motoc.
Să trăiești și tu găzdoaie
Cu opciși de iepuroaie
Și cu ață de șărpoaie."

Colindele sunt una din minunile culturii noastre populare, comori care ne
leagă de strămoși și au hrănit de-a lungul veacurilor sufletele însetate de mai
bine, mai frumos.

Credem că gazdele ediției a V-a a Festivalului colindelor și obiceiurilor de
iarnă de pe Valea Ilvelor, ilvenii mari au fost gazde bune de Crăciun, astfel
încât orația locală a darurilor:

"Și cân' om vini la anu'
Să vă găsim înflaț' ca bostanu'
să fi fost folosită doar pe scenă.

Dacă colindele au fost bine reprezentate în cadrul festivalului, textele de
plugușor au fost sporadice. De altfel și la TVR Cluj – un redactor spunea că
Plugușorul este specific mai ales în estul și sudul țării.

Să nu fi citit nimeni studiul d-lui profesor universitar Dumitru Pop –
"Plugușorul în Transilvania", apărut în "Revista de folclor", V, (1960) nr. 1-2 p.
114-131?

În ce ne privește credem că sunt în ținutul Ilvelor texte suficiente care să
demonstreze că și această veche dătină românească de Anul Nou, ocupă
un loc important în cadrul sărbătorilor de iarnă.

profesor IERONIM URECHE
Șc.Gen.IIva Mare

Invățământ

Interviu

Dialog cu d-na ELENA BERENDE, responsabilă comisiei învățătorilor de la Școala Generală "Liviu Rebreanu" din comuna Maieru

Red.: Dacă ar trebui să faceți bilanțul comisiei pe care o conduceți, care ar fi activitățile mai importante din acest an școlar?

E.B.: În acest an școlar (1998/1999) ne-am planificat cu rigurozitate activitățile în cadrul comisiei metodice și le-am tratat cum se cuvine, cu seriozitate și profesionalism.

La începutul anului școlar, datorită numărului mare (19) de clase am stabilit responsabilii la nivel de clase. Acest lucru a fost foarte eficient și o parte din problemele ridicate de reformă le-am desfășurat mai rapid astfel:

Responsabili: Înv. Pîrlea Lucreția – cls. I; Rebrîșorean Maria – cls a II-a; Candale Nicolae – cls. a III-a; Ureche Victoria – cls. a IV-a.

Amintesc câteva activități care au mobilizat întreg colectivul de învățători și nu numai.

a) Act. din luna decembrie "Înțelegerea semnificației Crăciunului" – desfășurată în biserică (fiecare în cadrul cultului exprimat) unde preoții și profesorii de religie ne-au întâmpinat (pe dascăli și elevi) și ne-au oferit o lecție vie de credință și slavă... Colindele răsunau și sufletele noastre vibrau de dorința de a fi mai buni, mai darnici, mai aproape unii de alții. Despre această activitate am vorbit într-un articol publicat acum câteva luni.

b) Am organizat o activitate comună cu colectivul din Anieș și V. Anieșului (27.05.'99). Ne-am întâlnit într-un cătun agățat de o geană de cer în curtea "Clubului Clorofila" – numit astfel de colegul Ilie Hoza, care ne-a oferit o surpriză cu elevii pe care-i conduce. Am văzut o lecție experiment: "Copăcelul meu – căsuța tuturor".

A fost o zi parcă ruptă din rai care ne-a umplut de căldură. Ne-am regăsit bucuria de-a trăi, care-i atât de aproape: în soare, în apa curgătoare, în floare, în cântec de pasăre, în ochii copiilor... e printre noi... de noi depinde să o găsim azi, mâine sau poate odată cândva... Iliuță nu vrea mulțumiri – ne vrea mulțumiți și suntem.

Cu D-na Cărbune Măriuța (responsabilă a comisiei metodice din Anieș), colaborez de mulți ani, avem clase paralele și tot timpul avem ce să ne spunem, ne consultăm și ne apreciem reciproc munca.

Am reluat întâlnirile cu colegele noastre educatoare sub forma unor "mese rotunde" cu tematică stabilită anterior. S-au

creat neconcordanțe între programele noastre școlare și am căutat soluții pentru a le rezolva.

Mulțumesc d-nei (responsabilă comisiei metodice a educatoarelor) și întreg colectivului pentru participare la implicare profesională.

De 1 lunie am organizat o excursie la Tg.Mureș. Am fost așteptați la Grădinița nr. 11 condusă de d-na directoare Aurora Noris. Copiii au primit daruri, au vizitat localul, au cunoscut pe cei ce învață acolo.

Țin să mulțumesc doamnei inspectoare Mia Avram pentru că a oferit copiilor această bucurie.

Red.: În ceea ce privește reforma în învățământul românesc, cum s-au adaptat colegii dvs., dar mai ales elevii ciclului primar la noutățile de fond ale acestui nou început de drum în școala măiereană?

E.B.: Problemele ridicate de reformă le-am depășit cu înțelepciune și voință. Ne-am întâlnit mai des și am analizat noutățile ce ni se propun, adaptându-le la realitatea școlii noastre.

Am început cu terminologia de specialitate, întocmirea documentelor școlare, notare etc.

Am informat periodic părinții care m-au înțeles și sprijinit permanent.

Problema noastră rămâne alternanța săptămânală a cursurilor, care bulversează elevul mic (în special) terorizându-i bioritmul normal de viață și muncă. În săptămâna în care începeau cursurile de la ora 14.00 randamentul intelectual era minim. Sperăm să începem un nou an școlar fără această problemă.

Red.: În tradiția școlii românești exista un examen și după absolvirea ciclului primar. Credeți că ar fi util ca la terminarea clasei a IV-a, elevii să susțină și un astfel de test?

E.B.: Pentru un timp consider mult mai utile întâlnirile și discuțiile dintre domnii profesori și elevii cls. a IV-a, desfășurarea unor lecții chiar, excursii, concursuri etc. Aceste activități fac posibilă cunoașterea dintre elevi și domnii profesori. Cred că acest lucru ar rezolva parțial șocul trecerii în gimnaziu al elevilor mici și ar scurta perioada de adaptare a acestora la noile cerințe.

Despre un examen este prematur să vorbim.

Red.: Care sunt problemele mai deosebite cu care vă con-

frunțați dvs., învățătorii, la școala din Maieru?

E.B.: Datorită lipsei de spațiu nu avem un cabinet metodic. Din punct de vedere material suntem depășiți. În acest an școlar n-am reușit să cumpărăm nici câteva alfabetare și "calculatoare" cu bile necesare pentru clasa I. N-am găsit banii necesari și nu mi-am permis să fac comenzi fără acoperire.

Prieteni din Nort-sur-Erdre fac eforturi să ne sprijine, dar trebuie să ne schimbăm în bine mentalitatea. Sponsorizarea nu funcționează, cu unele excepții.

Cu fiecare an scade natalitatea și încep probleme dramatice. Conversia profesională la care participă câteva colege; această problemă implică o întreagă filozofie.

Problemele nu se sfârșesc parcă... vin de peste tot.

Red.: Ce doriți să transmiteți părinților și elevilor din comuna noastră?

E.B.: Trebuie să dezvoltăm relația cu părinții și, împreună, ca într-o familie mare să rezolvăm problemele claselor pe care le conducem.

Tuturor părinților și elevilor le doresc în primul rând sănătate, răbdare, credință și muncă temeinică. Să nu uităm că "În UNIRE stă puterea".

Doresc în încheiere să prezint pentru cititori câteva versuri la care țin foarte mult:

Un cod de viață – datorii mele față de copil
Copilul este o persoană: îl respect
Copilul se minunează: îl ajut să caute
Copilul este curios: vorbesc cu el
Copilul caută un model: sunt pentru el un exemplu
Copilul își descoperă corpul: îi arăt că sănătatea e o forță
Copilul se îndoiește de el însuși: îi dau încredere în el
Copilul vrea să fie independent: îl invit să fie responsabil
Copilul își afirmă personalitatea: îl ajut să se cunoască
Copilul se gândește doar la el: îl învăț să descopere societatea
Copilul are nevoie de un ideal: îl ajut să ofere un sens vieții sale.

A.M.A.D.E.
Asociation Mondiale des Amis de l'Enfrance

A consemnat ICU CRĂCIUN

Călător

Prin EUROPA – de la Cluj Napoca la Evian

Între 2 și 7 mai 1999 s-a desfășurat la Evian, Franța, al

10-lea Congres Internațional pentru studiul microelementelor la om și animale (Trace elements in man and animals, prescurtat, TEMA-10). Autorul acestui articol este membru fondator al societății din anul 1965. Colectivul nostru format din dr. Mariana Vlad, specialistă în domeniul alimentației, dr. Paul Porr, specialist în medicina internă și subsemnatul, ne-am ocupat, în ultimii 10 ani, de studiul unor microelemente la animalele cu ateroscleroză experimentală și la bolnavii cu boli cardio vasculare, în special cardiopatia ischemică. Studiile noastre au fost publicate, de-a lungul anilor, în reviste de specialitate, de mare circulație, din USA, Germania, Franța, România. Astfel, am devenit cunoscuți celor mai mulți specialiști din țară și străinătate.

Noi am luat cunoștință de acest congres de la organizatori care ne-au invitat să prezentăm ultimele noastre cercetări, nepublicate, într-un rezumat de o pagină. Lucrarea a fost trimisă cu trei luni înainte de data programării congresului pentru a putea fi inclusă într-un volum, alături de celelalte lucrări trimise din toată lumea. Prof. A.E. Favier, de la Grenoble, președintele congresului, a cunoscut preocupările noastre din literatură și de la alte congrese la care am participat, cu acest subiect.

În câteva cuvinte aș vrea să prezint cititorilor nespecialiști ce sunt microelementele și ce rol au în fiziologia normală în apariția și dezvoltarea diverselor boli. Microelementele au fost puțin studiate până în prezent deoarece n-au existat metode de dozare precise. Ele au putut fi determinate cantitativ numai după descoperirea spectrofotometrului cu absorbție atomică și a metodei de activare cu neutroni. Microelementele se găsesc în toate organele omului și animalelor în cantități foarte mici, încât prof. Gr. Benetato de la Facultatea de Medicină din Cluj, le-a numit infime chimice. Multe dintre microelemente participă la formarea unor enzime. Astfel, zincul participă la sinteza a peste 200 de enzime, cu rol în respirație, digestie, contractia miocardului etc. În ultimii ani s-a conturat, tot mai bine, rolul lor în dezvoltarea unor boli, cum este seleniul și cuprul în bolile cardiovasculare, cromul în diabetul zaharat etc. Rolul altor microelemente, cum este arsenul, aurul, molibdenul, plumbul etc., este mai puțin studiat, mai puțin cunoscut. Diverse firme de medicamente încearcă să sintetizeze produse ce conțin microelemente și vitamine, cunoscute și la noi. În lucrările congresului se reflecta, în mare măsură, preocupările amintite.

Cercetările prezentate de noi s-au ocupat de comportarea cuprului și zincului în boli cu stres oxidativ prelungit, cum este cancerul cu diverse localizări, bolile cardiovasculare, diabet și ciroza hepatică. Folosind metodele noi de dozare a zincului și cuprului și a unor enzime ce exprima stress-ul oxidativ, și a relațiilor dintre acestea, ne-am încadrat în ansamblul studiilor noi prezentate de autorii străini. Lucrarea a fost expusă în limba engleză de către dr. Paul Porr, însoțită de planșe și tabele demonstrative.

Este deosebit de interesant aspectul turistic al deplasării noastre deoarece am traversat aproape toată Europa cu autoturismul. Am trecut prin Ungaria, Austria, Nordul Italiei, Franța și cu vaporul am traversat lacul Lemman în Elveția. Am parcurs până la Evian 2100 km. După ce am traversat Austria n-am mai fost întrebați de pașaport, întrucât intrasem în spațiul Shengen. În Austria am trecut prin Stiria apoi Carintia, cu cele două mari orașe Graz și

mai mare parte am parcurs distanțele pe autostrăzi, ce trec prin numeroase tunele de 2-6 km lungime și viaducte înalte. Munți înalți ne înconjurau peste tot, acoperiți de zăpadă, ce ajung până la 2600 m înălțime, din care coboară zgomotos în cascade apele cristaline ale Alpilor. În Austria se sârbătorește 1 Mai. Este obiceiul ca în fiecare localitate să se ridice, cu această ocazie, un trunchi de copac înalt, ce are în vârf flori sau o coroană, numit copacul de mai. De pe șoselele județene am văzut sate tipice din Tirolul austriac. Casele, de obicei, cu un etaj, au obloane la ferestre, majoritatea în maro. Acoperișul întrece cu mult zidul caselor vopsite în alb, pentru a acoperi târnațurile de la etaj. Între case se întinde un

covor de iarbă verde, foarte curat, fără garduri. Bisericele sunt caracteristice în Austria, turnuri înalte subțiri, vopsite în alb.

După un lung tunel am trecut pe nesimțite în Italia. Aspectul caselor la munte nu s-a schimbat. Suntem la 1200 m altitudine. Am oprit pentru câteva minute pe marginea lacului Landro. Aici eram la 1400 m altitudine. Pe o tablă era scris "Proprietate privată, pescuitul interzis". Am pornit din nou și am ajuns la 1500 m altitudine, la Cortina d'Ampezzo. Am ținut să mă fotografiez la intrarea în localitate întrucât aici a luptat unchiul meu Iustin Sohorca în primul război mondial, fiind înrolat în armata austriacă. Moștenesc de la el o fotografie panoramică de la Cortina d'Ampezzo pe care am comparat-o cu ce se vede astăzi. În afară de o bisericuță albă și de munții înalți n-am găsit alte asemănări. Au apărut noi case, șosele etc. De la Cortina d'Ampezzo coborâm pe Vale di Cadore. Primul oraș mare, prin care am trecut a fost Trento, așezat între munți înalți stâncoși. Abia am găsit drumul spre Riva di Garda întrucât se făceau reparații de șosele cu devieri laterale. Am călătorit pe malul stâng al lacului Garda la o temperatură de 27°C. În continuare am trecut pe lângă orașul Milano și Torino. Am poposit o noapte într-un sat italian numit Bussoleno. La șes, casele de la sate sunt lipite una de alta, cu ferestrele mai înalte dar mai

înguste, cu obloane mai vechi sau mai noi, vopsite în gri, majoritatea închise. În 2 mai dimineața, la ora 8, am reluat călătoria spre tunelul Frejus care străbate Alpii. N-am putut trece prin tunelul de la Brenero întrucât se lucra la repunerea lui în circulație după accidentul recent. Tunelul Frejus are o lungime de 13 km. După tunel apare primul sat francez numit Bodane. De aici, trecând prin Alberville și pe lângă Chamonix am ajuns, la ora prânzului, la Evian.

Ne-am înscris la congres, am ridicat mapa cu documentele congresului, apoi am mers să ne instalăm la hotel, nu departe de sala congreselor. Hotelele erau mici case de vacanță foarte cochete, așezate pe marginea lacului Lemman. După prima zi a congresului, primul orașului a oferit un kokteil în saloanele palatului congreselor. A treia zi după începutul congresului, organizatorii ne-au dus cu vaporul pe lacul Lemman, la castelul Chillon, în Elveția. Pe vapor au oferit masa de prânz. La debarcare, în Elveția, căpitanul vaporului ne-a auzit vorbind românește și ne-a oprit, spunându-ne că este din Constanța și că locuiește de 20 de ani în Elveția. Am vizitat castelul Chillon, ce datează de pe vremea romanilor, bineînțeles cu refaceri ulterioare, apoi ne-am întors la Evian trecând pe lângă orașul Montreaux și Lausanne. După ultima zi a congresului, Societatea de ape minerale din Evian a oferit o cină la Cazinoul din Evian unde ne-au prezentat un program de cabaret.

Am părăsit Evianul la 7.V.1999, la amiază, plecând spre țară. Am trecut din nou prin tunelul Frejus și apoi ne-am îndreptat spre Tarvizio, unde am trecut în Austria. Am dormit o noapte în orașul italian Alexandria și ultima noapte într-un sat din Austria. Am sosit acasă duminică, 9.V.1999, seara, tocmai când se televiza plecarea Papei Ioan Paul al II-lea.

Dr. GEORGE UZA

Istorie

MAIERU - file de istorie

(15)

Istorie

După stingerea incursiunilor barbare odată cu săngerul an 1717 se credea că peste satele rodne s-a așezat liniștea. Aparent, doar, fiindcă se agravează conflictele cu Senatul săsesc din Bistrița, care urmărea tot mai insistent iobagizarea sătenilor. La aceasta se mai adăuga continuarea catolicizării populației.

De istoricul bisericii locale ne vom ocupa într-un episod următor.

Înainte de instaurarea regimului militar-grăniceresc, documentele consemnează izbucniri violente, consecințe ale spiritului de revoltă generală care stăpâna ținutul. Relațiile populației someșene cu magistratura bistriceană erau tot mai încordate 1/.

Acumulările atâtor nelegiuiri și acte abuzive dureroase s-au polarizat până la urmă într-o amplă reacție colectivă cunoscută sub numele generic, în latină: **Tumultus 23 pagorum Districtus Valahici Bistriciensis** (Revolta celor 23 de sate din districtul valah bistricean), care a durat opt ani (1755-1762), culminând cu zguduitorul frângere cu roata a bătrânului Tănase Tudoran, pe platoul Mocirla de la Salva.

Se menționează de multe ori dârzenia cu care măiereni și rodnenii se opun legilor ostile și birurilor înrobitoare de tot felul. Încă din anul 1750 se arăta într-un memoriu al lor că nu se vor supune, întrucât aveau libertăți statornice demult și că în Maieru, un număr de 16 familii erau scutite de impozite: judele, 2 crainici, 2 "hardăi" care adună găini și ouă pentru domni, 4 "braniști" dintre care 2 prind pești pentru domni bistriceani, apoi alți doi pentru sublocotenentul din Rodna, al regimentului Kalnoki, 1 răcar, care prinde raci, 1 slobodnic și 3 plăieși. Soldații încartiruiți în sat, în frunte cu căpitanul, trebuiau întreținuți de săteni, cu caii și

vitele lor: "Ei nu ne lasă să mergem nici la vite și oi în munte, până ce nu plătim câte trei "creițari" comandantului. Vitele ne pot pări pe munte" 2/. Măiereni fiind considerați ca "cei mai belicoși" își trimit delegați la Soborul țărănesc din Feldru, apoi în Salva și Mocod. Sunt nominalizați: Scridon Ciute, Toma Olar, Pintilie Boșca, jurat, Tofan al lui Toader, crainic, George Pârlea, Dămian Mărcoale, Petru Socoaie, Grigore Cărciumarul și judele satului (nenumit).

Un episod semnificativ, consemnat de Emil Boșca-Mălin, este revolta din Maieru din 30 ianuarie 1755, când peste 100 de săteni, în frunte cu preoții Iacob, Alexa Vasile și Larion, atacă cu securi și cu pari casa cărciumarului Nicolae Gașpar, să le dea lor "tot vinarsul strâns pentru orașul Bistrița. Au urmat interogatorii și represii.

Un alt episod al revoltei este cel în care satele someșene, "sub steagul lui Macavei al Floarei din Mocod" ies la răzmeriță. Macavei dă semnalul, cerând țărănilor să nu mai dea bucate pentru oraș. Soldații trimiși de către magistrat, să reprime mișcarea, sunt alungați cu pietre. Un alt matador al acestei revolte este Ștefan Nimigeanu (Cute) din Feldru, avându-l ca secund pe Todor Clompoș din Maieru. Acesta, împreună cu Tofan al lui Samson, Ilieș a Hogii, George Pârlea, Damian Ureche și Toma Olar trimit și o petiție împărătesei Maria Tereza, la Viena.

Au loc numeroase anchete și arestări. Din mulțimea acestora am ales interogatoriul atât de semnificativ luat lui George Pârlea, șeful răsculaților din Maieru, în ziua de 2 iunie 1755. Redăm doar prima parte.

"Zis George a Pârlii din Maieru, are etatea de 63 de ani.

- Ai fost la Mocod și cu cine?

- Da, am fost, înainte cu tri săptămâni, cu Todor Clompoș.

- Cine te-a trimis acolo?
- Întreg satul!
În ce chestiune v-a trimis satul în Mocod?
- Canceliștii fiscali au chemat, cu sigil regesc, din fiecare sat câte doi bărbați. Satul ne-a trimis pe noi doi" 3/.

Spațiul nu ne îngăduie, deocamdată, continuarea relatării.

(va urma)

SEVER URSA

Bibliografie:

- 1/ Sotropa, Virgil, *Un proces multiseclar, în A.S., Năsăud, Nr. 13, 1930, pp.243-311;*
- 2/ Boșca Emil-Mălin, *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc, Cluj, Tipografia "Românul", 1936, pp.20-21;*
- 3/Idem, *op.cit., pp. 27-28.*

Altă casă de demult

Invățământ

160 de ani

ȘCOALA DIN ANIEȘ în pragul unui centenar

Școala Generală "Iustin Ilieșiu" Anieș împlinește aproape un secol de existență. Ea a luat ființă în anul 1901. Până la această dată copiii din satul Anieș frecventau cursurile școlii confesionale din Maieru. Școala a luat ființă la cererea muncitorilor străini care lucrau la fabrica de cherestea din Anieș, ca școală de stat cu limba de predare maghiara.

Localul școlii a fost construit pe un teren cumpărat de la un proprietar din Maieru, pe nume Oprea, în anul 1900-1901. Localul era compus dintr-o sală de clasă și locuința pentru învățător. Clădirea există și azi, acum aici se află Căminul cultural "Emil Boșca-Mălin".

La data de 15 septembrie 1901 începe să funcționeze pentru prima dată școala și în această localitate, cu școala de stat, cu clasele I-IV (22 de elevi), cu limba de predare maghiara. Părinții copiilor din Anieș au cerut să fie primiți și fiii lor la școala din localitate. Treptat, elevii au început să frecventeze cursurile acestei școli, reununțând de a mai merge la școala din Maieru.

Școala a fost încadrată cu un singur învățător, primul fiind Franciay Ianos, de origine maghiară, care a funcționat până în anul 1916.

În anul 1937, lângă școala veche a mai fost construită încă o sală prin adăugire, din materialul provenit din demolarea barăcilor muncitorești construite de firma condusă de Bayerzsdorf.

Începând cu anul școlar 1931-1932 școala funcționează cu 2 posturi de învățător cu clasele I-VII. După Marea Unire din anul 1918 limba de predare era româna.

În perioada 1940-1944, ca urmare a anexării Transilvaniei la Ungaria horthistă, limba de predare în școală era limba maghiară.

În anul școlar 1944-1945 au fost înscriși un număr de 120 elevi după cum urmează:

Cls. I	Cls. II	Cls. III	Cls. IV	Cls. V	Cls. VI	Cls. VII
33	16	23	23	12	5	6

Situația învățământului era foarte precară, numărul

elevilor nefrecvenți și repetenți era foarte mare, așa cum reiese din situația de mai jos:

La sfârșitul anului școlar 1944-1945 situația se prezenta astfel:

Cls.	Elevi înscriși	Promov.	Repetenți	Neclasificați
I	35	14	1	20
II	23	14	1	8
III	16	16	-	-
IV	23	14	-	9
V	12	8	-	4
VI	5	-	-	5
VII	6	3	-	3
Total	120	69	2	49

Până în anul școlar 1948 școala a funcționat cu 7 clase primare și cu 2 posturi de învățător.

După reforma învățământului din anul 1948 școala din Anieș a rămas ca școală de 4 ani, încadrată cu 2 posturi de învățători. La sfârșitul anului școlar 1948-1949 situația școlară se prezenta astfel: Elevi înscriși: 66, frecvenți 61, promovați 57, repetenți 4, nefrecvenți 5.

Începând cu anul școlar 1953-1954 școala este încadrată cu posturi de învățători.

În anul 1954 au funcționat cursuri de alfabetizare pentru cei 80 de analfabeți, fiind lichidată în acest mod neștiința de carte.

Ca urmare a generalizării învățământului gimnazial, începând cu anul școlar 1960-1961 a început să funcționeze și clasa a V-a, când pe lângă cele 3 posturi de învățători apare și un post de profesor.

În anul școlar 1962-1963 a fost încheiată generalizarea învățământului de 7 ani în satul Anieș. În acest an școlar au fost înscriși un număr de 176 elevi în clasele I-VII după cum urmează: Clasa I: 32 elevi, clasa a II-a 28 elevi, clasa a II-a 24 elevi, clasa a IV-a 28 elevi, clasa a V-a 25 elevi, clasa a VI-a 22 elevi, clasa a VII-a 17 elevi. Total 170 elevi.

PAVEL CIUPE

(continuare în pag. 8)

CREANGĂ al nostru

În 10 iunie 1839 s-a născut la Humulești cel ce avea să fie clasic al literaturii române. Se împlinesc, așadar, în vara aceasta 160 de ani de la apariția în lumea moldoveană, a celui cu rădăcinile adânci în solul transilvan; iar mai îndepărtate, în cel italic sau iberic.

O asemenea descendență, a etniei latine revigorată, după informațiile de până aici, este un caz unic în literatura noastră. Dar astfel de aspecte biografice nu sunt ample cercetate, iar acolo unde au fost, drumurile s-au îndumăzuit în cețuri... Pentru aceste motive, Zoe Dumitrescu-Buşulenga făcea cu ani în urmă câteva constatări privindu-l pe Ion Creangă, la scrisul și arta din povestirile, basmele și amintirile prozatorului, scriind: "Acestea sunt cristalizări din viața de secole și de milenii a colectivității căreia i-a aparținut scriitorul, exponentul de geniu, purtătorul de cuvânt. Și conținutul operei la Creangă a fost gândit de această colectivitate, și forma în care s-a turnat a fost tot de la ea, prin intermediul raportului popular, al cărui ucenic supus și admirativ a fost marele humuleștean".

Acum se cunosc mai multe date, cu unele detalii ale originilor sale de necontestat, tocmai despre colectivitatea căreia aparținuse autorul operei. Miracolul începe să se dezvăluie. Biografia colectivității din care a descins se conturează extrem de tumultuoasă, de bogată, conținând importante nuclee cărturărești. Secolele ei de viață transilvană și apoi de viață moldoveană, au amprenta oamenilor acelor vremuri istorice, a locuitorilor conviețuirii lor de o parte și de alta a Carpaților. Numele Creangă și capătul neamului scriitorului pornește de pe meleagurile ilvene și bistrițene, se continuă pe cele de pe malurile Ozanei, de unde se răspândesc în largul spațiu românesc extracarpatic. Alte nume importante de oameni, dintre pribegii la Moldova, ridicate pe culmi ale afirmației intelectuale și instituționale, sunt scrise pe paginile câtorva secole. Nici unul nu-i de strălucirea lui Ion Creangă. Prin sorginea lor și a sa, este al nostru al tuturor, este o sinteză a spiritului românesc. Este un scriitor național.

La sfârșitul calendarului 1999 se împlinesc 60 de ani de la stingerea lui fizică. Biografia coincidentă în cifre rotunde și cele câteva apariții editoriale de exegeză și din opera originală, îndrituiesc a fi considerat acesta Anul Ion Creangă.

TEODOR TANCO

Lansare de carte

Sâmbătă, 21.08.1999, în amfiteatrul Muzeului "Cuibul visurilor" din Maieru, dl. Damaschin Pop Buia, fiu al Maierului, și-a lansat cel de-al doilea volum de poezii intitulat "Mângâind zăpezi la Maieru". În prezența unui numeros public, au luat cuvântul d-nii: Sever Ursa, Virgil Rațiu, Cornel Cotuțiu, Ioan Pinteș, Icu Crăciun, Florin Avram (traducătorul în lb. franceză al poeziilor), Alexandru Rațiu și Maxim Boșca.

În încheierea petrecerii spirituale, organizată cu această ocazie, autorul a oferit autografe celor prezenți. (I.C.)

Rebreniana

Stil și compoziție în romanul ION

A se sfădi (a se certa) – este întâlnit de mai multe ori: se sfădeau (oamenii) (pg. 33); se sfădeau (găinile) (pg.42); se sfădi (Ion cu familia sa) (pg.203); s-a sfădi (Vasile Baci) (pg.24); să se sfădească (feciorii la joc) (pg.28); sfadă (între dascăl și popă) (pg.64); Cu înțeles asemănător sunt folosite și cuvintele: a ocări (femeile pe copii –pg.13), feciorii pe Ion (pg.27); a pobozi (popa pe Ion în biserică) (pg.69); a răfui (ion cu Baci sau cu George) (pg.32); se zborși (țiganul muzicant către feciori) (pg.34); a ogoi (a îngrijii) (pg.173); SERVUS (SALUT ARDELENESC) (pg.235); fleandură (Ion către Ana) (pg.255); Baci către George (pg.25); ulică (cană) (pg.10); postată (bucată de loc) (pg.11); gărună (contrabas) (pg.11); năframă (batic) (pg.12); holircă (țuică) (pg.20); lele, bade (formule de adresare); laibăr (sfetăr) (pg.30); a căta (a căuta) (pg.34); prașcăi (feciori) (pg.33); ciopor (grămadă) (pg.35); ocinașe (rugăciuni) (pg.40); pânzătură, traistă (pg.42-43); delniță (loc) (pg.42-43); trișcă (fluier), haram (risipă) (pg.44); a lăzui (a despăduri) (pg.45); lătunoi (scândură) (pg.53); becisnic (râu) (pg.62); pohinos (prost, nătâng) (pg.65); vranită (portită) (pg.105); șnaps (pahar de băutură) (pg.119); țățână (balama) (pg.297); jupâne (pg.30); bre (pg.17); oleacă (pg.38;157) – necaracteristice zonei.

Cuvinte care prezintă transformări fonetice: roșă (roșie) (pg.18); amu (acuma) (pg.23); io (eu) (pg.25); lăcrămația (reclamație) (pg.133); aesta (acesta) (pg.100); desperată (disperată) – bătrâna din Gargalău.

Muzeul "Cuibul visurilor"

În romanul Ion sunt descrise și obiceiurile legate de evenimentele importante din viața omului începând cu nașterea, botezul, nunta și înmormântarea "enigme fascinante" cum le numește Rebreanu.

Pe lângă acestea mai sunt amintite și alte practici magice, vrăjitorii, descântece, scriitorul intrând în mitologia populară, în credințele străvechi din lumea satului.

Astfel, George Bulbuc e sfătuit de mamă-sa să se ducă la ghicitorul din Măgura să-i dezlege pe Ana care nu-l mai putea suferi. Despre copiii morți și înmormântați nebotezați se credea că se prefac în noroi și vin din lumea cealaltă să înpăimânteze oamenii. (descântecul Zenobiei făcut lui Petrică) (pg.357).

Din cele spuse până acuma s-a putut observa bogăția de idei a romanului Ion, figurile de stil care ornamentază opera, realismul și buna cunoaștere a vieții.

Pentru cine nu crede în capacitatea lui Liviu Rebreanu de a scrie frumos, recomandăm prima propoziție a acestui citat, pentru a înțelege că scriitorul poate, dar ocolește cu bună știință sonoritatea și sonorizarea scrisului său. Prin ritmarea frazei și prin aliterații imitative este subliniată moartea lui Ion: "Orăcăitul broaștelor reîncepu brusc, speriat, amenințător, ca o văicăreală văltoasă în văzduh de vântul ce sufla mereu mai mănios și mai înțepat" (pg.540).

Rebreanu neglijează cu sau fără voie valorile stilistice și situează arta pe plan secundar, preocuparea sa de căpetenie rămânând creația vieții. Pentru nimic în lume n-ar sacrifica ideea sau pulsația vieții de dragul unei fraze îngrijite. O demonstrează romanul Ion dar în egală măsură o demonstrează întreaga operă rebreniană.

Tratând lumea satului transilvănean de la începutul acestui secol cu ideea centrală a dorinței pentru pământ, sentiment ce s-a moștenit din tată în fiu, din generație în generație devenind pasiune, Rebreanu își plimbă dezinvolt personajele ce-și caută destinul în jurul lui Ion Pop al Glanetașului.

Romanul are o construcție rotundă, echilibrată. Debutază cu descrierea drumului spre legendarul Pripas, pentru ca în final să fie descris același drum ce lasă de data aceasta în urmă o poveste cutremurătoare.

Despre Ion, criticul George Călinescu a spus: "Ion e un poem epic, solemn ca un fluviu american, o capodoperă de măreție liniștită."

Un elogiu și un omagiu adus unei opere și unui scriitor care au redimensionat literatura română.

Prof. OVIDIU PETRI
Școala generală NIMIGEA

Istorie

Groful și "Grofoaia"

Un episod interesant prin încărcătura sa romantică aparte, care a constituit, de fapt, și subiectul unei povestiri a lui Liviu Rebreanu (Baroneasa) este, fără îndoială, acela al vieții și legăturilor cu satul nostru a grofului-episcop Zichy Domonkos (Dominic), fugat din Ungaria în timpul revoluției din 1848-1849.

Episcop de Rozsnyo și, mai târziu, de Veszprem, Zichy Domonkos a fost silit să renunțe "la cariera sa înaltă". S-a retras în Ardeal, în satul Maieru, unde și-a trăit ultimii douăzeci de ani din viață. Aici a găsit liniștea "sufletului său tulburat și însănoșirea trupului său bolnav" – afirmă biograful său, profesorul piarist Biro Venczel.

Rămâne un merit indiscutabil al caracterului său: "educarea poporului, iubirea față de semeni și milostenia față de nevoiași" însușiri nobile de care bătrânii își amintesc cu respect.

S-a născut în anul 1808. Înzestrat cu aiese calități intelectuale studiază Teologia la Esztergom. Din 1832 este parohul localităților Revalmas și Szony din Ungaria. În 1841 ajunge deja episcop de Rozsnyo, apoi de Veszprem. Din tinerete se distinge prin spirit filantropic, făcând multe donații. În timpul revoluției din 1848-49, un eveniment tragic și neașteptat îi deturneză cursul vieții. Un frate al său (Edmund sau Eugen), a fost osândit la moarte, după mărturii false, de către colonelul Gorgey. Populația manipulată a demonstrat împotriva tânărului episcop, care a fost silit să se refugieze în Austria. Fuga lui a fost interpretată de către guvernul Kossuth ca trădare de țară și i s-a retras mandatul.

Se retrage la moșiile sale. Ajunge până la Rodna. La Valea Vinului își construiește o vilă, apoi se mută definitiv în Maieru, înțelegându-se foarte bine cu preotul greco-catolic Baziiu Groze, care în afara limbii materne, vorbea bine în latină, germană, maghiară și italiană.

Își edifică o casă mare în partea de sus a satului, pe locul numit și astăzi "La Curte". Pe locul ruinelor "castelului" s-au clădit mai târziu, în 1940, clădirile actuale ale dispensarului și casei de naștere... "Curtea", fără un anumit stil arhitectonic, se poate vedea într-o fotografie și într-o pictură de Maxim Dumitraș, în muzeul Maierului. În proiectul inițiat de regretatul Nicolae V. Ilieșiu se prevedea ridicarea în acel loc a unei case sătești de cultură.

Deși bolnav, contele Zichy rămâne receptiv și la nevoile măierienilor. Întemeiază în "curtea" sa un mic spital, renumit în tot ținutul, apoi o farmacie cu medic plătit. Pentru cei săraci se acordau asistență și medicamente în mod gratuit. Uneori chiar el îl ajuta pe medic. Fără nici o urmă de prejudecată naționalistă, îi iubea pe sătenii care până la urmă au creat în jurul lui un nimb legendar... Spun bătrânii că groful îi ajuta pe cei necăjiți, nu numai material, dar și cu un sfat bun. Avea obiceiul să privească împrejurimile prin binoclu, observând munca oamenilor și peisajul încântător. Odată, a văzut că boii unui plugar se prăbușesc la pământ, istoviți. L-a chemat imediat pe sătean, i-a dat prețul boilor și l-a sfătuit să-și cumpere alții, de la târg. Avea un principiu al său: "Atunci trebuie ajutat omul, când are nevoie de ajutor".

Ca recunoștință pentru măiereni, construiește pe cheltuiala sa biserica mare greco-catolică. Potrivit documentelor și testamentului său, ajută cu donații semnificative și alte parohii. De exemplu, construiește biserica din

Ilva Mică, drept răsplată pentru frumoasa Ileana Gaftone, care-i va deveni "gospodina" sa la curte. Bisericii romano-catolice din Rodna i-a donat clopotele și orga etc.

Ne vom opri puțin asupra testamentului său, în care, pe lângă donațiile lăsate fraților și rudelor din Ungaria, se specifică mari și importante donații pentru măiereni. "Dat în Maieru, în anul 1876, 10 februarie, Măria Sa Contele Zichy Domonkos de Veszprem, martori: Mealovich Gyorgy, șeful serviciului miner regal, și Ciril Popicica, primar", acest act, aflat în muzeul nostru, prevede printre altele, sume de bani pentru copiii săraci din Maieru, pentru parohii și pentru anumiți localnici. Apoi, "gospodina mea Ileana Gaftone să folosească casa și pământul independent și după placul ei, până la moarte, ea m-a servit cinstit și fidel, m-a îngrijit în maldile mele". Îi mai asigură o pensie de 800 de forinți austrieci. Are legături de suflet cu familiile preoților Groze și Coșbuc (din Leșu). I-a avut ca fiii acestora: Dominic și Ieronim Groze, ai lui Baziiu și Coșbuc Valeriu din Leșu. Îl preferă pe parohul Baziiu Groze pentru întocmirea întregului inventar testamentar. Prin testament lasă o donație de excepție: 2000 de forinți

pentru cunoscuta Asociațiune ASTRA, fiind amic cu un mare astrist măierean, căpitanul de graniță Gregoriu Hangea. Un gest, de asemenea, pilduitor.

Se stinge din viață la 30 octombrie 1879, în Maieru. Medicul și prietenul său, Bartok Zsigmond, declara următoarele: "amintirea lui va trăi în inimile nevoiașilor și suferinșilor, care i-au simțit bunătața". Păstrăm o notă funerară, în creion, scrisă în grabă la primărie: "Ilustrisimul Domn, Grof Domnicu Zichy a repausat în 30 octombrie și s-a înmormântat în 1 Nov. 1879 în cimetierul romano-catolicilor, în Rocna, prein preotul Michael Zagyyva, în etate de 72 ani, fie-i țărâna ușoară și memoria neuitată!!! "Semnează Cimuca Vasile și Avram Palagea.

Se spune în cronicile vremii că marșul funerar de la Maieru la Rodna era superb. Întreg satul l-a urmat către mormântul pe al cărui monument stau scrise cuvintele: "În amintirea Binefăcătorului prietenilor bolnavi și suferinși".

Ileana Gaftone din Ilva Mică, căsătorită Crăiuțu, avea doar 16 ani când a fost văzută de contele Zichy printre bolnavii care erau tratați la curtea lui. Frumoasă și îndrăzneată, s-a lăsat repede cucerită de acesta, sârbat încă împozant și carismatic. A fost, pur și simplu, cumpărată de la soțul și de la tatăl ei pe mulți galbeni, spun bătrânii. A rămas la Curte, mai întâi ca îngrijitoare preferată a grofului, apoi ca stăpână, cunoscută în sat sub

numele de Măria sa Ileana Grofoaia. Intrându-i definitiv în grații, groful a încercat s-o cultive purtând-o cu el prin străinătăți (Roma, Ierusalim, Viena) așa cum se vede din corespondența purtată cu Baziiu Groze. Rangel său nu-i îngăduia o căsătorie. Din scrisorile sale se înțelege spiritul gospodăresc, preocuparea pentru a-i ajuta pe semeni, dar și atenția tandră față de "micuța și drăgălașa Ileana". (A se vedea scrisorile publicate de Emil Boșca-Mălin în cartea sa "Contribuții la monografia comunei Maieru, Cluj, 1936, pp. 46-52).

Groful a îmbrăcat-o în veșminte scumpe. Făcea plimbări în rădvan cu patru cai. După moartea contelui, Ileana intră încet-încet într-o viață de plăceri. Ibovnicii ei, mereu alții, flăcăi pe alete, stăteau acum în scaune de grof. Liviu Rebreanu își amintește că părinții săi se aveau bine cu grofoaia și că acesteia îi plăcea jocul călușarilor interpretat de copii, al căror vătaf era chiar micul Liviu. Același lucru îl mărturisea și învățătorul Dumitru Boșca junior, coleg de școală primară cu viitorul romancier. Privindu-i din balcon, alături cu câte un "grof" ocazional, Măria Sa le dădea "grițari" și gogoși.

Avea adunată de bunul și milostivul conte-episcop se măcina cu încetul. Se zice că dintr-un lung lăntșor de aur, tot dispărea câte o zea... Rentele bănești se împuțineau. Savantul Nicolae Iorga, în călătoria sa de studii din 1903 (a se vedea voi. "Neamul Românesc din Ardeal și Țara Ungurească") a poposit în Maieru, la castelul grofului și relatează cum a trecut munții peste pasul Rotunda, spre Sighet, în caleașca închiriată de la grofoaie, condusă de vizitiul Ianiuc, un rutean din Bucovina... Explicând cine era grofoaia, savantul observa printre altele: "... se simte totuși Româncă și are legături cu sătenii din satul ei care-i zic după moartea contelui, tot "Măria-Sa".

În cele din urmă, Ileana se bețivase cumplit. Ultimul ei sprijin, slujnica sa, Katy, a părăsit-o. O femeie bătrână, căreia groful îi cumpărase cândva o văcuță, o slujea din când în când, aducându-i vinars din Rodna. Peste icoana nobleței grofului se prăvălea imaginea hidoasă a dezământului Ilenei.

Dar, iată, după 120 de ani câți s-au scurs de la moartea grofului, imaginea lui n-a putut fi eclipsată, ci a rămas în conștiința răsplătitoare a oamenilor acestor locuri.

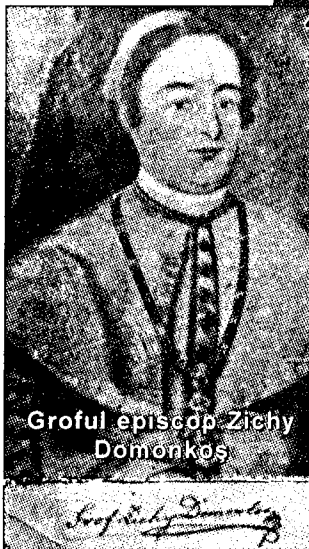
Ileana Grofoaia nu mai ieșea în lume. Se spune că nu se mai despărțea de patul cu plapumă zdrențuită și de sticla de rachiu... Apoi, pe o cruce de piatră răsturnată, din cimitirul vecin, mai demult, se mai putea citi o inscripție spălăcită de ploaie: "Grofoaia Ileana" Unde i-o fi astăzi mormântul?

SEVER URSA

Notă: În nr. viitor al revistei noastre vom publica povestirea "Baroneasa" de L.Rebreanu. Mulțumim preotului Pál Vilmos-Barna din Rodna pentru unele informații.

Ileana Grofoaia,
la 45 de ani

Groful episcop Zichy
Domonkos

SOLILOC în ziceri înțelepte

Niciodată, poate, nu i-a fost dat Soarelui nostru să fie privit de pământeni ca în clipele când Luna cea mică și neînsemnată "i-a luat fața" Uriașului... Nicicând, poate, nu ne-am pus atâtea întrebări existențiale ca în acele ore, minute, secunde.

O clipă ne-a dus gândul la cât de vital este Soarele pentru noi, de pe când, la toți pe rând, împreună cu Luna, ne ține cununa... În acele momente, milioane de priviri omenști își dădeau întâlnire la punct fix, în locul cel mai fierbinte al lumii noastre. Da, o clipă de încordare și de tristețe inexplicabilă: dar dacă nu l-am mai avea? Dar dacă... Dar, iată-l, e al nostru din nou. Totuși, unii s-au comportat ca la fotbal, ori ca la discotecă, țopăind, fluierând, chiar nemulțumiți că n-a ținut mai mult întunecimea...

Astrul vieții. Dicționarele îl definesc revoltător de simplu: "corp ceresc principal al sistemului nostru planetar". Dar în limba noastră, și nu numai, el, Soarele, e un reper neasemuit al nenumăratelor ziceri: oamenii vorbesc câte-n lună și-n Soare. Unii mint de stă Soarele-n loc, alții caută pete și în Soare. Ba, fata aceea pare ruptă din Soare, adică, hiperbolic vorbind, ai în față o frumusețe fără seamăn. Mai mult: la Soare te puteai uita, dar la dânsa ba. Se uită la ea (el) ca la Soare, se zice atunci când ne băntuie o dragoste nemărginită. Ori: își dorește câte-n Lună și-n Soare, adică cineva are multe dorințe greu de realizat. O amenințare teribilă: îți sting Soarele! Iama avem Soare cu dinți. Cutare, neavând nimic de lucru, șade cu burta la Soare ș.a.

Dumnezeu ne dăruia Soarele la începutul Genezei, zicând simplu: Să fie lumină!

SOARELE

Egiptenii îi ziceau Ra, și era zeul zeilor. Grecii îi ziceau Helios și i-au țesut o adevărată mitologie. Aztecii i-au înălțat fascinantele lor temple. Românii l-au coborât și ei pe pământ, punându-l naș la nunți bucuriilor de tot felul, care vin după necazuri: "După nor și pioaie/Răsare și Soare" zice Anton Pann.

Cât de subtilă este pilda cinicului filozof grec Diogene, care locuia în celebrul său butoi! Când împăratul Alexandru Macedon l-a vizitat, întrebându-l cu ce l-ar putea ajuta, pustnicul i-a zis: nu-mi lua ce nu-mi poți da! Dă-te ia o parte, lasă-mi lumina Soarelui să intre în butoi". O considera cea mai mare bogăție a vieții.

"Nu-mi poți ascunde Soarele cu palma". Cerul înseninat de Soare, nu se teme de trăsnet. Ceea ce există nu poate fi contestat. Solem quis dicere falsum audeat – cine ar cuteza să spună că Soarele e fals, cugeta Vergilius.

Oricum, **Sol lucet omnibus** – Soarele strălucește pentru toți; cu alte cuvinte, toată lumea are dreptul de a se bucura de darurile naturii, ale vieții de fiecare zi.

O, Sole mio – O, Soarele meu. E cerescul cântec italian ce ne învăluia de curând, pe toți, prin vocea de aur al lui Luciano Pavarotti. Cântecele care, în seara eclipsei totale de Soare, mi-a plăcut mai mult ca niciodată.

ION ECLIPSEANU

Dascăli născuți

IN-MEMORIAM

IN MEMORIAM

OCTAVIAN RULEANU – un dascăl cu valoare de simbol (2)

Venea ca un simbol electrizant îndemnul fierbinte al domnului Ruleanu la sfârșitul anului școlar adresat absolvenților: "Dragii noștri, spunea el, veți merge la sate, acolo unde țara are nevoie; veți da tinerilor vîrstare din conștiința voastră, din simțirea voastră! Aveți cea mai înaltă, mai nobilă misiune: a lucra pe ogorul educației".

Au venit însă vremuri grele și peritru școală; o bună perioadă de timp, prin reforma învățământului când literatura română, operele clasicilor au fost înlocuite în licee cu câteva broșuri, ca de exemplu: "Critica criticii" și altele, menite să îndepărteze elevii de tezaurul culturii române.

Noroc cu îndrăzneala domnului Ruleanu care a riscat pe propria-i răspundere și a predat în continuare literatura română după programa inițială dinaintea reformei.

În desfășurarea orelor, aveam plăcute momente de lucru. Domnul se manifesta cu tact, încât nici un elev nu se simțea subapreciat sau descurajat. Era mereu preocupat să formeze la școlari capacitatea de a descoperi soluții și a-și apăra convingerile.

Îmi amintesc că într-o oră de gramatică, la o temă controversată, invită pe un elev bun, la tablă:

- "Ieși Ghe-ule" și demonstrează cum ar trebui să rezolvăm acest exercițiu (în clasă erau doi colegi cu același nume - Blaga Ghe. Vasile și Blaga V. Vasile). Elevul rezolvă exercițiul după părerea sa. Profesorul îi pune o întrebare cu care acesta nu este de acord, își susține părerea. Domnul nu-l certase, ci, pe tăcute, îi aprecia vehemența. "Treci la loc Ghe-ule și eu dascăl și tu dascăl și mai analizează... Noi eram în ultima clasă de liceu.

Băiatul, cam nemulțumit se așezase în bancă rămânând frământat. În ora următoare a fost primul care a explicat corect și cu mândrie exercițiul controversat.

Altădată, domnul Ruleanu dorind să câștige atenția colectivului, la începutul orei pune o întrebare elevului din banca a treia: "Sonea, spune de ce scriitorul... a omorât pe Sultânica"? Elevul blond, înalt, visător, cu ochii albaștri se ridică sfios și uluit: N-a omorât-o el, domnule profesor, iar clasa izbucnise într-o veselie. Relațiile profesor-elev, realizate pe fondul principiilor psiho-pedagogice au fost un model de conduită pentru viitorii dascăli.

Ținuta demnă ni se înfățișa în portretul său fizic cu fața ovală, cu fruntea lată care adăporea doi ochi de șoim, umbriți de două sprâncene pronunțate, fața în permanență luminată de un zâmbet de bunătate. Mic de statură, mergea cu pași rezezi, hotărât, dovedind o inepuizabilă energie.

Dar activitatea rodnică la catedră și în funcția de conducere a stărnit invidii, orgolii și interese meschine ale unor răuvoitori care au aruncat cu noroi în conștiința nepătată a directorului. O anchetă de ia județ, formată din activiști de partid, a verificat informațiile despre "afacerile" conducătorului școlii - o tolbă de minciuni inventate.

Scârbit de atâtea murdării, trece la catedră și continuă cu aceeași înflăcărare activitatea până la pensionare, respectat de tineretul școlar și venerat de foștii săi elevi și oamenii orașului.

Domnul nu se revoltă, nu-și arată nemulțumirea față de cei ce l-au denigrat, avea un crez, că răii vor fi pedepsiți, că le va sosi timpul când vor da socoteală. "Există în viața aceasta un echilibru" pentru că "Dumnezeu nu bate cu ciomagul" spune profesorul. E aproape incredibil, cum majoritatea răufăcătorilor parcă le-a venit rândul, pierzându-se în negura neagră a trecutului, când primul a avut nenorocirea de a-i fi tăiat trenul ambele picioare, într-un accident, într-o gară; altul și-a dat duhul, urmare a unui infarct în călătoria definitivă spre una din țările calde; altul, ridicat în munca de răspundere a trecut în altă lume cuprins de leucemie; altul în munca de gestionare a avut timp să mediteze pentru răutățile făcute, într-o închisoare. Exemplele puteau continua.

Domnul Ruleanu își încheia cu satisfacție munca la catedră. Cu fruntea sus participă activ pe tărâmul culturii. Duce o activitate intensă la Muzeul născuțean; colaborează activ la revista "Arhiva someșană"; realizează studii și comunicări, simpozioane, timp de peste un sfert de veac și rămâne "sufletul manifestărilor culturale" închinat marilor noștri scriitori: George Coșbuc, Liviu Rebreanu etc.

Prin profilul său moral, Octavian Ruleanu, legat de foștii săi elevi, de care se interesa direct, îi ajuta în diferite situații mai grele. Se bucura nepus de realizările lor și se întrista când afla lucruri neplăcute sau necazuri. Unul din aceștia -

director fruntaș într-o școală de prestigiu, ca urmare a unor sesizări cu privire la "anumite nereguli" a fost vizitat de o "brigadă de control", care avea ordin să găsească "musai", "nod în papură", ca el să fie înlocuit cu o persoană care trebuia să fie promovată. Acesta împărtășește fostului său director și profesor care-i răspunde:

"Ne-a afectat cele ce ne relatezi, privind micimea morală a unor oameni. Trebuie să te mângâi cu faptul că și eu am pățit întocmai. Pe atunci erai aproape un copil, nu înțelegeai asemenea lucrături.

Într-adevăr e dureros să trăiești asemenea momente, dar întotdeauna există și un revers, anume acela al unor experiențe de viață, cel al cunoașterii îndeaproape a oamenilor, al cultivării unui spirit de discernământ în a-ți alege colaboratorii." Apoi îl încuraja și-l sfătuia: "E bine așa cum scrii, să rămâi demn. Nu-ți manifesta mânia pentru gesturile lor murdare, fii mai presus de ele. Te poartă în așa fel, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Vremea va răsplăti totul după fapte. Și domnul Ruleanu avea un mod anume de a caracteriza indivizii dornici să promoveze pe căi necinstite: "conservatorul - spunea dânsul, întotdeauna îți va argumenta că "nu se poate", cei rutinați se vor ridica împotriva fără a avea forță de a demonstra ceva;

lașii își vor îndoi coloana vertebrală în direcția în care o arată șeful, vor scormoni, vor crea laude pentru șefii lor direcți, mai mici sau mai mari, iar după ce ajung și ei șefi capătă forță să lovească în foștii lor prieteni și colaboratori. În zilele noastre, preciza profesorul Ruleanu, foarte mulți oameni au devenit lași, își tem pita. Azi te ridică în slăvi, mâine se fac că nu te mai cunosc; de formă îți dau dreptate, însă în dos te consideră neputincios.

Într-adevăr, domnul avea o experiență de viață pe care o transmitea interlocutorului ca un medicament miraculos. Felul de a fi al bătrânului dascăl stabilea legăturile sufletești cu oricine îi cerea sfaturile sau soluțiile; se bucura de prețuirea prietenilor și cunoștințelor. "Suntem fericiți, aprecia cu mulțumire, când avem vești bune de la dragii noștri prieteni mai tineri, care nu ne uită niciodată în momentele sărbătorești. E darul minunat pe care îl poate avea un dascăl ce și-a făcut datoria o viață întreagă".

Și continua cu același elan munca intelectuală cu creativitate și spirit de cercetare, a propagării culturii în satele născuțene și în orașul Năsăud cu istoricul său tezaur.

Nu și-a pus vreodată problema vârstei sau oboselii, dimpotrivă, după fiecare activitate sau acțiune reușită se simțea parcă mai puternic: "Și la vârsta mea octogenară pot fi încă de folos; sunt un fel de "bătrân al satului", deoarece dau imbold tineretului în multe probleme culturale. Pe lângă cenacluri și simpozioane, legate de Coșbuc, Rebreanu, ne pregătim să serbăm jubileul de 125 de ani al Liceului George Coșbuc. Lucrez într-un colectiv în vederea redactării volumului al II-lea "Istoria școlilor născuțene". Era deosebit de mulțumit de vasta acțiune culturală - reușită - "Nunta Zamfirei" - cu ocazia centenarului George Coșbuc, care a antrenat mase de tineri din comunele din jurul Năsăudului și în comuna de origine a poetului, Ruleanu fiind sufletul acestui mare festival în acțiune cu aspecte de basm - exprimate în opera nemuritoare.

Cu satisfacția datoriei împlinite, cu un gest de modestie ce-l caracteriza, făcea precizarea "Mă bucur că am avut astfel de elevi cărora poate le-am dat și noi un strop de știință și multă încredere în forțele proprii. Sunt fericit că majoritatea lor au ajuns la binemeritata odihnă după îndelungata activitate la catedră"

Nu-i scapă din vedere nici etapele de dezvoltare ale culturii născuțene. El apreciază: Năsăudul s-a schimbat și el; s-a înfrumusețat, însă viața culturală a mai scăzut, școlile nu sunt aceleași.

Cadrele sunt noi, dar cultivarea lor o facem tot noi, "bătrânii satului". De aici, abordarea ideii de ajutorare de către intelectualitatea vârstnică a tinerilor intelectuali - cărturarilor de mâine.

Și avea domnul Ruleanu multe planuri de realizat în ciuda vârstei sale, și nu se simțea defel obosit, dar într-o seară cu seninul limpede, când globul de jătratic reflecta ultimul salut, inimosul dascăl închidea ochii blajini în liniștea adâncă, cu același zâmbet de bunătate, fără durerea despărțirii.

Profesorul Octavian Ruleanu sfințise tărâmul școlii și al culturii - un dascăl cu valoare de simbol.

profesor SIMION CHIȘ
fost elev al Școlii Normale Năsăud

LONGIN CORUȚIU a trecut în neființă

S-a stins din viață, pe neașteptate, încă un fiu luminat al comunei noastre, trăitor pe meleaguri

bănățene: inginerul agronom LONGIN CORUȚIU ANDREI. Grupul nostru de redactori regretă, în plus, și faptul că, deși intenționau, nu au publicat, cât a fost încă printre noi, măcar fragmente din scrisorile sale, încărcate cu sugestii și sfaturi de înaltă specialitate. Sperăm să o facem de aici încolo.

Vestea tristă am primit-o după Paști, de la soții Lorințiu, Ștefan și Virginia, rude apropiate, apoi dintr-o emoționantă scrisoare a Doamnei Dr. Clementina Timuș, fiica defunctului, care a avut amabilitatea să ne pună la dispoziție principalele date biografice și o fotografie.

Longin Coruțiu Andrei s-a născut la 20 aprilie 1915, în comuna Maieru de pe Valea Someșului. A fost al 11-lea copil al lui Coruțiu Andrei și al Clementinei din această localitate "care are fama de a fi cea mai autentic păstrătoare a tradiției familiilor puternice, menite să trimită în lume oameni vrednici și muncitori". De reținut că pe ulița Clementinei a locuit prin anii 1893-94 familia lui Vasile Rebreanu, tatăl viitorului mare romancier...

Nu și-a cunoscut tatăl, dispărut în primul război mondial, dar va păstra toată viața în suflet semnificația jertfei paterne, participând fără rezervă la bucuria întregirii neamului prin unirea Ardealului cu Țara Mamă. A rămas toată viața un bun patriot, mai persus de orice.

La vârsta de 10 ani își pierde și mama. A fost crescut prin grija unchiului său, medicul Pop Titus din Rodna Veche, cel care i-a fost sprijin și familie. A urmat cursurile Liceului "G. Barițiu" din Cluj, pe care le-a absolvit în iunie 1932.

În 1937 absolvă Academia de Înalte Studii Agronomice din Cluj, primind diploma de inginer agronom. Urmând cursurile de specializare între 1935-1936, i se acordă certificatul de specializare în zootehnie.

Din 9 iunie 1939 este încadrat ca inginer agronom stagiar la Școala de Agricultură din Ciacova, județul Timiș, după ce a funcționat ca șef de lucrări la Facultate de Agronomie din Cluj, refugiată între 1940-44 la Timișoara.

Numit directorul Școlii Agricole din Ciacova, a condus această instituție cu deosebită competență și autoritate profesională. Personalitatea sa a impus o moralitate pilduitoare. Absolvenții, tehnicienii agronomi, erau cunoscuți prin nivelul înalt de pregătire teoretică și practică.

Vitregiile epocii comuniste care se instalase peste acest colț de lume, l-au obligat ca în 1950 să părăsească Școala Agricolă și să-și continue activitatea profesională prin gospodăria agricole de stat.

În anul 1945 se căsătorește cu d-ra Maria Benteu. Vor avea două fiice: Clementina și Mariana. S-a aplecacat cu toată grija și dragoste părintească asupra creșterii fetelor sale, dându-le o educație aleasă, asigurându-le o caldă protecție paternă, de care el nu avusese parte, precum atâtea orfani români. Grija lui a rodit în destinul fetelor, ambele ajungând intelectuale de vază și de înaltă performanță profesională. A ținut la familia lui cu afecțiune caldă și protecție autoritară.

În afara profesiei, pe care și-a slujit-o cu înalt devotament și pasiune, iubea istoria. Având și o memorie bună a evenimentelor, simțea o plăcere imensă în a povesti prietenilor, apoi dragilor nepoți, Bogdan și Mihaela, tot ce știa și acumula prin lecturi susținute.

S-a pensionat în anul 1975 pentru limită de vârstă din funcția de șef de fermă la CAP Jebel, județul Timiș.

A fost stimat și pretuit de toți cei care l-au cunoscut. În pofida faptului că după terminarea studiilor la Cluj a trăit în Banat, a rămas mereu legat sufletește de Valea Someșului, de nepoții săi din frați din Cuibul visurilor. A luat, de altfel, parte de câte ori a putut la manifestările culturale organizate de comunitatea intelectuală din Maieru. Era un admirator și un susținător al celor care continuau luminoasele tradiții ale vetrei natale prin apostolat cultural.

Să ni-l amintim din toamna anului 1995, la festivitățile de sub genericul "Zilele Măierene", în sala Căminului cultural. Orator veritabil, evoca, cu o perfectă stăpânire a auditoriului atât de numeros, pagini despre oamenii de seamă ai satului, evenimente și pilde de jertfă, ori despre celebra vindecătoare Aristina Boșca-Bercioaia, despre poetul Iustin Ilieșiu și despre alții. A fost un susținător de nădejde al revistei locale "Cuibul visurilor". Din corespondența sa am înțeles și mai adânc preocuparea și competența cu care împărtășea din vasta experiență recomandări și sugestii de specialitate.

Amintirea lui va rămâne în sufletele noastre pentru noblețea, solitudinea și senina generozitate cu care îi cucerea pe interlocutori și pentru nerezinuta lui mândrie și omenie de măierean.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Consemnare de SEVER URSA

EINSTEIN – Instituția relativității

Nimeni nu se mai îndoieste că Einstein este un geniu. El a fost o vedetă mondială, cu mult înainte ca juriul Premiului Nobel să nu mai renunțe a-i acorda premiul (după opt renunțuri deliberative). În primii treizeci de ani avea să se zbată pentru a obține banii necesari pentru a trăi; apoi nu se va mai ocupa niciodată de bani. El va avea ce-i trebuie pentru că pretențiile îi erau foarte mici: puține haine, câteva trabucuri și un pachet de tabac; vechile sale costume care îl făceau să se asemene cu Charlot. Atât. Obsesia vieții lui a fost de a înțelege universul. El a mărturisit odată că această obsesie îl arunca, în anumite zile, într-o stare de "tensiune". Atunci trebuia să se izoleze săptămâni întregi, într-o stare de confuzie intelectuală. Și pe urmă "furtuna izbucnea în capul său". De exemplu, în martie 1905, la Berna persevera să înțeleagă ceea ce el numea "gândul lui Dumnezeu". După o noapte de confuzie totală, dimineața, când s-a sculat a găsit soluția. Ideea a erupt spontan, după ce s-a plimbat prin capul său ani de zile. Teoria relativității restrânse avea să fie pusă la punct. Totul s-a petrecut ca și cum "ceva în interiorul său a lucrat mai repede decât el. Ca și cum ar fi avut un creier în interiorul creierului". Descoperirea relativității generalizate urmează după câțiva ani. În aceeași perioadă Einstein pune sub formă matematică majoritatea descoperirilor făcute.

În cartea "Einstein – Intuiția relativității", Denis Brian retrasează cu grijă parcursul intelectual și geografic al acestui "evreu rătăcitor". Dar el lasă cititorul nesatisfăcut în privința a două întrebări. Una personală: Einstein, acest geniu amabil și ciudat, era, în același timp, inuman? Cealaltă științifică: Pentru ce a refuzat Einstein până în ultima zi a vieții sale să admită fizica cuantelor?

Prima enigmă: Acest om bun, rău îmbrăcat, gentil, curtenitor, foarte sensibil la farmecul feminin, era aproape întotdeauna ciudat și răspundea de cele mai multe ori prin butade. Cu părul său în dezordine, cu vesta prea scurtă, el se asemăna cu un student retardat. În fața unei table de scris, el începea cursurile prin a spune glume. Matematica îl plictisea, spunea el, dar putea să acopere tabla cu ecuații în câteva minute.

În cartea lui Denis Brian ni se prezintă un fapt până aici necunoscut. O fiică s-ar fi născut înaintea primei căsătorii cu Mileva Marici. Cuplul nu se aștepta deloc la aceasta. Așa că fata va dispărea și mai mulți ani nimeni nu va mai vorbi despre ea. Einstein și Mileva au abandonat-o? Iată deci un Einstein destul de diferit față de "cumintele de la Princeton".

În privința celei de a doua enigme, Einstein era convins că exista o soluție de ansamblu. El nu accepta cuantele pentru că era în mod fundamental determinist. Ori, cuantele reprezentau acceptarea nedeterminării lumii. Faimoasa formulă "Dumnezeu nu se joacă cu zarurile" răspunde exact la această întrebare. După un deceniu persevera în a găsi acea forță unică care să unească ansamblul fizicii. Fizic, matematic, Einstein s-a înșelat, dar el asculta înăuntrul lui, voci de neînțeles pentru noi. Era o iluzie sau o injustiție? Nu știm încă nimic despre aceasta.

IOSIF PANEȘ, după "Le Figaro" din 30 august 1997

Reabilitarea unui haiduc – LUPUL

Timp de secole, lupul a fost cea mai terifiantă "făptură" a pădurilor și... legendelor populare. Astăzi doar vânătorii mai cred în poveștile cu... "Scufița roșie". Și totuși acest animal inteligent nu merită o atât de sinistru reputație...

Din tundra și stepele periarctice până în munții pădurilor temperate lupul frecventează habitate foarte diverse. Răspândit altădată în toată emisfera nordică, el este astăzi într-o continuă regresie, din cauza vânătorului excesiv și braconajului. În plus prăzile sale naturale s-au împuținat tot mai mult.

COMPORAMENT

Lupul trăiește în haită – o familie numeroasă care îi permite să vâneze, să comunice și să-și păzească teritoriul cu mai multă eficacitate. Haita este un grup special care poate cuprinde până la 20 de indivizi. Ea se compune dintr-o pereche dominantă (un mascul și o femelă) la care se adaugă lupanii din 2-3 generații și puii cei mai tineri. În sânul acestei unități sociale, ierarhia este stabilită în funcție de vârstă și sex; supremația dobândindu-se prin luptă sau supunere. Teritoriul unei asemenea familii are dimensiuni variabile, în funcție de resursele alimentare pe care le oferă, dar el acoperă în general mai multe sute de km². Acest teritoriu, delimitat cu depozite odorante este apărat cu ardoare contra hoardelor rivale.

REPRODUCERE

Lupul atinge maturitatea sexuală la 2 ani, căutându-și o parteneră cu care formează, în general, un cuplu stabil. Sezonul de împerechere debutează la sfârșitul iernii și adesea, cu această ocazie, au loc, în sânul haitei comportamente agresive. Numai indivizii dominanți sunt activi sexual. Lupii tineri participă la vânătoare și își ajută părinții la hrănirea cățelandrilor. În fiecare an, în aceeași perioadă masculul și femela se împerechează de 1-2 ori pe zi, timp de 2 săptămâni. După o gestație de 9 săptămâni, lupoica naște 4-7 căței într-o vizuină săpată în pământ, în general în apropierea apei. La naștere, puindrii sunt orbi și fără apărare. Mama – lupoică îi alăptează 6-8 săptămâni. Dacă în timpul acestei

perioade mama trebuie să se îndepărteze de vizuină, tatăl sau un alt membru al familiei stă de gardă. Puii tineri învață progresiv să mănânce carnea adusă de membrii grupului; cel mai adesea aceasta este înghițită și apoi regurgitată la vizuină.

ALIMENTAȚIA ȘI PRINDEREA PRĂZII

Cu o alură de invidiat (lungime 1,5 m din care coada 30-50 cm și o greutate de 15.80 kg) lupul este un vânător de... performanță! Un singur lup este capabil să vină de hac unui ren, iar în haită nu ezită să atace animale de talie mare cum ar fi elanul. Cu toate simțurile la pândă în reperarea prăzii, lupul o poate urmări o zi întreagă. Deși nu este prea rapid, el poate parcurge distanțe uriașe, având o foarte mare rezistență. Orice pradă doborâtă este devorată pe loc respectând ierarhia în vigoare. Fiecare lup înfulecă cât de multă carne poate, ceea ce ar echivala cu o cincime din greutatea proprie. Restul prăzii este abandonat, chiar dacă nu există posibilitatea unei alte capturări. Toți membrii haitei participă la vânătoare, cu excepția puilor care-și așteaptă hrana mură-n gură la vizuină.

LUPUL ȘI OMUL

Puține animale au fost persecutate de om cu atâta înverșunare. Și dacă lupul a scăpat unei totale exterminări, asta se datorește unei extraordinare capacități de adaptare și... inteligenței sale. Răspândit altădată în toată America de Nord, Europa și o mare parte a Asiei, lupul nu mai este astăzi prezent decât în câteva regiuni din fosta Uniune Sovietică, din America nordică și Europa orientală. Cu atât de multe puști, capcane, otrăvuri și păduri distruse, viitorul lupului stă sub semnul unor mari incertitudini. Amurgul lupului - animal pe care indienii nord-americani îl considerau partener de vânătoare – este înspăimântător de aproape!!!

Bibliografie: "Le loup gris" – fișa 128 – colecția "Universul fascinant al animalelor"

I.HOZA

N.B. În Cartea roșie a U.I.C.N. (Uniunea Internațională a Conservării Naturii) sunt înscrise și două specii din genul "Canis": lupul roșu (Canis rufus) și lupul abisiniac (Canis simensis)!

ȘTIRI

O vizită memorabilă

În ziua de sâmbătă, 17 iulie 1999, Dl. ANDREI MARGA, ministrul Educației, aflându-se în județ, a binevoit a vizita și comuna noastră. Era o dorință mai veche a dumnealui și a noastră. Pentru prima oară când un ministru ne învrednicește cu o vizită.

A fost întâmpinat de reprezentanții ai primăriei, directorii Școlilor din Maieru și Rodna și de un număr de cadre didactice și elevi. Era însoțit de către d-nii Ioan Naroși, vicepreședinte al Sindicatelor Libere din învățământul preuniversitar și de alte personalități de la Bistrița.

S-a vizitat muzeul; D-l ministru și-a notat bunele impresii în Cartea de Onoare. S-a vizitat și noul local al școlii. La întâlnirea din amfiteatrul muzeului, i s-au adresat întrebări în care D-sa a binevoit să răspundă cu promptitudine și limpezime care-l caracterizează. A promis că se vor face toate eforturile spre a se găsi o soluție financiară pentru finalizarea lucrărilor la sistemul de încălzire centrală, asfaltare, împrejmuiri cu gard, reparații la muzeu etc. De asemenea, D-sa a reactualizat promisiunea înzestrării și deschiderii în această toamnă în școala noastră a unuia din cele 5 centre școlare de informare din mediul rural al țării, care să deservească dascălii din zonă.

Pietrarii redivivus

O parte din cunoștii pietrarii măiereni au din nou de lucru. "Dacă n-am mai putut trece noi dealul, la carieră, s-a mutat cariera la noi!" glumea deunăzi un pietrar pensionar.

Într-adevăr, li se aduc blocurile de andezit cu rabele de la Măgura-Arșița, în două puncte amenajate: La Arie și lângă podul Balasâni. Deocamdată și-au regăsit uneltele vreo 26 de pensionari, conduși de mai tânărul Augustin Bărta. Bătaia "mantetelor", a "durmașelor", a "poncedurilor" se aude până departe, despăcând în felii blocurile mari și fasonând calupi, pavele și borduri pentru export nelimitat în Germania (șef, Ioan Șot). Este o treabă minunată: "Mai scoatem și noi niște bani din piatră!"

Străzile laterale

În cadrul acțiunii ajutorării zonelor nefavorizate, prin inițiativa primăriei noastre au fost amenajate ulițele laterale pe o lungime de peste 4 km și urmează să se continue lucrul; escavare, reparația podețelor, pietruire și așternerea savurii. (S.U.)

Datini străvechi

Sânzâiene măierene...

Pentru unii vizitatori, gazetari ori cercetători, pare incredibil ca datinile legate de sărbătoarea Sânzâienelor să se mai practice și azi în vreun colț de țară.

În tot mai puține locuri de pe Valea Someșului Mare, către izvoare, obiceiul focului mai rezistă în fața tăvălugului modernizării pe toate fronturile... Maierul, leagănul luminoasei copilării a lui Rebreanu, nu numai că menține vie datina, dar aceasta are și o particularitate mai puțin cunoscută: se parind focurile serilor de Sânziene chiar de două ori, atât în ajunul cât și în seara de 24 iunie. Aici, în vatra noastră unele tradiții mai pălpăie cu încăpățănare, altele, însă, s-au risipit.

Flori din comoara moștenirii se mai văd și azi. Credem că copiii satului, dintotdeauna mulți și frumoși, rămân cei mai de nădejde mesageri ai unor datini. De aceea, datinile la care ei iau parte cu tot entuziasmul vârstei, se mai cruță încă: Sânzienele, Plugușorul, străvechile colinzi mioritice etc. În timp ce altele, la care rolul principal cădea în seama adulților, cum ar fi: leșitul plugului întâiu, Chemarea ploii, Cununa grăului, Focul viu, Maiurile, dispar sub ochii noștri, alături de portul fără pereche, care, cu excepția opincilor, trăistilor și năfrânilor, a devenit doar port de sărbători.

Precizăm că la focurile din serile de Sânziene iau parte și tinerii, adesea și tinerii căsătoriți. Pregătirile se fac cu seriozitate. Băieții adună din timp lemne uscate. Le movilesc în locuri anume, fixate prin tradiție: de prundul de la moara din Arini, pe dealul Boboșa, în Calea Poienii și pe alte locuri înalte, ori în luncile dintre ape. În ajun, fetele, uneori însoțite de feciori, adună florile de sânziene "cu roua pe ele". Le împletesc apoi în "coronițe", adăugând flori roșii. Se cântă cântece specifice. Înainte, adunarea la focuri se făcea cu strigare peste sat, din deal în deal, într-un dialog improvizat între feciori spunându-se și porecla celui strigat: "Mă Ion a lui Sfărăilă, cheamă-ți și drăguța, pe Ana lu' Vrabgie și haidați la foc măă!"

Se simte că datina urcă spre noi din vremi imemorabile, din epoca sincretismului obiceiurilor, ea căpătând mai târziu atributele credinței creștine legate de ziua de naștere a Sf. Ioan Botezătorul (Sanctus dies Johannis). Pe străvechii cult al focului – dintotdeauna simbol al vestirii și al purificării – s-au alțuit cu timpul motive noi: cântece, strigături, horă și petrecere. Și astăzi, partici-

parea la focul Sânzienelor poate însemna un fericit prilej pentru prolog de logodnă curată.

Dacă timpul este favorabil, spectacolul este fascinant. Satul vuieste de strigăte și cântece. Peste focurile înalte se sare în perechi sau în lanț. Se testează astfel și calitățile atletice ale participantilor. Astăzi, bătrânii suportă însă greu fumul gros și înțepător al anvelopelor arse... Fetele își poartă tot timpul coronițele pe cap. Când se întorc acasă, le aruncă cu emoție pe acoperișuri, fixându-și un gând anume: să se mărite cât mai curând cu alesul inimii. Dacă cumuna se oprește din prima aruncare pe streășina casei, mărișul este aproape, adică "în anu' aiestă". Fetele au dreptul la trei-patru aruncări. Alteori se aruncă mai multe cununite de către aceeași fată: "asta-i pentru binele mamei", "asta-i pentru norocul fratelui", ori: "să se coacă holdele, să se mărite fetele!"

Așadar, această datină, atât de minunat păstrată la noi, mai semnifică și un luminos pretext de întâlnire, de voie bună, de ieșire de sub tot mai acaparanta ispită a discotecii; moment de invocare a puterilor Cerului și de cufundare în măreția Naturii, sub magia candidă a florilor albe de sânziene, care au rodit câteodată și în preafrumosul nume de femeie: Sânziana.

SEVER URSA

Horă la Maieru

Lirico ...

ȘCOALA DIN ANIEȘ în pragul unui centenar

(urmăre din pagina 4)

Începând cu anul 1953 a început să funcționeze primul post de grădiniță, într-o cameră din vechiul local al școlii.

În anul 1964 școala s-a mutat din vechiul local, construit în anul 1901, într-un local închiriat de la Ocolul Silvic Rodna. Ulterior, acesta a devenit local de școală în urma unor aprobări a organelor competente și a unor amenajări aduse clădirii. Vechiul local de școală nu mai corespunde nevoilor învățământului ca urmare a creșterii numărului de elevi și datorită faptului că localul avea un înaintat grad de uzură. În vechea clădire a rămas Căminul cultural și localul de grădiniță. O perioadă a funcționat în localul Căminului cultural cinematograful sătesc.

În anul școlar 1964-1965 funcționează, pentru prima dată, la școala din Anieș și clasa a VIII-a. Cursurile în noul local de școală se desfășurau în 4 săli de clasă. Localul mai avea o sală profesorală și o direcțiune. În anii următori se mai adaugă la vechiul local încă 6 săli de clasă. În urma acestor lucrări localul de școală dispune în prezent de 12 săli de clasă, o sală profesorală și direcțiune.

Începând cu anul școlar 1970-1971 începe să funcționeze și clasa a IX-a, apoi a X-a, pentru o scurtă perioadă de timp.

La data de 20 octombrie 1978, la cererea părinților elevilor a luat ființă pe Valea Anieșului un local de școală, cu clasele I-IV cu 2 posturi de învățători și cu 33 elevi. Această școală este și în prezent. Întrucât nu are local propriu a funcționat o perioadă în localul brigăzii silvice unde este și în prezent.

Învățământul preșcolar a început să funcționeze la data de 1 decembrie 1952, cu un număr de 32 preșcolari, în localul Căminului cultural, unde funcționa și școala la data respectivă. Prima educatoare a fost Ureche Tecla. La 12 octombrie 1971, a luat ființă al doilea post de educatoare pe Valea Anieșului, cu un număr de 30 copii. Localul grădiniței funcționează într-o locuință particulară. La 15 septembrie 1975 se decide al 3-lea post în învățământul preșcolar, iar al 4-lea post se înființează la data de 15 septembrie 1977.

Vom menționa învățătorii unității noastre de la întemeierea ei până la trecerea la învățământul gimnazial. Aceștia au fost:

1. Franciay Ianos 1901-1916
2. Dumitru Boșca 1916-1921
3. Nechiti V. Ioan 1921-1922
4. Dumitru Boșca T. 1922-1926
5. Ludoșen Gherasim 1926-1927
6. Ghițulescu Nicolae 1927-1928
7. Coruț Adeodat 1928-1929
8. Ochean Nicolae 1929-1951
9. Sima Teodor 1931-1941
10. Sima Maria 1931-1941
11. Szinte Zoltan 1941-1942
12. Bodescu Valeriu 1941-1944
13. Erdely Istvan 1942-1944
14. Hapca Elisabeta 1944-1945
15. Hojda Hortenzia 1944-1945 (suplinoare)
16. Pop Elena 1945-1946
17. Duca Emil 1946-1952
18. Duca Olivia 1946-1960
19. Ghingheli Vasile 1953-1956
20. Giurgiu Maria 1960-1962

Prin trecerea la învățământul gimnazial numărul cadrelor didactice a crescut.

În prezent sunt 4 grădinițe, o școală cu clasele I-IV pe Valea Anieșului și o școală cu clasele I-VIII în Anieș. Aceste unități sunt încadrate cu 4 educatoare, 8 învățători și 10 profesori. Majoritatea acestor cadre sunt calificate.

Dintre personalitățile marcante care au frecventat cursurile școlii din Anieș se numără și poetul Iustin Ilieșiu, născut la data de 18 martie 1900 în Maieru. Face școala primară la Maieru și Anieș, iar liceul la Bistrița, apoi la Năsăud și Blaj.

Studiile universitare le face la Cluj, absolvind Facultatea de Litere.

Este cunoscut prin marea vocație de gazetar, punând bazele mai multor publicații. A lucrat alături de mari scriitori cum ar fi: Octavian Goga, Lucian Blaga, Cezar Petrescu și alții. Activitatea literară a lui Iustin Ilieșiu se soldează cu următoarele opere: 32 de cărți tipărite, 24 de volume de versuri, 11 volume de proză, folclor, traduceri și amintiri în manuscris.

La muzeul "Liviu Rebreanu" din Maieru se afla colțul memorial "Iustin Ilieșiu". Aici se află peste 500 de măturii din viața poetului.

Poetul Iustin Ilieșiu s-a stins din viață la data de 3 septembrie 1976 în București, fiind înmormântat în cimitirul "Șerban Vodă".

Poetul Iustin Ilieșiu s-a stins din viață la data de 3 septembrie 1976 în București, fiind înmormântat în cimitirul "Șerban Vodă".

În ultimele decenii școala din Anieș a cunoscut o puternică dezvoltare prin creșterea numărului elevilor, a cadrelor didactice cu o bună pregătire profesională. Majoritatea învățătorilor și profesorilor au grade didactice I și II.

Mulți absolvenți de la școala noastră au absolvit cursurile liceului sau facultății, devenind oameni valoroși. Din rândurile lor s-au format învățători, profesori, ingineri, economiști, preoți, ofițeri etc.

În anul școlar 1960-1961 a început să funcționeze clasa a V-a, deci prima clasă a învățământului gimnazial. De atunci și până în prezent școala a fost condusă de următorii directori:

- Mureșianu Silvestru Leontin (1956-1968)
- Bochiș Ana (1968-1971)
- Cărbune Larion (1971-1975)
- Ciupe Pavel (1975-1979)
- Cărbune Titus (1979-1980)
- Pop Valer (1980-1984)
- Cărbune Titus (1984-1990)
- Berende Anghelina (1990-1999)

Din luna februarie 1999 a fost numit director al școlii profesorul de matematică Cărbune Titus.

A fost numit de Inspectoratul Școlar Județean în urma susținerii concursului pentru postul de director.

De la instalarea în funcție, directorul școlii lucrează cu multă pasiune și dăruire, dând dovadă de calități profesionale și pedagogice deosebite.

În anul școlar 1998-1999 învățământul preșcolar funcționează cu patru posturi cu un efectiv de 82 copii. Copiii sunt instruiți de educatoarele: Ciupe Liliana, Dumitru Mihaela (concediu de maternitate) Sohorca Simona, Mureșan Dorina și Hoza Cornelia.

Școala Generală Valea Anieșului are un efectiv de 21 elevi în clasele I-IV, instruiți și educați de învățătorii Hoza Ilie și Lorințiu Viorel.

La ciclul primar de la Școala Generală "Iustin Ilieșiu" Anieș funcționează un număr de 5 clase conduse de învățătoarele: Gyorgy Ileana, Cărbune Măriuța, Scridonesi Victoria, Lorințiu Lenuța, Cărbune Maria, Ureche Ana Maria (concediu de maternitate), cu un efectiv de 82.

La ciclul gimnazial funcționează 8 clase cu un efectiv de 152 elevi. Profesorii care predau la clasele V-VIII sunt: Cărbune Titus-directorul școlii, Berende Anghelina, Ciupe Pavel, Gușă Iacob, Coman Ana, Pop Codruța, Sohorca Maria, Coman Emanuela, Gyorgy Raymond, Bolfă Vetași preot Botiș Vasile.

Elevii de la școala noastră sunt bine pregătiți, dovadă sunt rezultatele la examenele de capacitate pentru clasa a VIII-a unde procentul de promovabilitate a fost de peste 77%.

De asemenea, la proba de cultură generală cea mai mare medie a fost obținută de un elev de la școala noastră (9,75).

Colectivul de cadre didactice de la școala noastră, susținut de familii, muncește cu dăruire și pasiune pentru educarea elevilor în spiritul corectitudinii, cinstei, adevărului, dragostei față de muncă, față de valorile materiale și spirituale ale poporului nostru, pentru propășirea României, pentru ridicarea nivelului de trai pentru poporul nostru, la cele mai înalte standarde, iar țara noastră să fie respectată și apreciată în lume.

Bibliografie:

1. Arhiva Școlii Generale "Iustin Ilieșiu" Anieș între anii 1901-1998
2. Sever Ursa, articolul: "Iustin Ilieșiu - poetul refugiaților ardeleni" ziarul Răsunetul din 15 martie 1995

S-au născut în lunile MAI, IUNIE, IULIE

Bizău Daniela Tinuța
 Neamț Ancuța Delia
 Ureche Alex Florin
 Berende Anuța Nastasia
 Pui Alexandru
 Matei Lucreția Elena
 Mihai-Câmpan Viorica
 Mureșan Daiana Andreea
 Cioncan Daiana
 Olar Violeta Irina
 Motofeala Candale Ionuț
 Porțiuș Valer Florin
 Ivan Florina Maria
 Vranău Claudia Cornelia
 Birta Ana Maria
 Andronesi Iacob
 Andronesi Ionuț
 Sângeorzan Ana-Maria
 Birta Gabriel Anton
 Boșca Ciprian Alexandru
 Pop Florica Rahela
 Bolfă Sergiu Alexandru
 Ureche Raluca
 Rebrășorean Cifor Leonida
 Cimuca Felicia
 Andronesi Ovidiu Ionuț
Să crească mari și frumoși!

S-au căsătorit în lunile MAI, IUNIE, IULIE

Sângeorzan Grigore cu Barna Florica
 Partene Lazăr-Ilie cu Rebrășorean Ioana
 Nășcuț Iustin-Daniel cu Plug Anuța
 Vlad Radu cu Vasilca Veronica-Florica
 Cobzalău Ioan cu Sidor Măriuța
 Rus Alexandru-Anton cu Bolfă Lucreția
 Ureche Tiberiu cu Bolfă Aurora
 Candale Viorei-Ilie cu Buia Iftimia-Lucia
 Birta Vasile cu Neamț Maria-Ana
 Lăzăroaie Vaier cu Avram Ana
 Crăciun Marius-Adrian cu Olariu Ancuța-Maria
Le dorim casă de piatră!

Au decedat în lunile MAI, IUNIE, IULIE

Hangea Ioan - 82 ani
 Borș Lazăr - 18 ani
 Olar Aurel - 71 ani
 Boșca Lucreția - 73 ani
 Hoza Cifor - 44 ani
 Lorințiu Lazăr - 75 ani
 Barna Augustina - 79 ani
Să le fie țărâna ușoară!

Ofițer de stare civilă
 ELENA CĂRBUNE

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Icu Crăciun

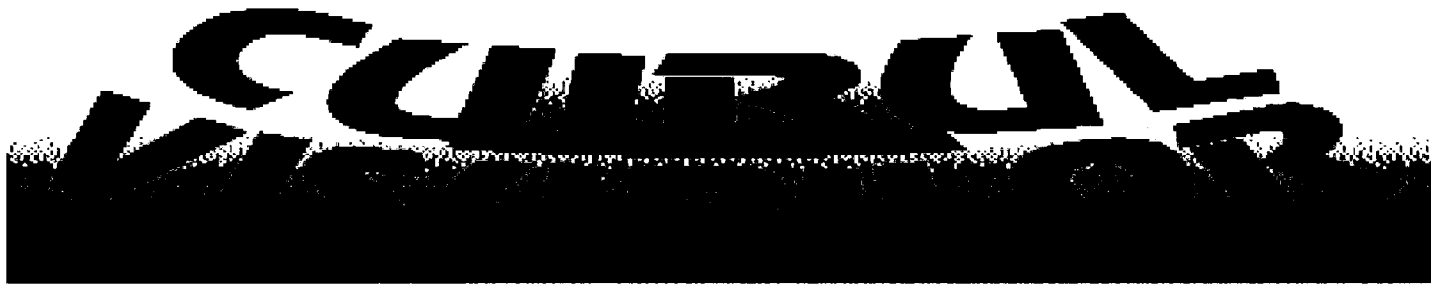
Tehnoredactare computerizată: SC "SELT COMPUTER" SRL Bistrița

Tiparul executat de SC "IMPRES" SRL Bistrița ISSN 1224 - 643

Acest număr apare cu sprijinul financiar al d-lui LIVIU NAROȘ (Germania)

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL III Nr. 20-21 (35-36) *** AUGUST-SEPTEMBRIE 1999 *** 8 PAGINI *** 2000 LEI

Grofoaia Ileana

În numărul anterior al acestei reviste am făcut o prezentare amplă a ultimei părți din viața grofului-episcop Ziky Domonkos (Dominic).

Când, în toamna anului 1888, familia dascălului Vasile Rebreanu a venit la Maieru, groful nu mai era în viață. Decedase în 1879. Cu Ileana Grofoaia, Rebreanu s-au aflat, însă, în bune relații de vecinătate. Liviu Rebreanu își amintea bine de dansa și era fascinat de incredibila ei ascensiune. Viitorul romancier avea doar nouă-zece ani și era vătaful unei echipe de călușari-copii, dând spectacole "la Curte", mult gustate de "Măria sa", așa cum am mai arătat.

Aici a văzut Liviu, prima oară în viață, o mare bibliotecă, o colecție de tablouri; groful având gusturi rafinate în domeniu. Atât scriitorul, cât și soția sa Fanny, relatează cu amănunte picante, aspecte ale acestei prietenii. 1-2/ "Ce palat minunat îmi părea mie pe atunci curtea aceasta! Ca și când aș fi văzut casteluri din povești. Eram prieten cu baroneasa..." își amintea scriitorul.

În neistovita sa dorință de a avea o casă la Maieru, Rebreanu ar fi preferat chiar și "Curtea" aceea ajunsă în părăsire. Iată ce notează el în jurnal, la 9 aprilie 1923: "Pe la 5 am ieșit cu Sorbul (cumnat, n.n.) până la 8. Din toată conversația de reținut: să dau "Plicul" pentru turneu cu tantieme și să iau casa grofoaiei din Maieru, s-o restaurez și să-mi fac acolo gospodărie" 3/.

Sub presiunea amintirii, romancierul scrie povestirea "Baroneasa" folosindu-se, evident, de țesătura de povești care circulau în jurul chipului și aventurii acestei femei. Ca într-un basm, e greu de stabilit hotarul dintre realitate și ficțiune, spațiul și timpul în care se întâmplă povestea Ilenei. Dar rămâne clar un lucru: incompatibilitatea și contrastul romantic dintre idealul de noblețe al contelui și decadența în care s-a cufundat până la urmă vremelnica lui "gospodină". Uin veritabil subiect de roman medieval.

Publicăm în continuare povestirea lui Rebreanu.

Foto LUCIA MACAVEI

Măgura din Sus văzută din Anieș

SEVER URSA

Note bibliografice:

- 1-2/ - Rebreanu, Liviu, *Baroneasa*, în vol. "Caiete", apărut sub îngrijirea lui Nicolae Gheran, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1974, pp.152-156 și 158-159; cu versiunea inițială în limba maghiară; vezi și Fanny Liviu Rebreanu, "Cu soțul meu", Ed. pentru literatură, București, 1963, pp.33-38.
3/ - Rebreanu, Liviu, *Jurnal*, vol. I, București, 1984, Ed. Minerva, pag. 315;
4/ - Vezi revista "Flacăra", I, 1912, nr. 45 (25 august). Este republicată în vol. "Opere" 3, sub îngrijirea lui Nicolae Gheran, Ed. pentru literatură, București, 1968, pp.268-272.

Nu se pomenea fată mai frumoasă în toată Ilva Mică și-n împrejurimi ca Ileana Măriucăi lui Dosoței. Se dusese povestea pretutindeni a părului ei cel negru ca mura, des ca peria și lung ca un șarpe, buzelor ei cele roșii ca zmeura și umede ca o floare stropită de rouă. Nici n-apucase să împlinească șasprezece ani, și se găsi împresorată de pâlcuri de pețitori, cari de cari mai frumoși, cari de cari mai bogați. Iar voința Ilenei era sfântă, căci pe Ileana toată lumea o răsfăța, până și mama ei cea vitregă.

Fiindcă era așa de frumoasă, Ileana nu era silită să lucreze nimic. Toată vremea se gătea și visa. Îi plăcea, mai ales, să viseze, căci viața e mai frumoasă visată decât trăită; căci dacă n-ar fi visat, ar fi trebuit să vadă că tatăl ei e calic, mai calic ca toată lumea; că mă-sa vitregă e bețivă, mai bețivă ca toate femeile, și că nici în Vinerea Patimilor nu e trează; că ar trebui să se mărite cu vreun ul din flăcăii ceia unsuroși și sfrijți, de care sătenii zic că sunt frumoși și bogați; că astfel ar trebui să facă și ea copii și să muncească și ea ca o roabă. Ea însă nu vrea să facă lucrurile acestea, și de aceea visa. În visurile ei apoi, în loc de pețitori murdari și zdrențăroși, vorbea numai cu feți frumoși și cu fecior de împărați, care se războiau între dânșii și se luptau cu fel de fel de balauri ca s-o poată câștiga pe ea de nevastă. Iar visând mereu, a început să creadă că visurile sunt adevărata viață, și viața e numai un vis.

I se părea Ilenei că ea e o prințesă surghiunită aici, între țărani și toropiți de trudă și că va veni vremea când se va isprăvi surghiunul și se va întoarce în palatele cele fermecate. Ca să fie mai hodinită, s-a dus și la ghicitorul din Măgura, ca să-l întrebe cine-i e sortit. Și ghicitorul i-a răspuns întorcându-i ca și babele cele înțelepte, cari se mirau de frumusețea ei:

- O să vie un fecior de împărat cu căruță de aur, cu armăsari de argint și cu slugi de aramă. O să se oprească, cu tot alaiul, înaintea unei căsuțe dărăpănate, cu acoperiș de paie. Pe prispa căsuței o să șază o fată frumoasă ca o rază de lună. Slugile o să întinză un covor de mătase de la caleașca prințului și până la piciorușele fetei. Și prințul o să ia fata de mână, s-o sărute pe frunte și s-o urce în

caleașcă. Pe urmă, pocnind din harapnice, o să se ducă departe, până la al șaptelea hotar...

D-atunci înainte Ileana prinse a sta toată ziua pe prispă, așteptând să sosească feciorul de împărat și s-o ia cu dânsul.

Și fiindcă voința Ilenei era sfântă, într-o bună zi se ivi și feciorul de împărat. Era un baron ungar, bătrân ca vremea, galben ca turta și stors. Când auzi Ileana tropotul cailor și huruitul roților, ridică fruntea și se uită lung, ademenitor, cu ochii ei cei de cicoare, la caleașca boierească. Inima îi bătea grozav, și-și zicea înfricoșată: "poate c-a sosit!"...

Baronul o zări din goana cailor, opri caleașca. Slugile repeziră să-i ajute să se dea jos. O luă de mână pe Ileana, sărută pe frunte și o urcă în trăsură, așezând-o la dreapta lui pe pemelele morții. Într-o clipă, el spusese: "ecce, vorbe judece, străine, că din cap ea nu iese nimic, dar cari îi dau în creier ca să bătăie dulce de bondar bătrân. Caleașca plecă în goană, armăsarii păreau că suflă foc pe vări..."

Pe-atunci Ileana avea tocmai șaisprezece ani, iar baronul șazeci și șase. Și fiindcă Ileana era atât de tânără și frumoasă, iar baronul atât de bătrân și bogat, s-a ales dintr-însa ibovnica cea mai răsfățată a boierului. Acum Ileana avea tot ce dorea: mâncări alese, băuturi scumpe, mătăsurii rare și bani mulți, câți îți cerea inima. Toate acestea pentru câteva sărutări și îmbrățișări. Era deci fericită.

Dar apoi, într-o bună zi, se pomeni că baronul moare. Moare și el, ca orice o necăjit. Pe ea însă nici la moarte n-o uită. Îi lasă palatul în care stătea, cu tot ce se afla într-însul, cu toate pământurile, cu toți banii. Fără să-i ceară măcar să-i mai sărute o dată.

Ileana l-a plâns, l-a înmormântat și l-a jălit. La jălit o lună, două. Pe urmă s-a pus pe gânduri. Și-a zis:

"Sunt tânără și frumoasă ca o iconiță din perete. Bani am. Nimic nu-mi lipsește... în afară de cinste. E! Parcă toate fetele tinere și frumoase au cinste!... Am însă nevoie de ceva. De iubire! Iubirea cea mare, cea adevărată, cea pătimașă, aceea unde nu se dă nimic și nu se ia nimic"...

Și fiindcă voința Ilenei era sfântă, au venit mulți prieteni cari au iubit-o. Și ea nu simțea că de cărpa baronului nu se apropia nimeni cu iubire adevărată. Îi părea bine că are bani și e iubită.

Pe urmă a început Ileana să bage de seamă că iubirea cea adevărată nu se apropie de dansa. A încercat s-o atragă, s-o momească, dar n-a izbutit. Și când a văzut că nu izbutește, s-a învoit cu viața: ea dă paralele, viața să-i dea iubirea. Orice iubire. Căci îi e sete de iubire. Și a prins a-și schimba iubirile cum își schimbă oamenii cămășile.

Vremea trecu foarte repede. Ileana se trezi tocmai când au în spate o jumătate de veac și când țărani cereau să-i cinstească cu rachiu și să stea cu ei la masă ca s-o iubească. S-a învoit din nou cu viața și, după ce a băut rachiu cu țărani, a băut rachiu cu țărani. Îi părea bine că-i zic baroneasă și o iubesc. Dar începea să simtă că mătăsurile și catifelele îi fac rău. Îi era dor de obârșie, de vremea când visa. A lepădat deci straietele cele pompoase și a îmbrăcat iar hăinițele cele frumoase, țărânești. Nu mai voia să se deosebească de celelalte femei. Numele doar să-i rămâie: baroneasa. Astfel, apoi și-a găsit și ea prietene, ea, care toată tinerețea și-o petrecuse cu servitori și cu mobile cari o priveau ca pe o străină și parcă îi aruncau mereu în obraz necinstea. Prietenele acestea nu-i scormoneau trecutul și nu se sinchiseau de prezentul ei. Îi iertau toate păcatele. Cel mult o pizmuiu pentru belșugul pentru toată viața ei trecută, și beau și ele cu dansa rachiu prost din păhărele de cristal, șezând pe scaune de plus, holbându-se la tablouri scumpe.

În sfârșit, prinseră a-i cădea dinții, cei ce fuseseră albi ca spuma și ajunsese negri ca păcatul. Îi căzu și părul cel des ca peria. Buzele ei cele roșii se spălăciră și se moleșiră, ochii își pierdură tot focul cel ademenitor. Părea, în mijlocul rămășițelor de belșug, o stafie întârziată, o amintire urâtă a unor vremi frumoase.

Și începu iar să se gătească și să viseze, ca în vis să se vadă iar tânără și frumoasă, să aștepte iar vreun făt-frumos care s-o ia și s-o ducă departe, mult mai departe de cum a dus-o odinioară...

LIVIU REBREANU

Lirica

Cartea

Panseuri

Rugă de leat

Te-aș ruga, măre, ruga,
Te-aș ruga pe Dumneata –
Fie, Doamne, voia ta –
De-o mai veni careva
Cândva cumva careva
Să-mi mai ceară, să-mi mai ia.

Spune-le aceloră,
Acelor fel de băieți
Cu biciușca prin scaieți,
De-or veni să mă mai vadă
Cu biciușca prin livadă,
Ieie-mi grăul din hambare
Și porumbul din coșare,
Dar nu-mi ieie miriștea,
Miriștea și siliștea,
Siliștea și liniștea...

Biet păstor la țărnul get,
Ieie-mi țundra amanet,
Dar nu-mi ieie, Doamne, mie
Zeghea albă de dimie,
Nu și turma de mioare,
Țărâna de sub picioare!

Amăgit cu gutaperci,
Ieie-mi vreji, ieie-mi ciuperci,
Ieie-mi capre și vături
Ca din țara nimănu,
Dar nu-mi ieie pajiștea,
Pajiștea și staniștea,
Staniștea și liniștea...

Ieie-mi săul de feștiță
Din coliba de șindriliță,
De pe stână dranița
Și de pe cai tarnița
Și din spate ranița,
Dar, o, Doamne, uite-mi mie
Baremi șuieru-n tilinci
Și nojițele-n opinci.

Și de-o fi, Doamne, să-mi ieie
Că de dat ce-o să-mi mai deie?
Ieie-mi, Doamne, de mi-or cere,
Din pod flinte și hangere,
Spune-le, de ce să-mi ieie
Și din barbă trei tulleie,
Din amnar câte-o scânteie,
Din amnar câte-o scânteie?...

AL. HUSAR

Marea mea iubire, frunzele

Marea mea iubire, frunzele,
În rest, mă simt
Atât de singură...
Vestea ce trece prin dreptul meu
Este o frunză,
Și verdele crud
Aleargă nebun prin artere
Ducând muguri de frunze
Sosesc frunzele, sosesc frunzele...

Durerea e o frunză,
Bucuria o frunză,
Cuvintele-s frunză
Moartea o frunză-n cădere
Inima-i o frunză cât viața
Și așa mai departe...

Ce bine e să fii locuit
De un desiș de frunze.

VIORICA CĂTUNEANU

DAMASCHIN POP-BUIA,
poetul nostalgiilor
dezmiardate

Noul volum de versuri al lui Damaschin Pop Buia, tipărit la editura Aletheia (Bistrița, 1999), cuprinde 37 de poeme, împărțite în două cicluri: "Cântece de duminică" și "O rătăcire în somn"; de data aceasta creațiile sale beneficiază și de o traducere excelentă, în limba franceză, a cunoscutului profesor Florin Avram de la Colegiul "Liviu Rebreanu" din Bistrița.

Coleg de generație cu: Ioan Pinteș, poet și editor al unei bune părți din creația lui Nicolae Steinhardt, Ovidiu Ninigean, poet și critic literar, Vasile Dâncu, profesor universitar și filozof, Florin Bob, profesor și traducător, ultimul traducând în limba franceză și postfața semnată de distinsul profesor Sever Ursu, Damaschin Pop Buia rămâne fidel simbiozei dintre copilărie și poezie, anunțată, de altfel, în primul volum intitulat "Poezii plâng". Aceeași nevoie de puritate este sentimentul pe care ți-l dau noile sale poeme, pentru că, nu-i așa, ambele înobilează și-l curăță pe om de grijile cotidiene.

Există la Damaschin Pop Buia o atragere continuă spre ingenuu, încât dorința sa de a-l exploata la maximum creează senzația unui om marcat de un paseism, evident candid, care se defulează prin poezie. Memoria sa afectivă reconstruiește o lume mirifică, inocentă, iar nostalgiile sale nu redeschid răni, dimpotrivă reconfortează asemenea "Amintirilor" lui Creangă.

Cunoscător al poeziei moderne, autorul nu cade în capcana versificatorilor de romanțe, ci, cu parcimonie și discreție, ne ajută să ne redescoperim ceea ce purtăm nu ca pe o povară, ci ca pe un talisman: copilăria.

Iată de ce, vă propun să folosiți această nouă carte a lui Damaschin Pop Buia ca pe un leac de singurătate.

ICU CRĂCIUN

Soliloc în ziceri înțelepte

LĂCOMIA

Dacă ne-am lua după definiția din dicționare, lăcomia nici n-ar fi atât de mare lucru, doar "pofța excesivă de mâncare, dorința necumpătată de câștig, de avere". Însă, cum se știe, urmările lăcomiei pot fi cumplite.

Lăcomia a dus la pierzare mai mulți oameni decât foamea, numai pentru motivul că aceștia doreau să aibă o parte mai mare —spunea Theognis. Iar Syrius îl completa: Desunt inopiae multa, avaritiae omnia — sărăciei îi lipsesc multe, dar lăcomiei îi lipsesc toate...

Lăcomia este rudă de aproape cu trândăvia, lăncezeala.

Vergilius, în "Eneida" lui, spunea: Auri sacra fames — blestemata foame de aur, care poate împinge în cele din urmă la ticăloșii abominabile, după cum explica și Tacitus. Lăcomia dezumanizează. Poate așa s-a născut, prin Plautus, celebrul dicton: Homo homini lupus — omul este lup pentru om.

Lăcomia pierde omenia, zic înțelepții noștri țărani. Din lăcomie se naște mânia, din mânie se naște deruta, apoi rătăcirea și pierzania. Lăcomia este pricina faptei rele — cum glăsuiește străvechea înțelepciune indică. Numai cumpătarea îi poate veni de hac.

Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul, adică, cine nu se mulțumește cu puțin pierde totul, fiindcă nemulțumitului i se ia darul. Nu poți ținea doi pepeni într-o mână, nici să stai cu fundul în două luntrii. Decât să mănânc pâinea cu unt și să mă uit în pământ, mai bine pâinea cu sare și să mă uit la soare.

Banul e ochiul dracului, spunea badea Ion al lui George a lui Toader al lui Ion... al lui Scorilo, al lui Decebal (nu Remeș...).

Corupția vine odată cu bogăția. Referindu-se tot la lăcomie, Jorga spunea: Dă-mi ce n-am așteptat, ca să-ți cer mai mult. Sau: mulți, ca și câinii, când îi hrănești din mână, își rănesc stăpânii, din avântul lăcomiei.

Eminescu: "Adevăr? Aur? — După aur aleargă toți, de adevăr fug toți!" Iar geniul anonim îl completează: Lacomul n-a zice — "ajunge"/ Oltu-n gură de i-ar curge!

ION CUMPĂTĂ

Viitorul speciei umane

Aurel Cleja
învățător la Măieru
(1936)

- Dacă tinerii se tund chilug, ca să se poată "sataniza" și apoi sinucide, dacă căsătoriile între semenii de același sex se legiferează în tot mai multe state, atunci viitorul perpetuării speciei umane nu rămâne decât în "clonări".

- Mulți bruiază clonările și se opun lor. Și lorzii englezi s-au opus introducerii locomotivei lui Stephenson pe calea ferată, sub motivul că ar periclita vacile ce pasc pe rambieu. Numai că știința și istoria nu ține seama de "lorzii" prostiei.

- Nici nu a fost bine pusă pe picioare clonarea și au și apărut pontatorii lăstarelor ei negative. Unii pretind că pe calea aceasta am creat premisele apariției unui nou "Frankenstein" și a involuției umane spre gorilă.

- Reprzentanții partidului lui Giuganov, în Rusia, au cerut nici mai mult nici mai puțin decât clonarea lui Lenin. Primejdia nu constă în faptul că se va vorbi din nou despre "Lampa lui Ilici" ci că se perpetuează din nou și "Pohod na Sibirurile!"

- Nu lipsește decât ca și neonaziștii să ceară clonarea lui Hitler, cu întreaga zestre sumbră și antiumană a Oszwentzinurilor, Maidanekurilor și Dahaurile urii de rasă.

Faptele bune se pedepsesc

- Faptele bune se pedepsesc prin critici, prin atribuirea altora și de ce nu și prin uitare.

- Numai George Ciprian a avut curajul să parieze pe o gloabă deșălată. Avea un înaintaș glorios care chiar o călărea, pe Don Quijote.

- În viață joci, dar pierzi! Zarurile sunt măsluite de barbugii mafioți.

- Umilința nu-l afectează pe arogant. E sub biții perfectibili.

- Auditorul n-a înțeles nimic. Ori detaliul a fost prea general, ori publicul prea elevat.

- Cel mai popular din prezidiu devine cel ce propune sistarea discuțiilor. Îl întrece numai cel ce propune ridicarea ședinței, ordinea de zi fiind "sleită".

- Azi pe bani și mâine gratis, culmea cinismului reclamei.

- Fumatul în licee e de două ori mai nociv: pentru nicotina inhalată și pentru faptul că se fumează în pauza mare și la closet.

- Profeția ce nu poate fi desmințită e numai cea post factum.

- Nu crede în minuni. Fii robul lor. Pentru a le menține prestigiul!

- Defecțiunile nu apar în perioada de garanție. Au fost programate să se ivească o zi "după".

- Instrucțiunile cu cât sunt mai clare și la amănunt cu atât generează mai multe interpretări.

- Paradigmele biblice ne uluiesc prin nouitatea lor, parcă ar fi contemporane. Sau poate că trăim noi cu mii de ani în urmă?

Scrieri pentru "sertar"

-Toate generațiile și din toate timpurile au scris și pentru sertar. E drept că sertarele în vechime erau mult mai mari decât azi. Erau depozitate acolo manuscrise de cărămidă arsă.

- Ca locuitor al pământului ești uneori obligat să scrii și pentru "lunateci". Pentru marțieni și venusieni nu încercăm pentru că nu le-am dibuit idiomul.

- Și în invocațiile pentru zei din scrierile maya ca și în Biblie și Coran sunt texte de autentică poezie, de vorbire "în dodii", de poezie absconsă, modernă.

- Progresul omênirii unii îl măsoară cu câte cotețe s-au făcut din cărămidile Bibliotecii de la Alexandria sau din templele civilizației maya.

Cu cât înveți mai mult în viață, ai de unde uita. Abia după aceea începi să-ți câștigi originalitatea în tot ce ai scris.

- Varianta mitului Danaidelor (a umplerii butoaielor goale) în literatură e nu să scrii pentru sertar, ci să scrii cărți care, nu numai că nu sunt citite, dar nici cel puțin nu sunt tăiate.

AUREL CLEJA

Lângă troita măiereana foto Octavian Băies

Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri • Ecouri

În suflete (2)

Cu toate că a trecut destul de mult timp de la emoționantul eveniment din luna mai, 1999: vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București, ne amintim cu evlavie de acele zile de speranță și lumină. Nici nu s-ar putea altfel. De aceea, în cele ce urmează, încă două participante la acea luminoasă întâmplare își vor comunica impresiile.

IRINA BINDIU, profesoară din Rodna, credincioasă greco-catolică: "Spun și eu ca fericitul drag Iulian: Fericiti sunt ochii care au văzut!" alături de toți cei care au reușit să facă din acest pelerinaj o furtună de credință care au sferit, unii plătim cu viața, pentru credința de pe auster meleașuri. Am făcut parte dintr-un grup care a avut cinstea să se apropie de acest Om al planetei, în care întreaga lume își pune speranțe, poate și cei care încă nu cunosc iubirea de Dumnezeu.

Drumul a fost greu, dar frumos. Am fost în grup cu măiereni și cu acea femeie, Reghina Bontaș, care are două fete călugărițe și un fecior student la Roma, cu credincioși din Feldru, în frumoasele lor costume locale. Ne-am rugat și am cântat cântece înălțătoare. Eram însoțiți de preoții Ioan Vranău, Nicolae Jarda și Iosif din Șintereag. Ajunși în capitală, am fost deosebit de impresionați de primirea pe care ne-a făcut-o parohia Sf. Ana pentru toți credincioșii de pe Valea Someșului, indiferent de religie. Cei de la Sf. Ana sunt într-o strânsă relație creștinească cu mănăstirea de la Feldru. Ospitalitatea a fost de excepție. Am fost cazati la spitalul Budunex. Totul înfățișa o ordine exemplară, începând de la primii pași din Gara de Nord și până la reîntoarcerea la tren. Parcă toată populația Bucureștiului ne primea cu drag.

Ceea ce m-a mișcat îndeosebi a fost atmosfera din timpul liturghiilor. Oamenii aveau obraji plini de lacrimi. Credințioșii, fie ortodocși, fie greco-catolici, fie de alte rituri, erau într-o consonanță deplină, într-o comuniune de pace și har. Ce fericire să ne putem ruga împreună acest popor dezbinat de atâtea ori împotriva intereselor sale!

Acest mare Om, Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea, nu a venit să impună nimic, dar această atmosferă s-a creat prin harul său, umplându-ne de încredere și speranță. Președintele României, dl. Emil Constantinescu, a fost la înălțime. Are în el pacea lui Dumnezeu.

Înaltul Părinte s-a rugat la marile morminte ale Eroilor Naționali: episcop Vasile Aftenie, Iuliu Hossu, Ioan Adal și alții. Au fost momente înălțătoare. Faptul că Papa l-a dus la această ceremonie pe Cardinalul Todea, un martir încă în viață, a creat clipe unice de revelație divină.

Se vede că Sf. Părinte s-a gândit la toți și la toate pentru poporul român. ortodocși, greco-catolici, toți plângeau cu lacrimi de bucurie că puteau fi împreună. Am trăit momente unice. Copiii le voi spune mereu aceasta, le-am adus binecuvântarea Papei, pentru că noile generații trebuie să gândească altfel. Noi, cei care am trăit sub otrava comunistă, trebuie să ne purificăm sufletele, să ne vindecăm... Doresc să se îmbunătățească acum soarta acelor care suferă sau sunt siliți să se roage în locuri improprii. Am strigat alături de toți participanții: "Unitate!"

Am adus cu mine în suflet toată iubirea mea pentru credincioșii din Maieru, pentru preoții Augustin Partene și Ioan Vranău, pentru toți ceilalți care au simțit că poporul român și-a înălțat inimile ce băteau la fel!"

VARVARA STREUGAR, comerciantă, credincioasă greco-

catolică, Maieru: "Cu mare emoție în suflet am deosebit de acele clipe atât de frumoase și de impresionate. Când am aflat că un om atât de important, Papa Ioan Paul al II-lea vine în țară, mi-a încolțit în suflet o dorință fierbinte de a putea să-l văd de aproape, să trăiesc din plin momentul.

În acea perioadă, șefii mei erau la București și când am aflat că se organizează un grup de la noi din Maieru, m-am dus și eu. Întâlnindu-ne în gară, am spus o rugăciune împreună cu părintele Ioan Vranău. Eu eram cea mai tânără din grupul nostru și am simțit o mare bucurie când m-a strâns din gâtul nostru cu atâta lume care aștepta trenul. Toți am cântat apoi împreună. Eram, în vagon, alături de d-na profesoară Bindiu, din Rodna și de tatăl Ioana Buia, din Sângeorz-Băi, îmbrăcată în portul nostru de altă de frumos.

Nu am fost de mult în capitala țării și timpul călătoriei a trecut foarte repede. Ne-am îndreptat spre Piața Unirii. Când am văzut atâta lume, am fost foarte mișcată. Simțeam așa o dragoste, o trăire adâncă, fiindcă trăiam un moment unic al vieții mele. Am văzut și am simțit dorința de înfrățire și unitate a celor ce au sosit acolo, mânați de același gând al păcii și slăvirii lui Dumnezeu, indiferent în ce partid erau oamenii. Am fost aproape de președintele Constantinescu. Toată lumea aclama multe minute apariția Papei la braț cu Prea Fericitul Teoctist.

După marea slujbă, printre atâta lume câtă n-am văzut în viața mea am vizitat împrejurimile pieței. Am întâlnit grupuri din toate colțurile țării. Se deosebeau prin portul minunat din zona fiecărui.

Nu voi uita niciodată acest pelerinaj din care mi-a fost dat să fac și eu parte".

A consemnat SEVER URSA

Scrisoarea lui Pontiu Pilat către Tiberius, Împăratul Romei

- Arestarea, judecarea și răstignirea lui Isus - (I)

Ne-a sosit la redacție, prin bunăvoința d-lui Dr. George Uza, fiu al Sângeorzului și fidel colaborator al revistei, un document pe cât de important, pe atât de răscolitor pentru oricare creștin. Este vorba de "Scrisoarea lui Pontiu Pilat către Tiberius, Împăratul Romei - Arestarea, judecarea și răstignirea lui Isus", în traducerea părintelui Romulus Radu. Acest zgomot istoric și religios a fost publicat de Fundația Elna M. Smith, Ed. Romanian Historical Studies, 1996, Traian Golea, 901 NE 14th. Ave Halldale, FL.3309 USA. Copii după această scrisoare pot fi

obținute (în limba engleză) la The Elna M. Smith Foundation, Eureka Springs, Arkansas 72632. Jertfa Mântuitorului, de la care se vor împlini în curând 2000 de ani, relatată în Sfintele Evanghelii, a răscolat și va răscoli în veac dumnezeu și inimile necreștinilor, așa cum ne-o poate dovedi acest document pe care îl vom publica episodic pentru dragii noștri cititori. Subtitlurile aparțin Editurii, iar împărțirea în patru episoade aparține redacției noastre.

SEVER URSA

Către Cezarul Tiberius, Împăratul Romei, (I)

Te salut, nobile Suveran:

Evenimentele din ultimele zile în provincia mea au fost de așa natură că eu voi da detalii complete, așa cum s-au întâmplat și nu voi fi surprins dacă, în decursul timpului, ele vor schimba destinul națiunii noastre, pentru că se pare a fi prea târziu dacă zeii au cedat de a fi favorabili. Eu deja sunt gata de a spune: Blestemată să fie ziua aceea când am urmat lui Vallerius Flaceus la guvernarea Iudeii; pentru că de atunci viața mea a fost într-o continuă neliniște și înstrăinare.

În ziua sosită în Ierusalim, am luat în primire Pretoriul și am dispus să se pregătească o serbare splendidă, la care am invitat pe Tetrarhul Galileii, marele preot cu consiliul său. La ora fixată nu a apărut nici un musafir. Eu am considerat aceasta ca o ofensă adusă demnității mele și guvernului pe care eu îl reprezint. La câteva zile după aceea, marele preot a binevoit să-mi facă o vizită. Comportarea lui a fost gravă și plină de falsitate. El a susținut că religia lui îi interzice lui și celor ce-l urmează să stea la masă cu Romanii ori să mănânce și să petreacă cu ei. Dar aceasta a fost numai o prefăcută sinceritate, fiindcă fața lui a trădat ipocrizia lui. Totuși, eu am gândit că este convenabil să primesc scuza lui dar din momentul acela am fost convins că învinșii s-au declarat ei înșiși dușmani ai împăratului și eu am datorat de a preveni pe Romani să se păzească de marele preot al acestei țări. Ei vor trăda și pe mama lor ca să câștige un serviciu și un trai luxos. Așa mi se pare că dintre toate cetățile cucerite, Ierusalimul este cel mai greu de guvernare. Oamenii sunt turbulenți iar eu trăiesc cu groaza unei răscoale iminente. Eu nu am soldați suficienți pentru a suprima o răscoală. Am avut numai un centurion și o sută de oameni sub comanda mea, de aceea am cerut prefectului Siriei un plus de forțe, dar el mi-a răspuns că abia are trupe suficiente pentru apărarea provinciei lui. Seta nepotolită de a cuceri și a extinde imperiul peste mijloacele lui de apărare mă tem să nu fie cauza prăbușirii întregului nostru guvern. Am trăit izolat de mulțime și nu știu cum pot acei preoți să influențeze gloata; cu toate acestea mă străduiesc să stabilesc, pe cât aș putea, să aflu care este gândul și poziția acestui popor.

Mi s-a spus că acela este Isus

Între variatele zvonuri ce au ajuns la ure-

chile mele, a fost unul care mi-a atras atenția în mod special. S-a spus că un tânăr bărbat a apărut în Galileia, predicând cu o înzestrare nobilă o lege nouă, în numele lui Dumnezeu, care l-a trimis pe el. La început mi-a fost teamă că planul lui ar fi să agite poporul împotriva Romanilor, dar teama a dispărut curând. Isus Nazarineanul vorbea mai degrabă ca un prieten al Romanilor, decât al Evreilor. Într-o zi, trecând prin locul numit Siloe, unde era o mulțime de oameni, eu am observat în mijlocul unui grup un bărbat tânăr, rezemat de un copac, adresându-se în mod calm mulțimii. Mi s-a spus că acela este ISUS. Aceasta puteam să o bănuiesc ușor atât de mare era diferența între el și ascultătorii lui. Culoarea aurie a părului și a bărbii lui i-au dat aparența unei înfățișări cerești. Părea să fie în vârstă cam de treizeci de ani. Niciodată nu am văzut o față mai plăcută și mai senină. Ce diferență între el și ascultătorii lui cu bărbierul negre și tenul roșiat! N-am voit să-l întrerup prin prezența mea ci am continuat să mă plimb, însă am făcut semn secretarului meu să meargă lângă acel grup și să asculte. Numele secretarului este Manlius. El este nepotul șefului conspiratorilor care s-au așezat cu tabăra din Etruria așteptând pe Cătălina. Manlius locuiește de mult timp în Iudea și cunoaște bine limba Ebraică. E un bărbat de încredere și îmi este total devotat. Când am ajuns la Pretorium, l-am aflat pe Manlius, care mi-a spus toate evenimentele pe care Isus le-a exprimat la Siloe.

Eu n-am cetit niciodată în lucrările filozofice ceva care să se compare cu maximele lui Isus. Unul dintre Evreii răzvrătiți, care sunt numeroși în Ierusalim, a întrebat pe Isus dacă este legal să se dea tribut Cezarului, la care acesta a răspuns: "Dați Cezarului lucrurile ce aparțin Cezarului, și lui Dumnezeu lucrurile care sunt ale lui Dumnezeu".

Eu l-am oferit protecția mea

Prețuirea mea pentru înțelepciunea exprimării sale m-a făcut să-i acord toată libertatea Nazarineanului; fiindcă aveam puterea să-l arestez și să-l exiliez în Pontus. Dacă așa fi făcut ceea ce ar fi fost contrar justiției și dreptății, ceea ce a caracterizat întotdeauna Guvernul Roman în afacerile lui cu oamenii. Acest om nu a fost nici răzvrătit și nici nu îndemna la răzvrățire, de aceea i-am oferit protecția mea, ceea ce el probabil nu a știut. L-am lăsat libertatea să acționeze, să vorbească, să adune și să se adreseze poporului, și să-și aleagă discipoli fără împiedicare din partea mandatului Praetorian.

Oare se va împlini vreodată (fie ca zeii să îndepărteze prevestirea!), eu zic, oare se va întâmpla vreodată ca religia strămoșilor noștri să fie înlocuită de religia lui Isus? Aceasta va fi îndulgența nobilă pe care Roma o va datora morții ei premature, în timp ce eu, un nemernic mizerabil, să fi fost instrumentul la ceea ce Evreii o numesc Providență, iar noi o numim Destin.

Libertatea nelimitată acordată lui Isus, cel provocat de Iudei, a fost nu ca cea acordată unui sărac, ci egală cu cea acordată unui om bogat și puternic. Este adevărat că mai târziu Isus a fost strict, după părerea mea, aceasta a fost un motiv politic, pentru că nu i-am constrâns libertatea Nazarineanului. "Voi, Cărturari și Farisei", le-a zis el, "voi sunteți o rasă de vierși, voi sunteți ca mormintele văruite; voi veți arătați buni înaintea oamenilor, dar voi aveți moartea în voi". De multe ori a disprețuit pomana celor bogăți și mândri, spunându-le că obolanul săracilor este mai prețios în fața lui Dumnezeu. Zilnic s-au făcut reclamații la Pretorium împotriva insolentei lui Isus.

Am fost informat că o nenorocire i se va întâmpla lui Isus; și că aceea nu este pentru prima oară când Ierusalimul a ucis cu pietre pe cei ce au fost numiți profeți. Acesta este un apel făcut Cezarului din partea mea. Oricum, guvernarea mea a fost aprobată de Senat și mi s-a promis o fortificare după terminarea războiului cu Partii.

Nefind prea bine apărat și înarmat pentru a suprima o răzvrățire, am rezolvat dificila situație în care mă aflam prin luarea unei măsuri care a promis restabilirea liniștii orașului, fără ca să fie silit Pretoriumul la concesiile umilitoare. L-a scris lui Isus să vină la Pretorium pentru un interviu, iar el a venit. Tu știi prea bine că în vinele mele curge o sânge spaniol, amestecat cu sânge Roman și nu sunt cuprins de frică ori de emoții. Când Nazarineanul și-a făcut apariția, eu mă plimbam în bazilica mea. Când l-am văzut, picioarele mele mi s-au părut înțepenite în marmora padimentului și am tremurat din toate mădulele ca un vinovat care a greșit ceva, totuși Nazarineanul era la fel de calm ca și nevinovăția lui însăși.

Când el a venit către mine, s-a oprit și ca printr-un semn, mi s-a părut că el îmi spune, "Sunt aici", totuși el nu a spus nici un cuvânt. Pentru câțiva timp eu am contemplat cu admirație și cu teamă acest tip de om extraordinar. Era un tip de om necunoscut în numeroasele noastre picturi care au dat forme și figuri la toți zeii și eroii. Nu a fost nimic în acest om care să fie respingător, eu însă m-am simțit smerit și

tremurând pe când mă apropiam de el.

În sfârșit l-am zis, "Isuse" - și limba mea a ezitat - "Isuse din Nazaret, în ultimii trei ani eu ți-am permis destulă libertate de vorbire și eu nu regret aceasta. Toate vorbele tale sunt ale unui înțelept, nu știu dacă tu ai cetit pe Socrate, ori pe Platon, însă atâta știu eu, că în cuvântările tale există o măreață simplitate care te ridică pe tine deasupra tuturor filozofilor. Împăratul este informat despre asta, și eu, umilul său reprezentant în această țară, sunt bucuros că ți-am îngăduit acea libertate de care tu ești demn. Oricum, eu trebuie să-ți destăinuiesc că prin cuvintele tale ai ridicat împotriva ta dușmani puternici și înveterați. Aceasta nu este o surpriză pentru mine. Socrate a avut dușmanii lui și a căzut victima urei lor. dușmanii tăi sunt de două ori mai înfuriți. Prima dată împotriva ta pentru faptul că în cuvântările tale ești foarte aspru pentru comportarea lor și în al doilea rând împotriva mea pentru libertatea ce ți-am acordat ție. Ei chiar mă acuză de a fi în coaliție cu tine, în mod indirect, pentru scopul de a-i depriva pe Evrei de puțină putere civilă pe care le-a lăsat-o lor Roma. Cererea mea este - eu nu spun ordinul meu - ca tu să fi mai circumspect și moderat în cuvântările tale în viitor și mai curtenitor cu ei, ca nu cumva să trezești mânia dușmanilor tăi și astfel ei să ridice împotriva ta gloata de jos fără minte și să mă răzbeze pe mine să întrebunțez dispozițiile legii."

Nazarineanul a răspuns, în mod calm: "Print al pământului, cuvintele tale nu pornesc de la adevărata înțelepciune. Dacă spui torentului să stea în mijlocul defileului muntelui, acela va desrădăcina copacii din vale. Torrentul își va răspunde ție că el se supune legilor naturii și numai Creatorul, Dumnezeu știe încotro curg apele torentului. Adevărat îți spun eu ție, mai înainte ca trandafirul Sharonului să înflorească, sângele dreptului va fi vărsat."

"Sângele tău nu va fi vărsat", i-am răspuns eu, cu adâncă emoție: "tu ești mult mai prețios în aprecierea mea pentru valoarea înțelepciunii tale decât toți răzvrătiții și Fariseii îngâmfai, care abuzează de libertatea acordată lor de către Romani. Ei conspiră împotriva Cezarului și convertesc bunătața lui în frică, spunând celor necultivați că Cezar este un tiran și caută să-i ruineze pe ei. Netrebnic obrăznici! Ei nu-și dau seama că lupul Tibrului se îmbracă în piele de oaie spre a-și împlini scopul lui rău. Eu am să te protejiez împotriva lor. Pretoriumul meu îți va fi un azil, atât ziua cât și noaptea".

(va urma)

La Muzeul "Cuibul Visurilor"

Din mărturisirile vizitatorilor

Nu demult i-am avut oaspeți pe soții Boșca-Mălin din București: d-na profesoară Maria și d.ing. Mircea, fiul ilustrului jurist, publicist și luptător Emil Boșca-Mălin. Dumnealor au avut amabilitatea să ne comunice câteva impresii despre satul străbun, despre oamenii lui, despre muzeul local.

MIRCEA BOȘCA-MĂLIN: "Vă mulțumesc mult, d-le profesor Ursă, pentru că-mi oferii prilejul să-mi exprim câteva gânduri. Nu îndrăznesc să caracterizez pe larg activitatea dv. și a colaboratorilor dvs., dar rămân recunoscător celor ce continuă tradițiile culturale prin acest valoros muzeu și prin intermediul revistei pe care o conduceți.

E bine că pe plaiurile noastre grănicerești se mai găsesc stâlpi de susținere și, de câte ori avem posibilitatea, urmărim activitatea spirituală a comunei.

Evident, viața ne-a despărțit un pic de locurile unde s-a născut, a copilărit, s-a format și a trăit tatăl meu, Emil Boșca-Mălin. Viața ne-a obligat să îmbrățișăm, eu și fratele meu Radu, alte profesii care nu pot să zică că ne-au îndepărtat de cultură, fiindcă de cultură nu te pot îndepărta, însă ne-au despărțit puțin de tradițiile măierene. Reluarea acestor relații la mijlocul anilor '70 a însemnat pentru noi un moment cu multă încărcătură emoțională. Și nu numai referindu-ne la rude, deși e o stare deosebită să-ți revezi pe cei dragi, verii, nepoții, dar și aceste

plaiuri din care tatăl nostru și-a tras seva și forța scrierilor sale, obârșile noastre pe care le simțim mereu aici, mereu cu noi.

Iată, după aproape patru ani am reușit, eu și soția mea, să revenim de data asta fără fetele noastre.

Am nimerit întâmplător și la acest eveniment de înaltă vibrație: lansarea cărții de poezie a lui Damaschin Pop-Buia, tânărul mult drag sufletului nostru, atestându-se încă o dată că întâmplarea este o noțiune filozofică. Ineditul și înălțimea acestei seri au însemnat pentru noi o chestiune de suflet și de remontare spirituală pentru anul care urmează până când sperăm să revenim. Vă mulțumim mult!"

MARIA BOȘCA-MĂLIN: "Sunt bucureșteană get-beget, om de asphalt, cum se zice, dar de câte ori mă gândesc, ori vin aici la Maieru, simt o rară bucurie. Motivația mea este dublă: Maierul e locul de obârșie al soțului meu, dar și "obiectul" meu de studiu folcloric, încă din timpul facultății. Sunt profesoară de limba și literatura română. L-am avut îndrumător și profesor pe cunoscutul Mihai Pop, o celebritate în materie de folclor. Tocmai azi discutaseam cu una din mătușile noastre cum au putut să dispară atât de repede unele dintre minunatele tradiții ale satului: portul, unele datini de mare rezonanță. Când veneam cu fetele noastre, Florina Gabriela și Oana Liana, pe atunci eleve, găseam, încă, bogăția obiceiurilor, care de care

mai frumoase. Astăzi, rar mai colindă adulții, dar copiii mai puțin datina. Școala, în primul rând, ar trebui să ostenească mai mult spre a reține pe roi aceste comori care dispar sub ochii noștri, una câte una! Sigur, toți suntem preocupați de ziua de mâine, dar dacă nu vom avea grijă de această bogăție a sufletului românesc, ne vom pierde, fiindcă ea face parte din însăși ființa Neamului.

Găsesc, totuși, că acest interesant muzeu, încearcă și reușește să transmită vizitatorului câte ceva din inestimabilele comori măierene. Se știe, sunt mulți copii aici care dau vigoare și frumusețe satului. Am fost de curând într-un alt sat, la vreo treizeci de kilometri de Oradea. O zonă superbă. Dar casele, puținii oameni în vârstă, ulițele aproape goale înfățișau o dezolantă absență a copiilor. Îți plângea sufletul de atâta singurătate, când te uitai în jur. Aici, slavă Domnului, aveți cu ce vă mândri. Să vă dea Dumnezeu, în continuare, binecuvântare și putere, ca să mențineți această mândrie de a fi măiereni prin păstrarea datinilor noastre incomparabile.

Aducem și pe această cale mulțumiri stimaților soți Maria și Mircea Boșca-Mălin, pentru cuvintele de apreciere și sprijinul acordat.

Consemnare de SEVER URSA

In memoriam

NICOLAE V. ILIEȘIU

La câteva zile după eliberarea Transilvaniei de Nord de sub ocupația maghiară, la 25 octombrie 1944, trei frați au plecat în uniforme din Rădești, jud. Alba spre Maieru; locotenent rezervă Vranău Vasile, veteran de război, decedat la Năsăud; Vranău Petru, lucrător la C.F.R., decedat la Maieru și Vranău Dumitru, sublocotenent rezervă, veteran de război, în viață, la Sângeorz-Băi.

Aveam de parcurs cca 200 km prin Aiud, Câmpia Turzii, Turda, Cluj, Gherla, Beclean, Năsăud și Maieru, mai mult pe jos, deoarece calea ferată și drumurile erau distruse din timpul războiului.

Ajunși acasă la Maieru, am vizitat câteva familii care aveau copii în refugiu, printre care și pe familia notarului Vincențiu Ilieșiu, tatăl lui Nicolae V. Ilieșiu care îmi mulțumește prin scrisoarea alăturată din data de 30 ianuarie 1945.

Pe Nicolae V. Ilieșiu (Niculiță) l-a întâlnit ultima dată la Zilele Măierene din 14-15 octombrie 1995, zile care pentru autorul acestor rânduri au fost o amară decepție!

"Pământ avar,
E-așa puțin din tine-n noi
Și-așa curând
Ne ceri puținul înapoi -
Așa curând,
Pământ avar!"

"Ți-l dăm sfințit de suferinți,
Transfigurat de vis,
De fericiri de paradis,
De prăbușiri și năzuinți,
Și sfâșieri
Și-atât amar -
Ți-l dăm, că tu mereu ni-l ceri,
Pământ avar!"

Versurile de mai sus aparțin fostului prof.univ. de la Cluj, Vasile Bogrea, din vol. Sacra via, Ed. Dacia, Cluj 1973.
Dragă Niculiță, fie-ți țărâna ușoară și somnul lin!

DUMITRU VRANĂU, prof.pens.

București, marți, 30 ianuarie 1945

Dragă Mitică,

Prin amabilitatea ta am reușit să primesc vești bune de la părinți. Îți mulțumesc din toată inima. Nespuse de mult m-a bucurat faptul că i-ai vizitat; după atâta amar de vreme au reușit și ei să știe de la tine unele relații despre noi și astfel, baremi pentru o clipă, dragii mei bătrâni, și-au putut alina dorul după noi. Dacă ai ști cât îmi e de dor de ei! De ei și de Maieru! Nu este noapte, nu este gând și nici vis în care ei și satul nostru să nu mă stăpânească ca o prezență plăcută, ca un refugiu spre care sufletul năzuiește.

Cu cât vremea trece simt că nu sunt un deznădăcinat. Furtuna semeață a vieții orășenești, civilizația rafinată a străinătății, biruințe și înfrângeri, sărăcie zbuciumată și belșug muncit, - nimic din toate acestea n-au putut să-mi înăbușe patima pentru satul nostru drag. Am reușit să-mi verific această sănătate a sufletului meu, atunci când primind rândurile tale, am citit: "Am fost la Maieru..." Așa începe scrisoarea ta.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Pleoape grele, ca un trecut s-au căznit să le oprească valul. Și am trăit momente plăcute încântării sufletului și inimii mele, însoțindu-te cu gândurile și cu amintirile prin Maieru... De cum te-ai apropiat, ai văzut întâi crucea bisericii. Ai tresărit; inima a început să-ți zvâcnească mai neostenită ca oricând; ai ajuns la Caba și ai zărit Măgura din Sus iar din dreptul Balasănei ochii-ți umeziți au deslușit Muncelul... Știu bine, te-ai grăbit, îți părea că nu mai ajungi; ai

văzut brazii de pe Pod, ai intrat în sat, la noi în sat! Ai credea că pașii tăi întârzie, că drumul nu mai are capăt. Ai vrea în clipa asta să ai destin de vânt; să plutești în văzduh, să zbori.

Te văd bine, Mitică, ești îmbujorat. Tâmpelile îți bat ca cioanele faurului pe fierul înroșit. Ești în dreptul morii din Anini. Auzi ceva? E murmurul Someșului, glasul acela de șipot care te-a urmărit pretutindenea ca o chemare spre reîntoarcere. Dincolo, mai sus, e școala. Cât de mândră! E școala unde ai trudit! Este adevărat, nu sunt zidurile școlii copilăriei noastre - aceea e ceva mai departe, lângă Podul Țiganilor, dar e școala nouă a satului nostru, unde cu ani înainte, ai început, greu de elan și ideal, să dăruiești din sufletul tău de dascăl...

De ce te oprești? Nu-ți fie rușine de lacrimi! Nu asasina omenescul din tine! Adu-ți aminte, vor fi cinci ani la toamnă, - de Duminica aceea mohorâtă, când am plecat din sat. Eram cu toții, acolo, în strană, când părintele Iuliu - și glasul lui era înecat în plâns - ne-a rugat să nu uităm satul, să nu-i uităm!

Valul lacrimilor n-a putut fi oprit; a plâns cu noi și biserica din temelii, a plâns și satul, nimenea nerușinându-se de lacrimi.

Te-ai oprit să-ți strunești sentimentele copleșite de atâtea emoții? Să-ți mai usuci genele?

Nu cred că în această clipă te interesează altceva decât bucuria de a fi sosit în satul tău, în satul meu, în satul lui Alexandru și Olimpiu, al lui Emil, Tucu, Zavaschi și al celorlalți care de abia așteaptă să se întâlnească cu ai lor, să poată plânge de dor și mulțumire, ca tine, ca mine, ...

O, știu; pentru altcineva stăruie locului; ai văzut școala și te găsești în dreptul Uliței mari! Ești la răscrucea dorințelor; nu știi unde să mergi pentru a ajunge mai întâi. Deopotrivă ți-i dragă școala ca și Ulița mare, unde te așteaptă casa părintească...

Clipa de ezitare a trecut; te-ai lăsat ispitit să-ți împlinești, deodată, amândouă dorințele, cu un singur drum; ai trecut prin fața școlii, gata, gata să o saluți, ridicându-ți pălăria (-sunt sigur că ți-a trebuit un efort de voință ca să înlături, la timp, îndeplinirea actului pornit din inimă -) dar, revenindu-ți, te-ai mulțumit să o îmbrățișezi cu priviri calde, mângâietoare ca razele soarelui ce asfințește, pe vremea holdelor coapte, după Măgura de Jos.

Așadar, ai lăsat Ulița Mare, ca să treci pe la școală, prin mijlocul satului, ajungând acasă pe drumul bolovănos al Văii Caselor.

Spune-mi drept, Mitică, cu cât te apropii de casă, nu simțea nevoia să spui tuturor celor ce-i întâlneai: "Iată, am sosit în sat! În satul nostru?!" Nu doreai, flămând, să îmbrățișezi pe toată lumea, copii și moșnegi, opincari și domni, prieten și vrăjmaș, dându-le, nebun de fericire, binețe de bun găsit?

Am credea că din bucuria revederii familiei tale, s-au împrăștiat, ca de la un izvor făcător de minuni, toate celelalte familii care n-au avut încă norocul să-și revadă fiii și neamurile plecate din sat.

Te-au întrebat fiecare despre ai lor. Voiau, fiecărui, cât mai multe amănunte. Întâi granița afurisită, apoi evenimentele războiului, au împiedicat pe atâtea să ne dăm unii altora vești.

Mult mai bine ai făcut tuturora, dându-le știri despre noi, cei de aici. Mă gândesc numai cât liniște ai adus în sufletul părinților mei - și mai ales mamei mele - vorbindu-le despre noi, de la care nu primiseră de mai bine de șase luni nici o veste. Cel puțin nici o veste bună, căci știi, cele rele duse de aripile dracului, ajung întotdeauna mai repede!

Cu toată dorința mea mare de a merge la Maieru, cred că nu va fi posibil înainte de Paști.

Ți-aș fi îndatorat dacă mi-ai putea scrie cum este drumul de la Cluj la Maieru. S-au refăcut podurile? Cu mașina se poate merge? Ce fel de dificultăți întâmpini pe drum? Se găsește benzină? Circulă trenurile în regiunea noastră?

Am regretat că astă toamnă când am fost la Rădești, nu te-am întâlnit. E drept că nu prea erau "vremuri senine" cât am stat pe acolo, dar totuși mi-ar fi plăcut să te văd.

Sper că în curând vei părăsi Rădeștiul, reluându-ți locul la Maieru. Aș fi încântat să te știu iarăși director la noi. Satul nostru - cred mai ales azi - are multe probleme care se așteaptă grabnic soluționate. Cea dintâi e de ordin școlar. Ce faceți cu cele patru generații de copii, țărani români din moși-strămoși, care au fost obligate să se instruiască în limba și spiritul șovin maghiar? Ce faceți ca în satul nostru să fie învățători cu cea mai bună pregătire? Dacă iarăși va fi dihonie între intelectuali și dacă iarăși se vor încuraja elementele slabe, atunci experiența din urmă nu va fi deloc instructivă pentru sat și săteni, pentru binele tuturor.

Refugiul, cred, că a învățat pe mulți să cunoască împrejurările de prin alte părți și că i-a convins pe toți măiereni de necesitatea de a conlucra pentru ridicarea satului. Fiecare cu ce poate și mai ales toți cu bunăvoință.

Contribuția aceasta anonimă a bunăvoinței face minuni. Ce ar fi dacă noi măiereni am fi pătrunși de rostul ei?

N-ar strica dacă în acest sens, ai iniția o acțiune. Chiar de pe acum. Și chiar dacă dintru început ai avea de înregistrat... deziluzii! Dacă ai ști câte deziluzii am avut eu! Și totuși am reușit! Nici odată nu m-am lăsat bătut. N-au reușit să mă doboare nici intrigile, nici indiviile - și mai ales invidiile - nici calomniile, nici bârfelile și nici... oamenii! Dacă ai cunoaște cât de josnică este "omenia" unor oameni, te-ai oțeli și mai mult în dărzenia, în încăpățânarea de a realiza ceva, de a înfăptui și de a învinge!

Îți spune toate acestea un om care n-a fost un beneficiar al testamentelor, al dotelor, al moștenirilor sau al lozurilor Loteriei de stat. Ți le spune unul căruia viața - societatea dacă vrei - nu i-a dat decât munca, zbuciumul și lupta. Bineînțeles cu întreg corolarul acestora; satisfacția și mulțumirea biruințelor, o încordată trudă de zi și noapte, o permanentă încordare a atențiunii pentru a para loviturile piezișe ale invidioșilor etc.

Când îmi propun să realizez ceva, sunt sigur că voi reuși. Dar, pentru a reuși îmi dau seama că va trebui să muncesc, și mai ales va trebui să înlătur multe greutăți. Unii știu să muncească dar se lasă descurajați la întâlnirea primelor greutăți, la apariția primelor deziluzii. Aceștia nu vor reuși să-și justifice niciodată insuccesele, oricât de aparent ar fi ele motivate.

Constat că m-am întins prea mult pentru conținutul unei scrisori, fie ea adresată chiar unui consătean. Cu ce a păcătuțit acest bun consătean al meu, Mitică, ca să fie obligat să dea ascultare gândurilor mele?

Aș dori, totuși, ca din ultima parte, să reții ideea: Maieru merită să facem ceva pentru el.

Scrie-mi când vei începe la punerea în practică a acestei idei, spunându-mi cu ce-ți pot sta în ajutor.

Și-ți făgăduiesc că ți-l voi da din toată inima. Cu dragoste, Niculiță.

P.S: Transmite Uței sărutări de mâini din parte-mi.

Ce mai știi despre ceilalți măiereni? Ce face Tucu și Zavaschi? Avram Alexandru a primit scrisoarea adusă?

Maieru văzut de pe Pod de la Tînu - foto: Iacob Hangea

MAIERU – file de monografie (16)

Incheiam episodul anterior cu relatarea anchetării lui George Pârlea din Maieru, de către magistratura săsească din Bistrița, pentru incitare la revoltă a sătenilor. Acesta, împreună cu Todor Clompoș, cunoscuți în întregul district, au condus răzmerița, dovedind un curaj deosebit.

George Pârlea și Tofan al lui Samson au fost prinși și ținuti în arest cinci săptămâni, fiindcă au declarat în fața comisiei anchetatoare toate nelegiuirile din comună și din district.

În anul 1754, când primarul Bistriței pune dijma grea după numărul vitelor, oilor, stogurilor de bucate, stupi, cu intenția vădită de a aduce satul în stare de iobăgie, locuitorii Maierului, alături de alți someșeni înaintea o nouă petiție către împărăteasa Maria Tereza de la Viena, subscrisă de delegații măiereni: Toma Olari, Ilieș Hoza și Damian Ureche. Încă din 1750, în districtul valah fusese repartizată o companie a regimentului Kalnoki pentru menținerea ordinii. În Maieru, pentru că era "sat curat și frumos", a fost încartirit chiar căpitanul acesteia, iar în 25 mai din același an, au mai fost distribuți aici un caporal, cinci călăreți cu șapte cai.

Maierul avea în 1754 un număr de 1365 locuitori. La câțiva ani, urmează încă o plângere a satelor valahe. Partea măierenilor

este formulată în următorii termeni: "Am dat patru răgruți iar doi i-am plătit cu cincizeci de floreni. În anul 1759, locuitorii din această comună au suferit mari pagube din cauza inundațiilor, cari însă nu au fost evaluate, dar nici o reducere de impozit nu li s-a făcutul 1/

Țăranii români din ținut, la îndemnul lui Macavei din Mocod și Ștefan Cute din Feldru, nu vor să plătească nici un fel de impozit. Măiereni se opun printre cei dintâi și cu cea mai mare dârzenie. Astfel, în 15 august 1758, aflându-se în fața unei noi comisii de anchetă, delegații satului răspund că nu vor plăti nimic până nu li se întoarcă reprezentantul trimis la împărăție. Se presupune că acest delegat era Todor Clompoș, aghiotantul lui Cute. Aceștia, "înconjurați de 40 de pușcași", cutreieră satele fără ca cineva să-i poată opri. Ei mobilizează sătenii și cer ca "slobodnicii din slujba orașului să treacă de partea lor". Un cronicar al vremii nota că Ștefan Cute, ajutat de Clompoș, "măiereanul rebel", a ajuns atât de departe, încât striga: "Nu mai există vidicul Bistriței. Eu sunt Ștefan Voievod, și nu-mi poruncește nici magistratul și nici guberniul, ci numai împărăteasa!" 2/

Se știe că mișcările țărănești din satele năsăudene n-au putut lua amploarea marilor revolte, cum va fi aceea din 1789, a triumvirilor Horia, Cloșca și Crișan; au fost destul de repede înăbușite, chiar în momentul când deveneau un pericol pentru Habsburgii care intenționau militarizarea forțată a zonei.

Ștefan Cute a fost arestat în 1761 și încarcerat la Bistrița. Va fi îndelung anchetat, apoi eliberat chiar la intervenția organelor militare și ridicat – dovadă a capacității sale – la rangul de ofițer imperial. Au fost arestați atunci și colaboratorii săi măiereni: Todor Clompoș, Petre Croitor, Ilieș Hogeș, Ștefan Mogoșan a Găcioaiei și Pintilie a Boșchii. Acesta din urmă reușește să fugă de sub arest și să revină în sat, unde avea să-l înlocuiască pe Clompoș, ca șef al răzmeriței. Formează o comisie "din trei valahi" care se va deplasa la guvernul de la Sibiu. Senatorul Bedeus scria bistrițenilor, cu îngrijorare: "Imediat după plecarea mea din Bistrița am aflat în Ocnița că trei valahi din Maieru încă se opresc acolo, în drum spre Sibiu. După sosirea mea aici, mi-a spus generalul comandant că acei valahi au prezentat un memoriu în care roagă ca guvernul "să nu lase să-i ni-

micească magistratul". Unul dintre țărani plecați se pare că a fost Mihăilă

a Hauchii, care, pentru a putea continua lupta consătenilor săi contra magistratului, găsește că n-ar fi rău să cumpere câteva arme: pis-toale și flinte, cu toată scumpetea" 3/.

Ca în toate vremurile, s-au găsit și trădători ai mișcărilor de la noi, care informau în secret pe bistrițeni despre planurile conducătorilor revoltei. Se consemnează astfel numele lui Vasile Ometiță, fost jurat, primar al comunei. Apoi, Isip Morar, pedepsit de altfel de Ștefan Cute, care îi ia doi boi. Ca juzi și slobodnici, aceștia erau obligați să-l informeze pe magistrat, de aceea, nu se vor găsi primari în fruntea răzvrătiților. Pintilie a Boșchii fusese o rară excepție.

Doar militarizarea prin forță a ținutului va reuși să înăbușe revolta celor 23 de sate năsăudene.

(va urma)

SEVER URSA

Note bibliografice:

1/ Bichigean, Vasile: *Material documentar*, în A.S., nr. 11, p.94 și urm.

2/ Boșca, Emil-Mălin: *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc*, Ed. Asociației Scriitorilor și Gazetarilor Năsăudeni, București, 1945, p.33;

3/ *Idem*, op.cit. p.35.

Vecinii nostri

Din trecutul BĂILOR SÂNGEORZ

Ar fi dăunător generațiilor de azi și de mâine să nu se știe ce a fost în trecut în stațiunea balneară Sângeorz-Băi – Hebe. Vorbesc de trecutul cunoscut de mine, începând cu copilăria mea. Termenul de "băi" era similar cu cel de "scâlzi". Chiar pe ilustratele vechi din stațiune scria "Scâlzile din Sângeorz".

Înainte de 1940 totul era privat în stațiune. Comunei îi aparțineau apele minerale, hotelul și restaurantul Hebe (astăzi cantina veche), librăria, sala de jocuri etc. și veniturile aduse de acestea. Îmi amintesc foarte bine de acestea întrucât unchiul meu Iustin Sohorca a fost directorul stațiunii și auzeam toate discuțiile ce se purtau în legătură cu acestea.

Fiecare cetățean ce venea în stațiune pentru cura de ape minerale trebuia să plătească la caseria direcțiunii taxa de cură de ape minerale și taxa de muzică. Acestea erau destul de mici și nimeni nu se sustrăgea de la plata lor. Apele minerale erau indicate de medicii veniți în stațiune în timpul verii, cum a fost dr. Mircea Halița, originar din Sângeorz-Băi, dr. Traian Chitul din Bistrița și medicii de circumscripție, dr. Marius Oană, dr. Liviu Marcu.

Înainte de 1940 s-a vândut puțină apă minerală deși era îmbuteliată în sticle de 1 kg. Cumpărătorii se aflau în orașele din Transilvania, cu predominanță, mai rar și în orașele de peste munți. Transportul apei o făceau țărani din sat cu căruțele, trase de cai. Un astfel de transport dura săptămâni. La comandă s-au făcut, mai târziu, transporturi pe calea ferată.

Din taxa de muzică se achita costul muzicii pentru o vară, care cânta zilnic, de trei ori pe zi, în parc: dimineața, în jurul orei șapte, la prânz și seara, aproximativ două ore, deci în timpul curei de ape minerale. Cred că și aceasta făcea parte din cura de odihnă și relaxare a oamenilor veniți în stațiune. Același obicei l-am văzut și în alte stațiuni, cum este Karlovy Vary și la noi, la Vatra Dornei și Slănic Moldova. Înainte de 1936, ani de-a rândul a fost angajată orchestra d-lui Gogi din Bistrița. Ei cântau la prânz și seara și în restaurantul Hebe. La împlinirea vârstei de 60 de ani, îmi amintesc că dl. Gogi a fost sărbătorit de conducerea stațiunii. Aproximativ, în jurul anilor 1936 orchestra d-lui Gogi a fost înlocuită cu fanfara militară a regimentului de Grăniceri din Bistrița. Aceasta avea și o orchestră cu coarde care cânta seara în grădina de vară a d-lui Lazăr. Îmi amintesc că în jurul anilor 1937, mergând să angajeze fanfara pentru vară, unchiul meu m-a luat cu ei la Bistrița. Comandantul regimentului a trimis după fanfară rugându-i să cânte în fața solicitantului. Atunci, pentru prima oară în viața mea, am auzit muzica militară. După ani de zile, devenit medic în Clinica Medicală I din Cluj, am avut ca pacient pe dl. comandant al regimentului, pensionat. În Sângeorz – fanfara era cazată în vechea primărie, care a ars în anul 1938, în timpul unei serbări date de fanfară. Aceasta a fost construită pe locul unde astăzi este Căminul cultural. Până în anul 1930 a funcționat și școala de meserii, care a dat satului nostru și satelor vecine mulți meseriași de valoare.

În curtea primăriei exista o sală de spectacole, unde se țineau serbările comunei, adunări politice etc. Ultima adunare populară la care am participat în această sală a fost "Cununa" organizată de familia Buia-Diliban. Fanfara de la Bistrița era condusă de un vestit muzician, locotenentul Breazu. După pensionare a fost angajat la un Institut de folclor din București. Iubea mult muzica simfonică. Atât orchestra d-lui Gogi cât și fanfara au cântat în parc, într-un pavilion construit în acest scop. Pavilionul avea la parter izvoarele 1,2 și 3 și o statuie a zeiței Hebe care tuma apa minerală într-un pahar. Statuia a fost distrusă în timpul stăpânirii maghiare de oameni inculți, probabil plătiți de potenții politici ai vremii. Pavilionul a fost demolat după 1944. Până în anii 1944-45 a existat, vizavi de pavilionul de muzică, un adăpost destul de mare, construit din lemn unde lumea venea în caz de ploaie. Aici se obișnuia ca tineretul să danseze la concertul de seară. Acest șopron a fost demolat.

În parc, aproape peste tot, erau construite mese și scaune din lemn, la care lumea juca șah, table etc., atât vârstnici cât și tineri. Pe aleea ce pleca din fața pavilionului în care cânta muzica, puteai înconjura "Pădurea Borcutului" printre brazi, ajungând, după aproximativ o jumătate de oră, în același loc. Astăzi, mare parte din brazii pădurii au fost tăiați de cetățeni inconștienți care nu s-au gândit că strămoșii lor au plantat pădurea nu numai pentru ei ci și pentru generațiile viitoare și că urmașii lor au păstrat neatins acest parc care a fost și este un monument al naturii.

Scâlzile erau o clădire, astăzi demolată, vizavi de direcțiunea băilor, clădirea în care acum este cinematograful. Contra cost, oricine putea face baie în apa minerală. Apa era depozitată în butoaie mari din lemn, construite pe stâlpi de lemn, pentru a avea cădere, lângă clădirea scâlzilor. De aici o parte din apă era condusă la un cazan unde era încălzită. Cu timpul sărurile din apele minerale s-au depus pe rezervoare, dându-le un colorit alb-gălbui până la maro-roșcat. Păcat că nu s-au păstrat aceste rezervoare ca vestigii ale trecutului, mai ales că erau protejate de sărurile minerale.

Comuna mai avea un important venit din impozitele care se încasau de la cetățeni pentru locuințele închiriate de aceștia peste vară, și mai puțin din închirierea terenurilor de tenis, jocurilor de ping-pong, popice etc.

Vizitatorii erau cazați în vilele particulare și foarte puțini în Hotelul Hebe, sau chiar la cetățenii din sat. Câteva vile au fost demolate în timpul comunismului, cum a fost Vila Domic, Vila Daraban etc. Masa se lua fie în casele unde locuiau, fiecare vizitator putându-se gospodări singur, fie la restaurantele din stațiune. Cel mai elegant era restaurantul Hebe, având o sală mare, înaltă, cu o acustică remarcabilă. În timpul perioadei comuniste s-a construit un plafon care a diminuat mult înălțimea sălii. Chelnerii serveau îmbrăcați în negru. Oricare dintre colegii de vârstă își aducea aminte de "Oberkelner"-ul Otto, om înalt, îmbrăcat în frac, cu monoclu, care supraveghea serviciul mese. Uneori servea și el. Venea de la bucătărie, încărcat de farfurii, admirat de toată

lumea. Stăpânul restaurantului era dl. Decica, care închiria restaurantul și hotelul Hebe în fiecare vară, pentru un sezon. În stațiune era și un restaurant cu ritual evreiesc (astăzi parc), construit din lemn, în stânga cantinei vechi.

În timpul verii stațiunea era animată de o viață culturală semnificativă. În sala restaurantului Hebe se țineau conferințe cu diferite subiecte. Îmi amintesc de conferințele d-lui prof. Popescu Domide din Timișoara. Eu nu prea le pricepeam, dar vedeam oameni mulți îngrămădindu-se să-i asculte. Adeseori se dădeau concerte în aceeași sală. Țin minte concertul dat de Corul Regionalei CFR din Cluj, concertele date de soliști ai Operei Române din Cluj. În fiecare an, la 15 august, de Sfânta Marie, studenții din Sângeorz-Băi organizau un bal la care se alegea regina balului. Nu mai insist asupra faptului că oaspeții stațiunii puteau petrece și dansa în fiecare seară ia restaurantul Hebe sau la grădina de vară a d-lui Lazăr.

Stațiunea era frecventată de mari personalități culturale și politice ale timpului. George Coșbuc venea vara la prietenul său, Solomon Haliță, originar din Sângeorz-Băi, fostul prefect al județului Bistrița-Năsăud. Într-o verandă a vilei lui Solomon Haliță, George Coșbuc a scris o parte din opera sa. Unchiul meu îmi povestea că scria și noaptea, uneori până dimineața, la lampa de petrol. Pe clădire s-a pus o placă comemorativă. Într-o vară a venit la Sângeorz-Băi scriitorul Alexandru Odobescu. În revista Arhiva Someșană, prof. Șotropa descrie călătoria lui Odobescu la Rodna, cu trăsura, unde locuia prietenul său, marele botanist Porcius. Se spune că în stațiune a fost și scriitorul I.L. Caragiale. Liviu Rebreanu povestește în memoriile sale despre vizita făcută la Sângeorz-Băi, împreună cu soția sa Fanny. Soția scriitorului și fiica sa, Puia Rebreanu, au continuat să vină la Sângeorz-Băi și după moartea scriitorului. Veneau cu plăcere să-l vadă pe tatăl meu care a fost coleg cu Liviu Rebreanu la Școala Populară din Bistrița. Tata le povestea multe amănunte din viața lor de elevi, despre "copilul pur eminent din Prislop", cum spunea tata. Există fotografii care atestă vizita la Scâlzile din Sângeorz-Băi a episcopului Iuliu Hossu. În stațiune au avut vile ministrul Vaier Pop, senatorul Laurențiu Oanea, generalul Bălan.

În sarcina comunei cădea doar administrarea bunurilor proprii amintite la începutul acestui articol. Erau în total șapte oameni care se ocupau de bunul mers al stațiunii: directorul, un casier, un magazioner, doi băieși și doi polițiști. Polițiștii erau țărani din sat îmbrăcați în haine de polițist și instruiți sumar la Bistrița, pentru menținerea ordinii în parc.

Eu am redat aici faptele din acea perioadă cunoscute de mine. Este imposibil ca cititorul acestor rânduri să nu facă comparație cu ce se vede astăzi. Fiecare își poate forma o părere proprie, mai ales dacă cele relatate de mine sunt completate de rude, prieteni etc., care au trăit în acele timpuri.

Dr. GEORGE UZA

Dascălii noștri

Rebreniana

Toponimie rebreniană

PAVEL CIUPE

Născut la data de 20 mai 1937, în satul Osoi, comuna Recea Cristur, județul Cluj, dintr-o familie de țărani, cu 8 frați, profesorul Pavel Ciupe are un destin asemănător multor dascăli care s-au identificat cu locul și comunitatea în care s-au stabilit. De aceea, satul Anieș cu școala sa i-au intrat în suflet mai mult decât localitatea natală.

Absolvent al Facultății de Istorie din cadrul Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, începând cu data de 1 septembrie 1965, el s-a consacrat profesiei alese dându-și seama zecilor de generații care au trecut pragul școlii anieșene.

Model în familie și în comunitate (soția, Livia, educatoare cu vocație, pensionară, fiicele Liliana și Luminița, ambele cu studii superioare), profesorul Pavel Ciupe continuă și astăzi să lupte cu inerția dedicându-se studierii arhivelor locale și al bazinului geografic al Văii Someșului, întrucât domnia sa are dublă specializare (istorie și geografie). Timp de 34 de ani a condus un cerc de istorie și geografie, în toată această perioadă antrenând elevii în cercetarea științifică. Stația meteorologică, înființată de el, a funcționat mulți ani, reușind să întocmească un dicționar geografic al satului Anieș, care se referă la: clima, apele, vegetația, animalele, solurile și populația acestui sat. De altfel, despre acest lucru s-a scris și în revista națională TERRA. Cele două monografii, a satului Anieș și a școlii, vor rămâne izvoare de documentare pentru oricare dintre cei interesați. Presa locală și centrală i-au găzduit o bună parte din lucrările sale.

Anul 1969 este anul în care a debutat în rândul cercetătorilor etnografici, când, la un simpozion național, a prezentat prima comunicare despre satul Anieș.

De asemenea, se cuvine să precizăm faptul că, între anii 1975-1979, a fost și directorul Școlii Generale "Iusitn Ilieșiu" din Anieș, perioadă în care colectivul de cadre didactice de atunci a cunoscut o ferventă activitate spirituală.

De la venirea domniei sale în Anieș și până în prezent, a răspuns, fără remunerație, de localul Căminului Cultural "Emil Boșca-Mălin". Voluntarismul său în ceea ce privește viața obștească a devenit proverbial. Modestia și corectitudinea de care a dat și că dovadă profesorul Pavel Ciupe sunt atribute ale unei înalte conștiințe de apostol al învățământului românesc pe aceste meleaguri. Puțină lume știe că, la sesiunea examenului de capacitate din vara acestui an, un elev al d-lui Pavel Ciupe a obținut cea mai mare medie la istorie-geografie.

Odată cu pensionarea sa, după 43 de ani de activitate în învățământ, redacția noastră îl dorește multă sănătate și să se bucure mulți ani de pensie alături de familie și de comunitatea în care viețuiește!

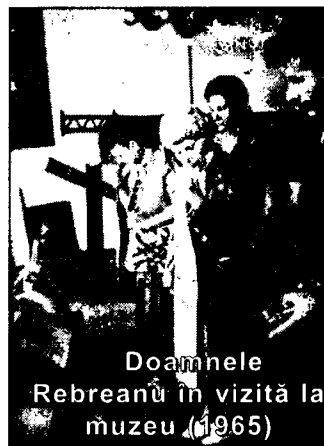
ICU CRĂCIUN

Într-unul din numeroasele interviuri 1., Rebreanu afirma că: "Opera mea nu ar fi existat fără Ardeal, care-i dă totul. Fără să fie locală prin aceasta și să aibă o culoare regională, ardeleanismul, în ce are mai prețios, e toată opera mea" (Jurnal, vol. I, p. 341). Așadar, Rebreanu, pe lângă numele personajelor sale a luat din Ardeal, de acasă, și nume de locuri, localități și descrieri ale acestora. După cum arată și Florica Puia Rebreanu, scriitorul nota descrierile de locuri și obiceiuri, detalii etnografice. În navelistică ca și în romanul Ion, pe lângă numele unor localități schimbate, majoritatea toponimelor apar cu numele lor reale, cunoscut și azi: Sângeorz-Băi, Lușca, Jidovița, Maieru, Tradam, Vărarea (Nepos), Năsăud, Bistrița, Salva, Beclean și altele. Aria geografică a romanului Ion, cuprinde toate așezările grănicerești năsăudene. Între toponimie și onomastică există o strânsă legătură. Unele nume de persoană s-au format de la aceste toponime: Vărărean de la Vărarea, Măierean de la Maieru, Feldrihan de la Feldru, Iloan de la Ilva, Becleanaru de la Beclean, Bărgăuanu de la Bărgău, Hordoan de la Hordou, Rebrea de la Rebra și Zăgrean de la Zagra.

Elementele toponimice sunt folosite uneori în expresii populare locale ca: "până atunci are să curgă multă apă pe Someș". Lasă-l la Domnezeu din Cluj", "nu mai scap de sărăcie până-i Prut și Siret", "odinioară Codrea credea că n-o să se mai îmbolnăvească până-i Prut și Siret", așa era de zdravăn și de voinic. Numirile de localități s-au structurat în patru părți. Prima parte cuprinde localitățile reale, ardelenesti din opera scriitorului. Partea a doua, menționează localitățile a căror nume sunt schimbate de scriitor. Partea a treia, cuprinde numele localităților al căror nume este de transferat de la una la alta. În ultima parte se includ toponime diverse, hidronime, văi, dealuri, părți de hotar și altele.

În cadrul fiecărei compartimentări, gruparea toponimelor se face în ordine alfabetică menționându-se unde apare în opera scriitorului, ce semnificație are în context și cum ne apare imaginea așezării transfigurată prin viziunea artistică a scriitorului.

Toponimele care urmează fac parte din zona geografică a Transilvaniei, ele având o mare pondere în opera lui Liviu Rebreanu.

1. Glosar al localităților reale, ardelenesti în opera lui Liviu Rebreanu.

Aiud – oraș prin care trece Rebreanu în turneul scriitorilor români (La lumina lămpii, scrisoarea 67, datată 22 aprilie 1923). După mărturisirile scriitorului, "mama, îți închipui că-i bătrână, trăiește la Aiud" (Jurnal, vol.I, p.470), aici va locui – în casa Liviei și a lui Ovidiu Hulea, profesor și poet, multă vreme director al liceului din Aiud, Ludovica Rebreanu, mama scriitorului.

Alba Iulia – localitate cuprinsă în turneul lui Rebreanu din anul 1923 cu scriitorii români. În operă apare mai întâi în nuvela Catastrofa (Opere, vol.2, p.239) romanul Pădurea spânzuraților (Opere, vol. 5, pp.27-63) și Gorila (p.10, 54, 56, 131, 172, 242, 283, 437). În august 1929, Rebreanu scria: "Am fost după amiază la Alba Iulia să văd locurile unde a fost executat Horia și să consult niște cărți în legătură cu el" (Jurnal, vol.I, p.103). Pentru scriitor, Alba Iulia este "Cetatea Unirii", "Cetatea sfântă" (Jurnal, vol.I, p.190). În anul 1931, Rebreanu o descrie astfel: "În realitate, Alba Iulia, fără atributele oferite ei de inimile noastre, e un orașel mediocru din toate punctele de vedere mai ales pentru noi... Funcționăria reprezintă românimea și un liceu românesc nou, nu prea strălucit. Afară de armată bineînțeles" (Jurnal, vol.I, p.191). Prin acest oraș va trece scriitorul și în anul 1936, iunie, la întoarcerea din excursia făcută în Ardeal, la Ilva Mare (Jurnal, vol.II, p.22).

Anieș – sat aparținător comunei Maieru înspre Rodna-Veche, amintit în nuvela Cuibul visurilor (vezi Parva).

Arad – oraș amintit fugăr în nuvela Catastrofa, romanul Ion, Opere, vol.4, p.372 și în romanul Crăișorul Horia.

Beclean – așezare pe Someșul Mare în care s-a născut Ludovica Diuganu, mama scriitorului (1866-1945). În vara anului 1919, scriitorul își revede familia mutată între timp la Beclean (La lumina lămpii, scrisoarea 40/2). Aici are loc primul contact al scriitorului cu Tiberiu, fratele său mai mic care mai târziu va îngroșa vizibil importanța Becleanului în formarea și mai ales cristalizarea experienței tânărului scriitor (vezi revista "Flacăra", 1985, serialul intitulat Merinde pentru calvarul gloriei). Localitatea e folosită în proiectul romanului Păcală și Tândală (Jurnal, vol.I, p.307, 313 și vol.II, p.225) precum și în nuvela Proștii. Puia Florica Rebreanu menționează că Becleanul a decis în anul 1919 "separarea eroului din Pădurea spânzuraților, de Emil, ca persoană reală" (vezi Taina celor câteva ceasuri la Beclean, în "Limbă și literatură", 1976, vol.II, p.471-476. Becleanul apare și cu numele de Parva în romanul Pădurea spânzuraților și cu numele de Monor, în romanul Ion (vezi Parva și Monor).

(va urma)

IACOB NAROȘ

Continuarea bibliografiei la serialul

ISPITĂ DACICĂ LA MAIERU, de Dr. Valer Scridonesi-Căllin

1. Mircea Vuicănescu, "Ispita dacică" (Conferință ținută în ciclul "Ideea dacică", martie 1941, la Atheneul Român din București), publicată în Rev. de Ist. și Teor.Lit., anul XXXV, nr.3-4 (iulie-dec.), 1987, p.11-19.

2. Aurel Berinde, Simion Lugojan, "Contribuții la cunoașterea limbii dacilor", Editura Facla, Timișoara, 1984.

3. Ion Taloș, "Miorița – o posibilă interpretare", în rev. "Steaua", anul XXXII, nr.12 (415), decembrie 1981, p.38-40.

4. Romulus Vuia, "Tipurile de păstorit la români (Sec.XIX-începutul sec.XX)", Editura Academiei RPR, 1964, p.110 (Lucrare reprodusă și în R.Vuia, "Studii de etnografie și folclor", Editura Minerva, București, 1980, vol.II.

5. Tache Papahagi, "Dicționarul dialectului aromân (general și etimologic)", Editura științifică, București, 1974, p.777 (termenul măireasă).

6. Academia RSR, "Dicționarul limbii Române" (DLR), vol.VI, fasc.1 (M-Mandră) – p.50-51 (1965) și fasc.3 (Mască-Mămăiță) – p.225-26 (1966), Ed. Academiei, București, 1965-1966.

7. Silvestru Moldovan, N.Togan, "Dicționarul numirilor de localități cu populație românească din Ungaria", Institutul Tipografic Sibiu, Sibiu, 1960 (lit.S).

8. B.P.Hașdeu, "Cuvente den bătrâni (Istoria Libei Române (P.I., Bucuresci, 1881)", Tomul III, reeditare Edit. Did.și Ped., București, 1984, p.9.

9. I.I.Rusu, "Etnogeneza românilor", Edit. Șt.și Encicl., București, 1981 (index).

10. Nicolae Iorga, (a) "Pagini alese din

însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat, "Editura Minerva, București, 1977, vol.I (p.91-2, 138-39), vol.II (p.55, 58-9); (b) "Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească la 1906", București, 1939.

11. Emil Boșca-Mălin, "Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc", "Biblioteca Culturală Năsăudeană", București, 1945, p.7,9,11.

12. Gavril Bichigean (culegător de folclor), "Colindă", în rev. "Izvoarașul" 16 (1937), nr.11-12 (informator Saveta Lăcătăș din Maieru, județul Năsăud).

13. Olimpiu Barna, "Vesellie, dor și jale. Folklor cules din comuna grănicerească Maieru – județul Năsăud", Sighișoara, 1944, p.132-33.

14. Adrian Fochi, "Miorița (tipologie, circulație, geneză, texte)", Editura Academiei RPR, 1964.

15. Vasile Ioniță, "Nume de locuri din Banat", Editura Facla, Timișoara, 1982, p.159-161.

16. Nicolae Densușeanu, "Dacia preistorică", Editura Meridiane, 1986, p.674-706 ("Limba geților și a dacilor", București).

17. Minerva – Enciclopedie Română, Cluj, 1929, p.704-705.

18. Lucian Blaga, "9 mai 1895", în "Rev. Fundațiilor Regale", IX(8), 1.08.1942 și în volumul "Nebănuitele trepte", 1943, p.8.

19. Liviu Mărghitan, "Comorile regelui Decebal", Editura de Vest, Timișoara, 1994, p.93-104.

20. I.I.Rusu, "Românii și secuții" (Harta Terra Siculorum), Editura Științifică, București, 1990.

- continuare în pagina 7 -

-Știință-

Geniul disecat

A. Einstein era un geniu, dar nu se știa de ce. Patruzeci și patru de ani după moartea sa, fondatorul fizicii moderne, celebru între altele pentru găsirea faimoasei ecuații E=mc², continuă să intrige oamenii de știință din lumea întreagă. O echipă de cercetători canadieni, condusă de Sandra Witelson, s-a aplecat asupra anatomiei creierului său și afirma că au găsit originea acestei inteligențe ieșite din comun.

Se știe că volumul creierului părintelui relativității generale era mult mai mare decât al unui om obișnuit. Sandra Witelson a găsit acea porțiune suplimentară care, după ea, justifică genialitatea lui Einstein.

Ideea unei legături între anatomia creierului și capacitățile intelectuale ale omului nu este nouă. De la începutul secolului, cercetătorii s-au hotărât să elucideze misterul geniilor. Ei au observat și cântărit materia cenușie, crezând la un moment dat că pot rezolva enigma cântărind creierii diferitelor genii. Dar dezamăgirea a apărut repede când s-a observat că pe balanță creierul lui Turgheniev era aproape de două ori mai greu decât cel al lui Anatole France, considerat un geniu în epoca sa.

Astăzi, cercetătorii de la Universitatea Mc Master din Hamilton, Canada, utilizează metode mai sofisticate. Ei și-au procurat eșantioane de creier ale savantului conservate la Universitatea Princeton, New Jersey din SUA. Aici, la moartea lui Einstein în 1955, când avea 76 de ani, medicul legist Thomas Harvey, a cules materia sa cenușie pentru a o conserva într-un borcan cu formol, cu speranța ca într-o zi să-i dezlege secretul. Pentru aceasta a făcut măsurători amănunțite, a realizat zeci de clișee și două sute patruzeci de prelevări, fără să publice rezultatele muncii sale.

Reluând activitatea în 1996, echipa lui Witelson a recurs la cea mai vastă colecție de eșantioane de creier aparținând unor indivizi de inteligență medie. Trei ani de laborioase comparații între această bancă și creierul lui Einstein, au permis în sfârșit să se izoleze acel mic centimetru cub care face diferența. Într-un articol intitulat "Creierul excepțional al lui Einstein" publicat în 19 iunie anul trecut, în celebra revistă britanică The Lancet, cercetătorii explică cum au pus în evidență faptul că volumul părții inferioare a celor doi lobi parietali depășea cu 15% valoarea normală. Tocmai această zonă joacă un rol fundamental în memoria limbajului, în perceperea spațiului și a mișcării precum și în puterea de abstractizare. În sfârșit, cercetătorii au mai găsit că în țesuturile organului conservat în formol, există o proporție mai ridicată decât normal, de celule numite oligodendrocyte și care joacă un rol esențial în formația creierului.

IOSIF PANEȘ

Intelectualul GAVRILĂ RAȚIU, măiereanul care nu-și uită satul natal

Născut la data de 13 iulie 1948, în comuna Maieru, jud. Bistrița-Năsăud, dl. Gavrila Rațiu a absolvit școala generală la Maieru, liceul la Sângeorz-Băi, Universitatea "Al.I.Cuza" din Iași (Facultatea de Fizică), pentru ca, apoi, să urmeze specializări în Anglia (în domeniul radiațiilor) și Germania (în domeniul ultrasunetelor). Este căsătorit,

soția medic și, împreună, au 3 copii. Și-a început activitatea didactică la Liceul nr. 2 din Călărași, fiind director adjunct al acestui liceu, dar a renunțat la învățământ pentru a lucra la Centrala nucleară de la Cernavodă (șef laboratoare nuclear-montaj), apoi la Petromidia Năvodari - Constanța.

Din anul 1993 și-a înființat firma proprie, SC R.A.C. SRL, care desfășoară activități în domeniul industrial și naval. În anul 1998 a înființat firma SC R.A.C. SRL - filiala Rodna, împreună cu fratele său Rațiu Augustin, profesor la Școala Profesională din Maieru. După cum am scris în numerele anterioare ale revistei noastre, activitatea de bază a acestei filiale este televiziunea prin cablu.

În perspectivă, cei doi frați vor angaja noi investiții în zona Maieru-Rodna-Sângeorz-Băi. Tot împreună au donat Școlii Generale "Liviu Rebreanu" din Maieru o stație de amplificare la cele mai înalte standarde.

De asemenea, Redacția mulțumește domnilor Rațiu Gavrila și Augustin pentru cele două milioane donate pentru tehnoredactarea și tipărirea revistei noastre. Suntem convingși că generozitatea lor nu se va opri aici.

ICU CRĂCIUN

Dicționar de mitologie a indienilor americani (7)

CEREMONIA NUMELUI. Se întâlnește la indienii hopi. Timp de 20 de zile, după nașterea copilului, mama și fiul stau într-o cameră, care este protejată de lumina soarelui. După această perioadă, copilul este prezentat soarelui, dătătorul de viață. Atunci este binecuvântat și primește câteva nume. Unul din aceste nume va însoți copilul și va fi folosit numai în timpul copilăriei. Mai târziu, în perioada inițierii în kachina, copilului i se va adăuga alt nume. În finalul inițierii, bărbații hopi primesc nume de adulți; în schimb, femeile vor purta în continuare numele primite în copilărie. Mama zeilor are grijă de mamă și de copil, atât înainte de naștere, cât și după, în perioada celor 20 de zile. Indienii hopi cred că, dacă noul născut moare în perioada celor 20 de zile, a doua oară mama va avea același copil. Ei spun că spiritul copilului va ieși din mormânt și va intra în casa părinților săi și va aștepta pe tavan până când i se va ivi ocazia să se nască din nou. La noua naștere, copilul va fi de sex opus celui dinainte.

CEREMONIA ȘARPELUI DE APĂ. Este o ceremonie a indienilor hopi, numită palolokon de către acest trib. Ea nu are loc anual; datele sunt fixate conform tradiției secrete a indienilor hopi. Se desfășoară într-o kiva, unde tulpinile de porumb tânăr sunt înfipite în pământ, ele reprezentând un lan de porumb. Apoi apar șerpii uriași cu corn și, în timp ce Capetele Mânjite cântă (vezi Hopi, Kachina), ei mătură "lanul" cu mișcări și gesturi violente. Mama tuturor Kachinilor se apropie de șerpi cu o tavă pe care se află mămăligă și-i hrănește pe fiecare. Capetele Mânjite încearcă să împingă șerpii sub altarele soarelui, care se află în kiva, dar șerpii rezistă. Până la urmă ei sunt forțați să intre și altarele se închid. Interiorul kivei se întunecă pentru câțiva timp, iar participanții pleacă.

CEREMONIILE. Sunt ritualuri sacre care reflectă credința indienilor americani. Unele ceremonii erau publice, iar altele erau secrete. Scopul ceremoniei poate varia, dar cele mai multe prezintă legătura oamenilor cu Natura. Unele ceremonii sărbătoresc un anumit aspect al vieții; o

zeitate sau un spirit. Întotdeauna o ceremonie este făcută cu un scop bine definit. Unele sunt mituri antice și legende reactualizate, fiind însoțite de cântece speciale sau de diferite rugăciuni. Alte ceremonii pot fi făcute și văzute numai de anumiți membri ai tribului. Durata unei ceremonii poate varia de la câteva minute până la câteva zile. Unele au loc anual, altele sunt mai dese sau mai rare. Cele mai multe au loc în funcție de anotimpuri. Există ceremonii care presupun abținerea de la carne, sare, sex sau alte dorințe și nevoi omenești, în timp ce altele cer post total. Deseori, ceremoniile sunt însoțite de dansuri sacre, sacrificări, ritualuri de fumat, de purificare sau rugăciuni. Au existat ceremonii de apărare și de asigurare a vântului pentru vânători. Astăzi, astfel de ceremonii sunt pe cale de dispariție. Cele mai multe ceremonii sunt legate de chemarea ploii. Există și ritualuri închinare soarelui, lunii și stelelor.

CEREMONIILE RECOLTEI. Cele mai multe triburi de indieni țineau o sărbătoare a recoltei. Cele mai importante erau trei sărbători ținute anual de către indienii skidi-pawnee, din Nebraska. Ele erau închinare Pământului Verde, Recoltei Coapte și Stălpului-cu-patru-fețe. Ceremonia Porumbului Verde avea loc la apariția Luceafărului cu scopul reînnoirii puterilor Năfrâmii Lecuitoare a acestuia pentru anul viitor. În timpul acestui ritual nu se cânta și nici nu se dansa. Ceremonia Recoltei Coapte avea loc în timpul străngerii porumbului. A fost cea mai mare sărbătoare ținută sub semnul celor patru puncte semi-cardinale. Ceremonia Stălpului-cu-patru-fețe, avea loc sub auspiciile Năfrâmii Lecuitoare a Craniului Persoanei Minunate și simboliza sărbătoarea lumii și a vieții. În timpul acestui ritual, războinicii ieșeau spre cele patru zări să vadă dacă pământul era în siguranță.

(va urma)

În versiune românească de ICU CRĂCIUN, din "The Aquarian Guide and Native American Mythology")

Continuarea bibliografiei la serialul ISPITĂ DACICĂ LA MAIERU, de Dr. Vaier Scridonesi-Călin

- urmare din pagina 6 -

21. Iorgu Iordan, "Dicționar al numelor de familie românești", Edit. Șt.și Encicl., București, 1983, p.287-88,197.

22. "Anuarul oficial al abonaților telefonici din București", Rom Telecom, București, 1992, p.560, 596, 1101.

Theodor Capidan, "Românii nomazi", în rev. "Dacoromania" (Buletin Muz.Lim. Rom.), vol. II (p.194), Cluj, 1921-1948.

24. Petru Maior et al., "Lesicon romanescu-latinescu-ungurescu-nemțescu, quare de mai mulți autori, în cursul a treizeci și mai multor ani s-au lucrat" (I-VIII, p.1-53; 54-102), Tipografia Universității din Buda(pesta), Buda, 1825.

25. Mihai Mitu, în rev. "Limba Română", an. XXIII (2), 1974, p.125.

26. Johann Filstich, "Încercare de istorie românească (Tentamen historiae vallachicae)", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.8.

27. Nicolae Iorga, "Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost", Editura Minerva, 1984.

28. Univ. "Al.I.Cuza" - Iași, "Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900", Editura Academiei RSR, București, 1979, p.535-38.

29. (a) I.Isbășescu, "Dicționar german-român", Edit. Șt.și Encicl., București 1969 (termenii Meier, Meierei); (b) Mihai Isbășescu, "Dicționar german-român", Editura Teora, București, 1997, p.209; (c) "DUDEN Deutsches Universal-Wörterbuch", Dudenverlag, Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 1996, p.980 (Major, Majoran), p.1020 (Meier, Meierhof).

30. Lucian Blaga, "Spațiul mioritic" (1936), în "Opere filosofice", vol.9 ("Trilogia Culturii"), Editura Minerva, București, 1985, p.189.

31. Nicolae Iorga, "Istoria Românilor (în zece volume)" - ediția princeps, vol.I-X (1936-1939), reeditare voi.IV - "Cavalerii", Academia Română (Filiala Iași), Editura Enciclopedică, București, 1996, p.291.

32. Liviu Rebreanu, "Jurnal", Editura Minerva, București, 1984, vol.I, p.311,198, 399, 400, 475.

33. Iuliana Dancu, Dumitru Dancu, "Pictura țărănească pe sticlă", Editura Meridiane, 1975, p.110-113, București.

34. Op.cit./7/ (litera S).

35. Tache Papahagi, "Grai.- Folklor. Etnografie", Editura Minerva, București, 1981, p.167, 174, 185, 268, 376.

36. Virgil Nestorescu, "Românii timoceni din Bulgaria", Editura Fundației Culturale Române, București, 1996, p.VI, 117, 141, 149, harta p.122-23.

37. Adolf Armbruster, "Dacoromano-Saxonica (Cronicari români despre sași. Români în cronică săsească)", București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980, p.95, 170, 227, 389.

38. Alecu Viciu, "Flori de câmp", Editura "Dacia", Cluj-Napoca, 1976, p.330 (măieriiță).

39. Maria Ruffini, "Istoria românilor din Transilvania", Editura "Proteus" (București). "Hyperion" (Chișinău) - Fundația Culturală "Memoria", București, 1993 (Cap.II - "De la colonizarea sașilor la moartea regelui Ludovic cel Mare din dinastia angevivă (1145-1382)", p.30-48.

40. Mioara Călușită-Alecu, "Limba Românilor", Editura Miracol, București, 1994, p.85 (sunetul L și U).

41. Emm.de Martonne, "Lucrări geografice despre România", Editura Academiei RSR, București, 1985, vol.II (Anexă), p.246-248.

(va urma)

Valeriu-Alin Bontaș

Născut la 4 august, 1979, în Năsăud, Valeriu-Alin Bontaș a frecventat clasele I-VIII la Școala Generală "Liviu Rebreanu" din Maieru, apoi Seminarul Teologic "Inochentie Micu-Klein" din Cluj-Napoca.

Actualmente este student în anul III al Facultății de Teologie Greco-Catolică, secția teologie-română, din cadrul Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Vals în cerc

Din mori de vânt se preling picuri de umbră indecisă, mișcarea supusă a lemnului de vânt desface aerul în fum și ceață, o pălărie spânzură de marginile cercului-gaură...

Morile de vânt sunt acele botezuri în nor și mare pe care pruncii uitați în pânză trebuie să le verse pumn... doar colțul unei pălării apare fantomatic uneori...

Pe apele acvariului grăbit pășește un pescar, spre statuia cu brațe de zăpadă țintește, e valsul paginii în largul strigătului...

Peste ceața din ipoteticul strigăt ridicată un imn de vântoase sfășie pleoapa înaltului... era pâlăpăitul valurilor care vindecă rănile tălpilor, ungându-le cu mirul rădăcinilor de adânc...

Pe ușa se se târăște blana cizmei pe-asfalt, din golul istoriei doisprezece tâlhari pășesc pe hartă, mormântul gol ei vor să-l prade și...

Pe în mormintele golite ale blâniî își pierde Isaac mâinile... fără ceară cuvintele adăpostesc doar aripi... Cuvintele acestea li se păreau apostolilor basme...

Maieru văzut de pe Boboșa
Foto Iacob Hangea

Calendar naturalist – mai-iunie

... Să deschidem agenda noastră naturalistă și să întoarcem ușor câteva pagini din această cărticică... plină de verdeață, găze și păsări.

Încă de la începutul lunii, pe lângă cuci, rândunele, lăstuni, pupeze și codroși au apărut: mărăcinarii și orhideea de soc (*Dactylorhiza sambucina*), iar printre bălțile de pe șesul Rodnei un fluierar de munte (*Actitis hypoleuca*). În ziua următoare ne-am dat întâlnire pe muntele Văii Vinului cu o ciocănitoare neagră, pentru ca pe 9 mai, pe lângă laz să ne întâlnim pentru a II-a oară în viață cu o codobatură galbenă. Cu grangurii și capintorturile ne-am întâlnit în 13 ale lunii..., iar în 15, exact la mijlocul lunii, mare surpriză mare: ÎNTĂLNIRE cu doi membri ai W.W.F., Corinne și Arnaud Greth, directorul științific al acestei organizații.

În ciuda timpului rece, pădurea și muntele ne-au oferit spectacole super-interesante, pe măsura entuziasmului și căldurii noastre sufletești. Păcat că totul a durat doar 5 zile... Să mergem mai departe... spre sfârșitul lunii s-au

făcut văzuți sfrânciocii și roiuri de găze de tot felul; din 28.05. am demarat proiectul de inventariere a libelulelor, la ora când scriem aceste rânduri având identificate 22 de specii.

În bălțile cu apă caldă ne-am întâlnit cu tritoni și vreo 4 neamuri de broaște, pe ogorul de cartofi, în timpul prășitului, ne-am văzut cu greierii și coropișițele, în grădină ne-am privit fugitiv "în ochi" cu cârțițele și carabii, iar seara, la lumina lămpii de la scară, am descoperit mii și mii de fluturi nocturni și alte găze cât gămălia. De altfel, vă pot mărturisi că pregătim și un inventar entomologic (adică al insectelor) din regiunea noastră.

Aceste inventare și proiecte de recesământ ale faunei și florei vor fi incluse într-un viitor ghid al Munților Rodnei pe care îl pregătim și pe care sperăm să reușim să-l terminăm până în toamna acestui an, 1999, cu ajutorul unui prieten inimos, domnul ILIE SIDOR, cel care se ocupă de partea tehnică și financiară a acestui proiect. Îi mulțumim și sperăm încă o dată ca acest plan naturalist să prindă contur într-o cărticică spre folosul și plăcerea tuturor celor îndrăgostiți de NATURĂ, care se vor în același timp și Apărătorii ei.

ILIE HOZA

Ultima oră... naturalistă!

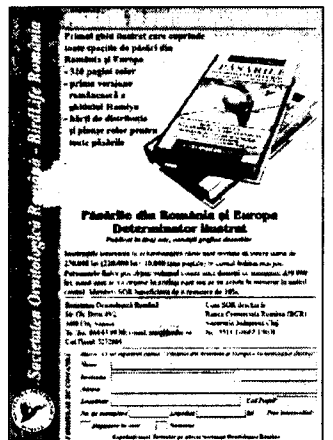
Au apărut numerele 20 și 21 – "Gazeta Scatiilor", într-un tiraj de numai câteva exemplare. Trimitem de aici mulțumirile noastre celor care ne-au ajutat la multiplicarea numerelor 18,19, 20, 21: fundația Corneliu Coposu, Bistrița, domniilor lor Dorina și Alexandru Jauca, Elisabeta Strîmbu și Aurel Birta de la

Ocolul Silvic Rodna și Dorina și Dan Ursoa de la Centrul F.P. Anieș.

Premieră în ornitologia românească

După "lupte seculare" care au durat 10 ani a apărut primul ghid ilustrat care cuprinde toate speciile de păsări din România și Europa. Prima versiune românească a ghidului Hamlyn cuprinde 320 de pagini cu hărți de distribuție și planșe color pentru toate păsările din Europa. Cei interesați pot cere detalii de la "scatiil" din Anieș.

ILIE HOZA

"LA HULOTTE"

La Hulotte, o revistă..., oricât m-am străduit să găsesc un calificativ superlativ de genul superextraformidabil! n-am găsit ceva destul de convingător întru lauda acestei reviste. Știind apoi că lauda excesivă nu miroase-a bine, am renunțat la ideea unui interminabil discurs, pentru a vă prezenta în câteva cuvinte o revistă naturalistă.

La Hulotte, în traducere "huhurezul" – mai exact chouette-hulotte este numele francezesc al huhurezului mic, botezat în latinește *Strix aluco*, s-a născut în 1972, devenind un admirat și inspirat manifest naturalist al cluburilor C.P.N. din Franța, Belgia, Spania și România. "La Hulotte" – al cărui nr. 75 l-am primit în luna iulie este o colecție de imagini, fapte, idei și descoperiri naturaliste, multe din ele întâmplare pe teren, este în fapt o bibliotecă ce încapă pe brațele unui... puști, un volum alcătuit din 70 de cărtuții ce povestește cu nerv despre Natură, asociind unei rigori științifice excepționale un umor de... zile mari.

Pentru "La Hulotte" nu există "limite" în privința subiectelor atacate și frontiere ale cunoașterii naturii care să nu se vrea a fi exploatate și explorate. În articolele de aici scrise cu vervă și pline de sevă (se poate altfel?) se vorbește într-un același spirit ghidului și nediscriminatoriu despre cariuul tipografic, libelule, cârțiță, broaște, vulpe, mielea, păjanjeni, fluturi, ciuperci, albină, arin, scaieți, șerpi, cioară, cucuvea, melci ori lilieci. Vietăți care unora le par scabroase, hâde și dizgrațioase sunt prezentate aici cu toate bizariile lor învelite într-o gingășie și simpatie de care numai Creatorul a fost în stare atunci când a creat lumea din care omul încă lipsea!

Superstiții și vechi mentalități sunt ridiculizate și înlocuite de dragostea și îndemnul la grija și protecția

atoateînconjurătoare; termenul "nuisible" (dăunător, vătămător) fiind eliminat din acest discurs... sau folosit pentru a desemna și demasca pe braconierii-tartarini ce-n orice iepure vânat văd un potențial... leu fioros!

Colecția "La Hulotte" s-a alcătuit pe parcursul câtorva buni ani de răbdare-n așteptare prin amabilitatea și generozitatea unor buni amici din Franța; îi numesc aici pentru că aceasta este una din puținele noastre însemnări de mulțumire: Agnes Piette, Xavier și Genevieve Vacheret, Yannick Sevre, Claire Menuisier, Jean-Claude și Mariannick Cadet și chiar patroana revistei, doamna Christine Deom.

Revista "Gazeta scatiilor" ajunsă la nr. 22, publică cu acordul autorilor, imagini și articole (traduse) și prezintă tematica fiecărui număr. Citind jurnalul nostru naturalist, aflați vrând-nevrând lucruri cu adevărat neverosimile din viața fascinantă a necuvântătoarelor... Păcat că lipsa unui XEROX ne împiedică să publicăm modesta noastră foaie pentru minte, inimă și natură într-un tiraj rezonabil.

N.B. "La Hulotte" nu stă singură pe rafturile bibliotecii noastre... alături de ea veți mai găsi determinatoare (ghid) ornitologice, botanice, mamologice (despre animale), chireptologic (lilieci), herpetologic (broaște și șerpi), odonatologic (libelule), entomologice (insecte și fluturi), micologic (ciuperci), colecții de reviste: L'oiseau magazine (L.P.O.), Panda magazine (W.W.F.), Martinia (S.F.O.), Nierson (J & Nat.-Belgia), Panewippchen (Panda-club Luxemburg), Alcedo (S.O.R. Cluj), Torcol (Sebeș). De altfel, într-un viitor articol vom publica o listă a materialelor din lada noastră de zestre naturalistă.

ILIE HOZA

S-au născut

în lunile AUGUST și SEPTEMBRIE

Mihali Daniel, Birta Maria, Barna Ionuț-Victor, Isip Vasile Iulian, Domide Elisabeta Virginia, Pop Dănuț-Florin, Buta Laura, Latcolic Alfred, Mureșan Sidor-Alexandra, Hodoroga Traiana, Dumitru Elisabeta-Simona, Ivașcu Gabriel-Alin, Ureche Ionela-Vasilica-Iulia, Rebrîșorean Aurelia, Bob Vasile-Adrian, Băloi Silviu-Cristian, Oprea Nastacuța-Emanuela, Rauca Radu-Alexandru.

Să crească mari și sănătoși!

S-au căsătorit

în lunile AUGUST și SEPTEMBRIE

Motofelea Alexandru și Croitor Ioana-Florica; Bazga Sandu și Haluca Gabriela, Motofelea Grigore și Avram Victoria, Chisaliță Octavian și Varvari Victoria, Buia Doruț-Clement și Folfă Viorica, Pagu Isac și Burdeț Ioana, Rîmbulea Viorel și Hodoroga Lucreția, Vaida Ioan și Mihali Mariana-Ilișca, Chisaliță Vasile și Cimuca Augustina, Cacioc Vasile și Candale Floarea, Ureche Ilie și Andronesi Elena, Rebrîșorean Dumitru-Petru și Birta Lucreția.

Le dorim CASĂ DE PIATRĂ!

Au decedat

în lunile AUGUST și SEPTEMBRIE

Hodoroga Eudochia - 91 ani
Adam Ioan - 46 ani
Mureșan Leontina - 89 ani
Popicica Victoria - 75 ani.
Dumnezeu să-l odihnească!

Ofițer de stare civilă: ELENA CĂRBUNE

Informații
Invățământ
Cultura
Sport

CUIBUL VISURILOR

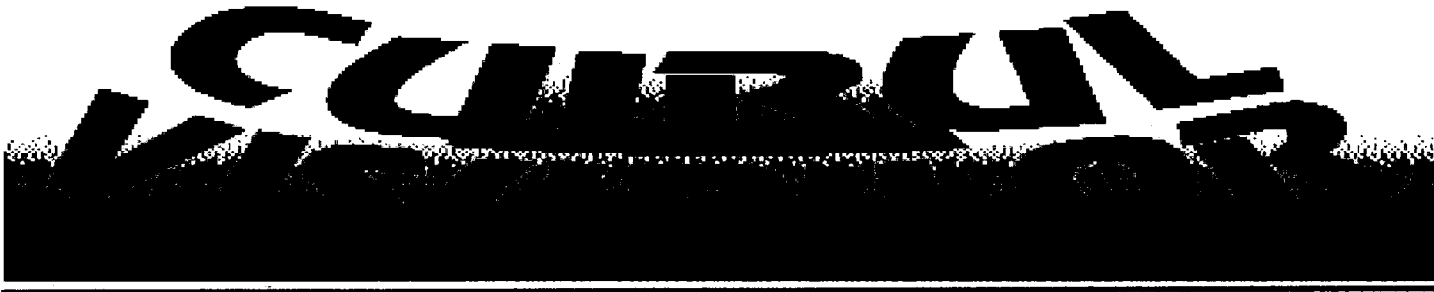
Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T.Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursoa, Macavei Al, Macavel
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată: SC "SELT COMPUTER" SRL Bistrița
Tiparul executat de SC "IMPRES" SRL Bistrița ISSN 1224 - 643
Acest număr apare cu sprijinul financiar al d-lor GAVRILĂ RAȚIU și AUGUSTIN RAȚIU

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL III Nr. 22-23 (37-38) *** OCTOMBRIE-NOIEMBRIE-DECEMBRIE 1999 *** 10 PAGINI *** 2000 LEI

Tradițiile noastre, încotro?

Așa cum mai spuneam, acum un an, în acest colț de pagină, oamenii Maierului sunt recunoscuți ca fiind dârji păstrători ai patrimoniului de tradiții moștenite din moși-strămoși. "Eterni păzitori ai solului veșnic", cum ar fi spus Eminescu, țărani ai acestor plaiuri și-au creat tradiții de statornicie, milenară. Fără aceste tradiții, identitatea noastră ar fi demult pierdută.

Fără a exacerba cu tot dinadinsul ideea "disperării" ce ne-ar cuprinde în fața "dramaticii prăbușiri fără întoarcere" a folclorului în "neantul uitării" etc., trăiesc totuși îngrijorarea în fața indiferenței unor foruri de profil față de risipirea, încetul cu încetul, a unor datini, a portului nostru nepereche. Trăiesc cu toată ființa în miezul unui sat-matrice, nu mă număr printre vizitatorii ocazionali ai acestuia, înțeleg că nu ne vom mai putea întoarce la începutul acestui secol care se încheie. Satul trăiește o profundă schimbare, viața modernă își pune pretutindeni amprentele, câștigând tot mai mult teren. Dar îți crește inima de mulțumire când, cu diverse ocazii, scenele așezămintelor de cultură se înobilează sub strălucirea costumului nostru popular purtat cu mândrie de copii și tineri. Mă duce gândul la mișcătoarele vorbe ale Bălcescului: "Vai de acea nație care și-a pierdut religia suvenirilor" O replică potrivită acestor cuvinte rămâne deviza muzeului nostru, creată spontan de către un venerabil bătrân al satului. Este vorba de badea Solovăstru Baciuului, un vajnic susținător al "culesului" de obiecte vechi, care, într-o clipă de inspirație, a rostit: "Copiii mei, de câte ori intrăm aici, dăm mâna cu strămoșii!" Expresia aceasta condensează în ea întreg mesajul instituției noastre muzeale.

Îmi amintesc cu emoție de ziua de 11 septembrie 1978, când ansamblul "Cununa Maierului" primea trofeul suprem, la categoria de folclor autentic, din mâna președintelui Festivalului de la Zakopane, Polonia, prof. Roman Reinfus. Norvegienii luaseră locul întâi la categoria de folclor reconstituit.

Ei, norvegienii, au recompus un dans de acum un secol, din mici reminiscențe disparate, precum procedează ceramiștii care reușesc să reconstituie o amforă, ori un ulcior de la care s-a mai cruțat din ghiara timpului doar gârghiul și o toartă. Noi nu aveam ce reconstitui, fiindcă, coboram cu datina cununii de pe Fața Satului, direc: în scenă! Va veni, însă, o vreme când vom fi siliți să procedăm ca norvegienii, ori ca alte nații care se dau în vânt pentru regăsirea datinilor pierdute.

Unii s-ar putea întreba: dacă pe la noi nici măcar nu mai poți vedea o holdă de grâu, ca altădată, atunci la ce ne-ar mai fi bună "Cununa"? N-am avea nici măcar atâtea spice câte ne-ar trebui pentru a împleti o cunună sau lega un snop!

Nu avem voie să gândim astfel. Aceste jaloane în timp ale tradițiilor noastre trebuie cruțate. George Coșbuc avea atâtea sfântă dreptate când spunea: "Să fim români cu sufletul, nu cu vorba, și să iubim ce-i al nostru ca ochii din cap".

Datinile și portul, ca și credința și gaiul, ne sunt arhiva, ne sunt istoria vie și nepieritoare. Avem cele mai frumoase și mai curate colinde din lume. Ele înseamnă pentru noi mai mult decât o terapie ocazională. Nu vom putea lăsa pustiului și uitării această

moștenire sfântă a părinților din părinți. Ele sunt irizările credinței noastre cu care ne-am învelit ființa și sufletele vreme de două mii de ani. Prin ele se explică măcar o parte, miracolului supraviețuirii poporului nostru așezat aici la răspântia atâtor năvăliri și sângeri. Toate laolaltă compun omenia noastră, lamura bunului simț și a tuturor legilor nescrise ale acestui pământ pe care geniul popular l-a numit pe drept cuvânt "gură de rai".

Atâtea vreme cât tinerele mame sătence mai fac costumașe populare pentru odraslele lor, atâtea vreme cât, la zile mari, oamenii mai îmbracă straiul strămoșesc, cauza moștenirii încă nu e pierdută, cel puțin prin părțile noastre. Dovadă indubitabilă că sătenilor le este dor de moși și de strămoși și că, din când în când, mai dau mâna cu ei...

Așteptăm să ne vină sub ferestre colindătorii, plugușoarele. Să ne aline sufletele cu înfiorate melodii și cu "clinchete de zurgălăi", iar "Craii" să ne mai vestească, încă și încă o dată, minunea izbăvitoare a Nașterii lui Iisus. Iar noi, ieșindu-le în întâmpinare, să-i răsplătim cu nuci și cu întreagă venerația noastră. Datinile de la Sărbători ne picură în inimi puteri și nădejdi noi. Ele sunt merindea, ele sunt mesajul mereu reîmprospătat al celor care au viețuit prin veac pe aici, în mult zbruciumata noastră vale.

Vatra noastră mustește, literalmente, de atâtea obiceiuri. Mă tot întreb dacă am făcut și facem destul pentru punerea lor în valoare, pentru cunoașterea lor de către tânăra generație. Luați cu politica și cu necazurile, nici măcar cei ce sunt plătiți pentru asemenea lucrare nu se omoară prea mult cu demersurile în această direcție.

Eforturile izolate, oricât de laudabile, nu sunt de ajuns. E nevoie mare de concertarea demersurilor noastre prin suplețe și tact, ca în oricare încercare managerială de anvergură, și ca în oricare pedagogie. Și mai e nevoie de spirit de echipă. Iată, la Bistrița, apare o revistă cu un titlu atât de semnificativ: ZESTREA, poate una dintre cele mai bune din țară în domeniu. Ar trebui s-o aibă pe masă fiecare instituție de cultură și învățământ, ca pe un îndrumar indispensabil.

Nemulțumește, în general, întreg ansamblul mass-media privitor la transmiterea unor emisiuni de folclor. Nu că n-ar exista programe de popularizare, ci pentru că specialiștii unor institute de profil nu sunt solicitați, decât în prea mică măsură, să-și etaleze rezultatele cercetărilor proprii. Nu putem omite, însă, unele emisiuni ca "Tezaur folcloric" realizată cu atâtea profesionalism și pasiune de inegalabila Doamnă Marioara Murărescu, prietenă și a măierenilor. Ora duminicală a "Tezaurului..." este așteptată cu multă plăcere de către telespectatori care știu că din această adevărată școală a micului ecran au "roii" în țară vestiți cântăreți și purtători ai mesajului strămoșesc de frumusețe și dor.

În adâncul sufletului nutrim credința că acest patrimoniu de comori inestimabile nu va pieri sub tăvălugul nepăsării și al modernizării cu orice preț. Măcar sufletește, lumea noastră românească se va întoarce din când în când să se adape la aceste izvoare nepieritoare.

SEVER URSA

Foto LUCIA MACAVEI

Valea Secii (Antes)

Un fel de scrisori

De mai multă vreme – sunt poate chiar ani la mijloc – intenționez să scriu, pentru cititorii revistei "Cuibul visurilor", gânduri, impresii, stări ce se petrec în mine, cel aflat, precum atâtea alții, în afară (fizicește vorbind) spațiului românesc (a spune "măierean" ori "someșan" ar fi prea restrictiv). Din păcate, intenția nu a scăpat de păcatul (omenesc, de altfel) amănării. O posibilă explicație ar fi și aceea de a nu fi greșit citit (înțeles), ori a nu da uneia dintre cele două lumi (pe care, cât de când, le-aș dori una singură), celei de acasă ori celei de aici, mai mult ori mai puțin decât li s-ar cuveni...

Dacă rândurile mele, pe viitor, vor avea uneori un caracter prea jurnalistic ori vor pendula, prin conținut, prea des de la un registru la altul (fie el cultural, social, politic ori psihosociologic – atât cât mă pricep) rog să fiu făcut atent, iar dacă tematica va fi găsită neinteresantă, de asemenea. Rămânând în același registru, cel al adresării directe către cititor, cer scuze dacă rândurile pe care veți binevoi a le citi vor fi considerate cel puțin de către o parte dintre Dvs., oarecum banale: ele vor încerca să se adreseze unor lectori cu un nivel de cultură generală foarte diferit.

Tematica, chiar dacă uneori nu o vom respecta cu sfințenie, ar fi deci o încercare de a surprinde, fără ambiții de analist de specialitate, o punte ori o paralelă între viața de pe Valea Someșului Mare de sus (prin extensie din spațiul carpațo-dunărean) și aceea din Germania (unde trăiesc de 8 ani împreună cu familia), așa cum este ea percepută de un om care vine dintr-o altă cultură, dintr-o altă mentalitate și care încearcă, fără a renunța la identitatea sa, să se integreze într-o nouă societate. Rămân deschis întrebărilor Dvs., prin bunăvoința redacției revistei noastre.

Deși, începând cu 1990, granițele României s-au deschis și, în consecință, mulți dintre noi am trăit bucuria de a vedea, pe cont propriu ori într-un cadru instituționalizat (burse, schimb de experiență profesională), țări din Europa Apuseană, perceperea lor a cunoscut forme cât se poate de variate, uneori diferențierile îmbrăcând forme în funcție de individ. Nu vorbesc aici despre subiectivitate, absolut legitimă și normală, ci despre felul uneori prea precipitat al nostru de a califica lucrurile, în acest caz țara și mentalitățile acesteia, și de a le trimite mai departe, celor care nu au avut încă prilejul de a le vedea.

Turistul, căci despre el este mai sus vorba, se va găsi în situația de a primi o informație lacunară despre spațiul occidental și oamenii care-l locuiesc, lăsându-se adesea "înșelat" de aspectele de suprafață, cele ce vorbesc direct despre prosperitate (care, fără îndoială, există), fără a mai fi interesat de mecanismul atât de complex (și complicat, uneori plin de contradicții) care îi asigură funcționarea, de profesionalismul și disciplina ce caracterizează omul, acel element, infim și uriaș totodată, în acest întreg al societății capitaliste. Grăbiți, cum ne este uneori felul, vom spune despre omul de aici că este naiv ("alba-neagra" se pare că a făcut "școală" și aici) că au o încredere prea... oarbă în semenii lor, că sunt victime ale mass-mediei (părerea lor despre români, după cum se știe, este cea creată de presa vorbită ori scrisă, aceasta fiind interesată de aspecte care să rețină atenția cititorului: suntem, astfel, mâncători de lebede într-un parc din Viena ori spărgători de magazine de bijuterii, locuitori ai spațiului bântuit altădată de Dracula etc. Un cunoscut de aici mi-a spus odată, că replica la afirmația mea că aici există o imagine deformată despre români: "schimbați-o!"; culmea e că avea dreptate, altă cale nu este, numai că acesta este un proces cu desfășurare, din păcate, lentă.

Revenind la tema noastră, o categorie cu totul specială o constituie omul de acasă (hai să zicem someșanul) care încă nu a fost pe meleaguri apusene dar, consideră el, știe o grămadă de lucruri – din poveștile altora, care povești surprind doar selectiv aspecte ale vieții de aici, poate necunoscând decât cea parte de suprafață despre care era vorba mai sus. Astfel i se înfiripă, iar mai apoi încuibărește, imaginea unui tărâm edenic, unde curg "laptele și mierea", unde totul este belșug, cântec și voie bună. Veți spune că nu mai sunt mulți care aparțin acestei categorii; da, dar mai există încă.

M-am gândit că cel mai bine ar fi să închei astfel, lăsând totul într-o suspensie. Până la data viitoare poate voi primi și sugestia ori mi se vor adresa, repet, prin intermediul redacției, întrebări. Dar, rogu-vă, nu de genul: "cât costă o viză pentru U.E.?", "dar un litru de benzină?". În rest, s-auzim de bine!

KORRESPONDENT (Damaschin Pop-Buia)

Speranțe

Soliloc în ziceri înțelepte

Lenea-Trândăvia

Nu este om lăsat de Dumnezeu care să nu se agite ca să-și găsească odihna, dar există oameni atât de leneși încât își pun acest scop chiar la început, vorba francezului Rivarol. Iar Chamfort adaugă: este de dorit lenea omului rău și tăcerea prostului.

După dicționare, lenea cu sinonimele sale - trândăvia, lăncezeala, ar fi doar faptul de a se complăce în inactivitate; înclinația celui căruia nu-i place, nu dorește și nu vrea să muncească, căruia îi place să stea fără să muncească. Credem că e mai mult decât atât. Lenea este o maladie, un blestem, căci înțelepciunea noastră populară o incriminează ca fiind muma tuturor viciilor. "Lenea la om, ca și rugina ia fier. Lenea e cucoană mare, care n-are de mâncare. Leneșul e frate cu cerșetorul. Cutăruia îi e lene să și vorbească, dar încă să mai muncească. Cine mișcă tot mai pișcă, cine șade coada-i cade".

Un superb tratat despre lene poate fi socotită "Povestea unui om leneș" a lui Ion Creangă. Nu te mai mira că atunçi când rogi pe câte cineva să facă ceva, te privește lung, de parcă ar voi să te întrebe, ca leneșul lui Creangă: "Da' muietă-s posmagii?"

Da, "leneșul la toate zice că nu poate. Vara-ntins la umbră doarme și iarna moare de foame. Până se gătește, soarele sfințește. Lucrul face sănătate, trândăvia tot păcate. Lucrul lăsat e de... rahat".

Grecul Hesiod, în ale sale "Munci și zile": omul trândav, lăsător, se luptă mereu cu necazuri. Iar strămoșii latini: Otium naufragium castitas - trândăvia e naufragiul castității. Rușii au și ei o vorbă: nu bătrânețea omoară, ci trândăvia. Zgârciții de scoțieni spun: trândavul e frate cu cerșetorul. Marele pedagog Comenius: bine este a-i deprinde pe copii la muncă, ca să nu ajungă leneși.

Cu privire la lenea intelectuală, Smiles are dreptate: trândăvia minții este de o mie de ori mai rea decât a trupului, iar Maeterlinch îl completează magistral: trândăvia adoarme pe sus tot atâtea energii mintale câte stinge pe jos excesul de muncă cu brațele. O vorbă nemțească a poetului Christian Weisse: "Morgen, morgen, nur nicht heute" - mâine, mâine, numai astăzi nu! Celebra sintagmă italiană: dulce farniente (dulce trândăvie), care-și are obârșia în cuvintele lui Plinius cel Tânăr - illud iucundam nil agere delectat (e o încântare să nu faci nimic), ar trebui rostită mai des...

Să facem loc și lui Iorga al nostru, în legătură cu acest subiect: "Mi-ar fi lene să fiu leneș. Norocul poate fi pârghia lenei. Lenea e fiica nedreptății. Unii nu pot mesteca dar vor să muște! Când lenea vrea să te prindă gândește-te la milioanele care în aceeași clipă se chinuiesc pentru pâine, și toropeala va trece de la sine. Lenea e o sinucidere blândă. Sunt mulți oameni care văzând un drum în dreapta și altul în stânga, se culcă la răscruce și suduie pe cel care a tăiat căi încurcate".

Amânarea sine die a unui lucru, cea temporizare atât de păgubitoare, se comprimă în această promisiune tipică a unor trândavi: Las' că de luni sigur mă apuc de treabă.

ION DELAMARGINĂ

Casa muzeu (NICULA)
foto: Lucia Macavei

Timpul monografiilor sătești

Pasiunea (datoria!) scrierii monografiilor sătești e un sentiment continuu, care se amplifică treptat și are momente periodice de vârf. Pe meleagurile Județului Bistrița-Năsăud, în buna tradiție a travaliului intelectual datorat oamenilor, locurilor sau originali din acestea, fenomenul se încifrează în opere majore din secol în secol. În jurul anului 1800 sunt primele manifestări cărturărești în domeniu, pe la 1900 să fie evidente preocupările și înfăptuirile, dacă ar fi să amintim pe cele mai importante: monografia comunei Șanț datorată părintelui greco-catolic Panfilu Grapini și monografia comunei Poiana Ilvei sub semnătura părintelui greco-catolic Ștefan Buzilă.

Multe altele sau scris de-atunci, parte rămase manuscrise, din cele devenite publice prea puține de prestigiu ca monumentala lucrare a părintelui greco-catolic Clemente Plăianu cu titlul CHIUZA - veche vatră românească și leagăn al Rebrenilor, Cluj-N., 1998, 568 pagini. Aduc un omagiu autorului (astăzi când se găsește într-o stare limitativă a vieții), precum și cadrelor didactice, preoților și altor intelectuali, care au elaborat lucrări monografice generale (sătești sau județene în calitate de colaboratori) și pe probleme instituționalizate: școală, biserică etc.

Se impun și sunt actuale astăzi, în cronologii istorice bilanțiere, monografiile generale sătești. Între ele se înscrie, ca o surpriză ispititoare pentru alții, monografia elaborată de colonelul (r) ing. Ioan Vlaic, GLEDINUL sat românesc din Nordul Transilvaniei, Județul Bistrița-Năsăud, București, 1999, text xeroxat, 148 pag. Autorul, trăind în Capitală, s-a documentat din ceea ce i-a oferit o informație livrească și amintirile proprii din satul natal. De aceea nu e riguros ancorată prin citate și trmiteri la sursele care susțin științific cuprinsul monografiei. O

sumară bibliografie nominalizează lucrările cele mai importante care i-au fost ghid. Nu sunt mai mult de 16, dar esențiale, precum rezultatul investigațiilor într-un text de 80 p., căci restul îl compun Anexele. Din acestea două uimitor de convingătoare: "Fotografii din satul Gledin", căci autorul este fotograf amator cu participări la expoziții internaționale, și "Reconstituirea familiilor din Gledin în perioada 1860-1960", cu date culese din arhivele județului. Tot atât de inedită este partea de istoric al satului prin interpretarea corectă a majorității datelor. Respinge cu tărie mistificarea, dar are înțelegere și chiar emoție pentru legendele și folclorul local. Până și în probleme de toponimie, a numelui satului și a lăcașurilor mănăstirești, se exprimă circumspect sau detașându-se de amatorismul unor predecesori contemporani. Regretul e că numărul exemplarelor e foarte mic și la cititorii avizați nu vor ajunge.

Tot despre acest sat, odinioară grăniceresc și greco-catolic, alcătuiește o monografie gledinarul prof.univ. Grigore Țara (la Brașov) cu titlul Urmașii lui Glad. Este un manuscris pe 234 pag., pregătit pentru tipar. Autorul își asumă un risc prin felul cum folosește și se inspiră din lucrările documentare pentru viitoarea sa carte. E mai generală această practică întâlnită până și în lucrările de licență, grad didactic, doctorat etc.

Ca și în cazul lui Ioan Vlaic, și acesta pleacă sau se entuziasmează din demersul regretatului profesor Grigore Toma, care a alcătuit Monografia Geldinului, manuscris de neocolit.

Dar câte alte manuscrise, proiecte și vise în acest spațiu există în prezent și nu sunt cunoscute! Cu speranțe, să le așteptăm întruparea gutenberghiană.

TEODOR TANCO

Lonica

Liniștea satului

Dau o fugă în copilărie
să culeg câteva ore,
câteva veacuri
din pădure.

Prin porii umbrei
se arată reptile
în luciul lacrimii...

Trag un somn
în podul cu fân:
aud cum timpul,
păgân,
rumegă ogrinjii trecerii...

Drumuri albe

Drumuri albe, nevăzute
De la-ntoarcerea în noi,
Scrâșnetul de os ne roade
Ori plecarea înapoi?

Din popăsurile toate
Scrise-n bolta de pe frunte,
A rămas scaldată-n sânge
Stâna răstignită-n munte,

Unde tata, mai demult,
Cu trei funii de lumină
A prins Carul-Mare-n drum
Încărcat cu lună plină.

Crucea ciungă, părăsită
La o margine de jale,
S-a înfipt către amurg
Într-un ochi imens de zare,

Încât gândul la răscruce
S-a trezit innourat:
O fi oare neputință
Ori temutul scăpătat?

Pentru toate, pân'la urmă
Tălpi strivind, nevinovate,
Duc din glesnă până-n cărcă
Talgere de răni uscate.

LAZĂR AVRAM

Scrisoare deschisă către poetul DAMASCHIN POP BUIA

Stimate și dragă mare poet,
Damaschin Pop Buia,

Întâi, mulțumiri pentru cartea de poeme, un dar prețios și încântător. Plăcerea cu care am parcurs această carte, pentru o mare iubitoare de poezie, e de nedescris. Redarea unor imagini de neuitat, le-am simțit în toată delicatețea și profunzimea lor, fie că se concretizează în cuvinte. Am parcurs în parte și textul francez care mi se pare fidel și sugestiv, poetic.

Prin evocarea copilăriei în care străbate atât de bogată viața satului, de care copilul matur își amintește cu atâta duioșie, cu atâta sinceritate și realitate în același timp, plimbându-te într-o atmosferă subtil melancolică, dar nicidecum tristă.

Remarcabil este și ritmul strofelor care, după opinia mea, e în plină modernitate. Nu mă simt competentă să afirm că ar fi post-modernistă, dar cred că este așa (s-ar putea și să greșesc).

Personal sunt foarte legată de poezie. Am publicat împreună cu regretatul președinte al Uniunii Scriitorilor (Virgil Teodorescu), vreo șapte volume în traduceri din poezii contemporani, dintre care patru antologii: poeți canadieni, francezi și poeți canadieni de limbă engleză; Lirică americană contemporană; cântece și proverbe ale indienilor nord-americani. Să mai adaug "Cantos" de Ezra Bung și altele. Președintele nu vorbea decât franceza. Personal am publicat și câteva poeme de Reiner Maria Rilke. Cred că te-am informat deajuns asupra poeziei. Cu unii din poezii publicați țin și azi o amicală corepondență, care mă mai înviorează.

La Bonn, trăiește un medic român și mare prozator, care publică mult în România. A fost prieten cu un unchi al meu. Se numește: Victor, baron de Coroyan/Yungholzweg 14A/Bonn-Germania. Tel. 02225-13655. Poate îl contactezi. Notez că prezentarea operei mângâietorului zăpezilor de S.Teresa e magistrală. N-am cuvinte să spun mai mult.

Mulțumiri de carte și cu cele mai sincere și calde salutări,

Petronela Negoșanu

Îți urez numai succese!

Vecinii noștri

MIRON POMPILIU, "poetul și epigonul eminescian" la băile din Sân-Georgiu (Sângeorz-Băi)

Încep cu un citat din cartea lui Miron Popa, Mihai Eminescu – contextul receptării, Editura Timpul, Reșița, 1999 despre Miron Pompiliu – "poetul și epigonul eminescian": "Cunoscut în epocă mai ales ca prieten al lui Eminescu, Miron Pompiliu – sau «bunul Mirune» cum îi spunea poetul – este una din figurile Junimiste cele mai de vază".

Nimeni nu a știut până acum că pe lângă alte personalități culturale, precum Al. Odobescu, nema-iamintind de George Coșbuc, la băile din Sân-Georgiu a petrecut și Miron Pompiliu (1848-1897). Sub semnătura M. Pompiliu, "Familia" din Oradea, anul XXII, 1886, cu titlul Scrisori de la țară, din ultima scrisoare redăm fragmentul referitor la aceste renumite băi: "La Sân-Georgiu, în districtul Năsăudului, lucru firesc e altceva (n.n.: comparativ cu o altă localitate cu ape mineral, din ținutul lui natal, Bihor, la care face referire). Izvoare bogate de apă minerală la poalele unui munte gol, stâncos, care cu câțiva ani în urmă s-a brăzdat cu o mulțime de cărări și s-a plantat cu tot felul de copăcei. Mai la vale, spre sat, un oțel destul de încăpător, clădit acum un an de dinainte, cu alee umbroase și răsădite de flori. Aproape de izvoarele cele mai îmbelșugate un rând de cabine cu căzi de făcut baie caldă și patru încăperi de scânduri cu bazine pentru băi reci.

Când am fost la băile acestea m-am mulțumit destul să mă scald odată în bazinul cel rece, a doua oară nu m-am încumetat să intru. M-am scaldat dar în apa caldă. De la o vreme însă îmi era lehamite. Două lucruri mai presus de toate mi-au plăcut la Sân-Georgiu: apa cea acră, atât de bună la băut și așa de priitoare sănătății și priveliștile ce-ți răpesc ochii și-ți desfășează inima, când te uiți giur-împregiur, de pe muntele cel stâncos, la vârful din depărtare, încoronate cu brazi. Deși trece vreme destulă la mijloc, totuși îmi aduc bine aminte, cu voiciune de unele clipe fericite ce-am gustat pe lespedea din vârful stâncii. Mă duceam în acel loc seara, pe aproape de asfințitul soarelui. Țipenie de om, nici teafăr, nici bolnav nu mai era pe cărările costișei. Toată lumea era strânsă dinaintea fântânii principale la cadrul, horă, romană și ardeleană, unii

ca dănuitori și alții ca simpli privitori. Un taraf de lăutari din Bistrița trăgeau din scripce de tremura podișul cel de scânduri. Eu, singuratec și c'o dulce melancolie în suflet, mă puneam jos pe mușchiu și pe iarba cea mirositoare de munte și-mi lăsam privirea cu drag spre soarele ce era aproape să se culce pe ramurile de brad. Muzica și tropotele dănuitorilor nu străbăteau până la mine. O liniște aproape să se culce în ramurile de brad. Muzica și tropotele dănuitorilor nu străbăteau până la mine. O liniște sfântă mă învăluia. Umbrele munților țuguieți de-o parte se întindeau lungi și întunecoase din vârf până în fundul văii. Părea că-s niște uriași, cari din înălțimea muntelui pun piciorul în vale. Înainte de o vale deschisă se îmbrobodea cu purpura cea strălucitoare a serii. Tufișurile de pe coaste se zugrăveau cu-n aur de toată frumusețea. De pe dealurile din stânga și din dreapta se coborau turmele de vaci și de oi și se apropiau încet de sat. Câte o talangă se auzea mai întâi într-o depărtare fermecătoare, pe urmă din ce în ce mai aproape, după cum vaca ce-o purta la gât ieșea mai în față de după hucașuri și de după colnice. Discul soarelui scăpătase acum după munți, toată împrejurimea era o umbră de noapte, cerul se desfășura deasupra ca un cort albastru, ținut de mii de briliante... Mă ridicam de pe mușchiu și mă duceam încet spre sălaș, având întipărite în minte tablourile frumoase ce m-au desfășurat și năucindu-mi până în momentul de a adormi, că încă aud talanga cea idilică".

Acest fragment l-am depistat după ce la secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei Române din București am găsit o scrisoare a lui Miron Pompiliu, trimisă din Sân-Georgiu, la data de 16 august, fără să fie precizat anul, lui Ștefan Mică la Iași, din conținutul căreia în ce mă privește am beneficiat ca documentare la unele afirmații ale mele în capitolul intitulat Clujul, clujenii și Eminescu, din cartea mea "Drumurile și popasurile tânărului Eminescu în Transilvania" Respectiva epistolă confirmă legăturile de prietenie dintre familiile Mică și Monasterianu, ambele cu origini din ținutul Bistriței-Năsăudului, și prin ele, desigur, și cu Eminescu.

NICOLAE TRIFOIU

Medicină

Invenția secolului XX

Boliile cauzate de o slabă, insuficientă circulație sanguină le numim "îmbolnăvirile civilizației". Apariția acestor boli constituie o provocare continuă pentru dezvoltarea medicinei. În scopul combaterii și prevenirii acestor îmbolnăviri Prof. dr. Kazimierz Piotrowich din Polonia a oferit o posibilitate prin descoperirea unui material special care stimulează organismul din punct de vedere energetic. Rezultatele cercetătorului polonez au fost recunoscute în întreaga lume, el fiind invitat în mod regulat la conferințe științifice, simpozioane.

Oare de ce o creație atât de perfectă ca organismul uman nu dispune de un sistem perfect de apărare împotriva îmbolnăvirii? Cercetătorul polonez a fost preocupat de această întrebare, și a descoperit sistemul care reglează transferul de informații al organismului, inventând un material solid special, denumit "stimulator" bioenergetic PIOKAL, care este de forma unui suport de talpă și se poartă în pantofi. "Invenția secolului XX" – cum au fost numite stimuloarele Piokal de către American Biographical Institute – au fost create la începutul anilor '90. Dar despre ce este vorba?

Organismul uman pierde energie în continuu pe toată suprafața, dar cea mai mare parte a energiei părăsește corpul prin tălpi. Materialul ușor și flexibil inventat de cercetătorul polonez reflectă înapoi în corp aceste impulsuri de energie, în urma cărora crește nivelul de bioenergie (se pune în evidență cu metoda Kirtian), care se manifestă prin încălzirea plăcută a picioarelor, încălzire care se ridică tot mai sus în organism, și peste câteva minute și temperatura extremităților mâinilor crește cu 6-7 grade Celsius (măsurabil cu termometrul obișnuit).

Efectele creșterii nivelului de bioenergie se manifestă prin intensificarea circulației sanguine, în urma căreia – în prima etapă – are loc detoxifierea organismului. Nivelul mărit de bioenergie contribuie la buna funcționare a inimii, reducând la minim posibilitatea unui infarct miocardic sau al unui accident vascular cerebral.

În cursul testelor clinice, comparând ECG-ul bolnavilor înainte și după folosirea stimuloarelor Piokal, medicii au constatat o îmbunătățire semnificativă, care a fost cu atât mai mare cu cât pacienții au folosit mai mult aceste suporturi de talpă. Investigațiile au arătat că coronarele și alte vase sanguine s-au curățat de depuneri – lipide, calciu, colesterol –, vasele devenind astfel netede și elastice, în acest mod contribuind la buna aprovizionare cu sânge, oxigen și substanțe nutritive a tuturor organelor.

Analiza de sânge a pacienților participanți la teste clinice a arătat că în cursul purtării suporturilor s-a normalizat nivelul ridicat de glucoză și colesterol, fără a lua vreun medicament antidiabetic sau hipolipemiant.

Stimuloarele Piokal au fost testate în diferite centre de cercetare din întreaga lume, medicii putând constata eficacitatea superioară a acestui material special în tratamentul și prevenirea bolilor cardiovasculare.

Prof. dr. Kazimierz Piotrowicz – drept recunoștință pentru munca și rezultatele sale – a obținut titlul "Omul Anului" în 1997, acordat de American Biographical Institute.

La Miercurea Ciuc funcționează Centru Informațional PIOKAL (tel. 066-112893) care stă la dispoziția celor care vor să știe mai multe despre acest mod de tratament sau despre suporturile de talpă Piokal, care – în opinia Televiziunii Britanice – revoluționează medicina secolului XXI.

DOMOKOS ÁRPÁD, farmacist

Scrisoarea lui Pontiu Pilat către Tiberius, Împăratul Romei

- Arestarea, judecarea și răstignirea lui Iisus – (II)

Ceea ce este scris în cărțile profeților trebuie să se împlinească

Iisus și-a întors capul său nepăsător și cu un zâmbet grav și divin a zis: "Când va veni ziua aceea, acolo nu va fi azil pentru fiul omului, nici pe pământ și nici sub pământ. Azilul va fi acolo", spuse el arătând cu mâna spre cer. "Ceea ce este scris în cărțile profeților, a continuat el, trebuie să se împlinească".

"Tânărule", i-am răspuns cu blândețe, "tu mă silești pe mine să schimb cererea în ordin, Securitatea provinciei care a fost dată în grija mea cere acest lucru. Nu viola ordinul meu. Tu cunoști consecințele. Poate că fericirea te așteaptă. Rămăș bun".

Eu nu am venit să aduc război în lume, ci pace, dragoste și bunăvoință

"Prinț al pământului", a răspuns Iisus, "eu nu am venit să aduc război în lume, ci pace, dragoste și bunăvoință". Eu m-am născut în aceeași zi în care Cezarul Augustus a adus pacea lumii romane. Persecuțiile nu au pornit de la mine. Eu le aștept de la alții și le voi întâlni cu supunere după voia Tatălui meu, care mi-a arătat calea. Prin urmare, înfrâneză-ți prudenta ta cea lumească. A ceea nu este în puterea ta să arestezi victima care stă înaintea tabernacolului ispășirii".

Așa zicând, a dispărut ca o umbră luminoasă în spatele bazilicii, spre marea mea ușurare, pentru că simțeam o mare greutate asupra mea, de care n-am putut să mă ușurez în prezența lui.

Iisus pare să fie unul din marii filozofi care se nasc rar din marile națiuni

Dușmanii lui Iisus s-au adresat lui Irod, care domnea atunci Galileia, să aplice răzbușarea lor asupra Nazarineanului. Irod

și-a consultat propriile lui înclinații, el ar fi dat ordin ca Iisus să fie omorât imediat, dar totuși, mândru de demnitatea lui regală, el a ezitat să comită un act care putea să împruștine influența lui cu Senatul, ori chiar cu mine. Lui îi era teamă de Iisus. Nu cu mult înaintea aceluia eveniment, Irod fiind la Pretorium, după o conversație fără importanță, când s-a ridicat ca să plece, m-a întrebat, care este părerea mea despre Nazarinean. Eu i-am răspuns că mi s-a părut de a fi unul dintre marii filozofi care se nasc uneori la marile națiuni; că doctrinele lui nu au fost în nici un caz profanatoare și că intențiile Romei erau să-l lase liber să vorbească, fapt ce s-a adevărat prin acțiunile lui. Irod a zâmbit răutăcios, ei m-a salutat cu un respect ironic, și a plecat.

Vociferări tumultuoase cer moartea lui Iisus

Se apropia marea sărbătoare a Evreilor, iar eu simțeam că ei, preoții lor aveau intenția să se folosească de exaltarea populară care se manifesta la solemnitățile Pasoverului. Orașul era supra aglomerat de o populație zgomotoasă, care vocifera pentru moartea lui Iisus. Emisarii mei m-au informat despre casieria templului că a fost folosită pentru mituirea poporului. Pericolul a fost apăsător. Un centurion Roman a fost insultat. Eu am scris Prefectului de Siria să-mi trimită o sută de soldați pedestri și mulți călărași. El a refuzat. Eu însumi am fost singur și prea slab, cu o mână de veterani într-un oraș de răzvrățiți, ca să suprim răscoala și neavând nici o șansă, am lăsat să văd până unde vor merge lucrurile. Dar aceștia (preoții) l-au prins pe Iisus și mulțimea revoltată era cu ei. Nu aveau nici o frică de Pretorium, crezând, după cum le-au spus conducătorii lor, că eu am închis ochii la

revolta lor și au continuat să strige: Răstignește-l!, Răstignește-l!"

Trei partide puternice s-au cartelat laolaltă în timpul aceia împotriva lui Iisus. Mai întâi Irodienii și Saducheii, care au fost împinși la revoltă se pare din două motive: îl urau pe Nazarinean și erau nemulțumiți de jugul Roman. Ei nu m-au iertat niciodată pentru că am intrat în orașul sfânt cu drapele care purtau imaginea împăratului Roman. Deci, din punctul lor de vedere, în această situație eu am comis o greșeală fatală, un sacrilegiu. Încă o altă supărare le-a înveninat inima lor. Eu le-am propus să întrebuinteze o parte din încasările templului la ridicarea de edificii pentru folosul public. Propunerea mea a fost batjocorită. Fariseii erau dușmani declarați ai lui Iisus, lor nu le-a păsă de guvern. Ei au purtat cu amărăciune muștrările aspre pe care Nazarineanul le-a făcut lor timp de trei ani, în mod continuu și în tot locul pe unde a mers el. Timizi și slabi de a activa ei înșiși, s-au asociat la acțiunile Irodienilor și Saducheilor. Pe lângă aceste trei partide, eu am avut de luptat împotriva populației nepăsătoare și desfrânată, întotdeauna de a însoți la o răscoală și de a profita de dezordine și confuzie ce au rezultat din aceea.

Condamnat la moarte

Iisus a fost târât înaintea Marelui Preot și condamnat la moarte. Așa a fost atunci că Marele Preot Caiafa a făcut un act de împărțire a autorității. El a trimis prizonierul la mine pentru a confirma condamnarea și să asigur execuția lui. Eu i-am spus: "Dacă Iisus este Galilean, problema cade sub jurisdicția lui Irod" astfel am dat ordin să fie dus acolo. Șiretul Tetrarh s-a prefăcut umil și protestând că este diferență între el și

locotenentul Cezarului, a încredințat soartea omului în mâinile mele. În curând palatul meu a devenit înfățișarea unei cetăți asediate. În fiecare moment creștea numărul nemulțumiților. Ierusalimul a fost inundat de mulțimile de la munții Nazaretului. Toată Iudea venea ca valurile în oraș.

Fi atent, fi atent, nu te atinge de acel om, pentru că el este sfânt

A fost adusă soția unuia dintre Gali, care a pretins că ea prevede ce se va întâmpla în viitor. Plângând și aruncându-se la picioarele mele, ea mi-a spus: "fii atent, fi atent, nu te atinge de omul aceste, pentru că el este sfânt". În noaptea trecută eu l-am văzut într-o viziune. El mergea pe ape; zbură pe aripile vântului. El a vorbit furtunii, vântului și peștilor lacului și toate îi erau supuse lui. Iată, torentul muntelui Hedron curge cu sânge, statuile lui Cezar sunt pline cu gemonide, coloanele din interior sunt date afară și soarele este acoperit cu un val de doliu ca o vestală în mormânt. "Ah" Pilate, răul te așteaptă pe tine, dacă tu nu vei asculta spusele soției tale, blestemul Senatului Roman, blestemul încrunțărilor Cezarului".

În acest timp treptele de marmoră au gemut sub greutatea mulțimii. Nazarineanul a fost adus îndărăt la mine. Eu m-am îndreptat spre sala de judecată, urmat de garda mea și cu un ton aspru, am întrebat poporul ce vor ei.

"Moartea Nazarineanului" a fost răspunsul lor.

"Pentru care crimă?"

"El a blasfemat; a proorocit ruina templului; el se numește pe sine Fiul lui Dumnezeu; Mesia, Regele Evreilor".

Eu le-am spus: "Justiția Romană nu pedepsește cu moartea astfel de delict".

(va urma)

Amintiri

Maieru copilăriei mele (1)

Uneori, când stau și-mi aduc aminte de casa părintească, de locurile unde am crescut și de anii copilăriei petrecute în Maieru, mă cuprind o duioasă și plăcută nostalgie, amintindu-mi de oamenii și vremurile de altădată. Aș putea spune că în Maieru am trăit o copilărie fericită, tot așa cum Liviu Rebreanu cu multe decenii în urmă mărturisea: "În Maieru am trăit cele mai frumoase și fericile zile ale vieții mele."

Maieru a fost pentru mine micul univers al copilăriei, cu farmec copleșitor, locul și pământul binecuvântat de Dumnezeu, așezat între cele trei mături, deoparte și alta a Văii Someșului, cu apele lui repezi și cristaline. Locuit de oameni cu înfățișare plăcută, înzestrați cu o inteligență nativă, sfătoși dar harnici deși natura nu le-a dăruit pământ mult și roditor.

Locuitorii acestor ținuturi sunt descendenți puri ai dacoromanilor care au trăit cu milenii în urmă în cetățile naturale ale munților Maramureșului și Rodnei, păstrând caracteristicile nealterate și spirituale ale strămoșilor coborâtori și "Fiii lui Marte de pe Valea Rodnei".

Deși au trecut mulți ani de la perioada copilăriei mele în Maieru, încerc să-mi amintesc de unele momente și oameni care au trăit și au fost contemporani cu mine în acele vremuri. M-am născut pe plșaiuri nășăudene la poalele Țibleșului în Suplai și am venit în Maieru în 1930 când aveam 9 ani, după numirea ca preot ai tatălui meu în 1929. Casa parohială era lângă podul Caselor, o casă mică din lemn acoperită cu șindrile unde a locuit familia Părintelui Iuliu Pop, până în anul 1960.

În această casă modestă a poposit și a dormit o noapte Episcopul martir, Cardinal Iuliu Hossu, cu ocazia vizitei pastorale la Maieru în anul 1938, episcop care la 1 decembrie 1918 pe Platoul Romanilor din Alba-Iulia în fața a peste 100.000 (o sută de mii) participanți a citit Declarația de Unire cu Țara. La 2 decembrie, Episcopul Greco-Catolic Iuliu Hossu, împreună cu Episcopul Ortodox Miron Cristea, Vaida Voievod și Vasile Goldiș au fost delegați pentru a prezenta Hotărârea de Unire, Regelui Ferdinand la București.

Mai târziu, cu altă ocazie, Părintele Iuliu a fost vizitat de clericul canonic, scriitorul Ion Agârbiceanu. De câte ori venea în Maieru, Puia Rebreanu se oprea și la casa Părintelui Iuliu.

Primele două clase primare le-am învățat în Suplai cu un abecedar și o tăbliță care pe o față avea liniute și pe alta pătrățele și le țineam într-o trăistuță purtată peste umăr. Următoarele două clase le-am urma la școala primară veche din Maieru, care se afla atunci pe locul unde este acum

Căminul Cultural și l-am avut învățător pe severul și exigentul Silviu Coruț, care m-a pregătit în mod deosebit pentru admiterea în liceu.

Directorul școlii era Ion Barna. Învățătorii de atunci, Dumitru Bocșa, Constantin Partene și notarul Vicențiu Ilieș au fost prietenii din copilărie a lui Liviu Rebreanu.

Mi-amintesc cu multă plăcere de generația de intelectuali din Maieru despre care s-au scris multe elogiindu-se activitatea lor. Îmi permit să-i amintesc pe cei care-i cunoșteam, deși atunci eram copil.

Eminentul magistrat Alexandru Avram a fost o personalitate, parcurgând o carieră strălucită, a fost mulți ani Președintele Tribunalului din Cluj.

Mi-l amintesc pe Emil Boșca Malin, redactor la ziarul Curentul care a scris o Monografie a Maierului. Activitatea lui despre care se scrie și acum a fost mult mai bogată.

Pe Lazăr Zavaschi l-am cunoscut în Maieru și mult mai bine în Oradea, profesor emerit la Liceul Pedagogic și apoi director la Liceul Economic din Oradea.

Profesorul Dumitru Vranău a fost o perioadă directorul școlii din Maieru și un activ corresponsent a Revistei Învățătorilor "Vatra", iar soția Silvia Vranău era o distinsă învățătoare cu o bogată activitate pedagogică.

Pe Adeodat Coruț l-am știut învățător și un talentat violonist, iar mai târziu cu studii la Conservator a ajuns prim violonist în orchestra Operei din București.

Niculita Ilieș a fost recunoscut apicultor în țară și autorul unor preparate farmaceutice având la bază produsele albinelor.

Frații Ciorba, fiii preotului Iulian Ciorba, Anchidim și Ionel erau ofițeri de carieră.

Cine-și mai amintește de frații Groza, fiii preotului Ieronim Groza? Patriciu a fost profesor de matematică la Liceul Militar Mănăstirea Dealu iar Eugen asistent al renumitului savant fizician Horea Hulubei.

Pe Iustin Ilieșiu, l-am văzut pentru prima și ultima dată în vara anului 1942 pe Dealul Feleacului, pe graniță, cu ocazia Sfințirii Troiței, în prezența a numeroși refugiați și a Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan, toți cu privirea spre Cluj și cu ochii înlăcrimați. Iustin Ilieș plângând a clujit: "Clujule, Clujule cine-ți cântă doinele?".

Vreau să-i amintesc și pe unii țărani din Maieru, cunoscuți mai ales de obștea satului pentru îndeletnicirea lor. Cei vârstnici își mai amintesc de Bercioaia și cei doi frați Sângorzan care pe lângă că erau dintre cei mai vrednici gospodari în sat erau căutați pentru tămăduirea fracturilor. Deși nu aveau cunoștințe de anatomia oaselor, posedau în

schimb un foarte dezvoltat simț tactil și reușeau manual să aranjeze ia loc fragmentele osoase, iar rezultatele în timp erau convingătoare.

Pe Purcioaia era un țăran, Moghen, care făcea extracții dentare. Procedeu era empiric, cu un clește sterilizat pe jarul din sobă, iar cel cu maseaua scăpa de o durere insuportabilă. Desigur, azi nu mai e posibil așa ceva.

Clopotarul bisericii era badea Condrat, e poreclit Șurubu, deoarece verticilitatea corporală era închinată pe o parte datorită unei afecțiuni la coloana vertebrală.

La marginea satului din sus către cimitir stătea Mitraș, o figură de țăran cu o statură falnică și sfătos. A luat parte la primul răzbi mondial și la urmă a ajuns în China. Ne povestea cu mult haz cum erau trase în fugă de chinezi acele mici trăsături.

Pe Purcioaia trăia tâmplarul Vasile Cioncan, poreclit Vasile a Șpuriului ce făcea berbințe, fedeleșe și alte lucruri de uz gospodăresc. Mi-a rămas în minte mai ales pentru că mi-a făcut un cufăr din lemn în care îmi păstram toate cele de trebuință. Acest cufăr m-a însoțit la Năsăud cât am fost elev.

Ceterașii satului erau Ion, cânta la vioară și Dorotei la gordonă, doi țigani îmbrăcați în straie măierene. Cântau Duminica la horă pe prundul din arini și la nunțile din sat.

În Maieru trăiau și câteva familii de evrei ale căror nume nu le mai rețin, însă le știu porecele: Șoarecu, mic de statură cu barba căruntă, cu o figură totdeauna tristă, avea o mică prăvălie, mai bine zis o băcănie unde se găseau de toate pentru cerințele sătenilor. Avea pentru copii: pe Moise, Lazăr, Iacob și Reghina. Noi, copiii, cumpăram de un leu bomboane chipărate (mentolate), sau brânză de iepure (napolitane). Tot în casa lui se ținea Șabăsul.

Cizmarul satului era Bura, soția Rasei, aveau mulți copii și stăteau într-o casă mică cu pământ pe jos lângă podul văii caselor.

Mutu Ovăii era croitorul satului, surdo-mut. Ne înțelegeam prin semne și cu ajutorul soției lui Ovală.

Aveau pe fiul Hilus. Aceste familii de evrei conviețuiau alături de ceilalți locuitori ai satului în cele mai bune relații. I-am amintit și pe acești săteni, fie țărani sau meseriași cinstiți și onești ce au făcut parte atunci din trecutul și pitorescul Maierului.

Dintre ei nu s-a mai întors decât Hilus, după câte știu.

(va urma)

Dr. IULIU POP jr.

Istorie

MAIERU - file de monografie (17)

Înainte de a trece la relatarea procesului de militarizare - capitol deosebit din istoria acestor locuri - vom schița câteva date din istoricul bisericii locale. Menționăm de la început că cercetările noastre au fost precedate de contribuția unor vrednici înaintași, pe care i-am mai menționat: Emil Boșca-Mălin și Iuliu Pop.

Credința creștină, de o vârstă cu poporul român, așa cum se știe, a fost liantul miraculos care a menținut, prin zbciumatele vremuri, conștiința unității de neam, de limbă și de datini în vatra noastră milenară, uneori în luptă aprigă cu năvălitorii sângeroși.

Încă de la începutul secolului al XV-lea, spun unele documente, în Maieru exista o biserică. Este menționată, încă din anul 1450 1/ o "capella ligneam" (capelă de lemn) în locul zis Drogomana, cu cimitir, unde ar fi fost și vatra primară a satului.

În secolul următor se va ridica o altă biserică de lemn pe Șes, în partea stângă a Văii Caselor, cu un cimitir în Boboșa. Un alt document 2/ relevă că această bisericuță a fost reparată în anul 1650 și "zugrăvită din nou de un meșter bun de aici", pe care comuna îl recomandă birăului bistrițean. Apoi, memoria bătrânilor mai păstrează amintirea unei mănăstiri pe vatra noastră milenară, de astăzi. În 1567, la 2 octombrie, "superintendentul bisericii române, George de Sângeorz (Zentgyorgh) se plânge că preoții acestei văi (și cei din Maieru), nu vin la sinoade și-l batjocuresc...

Preotul Teodor Bob precizează mai târziu printr-o laconică însemnare pe coperta unui "Minei", că mănăstirea și biserică (fără să precizeze care anume) "au ars când au venit Tatarele" în 1717. În același an s-a edificat, tot din lemn, altă biserică chiar pe locul unde se află edificiul actual al bisericii mari, construite, cum se știe, în anul 1875. La arderea cărămizilor pentru biserică nouă s-a folosit lemnul de frasin din biserică veche. Același Teodor Bob, primul preot-cărturar al Maierului, consemnează printre însem-

nările sale că biserica veche s-a reparat în anul 1790, iar în 1789 s-a făcut clopotnița 3/. Biserica din Deal, de peste Someș, s-a edificat în anul 1833. Ea poartă Hramul Sfintei Paraschiva și mai este supranumită "biserica foamei"...

În legătură cu numele întâilor preoți care au servit biserică ortodoxă măiereană, sunt puține date. Cel dintâi preot despre care se face pomenire este "popa Miron", fără a se preciza perioada în care a slujit. Urmează apoi "popa Lazăr" care în 4 noiembrie 1683 se adresează birăului Tâmaș din Bistrița pentru un sechestru neridicat 4/. După "popa Lazăr" urmează feciorul acestuia, "popa Grigorie".

Suntem în plin secol XVII. Preoții acelei vremi aveau puțină știință de carte, unii chiar deloc. Își învățau doar slujba, restul rămânea la bunul simț și după înzestrarea sufletească a fiecăruia.

În secolul următor, într-o conscripție a "popilor valahi" din 1714 se face mențiunea că în Maieru se aflau, nici mai mult nici mai puțin, decât șase preoți, fără a fi însă nominalizați 5/. Desigur, unii dintre aceștia deserveau oamenii din teritoriul măierean de pe Valea Ilvelor, încă nedesprins de comuna-matcă. Se mai face precizarea că niciunul dintre aceștia nu locuiește în casă parohială, ci "toți în case sătești supuse dării. Abia în anul 1723 se semnalează o "casă preotească" în Maieru 6/.

Din această epocă îndepărtată a bisericii măiereane trebuie să reținem un aspect consemnat în conscripția făcută în anul 1733, 7/, anume faptul, relevant lapidar, că erau cinci preoți, dintre care numai unul era unit, ceilalți patru erau ortodocși, sfințiți, fie de episcopul neunit, Dosoftei din Maramureș, fie de episcopul Iosif Stoica, cu toate că trecuseră mai bine de trei decenii de la începutul catolicizării. Să punem și acest fapt pe seama îndărătniciei cu care oamenii acestor

plaiuri reacționează dintotdeauna la noile legi?

SEVER URSA

Note bibliografice:

- 1/ A.S. XVII, p.166 și 172;
- 2/ Documente din Arhiva Bistriței, voi.I;
- 3/ Pop, Iuliu, "Monografia parohiei Maieru, lucrare ms. 1938, p.11 și Emil Boșca-Mălin, Maieru - însemnări pe răbojul vremii, Cluj, 1936, p.20;
- 4/ Iorga, Nicolae, Documente din Arhiva Bistriței, p.85;
- 5/ Vezi Anuarul Inst. de Istorie Națională, Cluj, vol.II, pag.263;
- 6/ Vezi și documentele Hurmuzachi, p.1605;
- 7/ Vezi Anuarul Inst. de Istorie Națională, citat mai sus, pag.270.

Cabana pe Valea Anieșului

UN NOU LOCAL DE ȘCOALĂ LA MAIERU

Ca dascăl, vreme de 42 de ani și slujitor, după puteri, al acestei instituții seculare, purtătoare a atâtor semne de lumină și binecuvântare, nu pot să fiu decât sentimental...

Să nu-mi fie luată în nume de rău și nici să fiu acuzat de folosirea unor clișee de limbaj - cum se abuză într-o epocă nu prea de mult revolută - dar câteva repere comparative se impun și nu mi pot stăpâni impulsul interior de a le spune.

Așadar, de la instituția muzeală care, iată, împlinește și ea 42 de ani de proprie istorie, cu vechi relicve locale, până la Centrul zonal de perfecționare, cu certe atribute de modernitate, de la tăblițele de ardezie cu condeie de piatră și până la calculatoarele tip PENTIUM III, de la războaiele de veacuri, la imprimanta cu laser, de la primii învățăcei din tinda mănăstirii Drogomana, arsă de tătari, până la cei peste 1400 de elevi din școlile Maierului, de la primul abecedar în cirilice și până la biblioteca de ultimă cotă a cerințelor care se conturează, de la primul dascăl, popa Cosma, până la cei peste o sută de specialiști, ori de la "școluța noastră cu ferestrele cât palma", arsă de invadatorii vremelnici în sângerosul an 1849, până la acest com-

plex arhitectonic, ca o uzină a învățării - a fost un drum lung, ca un câmp de luptă, adesea presărat cu întâmplări eroice și cu lacrimi.

"În școala aceasta, mulți ani în urmă, făcusem și eu primele clase primare, învățător fiind tatăl meu", spune Rebreanu. Astăzi, instituția noastră secolară, una dintre cele mai vechi din ținut, mult dezvoltată, în special pe criterii demografice, poartă cu mândrie numele venerat al acestui fost elev al ei, devenind cel mai mare romancier al românilor.

Printre atâția și atâția foști dascăli și elevi, dintre ei au ajuns sau vor ajunge intelectualii de performanță, se numără și cei 7-8 doctori și doctoranzi ai tinerei generații, în diferite ramuri, semn al setei de carte, ceea ce afirmă o rodnicie de excepție.

În calendarul de suflet al anului 2000, care ne bate la porți, vom consemna alte "zile măierene" aniversând 230 de ani de școală românească neîntreruptă în Maieru și 100 de ani de la întemeierea școlii "Iustin Ilieșiu" din Anieș. Dumnezeu să ne ajute!

SEVER URSA

Dialog cu dl. LARION CĂRBUNE, director coordonator al Școlii Generale "Liviu Rebreanu" din Maieru

Redacția: Vă rugăm, domnule director Larion Cărbune, să ne faceți câteva relatări privind lucrările de finalizare ale noului local de școală.

Larion Cărbune: După multe eforturi și întâzieri cauzate în principal de lipsa banilor, iată s-a încheiat, totuși, cea mai mare parte a lucrărilor de finalizare la acest nou local de școală. Cele 16 săli de clasă, 3 cabinete, ateliere școlare și centrala termică sunt gata de a-și primi elevii în condiții bune. Așadar, după 45 de ani de învățământ alternativ, care ne-a creat dificultăți, vom avea, în sfârșit, posibilitatea de a aduce copiii la școală într-o singură serie.

Red.: Au mai rămas câteva lucrări importante de realizat pentru ca instituția aceasta să îndeplinească condițiile cerute de reformă. Care ar fi acestea?

L.C.: Bineînțeles, pentru viitor, sperăm, cât mai apropiat, să se mai găsească soluții financiare pentru terminarea și darea în folosință a Sălii de Sport, una dintre cele mai mari baze sportive de acest fel din județ. De asemenea, avem în vedere terminarea gardului împrejmuit, precum și betonarea sau asfaltarea curții școlare, avându-se în vedere ca, în condițiile învățării în seria de dimineață, această curte va deservi peste

1400 de elevi. Motivul principal care a determinat trenarea lucrărilor a fost faptul că după penultima rectificare de buget din acest an au fost retrași banii pentru investiții. Șansa noastră a fost, trebuie să recunoaștem, intervenția benefică a D-lui ministru al Educației Naționale, Andrei Marga, care, în urma vizitei domniei sale (17 august, 1999) în școala noastră a dispus de o suplimentare bănească în sumă de 600 milioane lei cu care am reușit, în cele din urmă, să încheiem lucrările de montare a centralei termice, canalizare și betonare doar în fața intrării la noul local prin firma de construcții OZON din Bistrița. De asemenea, tot prin contribuția D-lui ministru Marga a fost aprobată o sumă necesară unor lucrări de reparații și modernizare a clădirii muzeului "Cuibul visurilor" din imediata vecinătate a școlii. Sperăm ca, măcar la începutul anului viitor să putem folosi acești bani în scopul arătat. Să nu uităm de un lucru și mai important: racordarea celorlalte corpuri de clădire la apa curentă și încălzire prin centrala termică și, evident, dotarea școlii măierene cu materiale didactice la nivelul cerințelor învățământului contemporan.

Red.: Alte perspective de modernizare a învățământului măierean?

L.C.: În primul rând aș remarca că se conturează pentru noi încă o perspectivă favorabilă: în anul școlar 2000/2001 vom deveni GRUP ȘCOLAR cu statut de școală reprezentativă, condiție în care problema finanțării și chiar a încadrării școlii va lua o altă turnură. Adăugăm, nu în ultimul

rând, înființarea în școala noastră a Centrului Zonal de Informare și Documentare, înzestrat la înalți parametri tehnici. Acesta ne va plasa în primele cinci școli rurale din țară, care aspiră spre cote mai înalte de modernizare. În fond, putem să afirmăm că eistă și la noi semne certe ale reformei în învățământ și ne exprimăm credința ca toți colegii, în ciuda atâtor greutăți, se vor racorda suflutește și profesional acestor eforturi de optimizare a scopurilor școlii. Aș mai preciza că am început deja să promovăm "învățământul de sâmbătă", cu ore opționale de limbi străine, informatică și muzică, care nu sunt plătite de stat.

Red.: Ce alte împliniri concrete ar mai trebui menționate la această dată? Când și cum preconizați inaugurarea noului local de școală și a Centrului Zonal?

L.C.: Ar trebui să menționăm darea în folosință a noului local de grădiniță din apropierea școlii (trei săli pentru cele trei grupe de copii și o sală pentru doamnele educatoare), anexele gospodărești și un atelier în curs de finalizare pentru muncitorii de întreținere. În ceea ce privește inaugurarea noului local de școală, de comun acord cu colegii, cu Consiliul de Administrație și cu Primăria am hotărât ca festivitățile să aibă loc în ziua de sâmbătă, 8 ianuarie, 2000, începând cu ora 9. Sperăm ca toți colegii, părinți și elevii să se ralieze la acest efort de pregătire a unui moment important din viața școlii noastre, cu atât mai mult, cu cât în toamna anului 2000 se vor împlini 230 de ani de la atestarea documentară a școlii.

Consemnare: S.U

Au învățat la școala măiereană:

Prof.univ.dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

S-a născut la 5.06.1947 în Maieru, județul Bistrița-Năsăud. A absolvit școala generală din Maieru în 1961, liceul din Năsăud în 1965 și Facultatea de Fizică din Cluj-Napoca în 1970. În 1979 devine doctor în fizică cu o temă din domeniul mecanicii cuantice. Actualmente este profesor universitar doctor la Universitatea din București în cadrul Facultății de Fizică. Este traducător atestat din limbile engleză și franceză în: fizică, matematică, chimie și cibernetică. Este autor a peste 90 de lucrări publicate în reviste din țară și străinătate, autor de cursuri universitare și membru în înalte foruri și societăți științifice. Este căsătorit și are un copil.

Prof.univ.dr. LAZĂR AVRAM

S-a născut la 16.05.1955, în Maieru, județul Bistrița-Năsăud. După absolvirea școlii măierene, și-a continuat studiile liceale la Sângeorz-Băi, apoi cele universitare la Institutul de Petrol și Gaze din Ploiești, aici fiind șef de promoție cu media 9,88/10. Între anii 1992-1993 a urmat cursuri postuniversitare în Franța. Din 1993 este doctor inginer în foraj-extracție. Actualmente este prof.univ.dr. la Universitatea "Petrol-Gaze" din Ploiești. Este autorul a 12 (!) invenții și 5 propuneri de invenții. Este și profesor invitat de Universitatea din Clermont-Ferrand-Franța. Până în prezent a publicat 14 cărți (12 de specialitate și 2 de literatură), foarte bine primite de cititori. Este căsătorit și are 2 copii.

Prof.univ.dr. LAZĂR ȚRECHE

S-a născut la 14.01.1948, în Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. A absolvit școala din Maieru în 1962, liceul din Sângeorz-Băi în 1966m, iar Facultatea de Istorie-Filozofie din Iași în 1974. Actualmente este inspector școlar al Inspectoratului Școlar Județean Bistrița-Năsăud. Este doctor în Istoria Modernă a Românilor din 1999. Are aproape 700 de pagini publicate în volume, reviste de specialitate, reviste de cultură și presă. Este căsătorit și are un copil.

Asistent univ. drd. OVIDIU URSA

S-a născut la 17.10.1962, în Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. După absolvirea școlii generale din Maieru (1977), a urmat Liceul "Ady Șincăi" din Cluj-Napoca, iar în 1989 a absolvit Universitatea "Babeș-Bolyai" (secția engleză-română) din Cluj-Napoca. Din 1991 și până în prezent a urmat cursuri posuniversitare în Anglia (în Lancaster și Manchester). Actualmente, este asistent universitar de limba engleză al Acad. de Șt. Ec. din Cluj-Napoca. A publicat 2 cărți în limba engleză și are deus manuscrisele pentru încă 3 cărți. Este directorul Centrului de învățare a limbii engleze ACCES din Cluj-Napoca. A fost ales președintele Asociației Române pentru Servicii Lingvistice de Calitate QUEST-ROMANIA, cu numeroase participări cu comunicări în țară și străinătate. Căsătorit, are un copil.

Doctor în științe medical-veterinare, LOGIN T. BERENDE

S-a născut la 7.09.1961 în Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. Școala din Maieru a absolvit-o în 1976, Liceul "Liviu Rebreanu" din Bistrița în 1980, iar Facultatea de Medicină Veterinară din Cluj-Napoca în 1986. A renunțat la activitatea universitară, întorcându-se în satul natal ca medic veterinar. Din ianuarie 1999 este doctor în științe medical-veterinare. Actualmente este medic veterinar privat având concesionată activitatea veterinară din localitățile Maieru și Sângeorz-Băi prin firma VET MEDICA. A publicat 8 lucrări științifice în reviste de specialitate și a participat la 21 de sesiuni de comunicări. Este pasionat de sculptură în lemn, având expoziții în: Cluj-Napoca, București, Clermont-Ferrand (Franța) și, bineînțeles, în Maieru. Este căsătorit și are un copil.

Lector univ.dr. AUREL PUI

S-a născut la 12.10.1964 în comuna Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. A absolvit școala din Maieru în 1978, Liceul "Liviu Rebreanu" din Bistrița în 1983, iar Facultatea de Chimie din Iași (secția chimie-fizică) în 1988. Din martie 1999 este doctor în chimie anorganică. Între 1997-1998 a făcut cursuri de specializare la Paris (Franța). Actualmente este lector doctor la Facultatea de Chimie din Iași. A publicat peste 10 lucrări științifice în domeniul chimiei anorganice și a participat la 15 sesiuni științifice din țară și străinătate. Este căsătorit și are 2 copii.

Dn. DRD. GRIGORE AVRAM

S-a născut la 13.02.1964, în Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. A absolvit școala din Maieru în 1978, Liceul Silvic din Năsăud în 1982, iar Facultate de Silvicultură și Exploatarea Forestiere din Brașov în 1988. În anii 1990 și 1994 a urmat cursuri postuniversitare la Facultatea de Silvicultură din Brașov. Are 12 lucrări științifice publicate. Actualmente este director tehnic al Direcției Silvice Bistrița-Năsăud. Anul viitor își va susține doctoratul. Are depuse spre publicare volumele: "Din istoria pădurilor bistrițene" și "Lacrima nopții" (poezie). Este căsătorit și are 3 copii.

Conferențiar univ.dr. DOREL HOZA

S-a născut la 15.06.1960 în Maieru, jud. Bistrița-Năsăud. A absolvit școala din Maieru în 1975, Liceul Silvic din Năsăud în 1979, iar Facultatea de Horticultură din București în 1984. A devenit doctor în fiziologia plantelor în anul 1995. Între 1992-1994 a urmat cursuri postuniversitare în Italia. Actualmente este conferențiar universitar doctor în cadrul Facultății de Horticultură din București. A publicat 65 de lucrări științifice în reviste din țară și străinătate. Este autor a 7 cursuri universitare și cărți. Este căsătorit și are 2 copii.

Prezentare: ICU CRĂCIUN

**Fata și păcurarul
(colindă veche)**

Mă sculai, sculai,
Mă dusei, dusei,
Des-de-dimineată
Cu secera-n brâu
La holdă de grâu.
Ș-apoi plecai
Mănuceș să-mi tai.
Da' eu am aflatu
O floare de raiu
Și-n sân o băgai
Că doară grândii
Că doară pe mine
Nu mă vede nime.
Dară mă văzură
Păcurar de munte
Cel cu oi mai multe
La mine veniră
Și-n brațe m-a strânsu
Eu am zâs și-am plânsu:
"Măi câne cu față,
Nu mă strânge-n brață
C-a vini sar
Și m-a d-întreba
Scumpă maica mea:
Gătat-ai holda?
Eu i-oi zice-așa:
N-am gătat-o, nu,
Că m-o-mpuns un junghi,
Junghi rău de durere,
Moarte fără vreme".
Mama s-o luat
Jos pe răturele
După lecurile.
Leacul l-o aflat:
O cruce de brad,
Să-mi pună pe cap
Ca l-acei beteag
Că-s moartă de drag.
Copârșău denuc
Că de-amu mă duc,
Copârșău de-arin.
Și n-am să mai vin
Cruce de stâjar
Că-s plină de-amar...

Notă: Această veche colindă, cu imagini stranii, cu accente maramureșene, a fost auzită de la bătrâna Dochia Macavei, 73 de ani (1966).

"Obiceiurile se păstrează încă aici mai vii decât în celelalte sate năsăudene și cunt străvechi ca Someșul și ca măgurile acoperite cu fagi și cu mesteceni doinitori..."

(Fanny L.Rebreanu - "Cu soțul meu")

DATINI ȘI OBICEIURI LA MAIERU

În existența sa multiseclară țaranul nostru a zămislit și păstrat datini de adâncă frumusețe, încă din epoca îndepărtată a sincretismului obiceiurilor. Multe dintre acestea au funcții complexe și dovedesc bogăția spirituală a localnicilor.

Alături de Cununa grăului, Șezătoarea, leșitul plugului întâiu, Nunta măiereană, Focul viu, unele deja dispărute din repertoriul nescris al acestui gen de comori ale sufletului strămoșesc, obiceiul TALGERELOR, BĂTUTUL MAIURILOR sau LEGATUL PARILOR constituie unul din cele mai semnificative manifestări cu care se întâmpină Anul Nou.

Pe lângă colinde, plugușoare - cu melodii și texte încărcate de irizări mioritice - această datină se desprinde din contextul amintit și se distinge prin simplitate și semnificația mesajului de dragoste și dor, dar și de voie bună.

Mesajul "Talgerelor" este legat de speranțele tinerelor fete, adunate în cete de colindătoare, gardate de grupuri de flăcăi, și le pun în Anul Nou. În acea noapte a nădejdiilor, cetele împânzeau altădată satul. La miezul nopții, în locuri mai înalte (pe Pod, Haj, Bobosa, Tutuleasa, Fata satului etc.) fetele bat talgerele, apoi urmăresc direcția ecourilor și-și comentează ursitul posibil. De obicei, își iau cu dănele pe o mătușă mai hâtră, bună cunoscătoare și interpretă a datinii, de preferință, un dintre gazdele pe care grupul a colindat-o. Să detaliem puțin ceremonialul "Legatul pașilor". Fata, legată la ochi nimerește gardul din fața ei și trebuie să numere parii invers, adică de la 9 la 1. Când ajunge la 1, leagă cu o ață pregătită dinainte. Abia a doua zi revine la gardul cu pricina și vede ce par și-a legat. Urmează interpretarea. Dacă parul este drept și cu scoarță, ursitul îi va fi frumos și bogat. Dacă parul este verde și drept, viitorul soț îi va fi frumos, dar sărac. Iar dacă parul este încovoiat, ursitul îi va fi cocoșat - fapt greu de acceptat de către fete.

Comentariul se face spontan, tocmai de aceea este încărcat de haz, de farmec și de voie bună. Ceremonialul este simplu - face dovada unei indestructibile legături om-Dumnezeu-Natură. Dar datina are și ecouri de străvechime precreeștină; ea vine din adâncuri de istorie și își are rădăcini în substratul dacodacic. Încă o dovadă că în momentele lui de mare luciditate, omul muntelui știe să ignore zeitățile impuse, crede în semnele prevestitoare ale mamei Natura, creație a Puterii Cereștii. Alcătuirea, de pildă, a portretului fizico-moral al posibilului mire sortit - prin analogie cu formele celui de-al nouălea par din gard, pe care, cu ochii acoperiți, fata și l-a ales și l-a legat este un moment de adevărată creație folclorică ad-hoc, unic prin curățenia și voia bună pe care le stărnește.

Nu-i arbore mai fălos decât bradul, mai mândru la port, mai frumos la podoabă, mai prețuit și mai împodobit.

Și cum n-ar fi când "Înălțimea-Sa trece de 55 m la un diametru de 5 m; cel mai înalt brad din Europa aflându-se în pădurile Buzăului."

Adevărat etalon al frumuseții masculine - nu degeaba se spune în popor - "drept (frumos, înalt) ca bradu" - acest copac prietenos, doritor de umbră în tinerețe, se lasă adus în casă, mângâiat și împodobit de sărbători. Cu el împreună intrăm în fiecare An Nou; împodobește în vremuri trecute carul și poartele mirilor și ne însoțește-n ultimul drum al călătoriei de Dincolo!

Simbol al tinereții eterne acest "Matusalem" verde (200 de ani) este nelipsit din balada... "Brazi și pălținași" ori din colinzile ce vestesc Nașterea Domnului... "Raze-n vârful munților,/La fântâna sfinților,/La doi brazi îmburinați/Și-n tulpini întulpinați,/La tulpină depărtați/La vâruri amestecați./Dar în ramurile lor/Este-un leagăn de mătăsoasă..."

Din lemnul albicios, moale, ascultător (elastic), curat și parfumat, munteanul și-a făcut casa, masa, leagăn, colțar pentru biblieș și plosca, "hârtie" pentru icoane, lingură, cruce e și "copârșău". Însoțitor al vieții romanului fiind, bradul și-a cucerit un loc anume în toponimia unor locuri, (Brad, Brazi), îmbogățind limba română cu derivata ca: brăduț,

Bradul alb (Abies alba)

brăduc, brădui, brădet, brăduleț, brădișor, brădiș, brădățel, brădișoara (ierunca).

lată doar câteva cuvinte închi-

nate acestui oaspe de sărbători ce l-am vrea veșnic..."tânăr, verde și feric pe-ntinsul nostru plai". Din păcate nu mai este așa... brazii cu lumânările fiind foarte căutați și tăiați în vremea sărbătorilor de iarnă. Nimic mai dezolant și mai înfiorător de trist decât imaginea brazilor decapitați! Brazi în floarea tinereții astfel ciunțiți cad prada putreziciunii și insectelor, se usucă și nor... în picioare. Oare n-ar trebui să ne parfumăm camera cu o bucată de rășină și să ne mulțumim cu o simplă crenguță pe care s-aninăm colindul: "...Verde cetina de brad? Pentru asta însă, mai întâi decât toate SUFLETUL trebuie cădelnițat cu tămâie.

N.B. Despre acest munteam verde care "da buzna" în casa romanilor de sărbători amirosind a rășină și steleși amintindu-ne de locuitorii ce-i hrănește și adăpostește sub cetini, veți găsi o poveste mai lungă în nr. 24 al "Gazetei Scațiilor". Această revistă de sărbători ca și nr. din noiembrie va apare într-un tiraj de 30 de exemplare prin grija și bunăvoința sponsorului nostru dl. Damaschin Berende. Mulțumiri pentru înțelegere, bunăvoință și "La mulți ani!"

ILIE HOZA

Florile Dalbe

"Anul bun vouă vă fie
La mulți ani cu bucurie!
Streașina de nintă creață,
Dumnezeu vă deie viață!
Streașină de busuioc,
Rămii, gazdă, cu noro
Foaie verde megerean.
S-ajungem de-amu-ntr-un an!"

În plin miez de iarnă-când singurele flori sunt cele de gheață-românașului, om al pământului și-al pădurii compensează această pierdere al verdului din Natură cu pomii și florile din colinzile sărbătorilor noastre de iarnă. Plante vindecătoare, flori mirositoare ori crenguțe cu flori de măr, sunt oferite gazdei în ciuda gerului de afară, prin colindă, semne simbolice de generozitate, cinste și prețuire. Sunt dăruite flori cu virtuți benefice din Grădina Domnului, plante tămăduitoare folosite în farmacia populară întru cinstirea sărbătorilor și sănătatea celor ospitalieri.

Amintim doar câteva din florile dalbe despre care vorbesc colinzile: crinul alb (Lilium candidum) este regele acestor sărbători de zăpezi. Simbol al purității desăvârșite el este asociat deseori cu alba strălucire a zăpezii ori curățenia scutecelor lui Isus: "Dumnezeu Nou Născut/Cu flori de crin învascut"! Mai fiecare colindă anină la sfârșit de strofă "flori dalbe de măr" și

"Ca pomii să-n floriți/Ca ei să-mbătrâniți" ... dar nu lipsește nici teiul (Tilia cordata): "S-aleg zece copilași / Tot cu bikele de tei-o floare medicinală nelipsită din "podșorul" cu "burene de leac" al bunicilor noastre.

Plantele aromatice (busuiocul, maghiranul ori mentă) sunt incluse la loc de cinste în repertoriul de An Nou, poate tocmai fiindcă ele sunt și plante tămăduitoare. În vremurile când nu existau atâtea... spraiuri, săpunuri și detergenți, buncii și părinții noștri foloseau aceste plante la înmiresmarea camerelor și dulapurilor. Busuiocul era planta cea mai dragă; fetele aveau întotdeauna la sân, când mergeau la biserică o crenguță parfumată. Un buchețel de "Ocimum basilicum" era pus la grindă și după icoană, iar câteva fire puse la fereastra alungau muștele și țânțarii. Ceaiul de busuioc este un bun calmant pentru migrene dar planta poate fi folosită și ca salată sau condiment. "Și la dreapta busuioc / Și la brâu un spic de grâu"-zice o altă colindă, iar la Bobotează sărutăm Crucea sub un snop de busuioc inmuat în apa sfințită (aghiasma își păstrează mult timp gustul curat.)

Maghiranul era așezat între hainele din laicer pentru a alunga moliiile, iar noi, copiii de-altădată în loc de "Colgate"...

mestecam două frunze de mentă ori un fir de pătrunjel. Mageranu', cum îi zic anieșenii, pe latinește "Origanum majorana" este o floare cu alese virtuți terapeutice: sedativ, anispasmodic, carminativ, expectorant; în ceaiuri are efecte benefice contra insomniei, domolește crampele intestinale, tulburările de stomac, durerile de cap și răcelile, combată răul de mare și STRESUL iar uleiul de sovâr (cum este numită ruda lui sălbatică) vindecă durerile de dinți.

"Ierbarul" colinzilor de sărbători este firește mult mai vast; el cuprinde și alte plante, arbori sau flori: grăul (cunoașteți poate proprietățile curative așe grăului încolțit), trandafirul (Rosa multiflora), bradul (Abies alba)? paltinul (Acer pseudo-platanus), părul (Pirus sativa), mărăcinele (Crataegus monogina), floarea-soarelui (Helianthu annuus), vița de vie (deci strugurii și vinul!) ori plante mai exotice-bumbacul (Gossypium) să.

lată în colinda din "motto-ul acestui modest articol, minunat îmbinate NATURA și CREDINȚA parca pentru a ilustra într-un mod cât mai fericit comuniunea trupului cu sufletul, alinarea unuia prin celălalt vindecarea lor reciprocă - o urare a dorinței supreme de sănătate trupească și sufletească... "Și-un porumb frumos-leit / Dinspre apus a venit / Floare dalbă a adus / Și la căpătii s-a pus"...

ILIE HOZA

Rebreniana

Liviu Rebreanu și Alexandru Davila (1)

Relațiile dintre Liviu Rebreanu și Alexandru Davila sunt în afara teatrului.

Când viitorul romancier descindea în capitală, după ce participase la Adunarea generală a ASTREI de la Sibiu, din 12-14 octombrie 1909, Alexandru Davila era recunoscut și apreciat ca om de teatru; la 12 februarie 1902 reputase un mare succes cu premiera dramei istorice Vlaicu-Vodă, pe scena Teatrului Național din București, în perioada 1905-1908 fusese întâia oară director al Teatrului Național și, implicit, în fruntea Direcției Generale a Teatrelor, pentru ca a doua oară să fie numit între anii 1912 și 1914; în răstimpul dintre cele două direcționate organizase prima trupă dramatică particulară, anume Compania Davila, în spiritul "scenelor libere" europene, franceze, italiene și germane, grupare artistică deschizătoare de tradiție, continuatoare a competiției pentru modernitate, în care declamația romantică urma să fie substituită prin interpretarea realistă, neconvențională, pentru calitatea spectacolelor și promovarea și afirmarea valorilor autentice, pentru încurajarea talentelor actoricești tinere. Portretul său va fi surprins de Liviu Rebreanu într-o splendidă sinteză: "Nu face teatru pentru actori sau pentru public, sau chiar pentru teatru însuși, ci face teatru dintr-o pornire neînfrănată a sufletului său, care este covârșit de cerința de a face artă. De aceea domnul Davila este și nici poate să fie numai director de teatru; căci director poate să fie oricine, chiar un om străin de năzulțele teatrului. Domnul Davila este un amalgam în care se cuprinde tot ce cuprinde teatrul: director, autor, actor, regizor, decorator, luminator... Este, deci, directorul ce trebuie să-și dorească un teatru care se ține să facă adevărată artă dramatică" (Liviu Rebreanu, Noul director, "Rampa", An II, Nr. 310/1 noiembrie 1912, pag.1). De asemenea, Alexandru Davila semnase competente articole și cronici dramatice în publicații ca "Epoca", "Independența română" și "Literatură și artă română", iar comentariile

de mai târziu din "Noua revistă română", "Scena" și "Rampa" vor aproba o vastă informație în domeniu. Cu poezie și proză, în română și franceză, colaborase la "Revista literară", "Convorbiri literare" și "Sămănătorul". În sfârșit, se numărase printre membrii fondatori ai Societății Scriitorilor Români, înființată la 3 septembrie 1909.

Cu dramaturgul și revoluționarul regizor însă, tânărul Liviu Rebreanu va fi "făcut cunoștință" abia când revenise la București (31 august 1910), după "detenția preventivă" de la Văcărești (15 februarie 1910) și extrădarea sa, din închisoarea de la Gyula (16 august 1910) și un scurt popas între "oamenii de pe Someș", la revista "Scena" (1910-1911), în conducerea căreia se va afla cu Mihail Sorbul. Intrat încrezător în arena criticii teatrale la "Falanga literară și artistică" (1910), pentru început, semnează în noua revistă o aspră cronică dramatică la piesa "Între culise" de H. de Rotschild, tradusă de publicistul Henric Streitman (originar din Bârlad), pusă în scenă de Alexandru Davila la Teatrul Modern în 17 septembrie 1910 (inițial "trupa" juca la Teatrul Lyric), pronunțându-se atât asupra calității traducerii cât și asupra stilului regizoral (Liviu Rebreanu, Teatrul Modern: "Între culise", piesă în patru acte de H. de Rotschild, tradusă de dl. Streitman, "Scena", An I, Nr. 2/26 septembrie 1910, pag. 22-24, reprodușă în Rebreanu, Opere alese, Teatrul. Publicistică., Vol. V, Ed. de Nicolae Liu, Edit. pentru Literatură, București 1961, pag. 339-341). Câteva pasaje sunt edificatoare, revelatoare, sub aspectul pătrunderii de către Liviu Rebreanu a reprezentății acestei piese, pe care o consideră "cât se poate de neromânească", apreciind doar eforturile, harul unor tineri actori, ca Lucia Sturdza și Tony Bulandra în cuplu, asociate realizării a ceea ce se dorea să fie un spectacol: "D-l Davila s-a înșelat (...). Piesa cu care a

început stagiunea și în care, tocmai pentru aceasta și-a pus multe nădejdi a căzut. Și e mai bine că a căzut, căci lucrarea baronului Rotschild nu este dintre acelea menite a îmbogăți repertoriul unui teatru serios (...) Căci lucrarea (...) este mediocră atât ca teatru, cât și ca literatură dramatică. Lumea ce vrea să ne-o înfățișeze autorul este, negreșit, interesantă, mai ales pentru parizieni, unde această lume există aievea. D-l Rotschild, însă, nu a avut darul să o facă să trăiască în piesa domniei d-sale (...) Acțiunea, înădărită cu o dibăcie demnă de un dramaturg român începător, este cu totul lipsită de invenție (...) e de ajuns că numeroșii snobi de elită ne maltratează limba, nu mai vrem s-o auzim maltrată și pe o scenă românească".

Cronica de la "Scena" a lui Liviu Rebreanu, atrăgătoare și cursivă, scrisă pe înțelesul tuturor, dovedește o evoluție surprinzătoare a autorului într-un timp foarte scurt (Cf. Nicolae Gheran, Tânărul Rebreanu, Edit. Albatros, București, 1986, pag. 305). La un an de la înființarea Companiei Davila, alcătuită din actori străluciți, precum Maria Giurgea, Marioara Voiculescu, Grigore Brezeanu, Ronaid Bulfinski, N. Niculescu-Buzău, Tony Bulandra și Lucia Sturdza, Ion Manolescu, Velimir Maximilian, Ion Morțun, Gheoghe Storin și alții, cronicarul va consemna câteva realizări deosebite ale ei, recunoscând că "(...) reprezentațiile de o netăgăduită valoare artistică cu care s-a produs trupa domniei sale, și care deseori au făcut să amuțescă și pe cei mai pretențioși snobi, trebuie să convingă pe oricine că arta noastră dramatică nu se poate lipsi de iscusința și priceperea șefului noii grupări. Într-adevăr, ceea ce a făcut Davila este vrednic de admirația și lauda tuturor. Ansamblurile minunate ce le-am văzut la compania domniei sale sunt dintre cele mai desăvârșite dintre câte

s-au pomenit vreodată pe scena românească" (Liviu Rebreanu, În ajunul stagiunii 1910-1911, II. Compania

dramatică Davila, "Scena", An. I, Nr. 1/15 septembrie 1910, pag. 4-6, citat de C. Ciuchindul în "Tabel cronologic", pag. XV, la Alexandru Davila, Vlaicu-Vodă, Texte comentate, Edit. Albatros, București 1988).

Se resimte aici influența lui I.L. Caragiale asupra lui Liviu Rebreanu, căci marele dramaturg fusese nu numai prietenul și sfătuitorul lui Alexandru Davila, dar și inspiratorul ideilor sale reformatoare în teatru, pe care le-a și pus în practică îndeosebi de pe poziția directorului primei scene românești: alcătuirea unui repertoriu de înaltă ținută artistică, în care dramaturgia originală, națională și universală, ocupa un loc important, asigurarea modernității în montarea realistă a pieselor și a unui înalt nivel de interpretare, ca și ridicarea prestigiului și a demnității actorilor. Iată cum saluta autorul "Scrisorii pierdute" constituirea Companiei Davila, pe care o considera un memorabil eveniment: "Amicul nostru domnul Alexandru Davila care ia la toamnă conducerea unui nou teatru românesc, liber de sacra protecție oficială, suntem convingeri că se pune la treabă nu numai «cu bunăvoință, cu blândețe, energie și cele mai bune intențiuni» - ci și cu deplină competență și cu netăgăduit talent. Avem deci că întreținderea acestui eminent cunoscător al artei și avea un succes strălucit, nemaipomenit de mult în țara noastră, și astfel va însemna renașterea adevăratului Teatru Național. Atât mai bine și pentru artă și pentru public" (I.L. Caragiale, Un nou teatru, "Noua revistă română", Vol. 6, Nr. 12/28 iunie 1909, pag. 179-180, citat parțial de Constantin Ciopraga, Literatura română între 1900 și 1918, Edit. Junimea, Iași 1970, pag. 610).

(va urma)

Prof.univ.dr. IRONIM MARȚIAN

Rebreniana

Toponimie rebreniană

Bistrița – Între anii 1897-1900, scriitorul studiază la școala civilă de băieți din Bistrița. Amintirile din Bistrița (clasa a cincea de liceu) adaugă: "împlinise 14 ani și inima mea era plină de toate dorurile. În iarna aceea sosise la Bistrița, unde frecventam liceul german, o trupă ambulată ungurească să facă o stagiune de teatru". De ingenua trupei se va îndrăgosti tânărul Liviu cât și de fata unui coșar, și ea elevă de liceu căreia îi va dedica prima poezie. Rebreanu ajunge la Sibiu ca delegat al ziarului bistrițean "Revista Bistriței" care apare în romanul Ion reformată în "Tribuna Bistriței". Prin Bistrița revine Rebreanu în iunie 1936 cu prilejul excursiei făcute la Ilva Mare. Numele orașului Bistrița este întâlnit în nuvela Catastrofa: "Cu o zi înainte de a pleca din Bistrița, David și-a scris testamentul". În romanul Ion, orașul este înfățișat astfel: "orașul bătrân părea plâpând ca o jucărie de copii, iar turnul bisericii săsești, un paznic uriaș și ursuz, îmbrăcat în straie străvechi cenușii, mânca de vreme".

Blaj – Oraș din care Rebreanu trimite o ilustrată soției sale Fanny la 21 aprilie 1923. Ilustrata reprezenta catedrala din Blaj și avea următorul conținut: "Pentru că ești sfântă, iată cea mai sfântă catedrală românească" (La lumina lămpii, scrisoare 65). O altă ilustrată reprezentând vechiul castel metropolitan din Blaj, este trimisă Puiei cu prilejul turneului scriitorilor români din mai 1923. În romanul Pădurea spânzuraților, nevasta lui Constantin Boteanu, preoteasă, este amintită că a făcut patru clase de liceu la Blaj. Numele localității e românesc provenit de la un antroponim din sec. al XIII-lea (Cf. I.Pătruț, Nume de locuri).

Chiuza – sat din apropierea Becleanului în care s-a născut Vasile Rebreanu, tatăl scriitorului (1862-1914). După frecventarea unui curs de notar intră funcționar la poșta din Chiuza (1883-1884) apoi în anul 1888 subnotar și învățător. Acțiunea romanului Adam și Eva în prima versiune începea pe meleagurile natale ale tatălui său, în comuna Chiuza (Mîrza ms. 2535, foaia 29-32). Tot aici se preconizează să înceapă și acțiunea romanului proiect Păcală și Tândală (Jurnal, vol. II, p.225) Alina, primul capitol din Goliciunea și ultimul capitol "ochii verzi" aveau acțiunea proiectată să debuteze în Transilvania, la Chiuza, locul de naștere al tatălui meu" (La lumina lămpii, scrisoare 27/7, p.27) Vezi și Zagra – nume sub care apare aceeași localitate în romanul Ion.

Cluj – puternic centru transilvănean întâlnit în nuvela Catastrofa, Opere, vol. III, p. 95) Romanul Ion, Opere, col. 4, p. 11, 29, 30, 150, 208, 241, 359, 360, 372, 441, 524, 525); Pădurea spânzuraților (Opere, vol. 5, p. 28, 34, 42) Ciuleandra, Crăișorul Horia, Răscoala (Opere, vol. 8, p. 153-182) La lumina lămpii, scrisoarea 104/1. Ca nume Clujul provine dintr-un antroponim românesc (Dicționar Onomastic Românesc).

Cărlibaba – nume de localitate întâlnit în romanul Ion cap. 1): "Din șoseaua care vine de la Cărlibaba, unul dintre cele mai vechi drumuri, cel construit pe vremea romanilor, care pornea de la Apulum, la porolissum, lângă Zalău și apoi spre Napoca (Cluj) avea o ramificație înspre Rodna, trecând chiar pe partea dreaptă a Someșului prin mijlocul Maierului. Acesta nu e altul decât drumul deschis la începuturile romanului.

Dej – oraș așezat la confluența Someșului Mare cu Someșul Mic, întâlnit în proiectul Păcală și Tândală și în drumurile lui Rebreanu prin Transilvania (Jurnal, vol. II, p. 22, 225) în romanul Ion, Dejul este amintit în legătură cu călătoria de nuntă a Laurei și a lui George Pinteza spre Satu Mare. Numele pleacă de la un antroponim românesc raportat la limbile slave de sud.

Deva – localitate întâlnită în romanul Ion (Opere, vol. 4, p. 408). Învățătorul Nicolae Zăgreanu face aici Școala normală de stat. În Crăișorul Horia (Opere, vol. 7, p.279, 281, 306, 308, 349).

Gherla – orașel în care Vasile Rebreanu, tatăl scriitorului, urmase preparandia pe care o absolvă la 20 de ani în 1882. Tot la Gherla frecventează și un curs de notari. În romanul Pădurea spânzuraților se amintește că la Gherla a avut loc balul teologilor unde Constantin Boteanu, preotul din lunca își va

cunoaște viitoarea nevastă.

Ilva Mare – sat apropiat Maierului, loc de origine al Letiției Slăvoacă – fata protopopului căsătorită cu dr. Teodor Miron la Orlat, lângă Sibiu, unde Rebreanu va poposi deseori. Localitatea apare în scrisori (La lumina lămpii, scrisoarea 104, 136) de asemenea în Caiete există un proiect intitulat Ilva-Mare, un tip morocănos.

Ilva-Mică – satul de origine al Ilenei grofoaia care provine dintr-o familie de țărani din Ilva Mică, adusă în Maieru de contele Domokos pe care îl moștenește (Baroneasa, Opere, vol.3, p.268-272).

Hordou – sat așezat pe valea Sălăuței în care s-a născut poetul George Coșbuc, întâlnit în Caiete, p. 164, în proiectul intitulat Spionul: "Arată cu mâna spre Hordou".

Intradam – vezi Tradam.

Lechința – nume întâlnit ca orașel în romanul Ion, cap. IV, unde tatăl lui Pinteza George este preot. Așezarea este descrisă astfel: "iar Lechința era un orașel cam cât Armadia, însă împeștriat cu toate neamurile și fără coloarea românească de aici. Herdelele tatăl, își aduse aminte că a umblat și dansul prin Lechința, acum vreo 18 ani la o reuniune de învățători". În romanul Răscoala, cap. III, localitatea este din nou menționată: "Eugenia, fata preotului de la Lechința".

Maieru – este menționat în documente începând cu anul 1440, când se atestă forma "Maier" (Hurmuzachi, I, p.669)1. După tradiție, Maieru s-a format de la cetatea Rodna ca o "măierște" – loc de pășunat. Nicolae Drăganu arată în lucrarea sa Vechiul castru al Rodnei și toponimia Văii Someșului de sus că numele de Maieru provine din săsește, magh. Major. Deci comuna a fost la origine un alodiu al Rodnei. Geografic, comuna se situează la poalele munților Rodnei, pe Valea Someșului Mare.

1 Coriolan Suciu, Dicționar istoric al localităților din Transilvania, Buc. 1967.

IACOB NAROȘ

Coșbuciana

COȘBUC ȘI ODISEEA

George Coșbuc este mare în primul rând prin creația sa originală în versuri. Poeziile sale prin muzicalitate și optimismul lor ating culmi înalte în cadrul literaturii române. Nu mai prejos este Coșbuc, traducătorul. Opera sa tradusă stă sub semnul unui veritabil succes. Spunem acestea gândindu-ne la Odiseea. Traducerile au avut loc un mare rol în perfecționarea artistică a lui Coșbuc. Limba și stilul urmate de concepția despre viață a poetului evoluează în felul acesta spre o maturitate deplină. "Lumea homerică" care l-a entuziasmat și l-a interesat încă din timpul studiilor liceale devine sub pana măiestră a traducătorului o realitate. Încă în clasa a VI-a, elevul Coșbuc este premiat pentru traducerea cântului X din Odiseea. Eorii din Odiseea tradusă de Coșbuc devin eroii poporului român. "Lumea homerică" devine, astfel, lumea basmelor românești. Prin sentimente și fapte, "Lumea homerică" devine țărâniea ardeleană.

Traducerile lui Coșbuc au apărut în urma unui studiu îndelungat dublat de o mare pasiune. Limba poetului este ancorată puternic în limba poporului. Ea se adresează tuturor românilor iar personajele lui Coșbuc sunt personajele întregii țări.

"A traduce - spune Coșbuc - înseamnă a gândi; ori cugeți cum a cugetat autorul și atunci trebuie să-i cunoașteți limba, ori te mulțumești cu un compromis, cum am făcut eu cu unii autori dar nu m-am lăsat până ce nu mi-am oglindit traducerea în izvoarele cele adevărate așa cum m-am priceput".

Coșbuc n-a făcut traduceri științifice ci transpuneri poetice fără ca textul să sufere modificări de sensuri. A tradus multe ori liber, preluând, adaptând sau localizând. În Sacontala limba folosită este accesibilă. În Antologie sanscrită lipsesc arhaismele și regionalismele iar în Aenis întâlnim regionalisme și arhaisme din abundență. În Georgice ne găsim în fața unor alimente care au până la un punct și caracter de "terminologie științifică".

În Mazepa și Divina Comedie întâlnim numeroase neologisme. O situație oarecum aparte avem în Odiseea unde arhaismul se îmbină în mod fericit cu regionalismul. Caracterul de poveste al Odiseei ca și versul scurt de care se servește Coșbuc ne lasă impresia că lucrarea este originală. În acest mod, poetul apropie acțiunea de zilele

noastre procedând la fel ca în cazul basmelor din zona Năsăudului, versificate în perioada de la Tribuna. Poetul nu abuzează în folosirea arhaismelor și regionalismelor. Ulise (Odiseu) era cunoscut poporului român din timpuri străvechi. Odiseea, asemenea cânturilor populare a circulat în popor. Ulise a fost pentru oamenii noștri un erou îndrăgit, întocmai ca Făt-Frumos din basmele românești. Este îmbrăcat în port popular și vorbește țărănește. Gândește și acționează sub impulsul tradiției populare. Uneori, drumul, ospetele și găzduirile sale se petrec în condiții asemănătoare satelor noastre. Dar dincolo de toate acestea, Coșbuc prin Ulise, om ager și cinstit, neiertător cu dușmanii, a adus în fața poporului nostru un personaj model, demn de urmat, trezind conștiința națională într-o perioadă de grea cumpănă pentru țara noastră. Deși îndepărtată ca timp, aventura Odiseei prin limba utilizată de poet este apropiată de zilele noastre, accesibilă maselor largi de cititori.

Ceea ce deosebește traducerea lui Coșbuc de toate celelalte traduceri ale Odiseei (I. Caragiale, Simeon P. Simion, Eugen Lovinescu, George Murnu) este tehnica versificației. Folosind strofa octavă cu rime rare și bogate, poetul a reușit să imprime textului un ritm vioi. Sunt marcate astfel pauzele, simetriile, culminațiile. Sentimentele de admirație pe care le-a avut Coșbuc pentru această operă, pentru lumea înfățișată de Homer se manifestă în rusticitatea autohtonă, în coloritul local care este imprimat textului. Până și zeii trăiesc cu pământeni împreună, împrumutându-le vorba, portul și obiceiurile.

Traducerea coșbuciană a Odiseei se găsea în curs de tipărire la editura Casei școalelor în anul 1918 când lucrul a fost întrerupt prin moartea poetului. Odiseea tradusă de George Coșbuc a apărut în premieră în două volume abia în septembrie 1966 sub îngrijirea lui I. Sfetea și Șt. Cazimir, cu ocazia centenarului poetului năsăudean.

Pe lângă traducerea lui Caragiani, Coșbuc a avut ca model o traducere germană în hexametri care se găsește la Biblioteca Academiei. Aceasta i-a servit scriitorului nu atât ca izvor ci mai ales ca mijloc de verificare.

(va urma)

OVIDIU PETRI

Interviul

DR. VIOREL IVAȘCU s-a născut în 16.05.1970 în comuna Maieru. După absolvirea școlii generale în satul natal a urmat studiile la Liceul Agricol din Bistrița. Și-a completat studiile la Institutul Agricol Courtemelton din Elveția (cantorul Jura). Este căsătorit și are 3 copii. La întoarcerea din Elveția am discutat despre experiența avută în această țară.

Red.: Așadar, cum a fost în Elveția?

Viorel Ivașcu: Înainte de a spune câteva lucruri despre această țară, țin să precizez că am ajuns acolo în urma unui examen organizat de Fundația româno-elvețiană PROFARDAR care își are sediul în Bistrița.

Dar, revenind la Elveția, am locuit la o familie de fermieri elvețieni unde am făcut și partea practică, participând la toate lucrările din fermă. Am învățat să lucrez cu fel de fel de utilaje, care mai de care mai moderne. În această țară, toate lucrările agricole se fac mecanizat, începând cu recoltarea mecanizată a fânului, prepararea conservării silozurilor, întreținerea pășunilor până la mulsul mecanizat. Datorită acestor utilaje moderne, întâlnite în fiecare fermă, o singură persoană poate lucra 40-50 ha de teren agricol.

Red.: În cantorul Jura, care este ocupația de bază a fermierilor?

V.I.: Din punct de vedere geografic cantorul Jura se aseamăna cu Valea Someșului sau Valea Bârgaielor. Un ținut de deal și de munte. În general, fermierii sunt crescătorii de vite. Un fermier are între 20-30 vaci cu lapte, la care se adaugă vițelii, junincile sau taurii. Vacile din Elveția sunt foarte bune pentru producția de lapte, o vacă ajungând în medie la peste 8000 l de lapte pe an.

Red.: Cum s-au desfășurat cursurile teoretice?

V.I.: Acestea s-au desfășurat la Institutul Agricol Courtemelton. Aici am învățat despre tehnologie de cultură a plantelor din cultura mare, producerea și conservarea furajelor, alimentația vacilor pentru lapte, reproducție și igienă, tehnologia creșterii porcilor, oilor sau păsărilor, despre construcții rurale. Subliniez faptul că accentul principal se pune pe practică. Bineînțeles că am făcut și excursii de studii sau am participat la programe de prezentare a agriculturii elvețiene. A fost o experiență unică, întrucât am avut posibilitatea să cunosc o agricultură avansată, bine mecanizată și foarte bine organizată. Locuind la familia de țărani elvețieni, am cunoscut obiceiurile și mentalitatea lor, modul lor de viață.

Red.: În Maieru s-ar putea organiza ferme asemenea celor văzute în Elveția?

V.I.: De ce nu! Totul depinde de partea financiară. Orice măierean (și nu numai) dacă ar trăi numai câteva luni acolo, ar putea face același lucru în România. Eu chiar intenționez să fac o fermă de păsări în Maieru. Dacă visul meu s-ar realiza, aș putea oferi măierenilor și locuitorilor de pe Valea Someșului carne de pasăre și ouă la prețuri mult mai avantajoase.

REDACTIA

Continuarea bibliografiei la serialul ISPITĂ DACICĂ LA MAIERU, de Dr. Valer Scridonesi-Călin

42. Nicolae Boboc, "Motivul premioritic în lumea colindeor", Editura Facla, Timișoara, 1985, p.11, 70, 112.
43. G.Guțu, "Dicționar latin-român", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p.725 (maior, oris; maiores), p.974 (praedium rusticum).
44. "Județul Suceava-Pagini telefonice", Rom Telecom, Suceava, 1995.
45. Mircea Păcurariu, "Istoria Bisericii Ortodoxe ROMâne", Tipografia Epărhială Sibiu, Sibiu, 1978, p.243, 450 și Hărțile anexate.
46. J.J Ehler, "Banatul de la origini până acum -1774", Editura Facla, Timișoara, 1982.
47. Victor Kerbbach, "Dicționar de mitologie generală", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1898, p.283.
48. Inst.de Lingv.al Acad. RPR-Filiala CLuj, "Dicționar român-maghiar" (sub red.acad.Emil Petrovici, red.principal

- Bela Kelemen), Editura Academiei RPR, București, 1964, vol. I (A-L), p.456 (fermier, fermă); vol.II (M-Z), p.4 (maior=örnagy).
49. Bakos Ferenc, "Dicționar maghiar-român", Editura Terra, Budapest, 1964, p.418 (măjor=fermă).
50. Iulia Giroveanu et al., "Dicționar francez-român", Editura Științifică, București, 1972, p.465.
51. Cristina Izbășescu, "Dicționar român-spaniol", Editura Științifică, București, 1942, p.42,320.
52. Ileana Scipione, "Dicționar spaniol-român", Editura Științifică, București, 1973, p.297.
53. Inst.Linv.al Acad. RSR, "Dicționar englez-român", Editura academiei RSR, București, 1974, p.456.
54. Victor Vasconco, "Dicționar român-rus", Editura Științifică, București, 1972, p.599.
55. Alexandru Balaci, "Dicționar român-italian", Editura Științifică, București, 1976, p.317.

(Dicționar latino-rumeno-ungherese del sec. XVII. Studio filologico e testo), București, 1930 (Ban.), p.251 (Maier, Maier).

61. Maria Costinescu et al., "Dicționarul limbii române literare vechi (1640-1780)-Termini regionali", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p.174 (maier).
62. G.Mihăilă, "Dicționar al limbii române vechi (Sfârșitul sec. X-începutul sec. XVI)", Editura Enciclopedică Română, București, 1974, p.134 (păcurar).
63. "Cartea de telefoane a județului Bistrița-Năsăud", 1987.
64. Nicolae Stoica de Hațeg, "Scrieri (Cronica Mehadiiei și a Băilor Herculane. Povești moșăști, școlariilor românești. Varia", Editura Facla, Timișoara, p.163 (sălaș).
65. Iordache Moldoveanu, "Getodacii ne vorbesc", Editura Miracol (Tezaurul românilor), București, 1994, p.21 (Zamolxis).
66. Nicolae Miulescu, "Sacia-Țara Zeilor", Editura "Zamolxis", Cluj-Napoca, 1993, p.15-19 (Spatul carpatic).
67. Matilda Caragiu Marioțeanu, "Dicționar aromân (macedo-vlah)", Editura Enciclopedică, București, 1997, p.224 (celnic).
68. B.P.Hașdeu, "Originile păstoriei la români (Studiu de filologie comparată)", (1874), în "Studii de lingvistică și filologie", Editura Minerva, București, 1988, vol.I, p.188-200.
69. Andrei Mureșanu, "Reflexii" /Publicistica 1839-1854), Editura "Dația", Cluj-Napoca, 1997, p.84 ("locuiesc în maierile") /"Gazeta de Transilvania" VIII, nr. 76-80 (1854), p.301-318 Op.cit (1977) p.212-(Maier).
70. Univ. "Al.I.Cuza" Iași, Albert-Ludwigs-Universität-Freiburg, "Monumenta Linguae Dacoromanorum" ("Bibliadumnezeiasca Scriptură Veche și Noaună" (1688)), Editura Univ. "Al.I.Cuza", Iași, P.I. (1988), P. II, III, IV (1991, 1993, 1994), Indici de termeni.

Interior de casa țărăneasca din MUZEUL CUIBUL VISURILOR - Maieru

Biblioteca scatiilor

Lista ce urmează este... Nu o simplă înșiruire de titluri și autori. Biblioteca naturalistă a scatiilor este fructul unor răbdări, așteptări, sacrificii și schimburi cu prietenii noștri naturaliști din Franța, Belgia și România, dar și-al ospitalității pe care cepeniști din Maieru și Anieș au demonstrat-o de atâtea ori.

Vă prezentăm pe rafturi și domenii câteva din cartile, care (contrar clișeului!) nu prea au timp să se odihnească... fiind foarte des cercetate.

Tomuri de interes naturalist general

- "Encyclopedie des animaux (mammifères, oiseaux, reptiles, amphibiens)"
- "Splendeurs naturelles de l'Europe"
- "Le grand livre de la nature en Europe"

- Patrick Blondin

- "Terre de renard" - Fabrice Cahez
- "L'ours brun" - J.J. Cammara
- "Les secrets de la nature en France/les sous-bois et leurs mystères"

- "La nouvelle encyclopedie des animaux"

- "Les animaux voyageurs" - J. Dorst

- "Aventures et découvertes dans la nature" - Claude Lux

- "Les animaux de chez nous" - Sylvain

Verluyten

- "Jurnal champetre" - Edith Holden

- "Reconnaitre les plumes, les traces et les indices des oiseaux"

- R. Brown

- "Decouvrir et comprendre la forêt"

- "La riviere m'a dit" (de la W.W.F.)

- "Savoir tout faire au jardin"

- "Guide de la flore et de la flore"

Cărți despre mamifere

- "Guide des traces d'animaux" - P.Bang

- "La vie de herisson" - P.Morris &

G.Berthoud

- "Observer les mammifères sauvages" - F.

Moutou

- "Guide des chauves-souris d'Europe" - W.

Schober

Cărți-ghid (determinatoare) și lucrări despre păsări

- "Le monde fascinant des oiseaux" - M.Cuisin
- "Encyclopedie des oiseaux" - J.Hanzac
- "L-observation des oiseaux" - E.Lapous
- "Le livre rouge des ois.nicheurs d'Alsace"
- "Regardez vivre les oiseaux" - J.F.Alexandre
- "Oiseaux migrateurs" - V.Bejcek
- "La passion des oiseaux" - P.Dubois & M.Duquet
- "Les oiseaux nicheurs de Bretagne"
- "Oiseaux d'Europe (3)" - C. König
- "Les rapaces" - P. Geroudet
- "Rapaces diurnes et nocturnes" - J.Nicolai
- "Oiseaux des proie" - P.Burton
- "Identifier les oiseaux" - A.Harris
- "Oiseaux" - C.Dovaz
- "Guide des oiseaux d'Europe" - R.Peterson
- "Oiseaux d'Europe, d'Afrique du Nord et du Moyen-Orient" - H.Heinzel

- "Les oiseaux d'Europe" - L. Jonsson

- "Les oiseaux d'Europe" - C.Perrins & M.Cuisin

- "The birdlife of Britain" - M.Beazley

- "What's that bird" - P.Hayman & M.Elveret

- "A year of bird life" - R.Hume & Sullivan

- "Birds' eggs"

- "Mic atlas ornitologic" - D.Radu

- "Etimologia numelor științifice ale păsărilor" - D.Munteanu

- "Păsările din România (II)" - D. Lintia

- "Minunata lume a păsărilor" - I.Bordeianu

- "Păsările din țara Făgărașului" - P.Trifonof

- "Aspecte din ecologia păsărilor" - L. și C. Laszlo

- "Avifauna cuaternară a Europei" - E. Gál

- "Păsările din România și Europa (Hamlyn-guide)"

- D.Munteanu

Determinator-ghid despre pești, batracieni, reptile

- "Poissons d'eau douce" - B.Faure

- "Guide des amphibiens et reptiles d'Europe" - G.Matz & D.Weber

Ghiduri și lucrări despre insecte

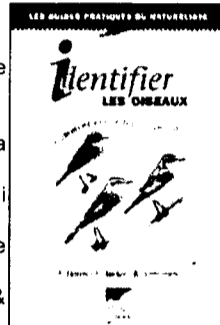
- "Guide des insectes" - W.Dierl & W.Ring
- "Insectes d'Europe occidentale" - M.Chinery
- "Insectes et petites betes" - A.Sandhall
- "Guide des papillons d'Europe" - L.Higgins
- "Guide complet de papillons..." - L.Higgins
- "Guide des libellules d'Europe et d'Afrique du Nord" - J.L.Dommanget
- "Les insectes dans leur milieu" - P.Leraut

Cărți despre arbori, plante, flori...

- "Guide des arbres et arbustes" (Selections de Reader's Digest)
- "Fleurs et plantes d'Europe" (album foto) - J.D.Godet
- "Les champignons" - G.Kibby
- "Plantes medicinales" - N.Akoa

Colecții

- "La Hulotte" - Bineînțeles! (70 de numere)
- "L'oiseau magazine" - (din 1992)
- "Panda-magazine" - revista a W.W.F.France
- "Panewippchen" - revista clubului Panda din Luxemburg
- "Martinia" - revista Soc.Franceze de Odonatologie
- "Nierson" - revista echipei Jeunes & Nature-Belgia
- "Alcedo" - revista Soc.Ornitologie Române
- "Torcol" (nr.4) - revista clubului cu același nume de la Sebeș (Alba)
- "Ciconia" (nr.2) - revista grupului școlar de la Satu-Mare
- "Cuibul visurilor" - ziarul local
- "Gazeta scatiilor" - macheta a 22 de numere
- "La Gazette des Terriers" - revista cluburilor C.P.N. din Franța (de la numerele 67 la 89)

... Și ...

- o mulțime de late cărțile, broșurele, pliante, postere, fișe tehnice și dosare naturaliste, marea majoritate venind din partea Federației C.P.N.-urilor franceze și a Fondului Mondial pentru Protecția naturii (W.W.F.) din Franța.

Noi am pus câte-un "MERȚI de tout coeur" (adică inimos) ca un semn de carte și-o floare niciodată ofilită, între paginile fiecărui volum pentru neprețuții noștri amici: Agnes Piette și familia ei din Fourmies, Paul Eloy și elevii lui din Nandrin (Belgia), Yannick Sevree și prietenii din Marolles, Francois Ducarme și coechipierii săi din Bruxelles, Marie-Jo Riou, Jean-Claude și Mariannick Cadet, Monique și Alphonse Riot, Andre și Jacqueline Julienne din Nord/Erdre, Pincemin Michel și Ica din Quessoy, Arnaud Greth și Corinne Brunois - W.W.F. France, domni Patrice Raveneau și J.L. Dommanget din Paris, domnul Dan Munteanu, președintele S.O.R. și Florin Toncean din Sebeș. Dacă, fără voie, am uitat pe cineva ne cerem scuze!

Vă invităm să aruncați o privire peste colecții și tomuri pentru a rămâne o clipă doar fermecați de frumusețea desenelor, finețea gravurilor și planșelor, eleganța "cuverturilor", excelența fotografiilor și lucrătura cărții. Dacă veți reuși să descifrați și câte-o bucătică de text veți înțelege că o carte naturalistă nu înseamnă numai seci și riguroase cuvinte savante ci și pasiune ardentă, grijă și respect pentru adevăr, dragoste vie pentru tot ce-i viu; veți descoperi forța curiozității și-a unei literaturi care depășește substanțial și categoric siroposul roman al tranziției noastre.

Nu uitați, cărțile naturii din biblioteca scatiilor vă așteaptă!

ILIE HOZA

Curiozități matematice

$$\begin{array}{r} 1. \text{ Numărul } 142857 \text{ înmulțit cu } 326451 \\ 142857 \times \\ 326451 \\ \hline 142857 \\ 714285 \\ 571428 \\ 857142 \\ 285714 \\ 428571 \\ \hline 466358105507 \end{array}$$

Nu este important rezultatul, ci faptul că toate cifrele de pe coloanele verticale sunt identice!

2. Numărul 12345679 este format din toate cifrele naturale în afară de 8. Multiplicând acest număr cu progresie aritmetică a lui 9, obținem:

$$\begin{array}{l} 12345679 \times 9 = 111111111 \\ 12345679 \times 18 = 222222222 \\ 12345679 \times 27 = 333333333 \\ 12345679 \times 36 = 444444444 \\ 12345679 \times 45 = 555555555 \\ 12345679 \times 54 = 666666666 \\ 12345679 \times 63 = 777777777 \\ 12345679 \times 72 = 888888888 \\ 12345679 \times 81 = 999999999 \end{array}$$

3. Înmulțiri și adunări... ciudate

$$\begin{array}{l} 1 \times 9 + 2 = 11 \\ 12 \times 9 + 3 = 111 \\ 123 \times 9 + 4 = 1111 \\ 1234 \times 9 + 5 = 11111 \\ 12345 \times 9 + 6 = 111111 \\ 123456 \times 9 + 7 = 1111111 \\ 1234567 \times 9 + 8 = 11111111 \\ 12345678 \times 9 + 9 = 111111111 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 \times 9 + 7 = 88 \\ 98 \times 9 + 6 = 888 \\ 987 \times 9 + 5 = 8888 \\ 9876 \times 9 + 4 = 88888 \\ 98765 \times 9 + 3 = 888888 \\ 987654 \times 9 + 2 = 8888888 \\ 9876543 \times 9 + 1 = 88888888 \\ 98765432 \times 9 + 0 = 888888888 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 \times 8 + 1 = 9 \\ 12 \times 8 + 2 = 98 \\ 123 \times 8 + 3 = 987 \\ 1234 \times 8 + 4 = 9876 \\ 12345 \times 8 + 5 = 98765 \\ 123456 \times 8 + 6 = 987654 \\ 1234567 \times 8 + 7 = 9876543 \\ 12345678 \times 8 + 8 = 98765432 \\ 123456789 \times 8 + 9 = 987654321 \end{array}$$

ICU CRĂCIUN

(după "Curiosita e sofismi matematici", Biblioteca del popolo, Milano, 1911)

ȘTIRI

Viața ASTREI

Chiar în ziua de 27 noiembrie, la a 114-a aniversare a nașterii marelui nostru romancier Liviu Rebreanu, a avut loc la Năsăud adunarea generală anuală a Depsărțământului Astei.

Evenimentul a marcat în plus și aniversarea unui deceniu de bogată activitate astristă pe aceste plaiuri, de când, în 1989, ASTRA a renăscut. În anul 1990 a avut loc la Năsăud prima adunare generală de inaugurare a Despărțământului, urmând apoi, pe rând, întrunirile anuale; Maieru-1991, Sângeorz-Băi-1992, Salva-1993, Zagra-1994, Ilva Mare și Măgura Ilvei-1995, Rebrîșoara-1997, Coșbuc-1998.

Raportul prezentat de prof. Ioan Seni, președintele Despărțământului, a reflectat o adevărată bogăție de împliniri, în pofida numeroaselor greutăți. De remarcat, de asemenea, sediul Astei, cu exponate de mare valoare și cu o bibliotecă în continuă înzestrare și funcționalitate.

Din partea Cercului Maieru a participat o puternică delegație din aștrști: Emil Coman, Ioan Cărbune, primar, Icu Crăciun director al Școlii profesionale, Mihai Roman, Iacob Naroș, Liviu Urșă, profesori și semnatarul acestor rânduri.

SEVER URSA

Numai prin

SC R.A.C. SRL

TELEVIZIUNEA PRIN CABLU
puteți avea în casele dumneavoastră cele mai bune programe și emisiuni de televiziune care să vă satisfacă toate dorințele!

Evocări

Mărturisiri, În amintirea părintelui nostru - LOGIN CORUȚIU -

Se vor împlini curând, în mijloc de octombrie aurit de penelul inegalat al toamnei, parfumat de miresmele ei unice, 4 ani de la sărbătorirea zilelor măierene, când aveam să-mi însoțesc tatăl, pentru dânsul, ultima oară pe plaiurile natale. Primise invitația din timpul verii și, cum nimeni nu se oferea să-l însoțească, i-am promis că voi veni de la București să-l conduc la Maieru. Nu bănuiam că natura însăși avea să-și aducă aportul la deplina reușită a eforturilor concertate ale tuturor locuitorilor dintre măgurile de pe Someș la organizarea festivităților, oferind două zile cu soare și căldură asemenea dăruirii fără rezervă a tuturor localnicilor la sărbătoarea lor.

Reveneam, după aproape 10, când, într-un sfârșit de an, în prag de Sfinte Sărbători, mi-am luat copiii și am fugit din Bucureștiul devenit de-a dreptul neospitalier prin restricțiile comuniste, fără gaze și căldură. Aveam să le ofer copiilor mei cel mai preț dar de Crăciun, întâlnirea cu tradițiile autentice, colinzi, Irozii, drumul peste deal la Poiană, întâlnirea cu rudele mele, despre care nici nu știam că există, în sfârșit, aveau să le umple sufletele cu amintiri unice care au dăinuit peste ani.

În legănarea trenului aveam să-mi retrăiesc propriile-mi amintiri din copilărie, când veneam la Maieru să ne vedem neamurile, pe mătușa Ana și badea Lazor (Avram), pe mătușa Vica și verii noștri Dan și Sorin Login, când ne mai duceam la plog cu verii noștri să ducem de mâncare. Dar cea mai vie amintire rămâne cea a jocului de duminică, în bătătura satului, în apropierea râului și n-am să uit niciodată șirul de fete, toate îmbrăcate cu pânzături, cusute și țesute, de ele înlănțuite cu o mână după mijlocul vecinei, așteptând acea mișcare de taină cu capul și cu ochiul a ficiorului către drăguța sa. Pofitul la joc nu era protocolar, dar perechile se înțelegeau din priviri și posibil știau dinainte fiecare cu cine va juca. Feciorii, la rândul lor erau toți cu pânzături, laibăr, chimir și clop și jocul lor pe iarbă cu cântece de pe vale, la fluier, vioară și dubă se desfășura pe covorul verde de iarbă, asemenea horei din tablourile lui Aman sau Grigorescu. Adesea, după căderea serii veneau zvonuri de bătaie între feciori, de bună seamă din pricini amoroase și rivalități de inimă, aprinse de licoarea gin'ars-ului, sau secăricăi cum i se spunea, căci se făcea din zahăr ars cu arome de chimion și alcool – așa era tradiția prin anii '50.

În aceie vremei satul avea un farmec rustic, cel din povestirile lui Rebreanu, casele, asemenea toate între ele, cu acoperișuri din șindrilă, cu târnațul în care se stătea să privești cine trece pe uliță. Când peste ani aveam să revin, imaginea noului sat nu se mai asemena celei din amintiri și greu rezistam tentației de a nu mă simți atrasă de primele recepții. Așa suntem noi oamenii legați mereu de primele amintiri, de primele iubiri, de primele împliniri. Cred că niciodată nu voi putea uita acel tablou viu și nici nu-mi pot închipui un alt fel de joc la Maieru, căci pentru mine acel reper rămâne fără egal.

În casa noastră, când am început să avem primele amintiri, când tata se mai bine dispunea uneori, devenea mai îndrăzneț și ne spunea că va veni ea vremea aceea când va ieși cu tricolorul în fața operei. Tușa Lucreția (sora Clementinei – bunica mea) ne cânta Tricolorul, Deșteaptă-te Române!, cântece pe-atunci interzise și tot atunci făceam bradul și cântam colinzile noastre, căci altminteri sărbătorile nu aveau nici un farmec. În casa noastră de la Timișoara veneau adesea rudele din Ardeal, mătușa Ana cu Ștefan și Virginia,

verii noștri dulci, îmbrăcați cu pânzături, cu cătrințe, basmale și erau foarte frumoși.

În vizitele prietenilor de familie, cu ocazia diverselor aniversări sau sărbători se încingeau discuții între ardeleni și bănățeni. Aveam să auzim atâtea argumente și pro și contra, dar ceea ce mi-a rămas neșters în amintire la tatăl meu și prietenii lui din Ardeal era acea legătură atât de strânsă de pământul de origine, de locurile și neamurilor lor, încât s-a constituit ca o hrană spirituală, unică și solidă, primită o dată cu cealaltă lumească și care cred că m-a făcut ca, înaintând în ani, în pofida depărtării de locul meu de baștină, să continui să mă simt cu mult mai apropiată de locurile de dincolo de munți.

Tata ne-a iubit cu o iubire generoasă, caldă, tandră, dar creatoare, fiindu-ne alături când simțea că aveam nevoie, cu sprijin, cu încurajare, iar nu umiltoare compătimire. Din anii când a profesat ca profesor la liceele de agricultură, rămăsese cu darul povestirii, pe care pasiunea lui imensă pentru istorie îl transformase într-un povestitor autentic, chiar cu riscul de a acapara total discuțiile. Memoria datelor era un dar cu adevărat fără rival și adesea ne verifica valoarea cunoștințelor.

Era un mare admirator al evenimentelor care au marcat istoria noastră națională și-mi amintesc că în 1968 când se împlineau 50 de ani de la Marea Unire, a fost cel dintâi care m-a susținut să plec la Alba Iulia să cunosc locurile atât de adânc însemnate pentru orice ardelen. Mărturisesc că, trăind în regat mai mult din jumătatea vieții mele, nu mi-a fost dat să întâlnesc aici acel patos pentru istorie, pe care-l trăisem în copilărie și care atunci mi se părea, cred, exagerat și îl puneam pe seama licorilor ce aprind spiritele la ceas de întâlnire, dar cu timpul am înțeles acele semnificații și valori, aici nu sunt sau poate nu mi-a fost mie dat să le aflu.

Tata era un om și blând și afectuos, dar și aprig la mânia, cum se pare că sunt măiereni, dar avea adânc inoculat sentimentul familiei, pe care o proteja cu cinste, o corectitudine funciară a omului nesofisticat, pentru care morala nu are decât două culori: alb sau negru și nu nuanțe, căci pe plan moral nu era partizanul compromisișilor. Poate cel mai de preț dar, pe care ni l-a făcut părinții noștri și pentru care, cred, nu voi conțeni până la sfârșitul vieții să le fiu recunoscătoare, a fost că ne-a ocazionat de-a cunoaște sentimentul frăției și a-l cultiva la noi ca pe o legătură sfântă și unică prin temeinicie, consistență, forță a comunicării, dar și gingașă și tandră afecțiune. Mă tot întreb, dacă la rândul meu voi fi în stare să-l cultiv la fel copiilor mei, dar cu siguranță că o doresc din adâncul inimii.

Așa era și în profesie, nu un om comod care se pliază după orice adiere, ci așa cum e bradul de la munte, capabil să țină piept vânturilor, să se aplece, dar, fără îndoială, să revină la verticală, drept, cu orice risc. Nu accepta umilința și prefera să renunțe decât să ceară. Așa era săracul tata care, în ultimii ani, ducea grija că va rămâne să fie îngrijit la pat, doar că Dumnezeu, în marea sa înțelepciune, dreptate și generozitate a făcut ca suferința sa să nu fie prea lungă, să nu-i supere pe cei din jur și să plece în lumea celor dreți cu demnitate, înconjurat de grijă, de dragoste și prețuire și de sincer regret, de toți cei care, în acea zi de 3 mai, o zi cu soare generos, au venit să-l conducă pe ultimul drum.

Dumnezeu să-l odihnească în pace !

Dr. CLEMENTINA TIMUȘ

*Dragii noștri cititori,
colaboratori și susținători,
redacția noastră vă
urează Sărbători fericite
și un călduros
LA MULȚI ANI,
2000, cu sănătate și
izbâni spre mai BUNE!*

S-au născut

în lunile octombrie și octombrie

Hădărău Cristina Denisa, Vertic Cosmin-Ionuț, Ureche Iovu, Andronesi Gabriela, Andronesi Maria Cătălina, Nuț Marian, Sădor Arsenie, Tulbure Ionela-Daniela, Șorecău Leontin Daniel, Avram Vasilică, Barna Petru Daniel, Sădor Reghina, Chisăliță Tabita, Pui Ioan, Ciubotar Maria, Cut Daniel, Boșca Alina.

Să crească mari și sănătoși !
Avram Sandu-Vasile cu Mureșan Florica, Partene Lazăr

S-au căsătorit

în lunile octombrie și noiembrie

cu Motofeala Loredana, Lorinți Vasile cu Spaimoc Lucreția-Floarea, Vârzan Maței cu Moșil Ana-Maria, Berende Lazăr cu Buta Virginia, Hoza Ovidiu Avram cu Ureche Ioana, Jarda Nicolae cu Pui Elena, Pop Liviu cu Cărdan Gabriela, Candale Petre cu Ureche Corneluța, Pârlea Silvestru cu Halită Floarea, Motofeala Dorel cu Andronesi Victoria, Hodoroaga Valer cu Scurtu Elisabeta, Varvari Florin-Vasile cu Născuți Lucreția, Cobzalău Viluț cu Ometiță Reghina

Le dorim CASĂ DE PIATRĂ !

Au decedat

în lunile octombrie și noiembrie

Pop Petru - 82 ani, Strugar Letiția - 31 ani, Cărbune Ioana - 73 ani, Rebrășorean Dumitru - 65 ani, Ursa Sanfira - 78 ani, Mureșan Ioachim - 63 ani, Lorinț Iuliana - 84 ani, Lorințiu Lazăr - 88 ani, Ostaș Ioan - 84 ani, Leonte Floarea - 89 ani, Candale Ilișca - 56 ani, Barna Toader - 71 ani, Mihăilă Ioan - 63 ani, Mureșan Floarea - 68 ani, Boca Vicheria - 73 ani, Plug Floarea - 89 ani, Sângeorzan Leon - 57 ani

Dumnezeu să-l odihnească !

Ofițer de stare civilă : ELENA CĂRBUNE

Informații
Invățământ
Cultura
Sport

CUIBUL VISURILOR

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată: SC "SELT COMPUTER" SRL Bistrița
Tiparul executat de: SC "IMPRES" SRL Bistrița ISSN 1224 - 643
 Acest număr apare cu sprijinul parțial al abonaților noștri: CLEMENTINA TIMUȘ, AUREL CLEJA, EDMOND BEDOUEET și alții